

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 6 Φεβρουαρίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 700

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οι προϋποθέσεις για παραμονή στη θέση του διαπραγματευτή

«Είναι όντως λίγο μάταιο να προσπαθείς να είσαι διαπραγματευτής δίχως διαπραγματευείς» λέει στην «Κ» ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, σημειώνοντας πως η παρουσία του Κασουλίδη ίσως να συμβάλει στην κινητικότητα. Σημειώνει πως το Βαρώσι είναι οδοστρωτήρας, ενώ εκτιμά πως η ενεργειακή πολιτική ήταν σε λάθος τροχιά εξαρχής. Δεν αποκλείει το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του. **Σελ. 5**

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Αγκάθι ο αριθμός των νέων δήμων

Η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης μεταξύ της πρόνοιας για τα δημοψηφίσματα και του ακανθώδους ζητήματος του αριθμού των νέων δήμων. Στη Βουλή θα ξεκαθαρίσει τυχόν αντισυνταγματικότητα. **Σελ. 9**

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ

Οι πρώτοι σχεδιασμοί της γαλλικής προεδρίας

Για ενίσχυση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. και καλύτερη διακυβέρνηση της συνθήκης του Σένγκεν προσπαθεί η γαλλική προεδρία. Ασαφή παραμένουν τα επόμενα βήματα μεταξύ νότιας, κεντρικής και βόρειας Ευρώπης. **Σελ. 8**

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Μια απόφαση ακτίδα φωτός για τη χώρα

Η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου να αθωώσει τη Βρετανίδα από την κατηγορία της πρόκλησης δημόσιας βλάβης είναι ορόσημο για τη χώρα. Στην «Κ» μιλάνε τρεις γυναικες ειδικοί σε θέματα φύλου. **Σελ. 16**

ΔΙΕΘΝΗ

Πώς εξουδετερώθηκε ο ηγέτης του ISIS

Ο ηγέτης του Ισλαμικού Κράτους, Αμπού Ιμπραήμ αλ Χασίμι αλ Κουρέσι, σκοτώθηκε κατά την έναρξη επιχείρησης στη Συρία. Ο ίδιος πυροδότησε εκρηκτικά, παρασύροντας στον θάνατο τον ίδιο και μέλη της οικογένειάς του. **Σελ. 20**

Ο Νίκος δεν τσαλακώθηκε έκτιζε προεδρικό προφίλ

Ο Κων. Πετρίδης εξηγεί στην «Κ» για ποιο λόγο διαφωνεί με τον τέως ΥΠΕΞ

Η διακυβέρνηση αυτή δεν ήταν περίπατος. Πέρασαμε καμίνι εξελίξεων και είχαμε να διαχειριστούμε φλέγοντα θέματα. Ο Χριστοδουλίδης δεν ανέλαβε ρίσκα, δεν τσαλακώθηκε, αλλά έκτιζε προφίλ, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης. Ξεκαθαρίζει πως με τον Νίκο Χριστοδουλίδη δεν έχει προσωπικές διαφορές. «Αντίθετα έπαιξα καταλυτικό ρόλο στο να ενισχύσει

την ομάδα του Προέδρου και είχαμε μια καλή συνεργασία, μέχρι που ξεκίνησε εδώ και καιρό να κτίζει προφίλ για τις Προεδρικές» αναφέρει χαρακτηριστικά. Ξεκαθαρίζει πως και με τον Αβέρωφ Νεοφύτου είχε αρκετές διαφωνίες και συγκρούστηκε, εξηγεί όμως για ποιο λόγο τον στηρίζει. Απαντά και στο κατά πόσο ενδιαφέρεται για την προεδρία του ΔΗΣΥ. **Σελ. 7**

Γεωπολιτικό παιχνίδι για γερά νεύρα το Ουκρανικό

Η κρίση Δύσης-Ρωσίας και η κλιμάκωση του ουκρανικού ζητήματος δεν αφήνει ανεπηρέαστη ούτε τη Λευκωσία, η οποία πασχίζει να διατηρήσει λεπτές ισορροπίες, μάλιστα σε μια περίοδο που γίνεται προσπάθεια για διεθνή ανακίνηση του Κυπριακού. Η Ελλάδα από την πλευρά της εκπέμπει προς κάθε κατεύθυνση μήνυμα εναρμόνισης και ταύτισης με τις απόψεις των δυτικών εταίρων της στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ, σχετικά με την ανάγκη διατήρησης της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας και τον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, ωστόσο επιχειρεί, παράλληλα, να μη θέσει σε κίνδυνο αυτή την αργή και μάλλον επίπονη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων με τη Ρωσία. Στη φωτογραφία κάτω: Η μικρή ουκρανική πόλη Αντίιβκα, όχι μακριά από το Ντόνετσκ, που ελέγχεται από τους φιλορώσους μαχητές. **Σελ. 10, 17, 18, 19**

Οι νέες στρατηγικές Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ, ΚΙΝΑΛ

Τα όπλα Κυριάκου Μπιστοτάκη

Διακύβευμα οι ψηφοφόροι του Κέντρου, σε μία μακρά προεκλογική περίοδο, με τον στόχο του Μαξίμου να είναι η αυτοδυναμία, της Κουμουνδούρου να πείσει πως μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική εκδοχή εξουσίας και του ΚΙΝΑΛ να παραμείνει σε υψηλά δημοσκοπικά επίπεδα. **Σελ. 20**

Ελεγχος όσων έτυχαν στήριξης

Θα διενεργηθεί από ανεξάρτητο οίκο ύστερα από διαγωνισμό

Από αυστηρό έλεγχο θα περάσουν οι εταιρείες οι οποίες το προηγούμενο διάστημα έτυχαν στήριξης από τα ειδικά σχέδια του Υπουργείου Εργασίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας. Το Υπουργείο Εργασίας ετοιμάζεται για προκήρυξη διαγωνισμού στο αμέσως επόμενο διάστημα, που θα

αναθέτει σε ανεξάρτητο Οίκο τον έλεγχο των νοστοτήτων οι οποίες έτυχαν στήριξης. Εάν κριθεί πως δεν ήταν επαρκή ή αληθή τα στοιχεία που έδωσαν για τα ποσοστά της μείωσης του κύκλου εργασιών τους ή άλλα, θα πρέπει να επιστρέψουν τα χρήματα που έλαβαν. **Οικονομική, σελ. 3**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πίσω από το φλέρτ Στέφανου και Νικόλα

Νέα συνάντηση αναμένεται την εβδομάδα που μπαίνει μεταξύ Στέφανου Στεφάνου και Νικόλα Παπαδόπουλου. Δεν αποκλείεται να μπουν στο ψητό της ονοματολογίας. Ήδη το ΔΗΚΟ θέτει το όνομα του Χριστοδουλίδη ως εναλλακτική σε τυχόν ναυάγιο της συνεργασίας, ίσως και ως εκβιαστικό χαρτί για την υποψηφιότητα Νικόλα, την οποία κάποια ΑΚΕΛικά στελέχη θεωρούν πως δεν πρέπει να αποκλειστεί. **Σελ. 6**

ΤΑΓΙΠ ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Βάζει τίτλους τέλους στο Κυπριακό

Ο Ταγίπ Ερντογάν ενημέρωσε την Ε.Ε. ότι για την Τουρκία δεν υπάρχει πλέον άλλη συνταγή πέραν αυτής των δύο κρατών. Αναφερόμενος στη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία υπογράμμισε ότι δεν μπορεί να «σπαταλήσει» ούτε χρόνο, αλλά ούτε και ενέργεια για μια τέτοια μορφή λύσης. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Προσοχή και οξυδέρκεια

Η εγχώρια πολιτική σκηνή με ολοένα και πιο αυξανόμενη ένταση συζητάει τις προεδρικές εκλογές του 2023. Τιθενται επί τάπητος οι συμμαχίες που πρέπει να συμπληθούν, αλλά και τα δέλεαρ των μικρότερων για να συνοδοιπορήσουν με τους ισχυρούς, και πώς δεν θα διχοτομηθεί το κυβερνών κόμμα και άλλα χαμηλής πολιτικής αξίας ζητήματα. Και όλα αυτά εν μέσω των αναφορών που θέλουν τον Ταγίπ Ερντογάν να ενημερώνει την Ε.Ε. ότι για την Τουρκία δεν υπάρχει πλέον άλλη συνταγή για το Κυπριακό εκτός από τα δύο κράτη. Ο δε Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης λέει στην «Κ» ότι το Βαρώσι είναι οδοστρωτήρας και ο νικητής των τ/κ «εκλογών» Φ. Σουτζούογλου ότι θα περνάνε πια περισσότερο χρόνο με την Τουρκία... Χρειάζεται προσοχή, οξυδέρκεια και σύνεση.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Δύο θησαυροί του Αγίου Όρους

Η ιστορία δύο χρυσοκέντητων επιμανίκων που έφθασαν στη Μονή Ιβήρων τον 18ο αιώνα από τη μακρινή Καμτσάτκα. Τα κέντησε η Βάσια Φιοντόροβα (Vassy Fiodorova) στο φρούριο Μπολσερέτσκ (Bolsheretski ostrog) της Καμτσάτκα, από όπου ταξίδεψαν το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα με προορισμό τη χερσόνησο του Αθω για «τη μνημόνευσή της κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας και την άφεση των αμαρτιών της». **Ζωή, σελ. 1**

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Ψηφιακά ίχνη των Ελλήνων

Μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα εκπονείται στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και επιχειρεί να αποτυπώσει ψηφιακά την πρώτη μεγάλη μετακίνηση πληθυσμού του 20ού αιώνα, με στόχο να δώσει μια σαφή εικόνα για τους τόπους προορισμού και εγκατάστασης των προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. **Ζωή, σελ. 4, 5**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Στη χώρα του υπαρκτού σουρεαλισμού

Η Ελλού είχε πιο σημαντικά πράγματα να κάνει από το ν’ ακούει τις ανούσιες συζητήσεις και τα πολιτικά κουτσομπολιά τους. Γι’ αυτό σπανίως συγχρωτιζόταν με το καρέκι ας ήταν στη δούλεψη της Ιουλίας σχεδόν ολόκληρη τη ζωή της. Αυτή τη φορά όμως δεν άντεξε. Σαν να της έκανε σινιάλο το παράλογο και να έπρεπε με κάποιο τρόπο ν’ αντιδράσει. Μπήκε λοιπόν φουριόζα στο καθιστικό και πλησίασε τις κυρίες. «Εν θα μας πελλάνει εμάς τούτη» είπε αποφασιστικά, ενώ κτύπαγε το χέρι της στην πράσινη τσόχα. «Φωνή λαού!» ψιθύρισε με δέος η Ιουλία και της τράβηξε μια καρέκλα για να κάτσει μαζί τους.

Καμιά τους δεν χρειάστηκε φυσικά να ρωτήσει σε ποια «τούτη» αναφερόταν και σε ποιους «εμάς». Από τη στιγμή που η Ειρήνη Χαραλαμπίδου αποφάσισε να ανεμίσει το κόκκινο λάβαρο, παραδιδόντας μαθήματα αριστεροσύνης σε ακραιφνείς ΑΚΕΛικούς, ήταν ξεκάθαρο πως ο υπαρκτός σουρεαλισμός στην Κύπρο πέρασε σε άλλο επίπεδο. Ακόμα και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού βρήκε προσβλητικές τις δηκτικές υποδείξεις προς την ηγεσία του ΑΚΕΛ, για το ενδεχόμενο υποστήριξης συναγερμικού στις προεδρικές εκλογές.

«**Συγγνώμη**, αλλά η Ειρήνη δεν έγραψε στο Twitter όταν αποχωρούσε ο Παμπορίδης από υπουργός “Εσύ θα μας λείψεις”; Αναρωτιέμαι λοιπόν, μήπως όλα αυτά συμβαίνουν επειδή προσπαθεί απεγνωσμένα να της δείξουν την έξοδο, καθώς εξαντλεί την τρίτη και τελευταία βουλευτική της θητεία με το ΑΚΕΛ; Αλλιώς δεν μπορώ να εξηγήσω πώς από τα “Well-done” για τον υπουργό του Αναστασιάδη κατέληξε στο “Μην τρελαθούμε εντελώς” σχολίασε η Ιουλία. «Εν θα μας πελλάνει εμάς

‘**Εμελλα** να το ζήσουμε και αυτό: η ηγερία των Νέων Δυνάμεων να κραδαίνει στο ΑΚΕΛ το αριστερόμετρο, σ’ ένα ακόμα επεισόδιο πολιτικού σουρεαλισμού.

τούτη» επανέλαβε η Ελλού και αποχώρησε το ίδιο απότομα όπως ήρθε. «Την ώρα που σιδέρωνε της ήρθε πως ημέρωνε στα γόνατα liontári!...» σιγοτραγουδισαν οι κυρίες κι έπειτα εξέδωσαν ομόφωνα την ετυμολογία: «Γιαλαντζί Πασιονάρια Vs Ελλού, σημειώσατε 2».

«**Στη χώρα** του υπαρκτού σουρεαλισμού το πολιτικό παράλογο δεν βροντοκτυπά μόνο την πόρτα της Αριστεράς» είπε με νόημα η Ευγενία η Καλαμαρού. «Τουτέστιν;» ενδιαφέρθηκε να μάθει η οικοδέσποινα. «Τουτέστιν, στον χώρο του Δημοκρατικού Συναγερμού οι εκπλώσεις λατρείας προς τον κομματικό γιγάντη και υποψήφιο για τις προεδρικές εκλογές κορυφώνον-

ται. Την ώρα που ο Νίκος Χριστοδουλίδης επελαύνει στις δημοσκοπήσεις, οι αναρτήσεις του Γεώργιου Κωνσταντίνου αποτελούν βάλσαμο στις πληγωμένες συναγερμικές μας καρδιές» απάντησε η Καλαμαρού και τους διάβασε αυτούσια τη διαδικτυακή ανάρτηση, η οποία δικαίως χαρακτηρίστηκε ως το πετράδι του στέμματος της κομματικής νομιμοφορσύνης.

«**ΛΕΒΕΝΤΑΝΘΡΩΠΕ** ΤΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ. Αγαπημένε μου φίλε Αβέρωφ Νεοφύτου, το οφείλεις πρώτα στον Αείμνηστο Ουράνιο Άγγελο (τον πατέρα σου ΠΙΚΚΗ), να σκίσεις στην ΤΕΝΕΚΚΑ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΩΝ και μετά στην ΠΑΡΑΤΑΞΗ!!! Δες με πόσο θαυμασμό για τον σύζυγο

στην έκφραση της Μαρίας σου!! Ένας Δυνατός Πολιτικός, Σωστός Οικογενειάρχης και Υπέροχος Πατέρας, αφού το Περικλούδιν σου σε λατρεύει!!!! ΜΕ ΤΗΝ ΝΙΚΗ!!! Με αμέτρητη αγάπη, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (Γραμματέας Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού ΔΗΣΥ Λευκωσίας, Μέλος Επαρχιακής Γραμματείας ΔΗΣΥ Λευκωσίας, Μέλος Ανωτάτου Συμβουλίου ΔΗΣΥ, Μέλος 3 Ομάδων Παραγωγής Πολιτικής ΔΗΣΥ (Άμυνας, Σχολικής Εκπαίδευσης, Αθλητισμού)».

«**Chapeau**, Γεώργιε Κωνσταντίνου» αναφώνησαν εν χορώ οι κυρίες, φανερά εντυπωσιασμένες όχι μόνο από το πικρό μήνυμα της ανάρτησης και το μακρύ κομματικό βιο-

γραφικό του γράφοντος, αλλά και από τα τόσο θαυμαστικά και τα κεφαλαία γράμματα. «Η Δεξιά ανέκαθεν ήτο πιο εξωστρεφής» σχολίασε η Ιουλία με την γνωστή επιστημούννη που τη διακρίνει.

Η υποψηφιότητα Αβέρωφ - Εκτελούνται Κουτσοδούλια συνέχισε να μονοπωλεί το ενδιαφέρον του καρτέ. Αιτία η είδηση καθημερινής εφημερίδας που έγραφε επί λέξει: «Ο Αβέρωφ Νεοφύτου πρόλαβε τη σημερινή διαμαρτυρία της ΠΕΟ, συνεννοήθηκε με τον Πρόεδρο και τον υπουργό Οικονομικών, συναντήθηκε με τη Ζέτα και ανακοίνωσε την εξεύρεση λύσης για το ανεργιακό που δεν παίρνουν πολλοί ξενοδοχοϋπάλληλοι». Άλλο που δεν

ήθελε η Ιουλία, πήρε τηλέφωνο στην Πινδάρου και ζήτησε παρέμβαση του Προέδρου γιατί «η αποκάτω απλώνει τα ρούχα στο μπροστά μπαλκόνι και χαλάει την αισθητική της πολυκατοικίας». Κάτι πήγε να ψελλίσει η έρμη η υπάλληλος, αλλά τη διέκοψε η χήρα με το ακατάμαχτο επιχείρημα «Όλα τα μπορέι ο Φούλλης».

Με τούτα και με κείνα πέρασε η ώρα. Η Σβετλάνα Αλεξάντροβα ετοίμασε τα νενομισμένα Gin and Tonic και το καρτέ ευχήθηκε «σιδεροκέφαλος» στον Κυριάκο Κούσιο. «Λόρδος έφυγε, Λόρδος επέστρεψε» υπερθεμάτισε η Καλαμαρού. «Όπως δήλωσε άλλωστε, από τη στιγμή που τον κάλεσε πίσω ένας πραγματικός φίλος δεν θα μπορούσε να αρνηθεί». «Υπαρκτός σουρεαλισμός, επεισόδιο 3. Πολιτική για λόγους ευγενείας» σχολίασε η Ιουλία, υπομειδώντας με νόημα.

«**Φταιει** άραγε το νερό που πίνουμε ή ο αέρας που αναπνέουμε;» έθεσε το φιλοσοφικό ερώτημα η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, βυθίζοντας το καρτέ σε βαθιές σκέψεις. «Γιατί το θέμα δεν είναι μόνο το αριστερόμετρο της Ειρήνης, η αμετροέπεια του Γεώργιου Κωνσταντίνου ή το ατέλειωτο comeback του Κούσιου. Στην Αραδίππου έφτιαξαν νέο δρόμο, με δύο πασσάλους της ΑΗΚ να ξεφυτρώνουν στη μέση, χωρίς να αναρωτηθεί κανείς για το παράλογο του πράγματος». «Τη Λεμεσό που τη βάζεις;» συμπλήρωσε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Το νέο γήπεδο συρρικνώθηκε καθώς κτιζόταν, με τη σούμα να βγάζει πλέον 2.000 θέσεις λιγότερες». «Τι ζούμε!;» ψιθύρισε προβληματισμένη η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και ζήτησε από τη Ρωσίδα να τους σερβίρει ένα ακόμα γύρο Gin and Tonic.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
6.2.1932

ΜΑΡΚΟΝΙ: Εις ιταλικόν επιστημονικόν περιοδικόν εδημοσιεύθη λίαν ενδιαφέρον άρθρον του διασημού εφευρέτου Γουλιέλμου Μαρκόνι, εξετάζον τα αίτια της παρούσης κρίσεως από επιστημονικής απόψεως. Από το άρθρον τούτο κρίνομεν σκόπιμον να παραθέσωμεν τας κυριωτέρας περικοπάς. [...] Πώς μπορεί η επιστήμη να βοηθήση

ας δυνάμεις της φύσεως εντελώς αγνώστους μέχρι τούδε. Η επιστήμη και η επιστημονική αναζήτηση πρέπει να εμμένονται πρωτίστως από την αντίληψιν ότι η πρόοδος πρέπει να παρέχη εργασίαν εις τους ανθρώπους και όχι να την αφαιρή ή να την συγκεντρώνη εις τας χείρας των ολίγων, επειδή η εργασία είναι διά τους ανθρώπους ο σκοπός της ζωής, η απόλαυσις και η υπερηφάνεια.

ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΑ: Πληροφορία εξ εγκύρου πηγής έχουσαι την πρόελευσίν των, φέρουν την Γαλλικὴν Κυβέρνησιν ως συνδυάζουσα την παροχὴν προς την Ελλάδα οικονομικῆς ενισχύσεως και με την διατήρησιν της μεταξύ των δύο κρατῶν εμπορικῆς συμβάσεως και την εξασφάλισιν της τοποθετήσεως των γαλλικῶν προϊόντων εν τῇ ἑλληνικῇ αγορά.

ΜΑΡΙΚΑ - ΚΥΒΕΛΗ: Η προ ημερῶν θρυλουμένη εἰδησις περὶ συμπτύξεως των δύο πρωταγωνιστριῶν του ἑλληνικοῦ θεάτρου κας Κυβέλης και κας Μαρίκας Κοτοπούλη-Χέλμν φαίνεται ὅτι βαίνει εις την οδὸν της πραγματοποιήσεως. Και θα βαρύνη ἐπὶ πολὺ εις την τύχην του ἑλληνικοῦ θεάτρου η συνεργασία αν αὐτὴ πράγματι επιτευχθῇ. Διότι και αἱ δύο καλλιτέχνιδες ἔχουν ἥδη φθάσει εις το ζενιθ της καλλιτεχνικῆς των σταδιοδρομίας, εἰρ’ ὅσον και αἱ δύο εἶναι κατάφορτοι ἀπὸ δάφνας και τελείως ανεξάρτητοι οικονομικῶς.

Μηδενί ονειδίσσεις

Η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου για τη Βρετανίδα με την αθώωσή της θεωρώ πως είναι η απόδειξη ότι δεν πρέπει να βιαζόμαστε να κρίνουμε όλους τους θεσμούς α priori, ούτε φυσικά να δικάζουμε σε λαϊκά δικαστήρια. Φυσικά, δεν θα περίμενε η διεθνής κοινότητα από μία τουρίστρια να μάθει ότι η Αγία Νάπα δεν είναι και ο πιο κατάλληλος τόπος για θρησκευτικό τουρισμό, άρα πρώτα και κύρια θα πρέπει οι ίδιοι στην Αγία Νάπα ν’ αλλάζουν τον προσανατολισμό τους στο τι ποιότιπας τουρισμό θέλουν. Ο κ. Καρούσος θα πρέπει λογικά να πήρε το μάθημά του, αφού η δικαιοσύνη έκρινε ότι δεν υπήρξε δημόσια βλάβη. Βιάστηκε ως δήμαρχος της πόλης να πάρει θέση τότε, μάλλον από υπέρμετρη αγάπη για την πόλη του, αλλά κατά μία έννοια «Φίλος με Πλάτων, φιλάτη δ αλήθεια».

ΕΒΚΑ(Φ)λαμενάμι!

Το ΕΒΚΑΦ προσπαθεί να καταστεί συννομιλητής και νομικώς και άλλως πως για τα Βαρώσια, και στην Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας στα Κατεχόμενα και στο ΕΔΑΔ και σιγά-σιγά θα το καταφέρει και η «Καθημερινή» και άλλες συνάδελφες εφημερίδες το έχουμε θίξει. Αλλά μάλλον ουδείς άκουγε ή διάβαζε, ενόσω άνοιγε, ω τι περίεργο και η περιοχή του μετζιτ του Μπιλάλ Αγά. Εκείνο το τμηματικό άνοιγμα που είχε γράψει η Μαρίνα Οικονομίδου στην «Κ»... τότε που ο γράφων σημειώνει πως γίνονται βολιδοσκοπήσεις για αγορά περιουσιών, τον Σεπτέμβριο του 2019, τότε που όλοι έγραφαν ότι ανοίγει το Βαρώσι, Λυδία λίδος το Βαρώσι για το

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Στη Γερμανία ψιχαλίζει και στην Καραμανιά χιονίζει... και να ξανά το ΕΒΚΑΦ στην εξίσωση... και εμείς κυρώσεις ζητάμε και τρώμε κάτι άκυρα...

Κυπριακό... αλλά αλλού στη Γερμανία, ας πούμε, ψιχαλίζει και στην Καραμανιά χιονίζει... και να ξανά το ΕΒΚΑΦ στην εξίσωση... και εμείς κυρώσεις να ζητάμε και να τρώμε κάτι άκυρα...

Η αναμονή είναι αρετή

Ακόμα περιμένω, στωικά και χωρίς να ενοχλήσω το Τμήμα Πολεοδομίας για να μου απαντήσει σε ερωτήματα σχετικά με τους Συνοικισμούς, έχει περάσει χρόνος πολύς, αλλά δεν πειράζει, έχουν δουλειά οι άνθρωποι, αλλά πώς γίνεται ορισμένες υπηρεσίες να πνίγονται από δουλειά και να μην ευκαιρούν να απαντήσουν σ’ ένα mail, που στο κά-

τω-κάτω αυτοί μου είπαν να το στείλω, για ν’ απαντήσουν αρμοδίως... Βέβαια, αρχές καλοκαιριού του 2018 μου είχαν πει από τη Γραμματεία Δανειστικών Επιτρόπων ότι θα απαντούσαν σε αίτημά μου πως άμα τη επιστροφή της αρμόδιας λειτουργού θα μου απαντούσαν, εντός μιας εβδομάδας... πέρασαν χρόνια και καιροί, αλλά απάντηση καμία.

Θέατρα και ανδίες

Ομολογώ πως δεν το πρόσεξα νωρίτερα πως σε λύκειο της Δασούπολης η διευθύντρια έστειλε ξαφνικά τη σχολική θεατρική ομάδα να κάνει πρόβες στο κλειστό γυμναστήριο του σχολείου, το οποίο τις Κυριακές

τα απογεύματα, όταν δηλαδή οι μαθητές έκαναν πρόβες το γυμναστήριο ήταν κρατημένο από ομάδα καλαθοσφαιρας, και όχι στο αμφιθέατρο της μονάδας «κλειστό τις Κυριακές, γιατί εκεί γίνοντουσαν συσκέψεις των καθηγητών, σεμινάρια, αλλά και η διενέργεια των rapid test. Το αποτέλεσμα, να ματαιώνεται οριστικά η θεατρική παράσταση των μαθητών. Όπως μαθαίνω από ένα σημείο και μετά άρχισε μία διεκδικυστίνδα με το ποιος την έχει μεγαλύτερη την εξουσία και τελικά νίκησε η διευθύντρια. Και έτσι οι μαθητές έμαθαν τι εστί Πολιτισμός στη χώρα ετούτη και ότι τα θεατράκια είναι χάσιμο χρόνου.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

#xarisesena

Κορυφαίος Εργοδότης για 5η συνεχόμενη χρονιά!

Πάνω από 650 άνθρωποι δίνουν κάθε μέρα τον καλύτερό τους εαυτό. Γιατί τους προσφέρουμε ό,τι χρειάζονται για να το κάνουν.

Εδώ, η ομαδικότητα, το φιλικό περιβάλλον, η εκπαίδευση, οι ίσες ευκαιρίες και η εξέλιξη, είναι για μας καθημερινότητα. Γι' αυτό αναγνωριζόμαστε από τον ανεξάρτητο διεθνή οργανισμό Top Employers Institute ως Κορυφαίος Εργοδότης για 5η συνεχόμενη χρονιά. Γι' αυτό δεν είναι τυχαίο που είμαστε η μόνη εταιρεία στην Κύπρο με πιστοποίηση Top Employer το 2022!

Όλα όσα είμαστε, χάρη σε σένα.
team.lidl.com.cy

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

ΓΙΑ 5^η ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΗ ΧΡΟΝΙΑ

Τίτλοι τέλους Ερντογάν στο Κυπριακό

Ενημέρωσε επισήμως την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι συζητά μόνο λύση δύο κρατών

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τίτλους τέλους στο Κυπριακό έριξε ο Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» ενημέρωσε την Ε.Ε. ότι για την Τουρκία δεν υπάρχει πλέον άλλη συνταγή πέραν αυτής των δύο κρατών, ενώ μιλώντας απαξιωτικά για τη διζωνική, δικονομική ομοσπονδία, υπογράμμισε ότι δεν μπορεί να «σπαταλήσει» ούτε χρόνο, αλλά ούτε και ενέργεια για μια τέτοια μορφή λύσης. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες της «Κ», οι τοποθετήσεις του Τούρκου Προέδρου έγιναν με κάθε επισιμότητα στην κεκλεισμένων των θυρών ενημερωτική συνάντηση με τους πρέσβεις των κρατών-μελών της Ε.Ε., πριν από δύο περίπου εβδομάδες, με τον Ταγίπ Ερντογάν να καθιστά σαφές ενώπιον όλων ότι η Τουρκία συζητά μόνο λύση δύο κρατών στην Κύπρο, ενώ αναφορικά με τη ΔΔΟ

Εξνοι διπλωματικοί κύκλοι επεσήμαναν ότι από τις αναφορές του κ. Ερντογάν δεν αποκλείστηκε η «προοπτική λύσης συνομοσπονδίας», στο πλαίσιο της οποίας θα μπορούσαν να συνεταιριστούν δύο ισότιμα κυρίαρχα κράτη.

υπογράμμισε υποτιμητικά ότι «εγώ έχω άλλες προτεραιότητες». Αφού ανέφερε ότι ο ΟΗΕ απέτυχε να εξεύρει λύση στο Κυπριακό «εδώ και 50 χρόνια», όπως χαρακτηρίστικά ανέφερε, απέδωσε ευθύνες «σε όλες τις κυπριακές κυβερνήσεις» για «κωλύσειργία» και παρελκυστική τακτική. Από τις επικρίσεις του Τούρκου Προέδρου δεν γλύτωσε ούτε η Ε.Ε., την οποία κατηγορήσε γιατί αποδέχθηκε να εντάξει στους κόλπους της μια διαιρεμένη Κύπρο, ως επίσης και γιατί η στάση της σε σχέση με το Κυπριακό «δεν είναι ουδέτερη». Εξνοι διπλωματικοί κύκλοι επεσήμαναν ότι από τις αναφορές του κ. Ερντογάν δεν αποκλείστηκε η «προοπτική λύσης συνομοσπονδίας», στο πλαίσιο της οποίας θα μπορούσαν να συνεταιριστούν δύο ισότιμα κυρίαρχα κράτη...

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τοποθετήσεις του Τούρκου Προέδρου

έγιναν μετά από αναφορά-πρόλογο εκπροσώπου της Ε.Ε., ο οποίος αναφορικά με το Κυπριακό, είχε παραπέμψει στη γνωστή θέση της Ε.Ε. για λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας. Σημειώνεται πάντως ότι μετά το δημόσιο ξεκαθάρισμα που επέλεξε να κάνει ο Ερντογάν ενώπιον όλων των κρατών-μελών (πλην της Κυπριακής Δημοκρατίας), κανείς δεν πήρε το ριμπάουντ για να αντικρούσει την τουρκική θέση περί δύο χωριστών κρατών, ούτε και τον απαξιωτικό τρόπο με τον οποίο τοποθετήθηκε ο Τούρκος Πρόεδρος σε σχέση με τη ΔΔΟ.

Πέραν τούτων, ο Ταγίπ Ερντογάν επέκρινε εντονότατα την Ε.Ε. για τη στάση της στο μεταναστευτικό, περιλαμβανομένης και της διαχείρισης του ζητήματος ενσωμάτωσης μεταναστών, κριτική η οποία επεκτάθηκε και σε ζητήματα «ισλαμοφοβίας, ξενοφοβίας και ρατσισμού». Αφού υποστήριξε ότι η Ε.Ε. βασίζεται ουσιαστικά στην Τουρκία για να αντιμετωπίσει το μεταναστευτικό, ο Ερντογάν πέρασε στην απερίθωτη και ζήτησε από την Ε.Ε. να ικανοποιήσει τρία τουρκικά ντοσιέ, δρομολογώντας άμεσα την υλοποίηση της θετικής ατζέντας, ούτως ώστε, όπως είπε, η Τουρκία να σταματήσει να είναι όμηρος στα χέρια κάποιων κρατών-μελών (σ.σ. τα οποία απέφυγε να κατονομάσει):

1) Αναβάθμιση Τελωνειακής Ένωσης: Ο Τούρκος Πρόεδρος ζήτησε άμεσα δρομολόγηση του εκσυγχρονισμού της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, η οποία, όπως είχε εξηγήσει πρόσφατα ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου στον Γιοσέπ Μπoreλά, θα ενισχύσει την τουρκική οικονομία. Τόσο σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, αφού εκτιμάται ότι θα καθυστερήσει τις αγορές, όσο και σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς σε δύο έτη από μια ενδεχόμενη συμφωνία εκσυγχρονισμού, ο κύκλος ευρωτουρκικών εμπορικών συναλλαγών εκτιμάται ότι θα εκτιναχθεί από 140 δισεκατομμύρια σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, ετησίως, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Υπενθυμίζεται ότι η Τουρκία δεν εφαρμόζει το βασικό, υφιστάμενο πλαίσιο της Τελωνειακής Ένωσης με την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά παρόλα αυτά απαιτεί εκσυγχρονισμό του, με τη σύμφωνο γνώμη της Κομισιόν και όλων σχεδόν των κρατών-μελών, που τείνουν να επιβραβεύσουν το καθεστώς Ερντογάν εις βάρος της Λευκωσίας.

Αφού ο Τούρκος Πρόεδρος υποστήριξε ότι η Ε.Ε. βασίζεται ουσιαστικά στην Τουρκία για να αντιμετωπίσει το μεταναστευτικό, πέρασε στην απερίθωτη και ζήτησε από την Ε.Ε. να ικανοποιήσει τρία τουρκικά ντοσιέ, δρομολογώντας άμεσα την υλοποίηση της θετικής ατζέντας.

Η Άγκυρα έχει επανειλημμένα ζητήσει από τις Βρυξέλλες και «φιλικά» κράτη-μέλη να δρομολογήσουν το ξεπάγωμα τουρκικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων που μπλοκάρει μονομερώς η Κυπριακή Δημοκρατία με αφετηρία τα κεφάλαια 23 και 24.

2) Ελευθέρωση θεωρήσεων διαβατηρίων: Ο κ. Ερντογάν ζήτησε και πάλι από την Ε.Ε. να προχωρήσει σε εκπτώσεις και να εγκρίνει την ελευθέρωση των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, για όλους τους Τούρκους πολίτες, παρά το γεγονός ότι η Άγκυρα δεν έχει ακόμη εκπληρώσει το σύνολο των 72 προαπαιτούμενων οροδεικτών του οδικού χάρτη, στον οποίο είχαν καταλήξει ομόφωνα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Σημειώνεται ότι μεταξύ των εκπτώσεων που απαιτεί ο Ερντογάν περιλαμβάνονται και τα ζητήματα δικαστικής συνεργασίας με όλα τα κράτη-μέλη (και της Κυπριακής Δημοκρατίας), όπως και

το θέμα της επανεισοδοχής παράτυπων μεταναστών, για το οποίο η Άγκυρα έχει ήδη δηλώσει ότι δεν πρόκειται να υλοποιήσει έναντι της «νήσου Κύπρου».

3) Στόχος, η πλήρης ένταξη: Αν και κατά γενική ομολογία, η προοπτική της πλήρους ένταξης της Τουρκίας θεωρείται εκτός πραγματικότητας, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, ο Τούρκος Πρόεδρος, με μια ιδιαίτερα μαξιμαλιστική προσέγγιση, ζήτησε επανεργοποίηση της ενταξιακής διαδικασίας, κάτι που για να υλοποιηθεί σε πρακτικό επίπεδο, προϋποθέτει το άνοιγμα νέων διαπραγματευτικών κεφαλαίων. Υπενθυμίζεται ότι

«Μεσολαβητής» και στη Βοσνία

Την παράσταση των τοποθετήσεων Ερντογάν ενώπιον των πρέσβων των κρατών-μελών της Ε.Ε. (πλην της Κυπριακής Δημοκρατίας) «έκλειψε» ο ισχυρισμός του, ότι η Τουρκία εργάζεται αδιάκοπα και με εξαιρετικά αποτελέσματα για την εμπέδωση δήθεν της σταθερότητας και της ασφάλειας σε όλο τον κόσμο. Στο πλαίσιο του εν λόγω ισχυρισμού, ο Τούρκος Πρόεδρος παρέπεμψε στη Βοσνία και είπε ότι η χώρα διολισθαίνει σε καταστάσεις που παραπέμπουν στο 1990, δηλώνοντας μάλιστα έτοιμος να διαμεσολαβήσει προκειμένου να σταθεροποιήσει την κατάσταση. Τουρκικοί κύκλοι έλεγαν δε ότι η πρόθεση αυτή του Τούρκου Προέδρου τυχάνει θετικής υποδοχής από κάποια κράτη, φωτογραφίζοντας ευκρινώς τη Μεγάλη Βρετανία. Ο Ερντογάν που επιχειρεί να αναλάβει ρόλο μεσολαβητή στη διένεξη Ρωσίας-Ουκρανίας, «στόλισε» παράλληλα την Ευρώπη, υποστηρίζοντας ότι παραμελεί την Αφρική και ότι καθυστέρησε στην οργάνωση Συνόδου Ε.Ε. -Αφρικής, η οποία θα πραγματοποιηθεί στις 17-18 Φεβρουαρίου. Ο κ. Ερντογάν είπε ότι ο ίδιος οργάνωσε πολύ νωρίτερα Σύνοδο Τουρκίας-Αφρικής (τον περασμένο Δεκέμβριο) κάτι που απέδωσε στις προσπάθειές του, όπως είπε, «για έναν πιο δίκαιο και ανθρώπινο κόσμο». Ο κ. Ερντογάν επικαλέστηκε τη «νέα κατάσταση πραγμάτων» που δημιούργησε το Αζερμπαϊτζάν στον Καύκασο, καθώς και την προσπάθεια εξομάλυνσης των σχέσεων Τουρκίας-Αρμενίας, επιλέγοντας να αναφερθεί στις ναυλωμένες πτήσεις από την Κωνσταντινούπολη στο Γερεβάν, ενώ σημείωσε ότι εξετάζεται και το ενδεχόμενο αεροπορικής σύνδεσης της χώρας του και με άλλες πόλεις της Αρμενίας.

η Άγκυρα έχει επανειλημμένα ζητήσει από τις Βρυξέλλες και «φιλικά» κράτη-μέλη να δρομολογήσουν το ξεπάγωμα τουρκικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων που μπλοκάρει μονομερώς η Κυπριακή Δημοκρατία με αφετηρία τα κεφάλαια 23 και 24, για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα και τη Δικαιοσύνη.

«Παράγοντας σταθερότητας»

Στις περί Κυπριακού αναφορές του, στην ενημερωτική συνάντηση των πρέσβων των κρατών της Ε.Ε. (πλην της Κυπριακής Δημοκρατίας), ο Ταγίπ Ερντογάν εμφανίστηκε ως «υπερασπιστής» των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων. Διατύπωσε

τον ισχυρισμό ότι η παρουσία της Τουρκίας στην Κύπρο αποτελεί «παράγοντα σταθερότητας» και ότι προστατεύει τους Τουρκοκυπρίους από το 1974. Δεν παρέλειψε να αναφερθεί στο δημοψήφισμα και στο αποτέλεσμά του, ενώ παράλληλα επέκρινε την ελληνοκυπριακή πλευρά, εμμένοντας ότι η μόνη πλέον δοκιμή λύση στο Κυπριακό, είναι αυτή των δύο κρατών. Για να στηρίξει τη θέση του αυτή είπε ότι όσα δικαιώματα έχει η ελληνοκυπριακή πλευρά, άλλα τόσα συμφωνεί μαζί τους η πλειοψηφία, επικρίνοντας την Ε.Ε. ότι δεν είναι ουδέτερη και ότι αρνείται να αντιληφθεί τις «πραγματικότητες».

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

Δημοψήφισμα, εδώ και τώρα, με δύο επιλογές

Είναι πολύ εύκολο για την Τουρκία να απαιτεί αλλαγή της μορφής λύσης του Κυπριακού. Έχει την ανοχή όλων. Η Κ.Δ. δεν μπορεί να απαιτήσει αλλαγή της μορφής λύσης. Θα την καταδικάσουν όλοι και θα την εγκαταλείψουν στο έλεος της Τουρκίας. Κι έτσι φτάσαμε στην αδιέξοδη θέση να εκλιπαρούμε την Τουρκία να αποδεχτεί τη ΔΔΟ ως βάση της λύσης, κάτι που για την πλευρά μας παλαιότερα ήταν απαράδεκτη προσέγγιση. Ενώ τώρα την επιδιώκουμε, κάνοντας απαράδεκτες υποχωρήσεις. Η κυβέρνηση μπορεί να βγει από το αδιέξοδο που η ίδια δημιούργησε, αν ζητήσει τη γνώμη του λαού με δημοψήφισμα. Δεν θα ζητήσει από τον λαό να ψηφίσει καταγγελία του πλαισίου λύσης. Θα ζητήσει όμως εξουσιοδότηση για διαπρα-

μάτευση, με δύο επιλογές για τον λαό. Και στις δύο επιλογές το πλαίσιο λύσης παραμένει το ίδιο. Προτείνουμε δημοψήφισμα με τις δύο πιο κάτω επιλογές.

Επιλογή 1: Διαπραγμάτευση με βάση το πλαίσιο και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, τις ομόφωνες αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου του 2009, και των συγκλίσεις που είναι συμβατές με τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ και την εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου σε ολόκληρη την Κύπρο.

Επιλογή 2: Διαπραγμάτευση με βάση το πλαίσιο και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, τις συγκλίσεις Χριστόφια - Ταλάτ, Αναστασιάδη - Έρογλου και του πλαισίου Γκουτέρες και με αποδοχή κυρίαρχικης ισότητας, της μιας θετικής ψήφου και της εκ περιτροπής προεδρίας.

Η κυβέρνηση μπορεί να βγει από το αδιέξοδο που η ίδια δημιούργησε, αν ζητήσει τη γνώμη του λαού.

Μια και το Κυπριακό φαίνεται να βρίσκεται σε δεύτερη μοίρα στις προεκλογικές δραστηριότητες, το δημοψήφισμα θα δώσει την ευκαιρία στον λαό να αποφασίσει. Δεν θα αποφασίσει αλλαγή της μορφής λύσης που προκρίνουν τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και που αποδέχεται και επιδιώκει η Ε.Ε. Άλλωστε και στις δύο επιλογές του δημοψηφίσματος καθορίζεται ότι η διαπραγμάτευση θα γίνεται με βάση το πλαίσιο και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, δηλαδή λύση ΔΔΟ με πο-

λιτική ισότητα, όπως αυτή καθορίζεται στα ψηφίσματα του Σ.Α. Το δημοψήφισμα πρέπει να γίνει πριν από το τέλος του χρόνου, ώστε ο πρόεδρος που θα εκλεγεί να είναι δεσμευμένος με την απόφαση του δημοψηφίσματος και κανένας δεν θα μπορεί να τον κατηγορήσει ότι αποκρηύσει τη ΔΔΟ που ορίζουν τα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Θα είναι επίσης υποχρεωμένος να διαπραγματευτεί τη ΔΔΟ με πολιτική ισότητα, σύμφωνα με την απόφαση του λαού στο δημοψήφισμα. Και φυσικά στο πρόγραμμα διακυβέρνησης πρέπει να περιλάβει και την απόφαση του δημοψηφίσματος και να υποβάλει σχέδιο λύσης σύμφωνα με αυτή.

Είναι φανερό ότι κάποιοι θα προκρίνουν την επιλογή 2. Θεωρούν ότι αποτελούν την πλειοψηφία. Έτσι θα συνεχίσουν να εργά-

ζονται για τη λύση που θέλουν και μάλιστα με την έγκριση του λαού. Αν όμως η πλειοψηφία του λαού υπερψηφίσει την επιλογή 1, τότε δεν θα έχουν καμιά δικαιολογία να συνεχίσουν την καταστροφική για την ελληνισμό της Κύπρου πολιτική τους. Και η κυβέρνηση θα έχει υποχρέωση να εφαρμόσει και να ακολουθήσει την απόφαση της πλειοψηφίας. Φυσικά σε περίπτωση έγκρισης της επιλογής 1 η Τουρκία δεν θα αποδεχτεί να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις. Όμως κανένας, ούτε ο ΟΗΕ, ούτε ο γ.γ., ούτε η Ε.Ε. θα μπορεί να κατηγορήσει την Κ.Δ. Μπορεί να μην εξευρεθεί λύση, επειδή η κυβέρνηση δεν θα μπορεί να αποδεχτεί τους τουρκικούς όρους. Όμως θα διασωθεί η Κ.Δ. και ο ελληνισμός της Κύπρου. Η διχοτόμηση, η κατοχή και το παράνομο ψευδοκράτος δεν θα μο-

νημοποιηθούν και θα παραμείνουν παράνομα. Ίσως έρθουν καλύτερες μέρες. Το μέλλον για την Τουρκία δεν είναι ρόδινο. Δεν υπάρχει λόγος να βιαστούμε και να υποκλιθούμε στους τουρκικούς όρους, που θα επιδεινώσουν το στάτους κβο και θα οδηγήσουν την Κύπρο στην τουρκοποίηση. Ίσως το αύριο να είναι καλύτερο. Ας μη βιαστούμε να το κάνουμε χειρότερο. Η λύση που είναι έτοιμη να αποδεχτεί μια μερίδα του κυπριακού λαού, που βιάζονται για την όποια λύση, είναι καταστροφική για την Κύπρο και τον ελληνισμό. Αν νομίζουν ότι συμφωνεί μαζί τους η πλειοψηφία του λαού, τότε ας αποφασιστεί να γίνει το δημοψήφισμα. Εμείς είμαστε βέβαιοι ότι ο λαός θα τους απογοητεύσει. Η σωτηρία μας είναι η μακροχρόνια αντίσταση από την έπαλξη της Κ.Δ.

Το Βαρώσι είναι οδοστρωτήρας που προχωρά

Ανδρέας Μαυρογιάννης: Το ενεργειακό ήταν εξ αρχής σε λάθος τροχιά, δέκα χρόνια μετά δεν έχουμε καν φυσικό αέριο στον τόπο μας

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Είναι όντως** λίγο μάταιο να προ-σπαθείς να είσαι διαπραγματευτής δίχως διαπραγματεύσεις, χωρίς το ουσιαστικό αντικείμενό σου» λέει στην «Κ» ο Ε/κ διαπραγματευτής Ανδρέας Μαυρογιάννης, σημει-ώνοντας πως τις προσεχείς εβδο-μάδες θα έχει καλύτερη αντίληψη, αν προχωρά το Κυπριακό και αν κατ’ επέκταση έχει λόγο να μείνει στην εν λόγω θέση. Υπογραμμίζει πως ίσως η παρουσία Κασουλίδη να συμβάλει στην κινητικότητα. Ξεκαθαρίζει πως η απουσία μέτρου μάς στοιχίσε στην εξωτερική πο-λιτική, ενώ σε ό,τι αφορά το ενερ-γειακό σημειώσε πως ήταν σε λάθος τροχιά εξ αρχής και υπογραμμίζει πως δεν αποκλείει το ενδιαφέρον του για το 2023.

–**Να υποθέσουμε πως είναι η τε-λευταία σας συνέντευξη ως Ε/κ διαπραγματευτής, αν κρίνουμε από τις τελευταίες σας τοποθε-τήσεις, ότι αν δεν προχωρήσει το Κυπριακό θα αποχωρήσετε;**

–Είναι όντως λίγο μάταιο να προ-σπαθείς να είσαι διαπραγματευτής δίχως διαπραγματεύσεις, χωρίς το ουσιαστικό αντικείμενό σου. Παρά τη χρησίμη εργασία που διακριτικά κάνουμε για τις Τεχνικές Επιτροπές, για τις επαφές και την επικοινωνία των δύο κοινοτήτων, για την επίλυση προβλημάτων, καθώς και τις προ-σπάθειες για συνέχιση των διαπραγ-ματεύσεων, δύσκολα δικαιολογείται η παρουσία μου σε αυτή τη θέση, σε πλήρη άπνοια. Ίσως η παρουσία του κ. Κασουλίδη στο υπουργείο Εξωτερικών να μπορεί να συμβάλει σε κάποια κινητικότητα...

–**Τι σημαίνει η παρουσία Κασου-λίδη; Επειδή έχουν γραφτεί πολλά περί επιστροφής στη ρεάλ πο-λιτίκ. Συμμερίζεστε κι εσείς κάτι τέτοιο;**

–Λόγω πείρας, καλού ονόματος και προσωπικής αξιοπιστίας μπορεί ίσως να εστιάσει στην αναβάθμιση του διεθνούς ενδιαφέροντος ή να κινητοποιήσει λίγο παραπάνω τον διεθνή παράγοντα. –**Έχετε εκφράσει στον Πρόεδρο τις ανησυχίες σας για το Κυπρια-κό αλλά και για την εικόνα που εκπέμπουμε;**

–Ναι, με τον Πρόεδρο έχουμε καλή ανταλλαγή απόψεων. Καλ-λιεργείται συχνά η λανθασμένη εν-

Δύσκολα δικαιολογείται η παρουσία μου σε αυτή τη θέση, σε πλήρη άπνοια. Ίσως η παρουσία του κ. Κασουλίδη στο υπουργείο Εξωτερικών να μπορεί να συμβάλει σε κάποια κινητικότητα, λέει στην «Κ» ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, κλη-θείς ν’ απαντήσει αν σχεδιάζει να αποχωρήσει από τη θέση του διαπραγματευτή.

τύπωση πως όποιος κάνει διαπι-στώσεις, ασκεί αθέμιτη κριτική. Πρέπει να ξέρουμε πού στέκουμε μέσα από ορθολογική διάγνωση. Το γιατί είναι έτσι και ποιος ευθύ-νεται είναι μια άλλη συζήτηση. Αλλά ας μην εθελουφλούμε. Η ορθή αξιο-λόγηση ανοίγει την πόρτα προς την αποτελεσματικότητα.

–**Δηλαδή;**

–Είχα πει πρόσφατα, πως κατα-φέραμε τέσσερα χρόνια μετά το Κραν Μοντάνα, όπου σαφώς η ευ-θύνη για το τελικό αρνητικό απο-τέλεσμα βαραίνει την τουρκική πλευρά, η διεθνής κοινή γνώμη, καθώς και μερίδα της δικής μας, να πιστεύει ότι φταιμε εμείς. Μπορώ μήπως να το αγνοήσω, επειδή γνω-ρίζω πως δεν αληθεύει; –**Εμείς ποια λάθη έχουμε κάνει; Είναι θέματα επικοινωνιακής πολιτικής ή τακτικής;**

–Είναι θέμα τακτικής, είναι και επικοινωνιακό, είναι ίσως και επι-τυχία της προπαγάνδας της άλλης πλευράς, ίσως και η συνήθης προ-σέγγιση των τρίτων που εύκολα μέμφονται τον αδύνατο, ίσως και άλλες στρεβλώσεις. Δεν είναι που εμείς δεν κάναμε λάθη. Μικρά όμως και απουσιώδη και σίγουρα δεν είναι αυτά που εμπόδισαν την επι-

“
Δεν θα ήθελα να απο-κλείσω [σ.σ. το 2023]. Αν τελικά οι συνθήκες είναι τέτοιες και αν το αποφασίσω, τότε θεωρώ πως δεν είναι συμβατό με την ιδιότητα του διαπραγματευτή.

τυχία. Και σίγουρα δεν ήταν λάθος που μόνοι εμείς υποβάλαμε γραπτώς περιεκτικές θέσεις, ακόμα και την τελευταία (όπως εξελίχθηκε μέρα), σε πλήρη συνάφεια με ό,τι μας ζή-τησε ο γ.γ.

–**Από δικής μας πλευράς ποια ήταν τα λάθη;**

–Να σας αναφέρω κάτι εντελώς ανώδυνο, επί Κραν Μοντάνα: Ο γ.γ. του ΟΗΕ είχε ενημερώσει από πριν ότι θα έπρεπε να φύγει νωρίς το πρωί στις 7 Ιουλίου, για το Αμβούργο. Με το δεδομένο αυτό κλήθηκε να έρθει αεροπλάνο για να επιστρέ-

ψουμε στην Κύπρο. Ερμηνεύθηκε, αδικώς, ότι ο Αναστασιάδης απο-φάσισε να φύγει από το Κραν Μον-τάνα. Επικοινωνιακά έπαιξε πολύ αρνητικά.

Η πολιτική των κυρώσεων –Το γεγονός ότι δώσαμε ιδιαίτερο βάρος στην πολιτική των κυρώ-σεων είναι μύθος και καταρρι-πεται σήμερα;

–Ποτέ δεν είχα επενδύσει σε κυ-ρώσεις και μέτρα ως πανάκεια, πέρα και από τις εγγενείς τους αδυναμίες. Προτεραιότητά μας δέον να είναι η συλλογικότητα της Ε.Ε., και η συ-νήθης αιρεσιμότητα στις σχέσεις με τρίτες χώρες, ήτοι η πολιτική του «more for more». Για εμένα αυτό εξυπακούεται και στο «less for less».

–**Δηλαδή;**

–Όταν διαπραγματεύεσαι μ’ ένα σημαντικό εταίρο της άμεσης γει-τονίας σου, όπως η Τουρκία, πρέπει να ισχύουν με αυστηρότητα οι κα-νόνες και οι συνέπειες κάθε συμ-περιφοράς, θετικής ή αρνητικής. Έτσι τυχόν μέτρα ανάγονται αξιω-ματικά σε τεχνικό ζήτημα και απο-φεύγεται σε μεγάλο βαθμό η ακρεί-αστη και αντιπαραγωγική εσωτερική αντιπαράθεση, στην οποία συνήθως

“
Τα συμφέροντα της Τ/κ κοινότητας είναι πλήρως διασφαλισμένα ακόμα και πριν από τη λύση. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πιστεύω όμως πως η συζήτηση για το θέμα των υδρογοναν-θράκων ποτέ δεν μπήκε σε σωστή τροχιά.

Δεν αποκλείω το όνομά μου για το 2023

–**Τι χρονοδιάγραμμα δίνετε για να αποφασίσετε αν θα μείνετε στη θέση ή αν θα αποχωρήσετε;** –Το βασικό ερώτημα είναι η ύπαρξη ουσιαστικού απο-κρώντος λόγου και αυτό εί-ναι κυρίως συνυφασμένο με τις προοπτικές. Ελπίζω ότι κατά τις προσεχείς εβδο-μάδες θα έχουμε καλύτερη αντίληψη. Χωρίς ουσιαστικά περιθώρια δεν νομιμοποιεί-ται η παραμονή μου. Από την άλλη, δεν θα ήθελα η παρουσία ή η απομάκρυνσή μου να εκλαμβάνονται ως μέρος του πολιτικού παιχνι-διού...

–**Δηλαδή;**

–Διορίστηκα από τον Πρό-εδρο, με την συμφωνία του Εθνικού Συμβουλίου, με μια προσέγγιση εκτός κομματι-κού σκηνικού. Η αποχώρη-σή μου δεν είναι εγκατάλει-ψη σκάφους που βουλιάζει ή πολιτική πράξη. Κάθε απο-στολή έχει ωφέλιμο ορίζον-τα που κάποτε εξαντλείται.

–**Συνδυάζεται με το γεγονός ότι εδώ και καιρό το όνομά σας είναι στο κάδρο των προεδρι-κών. Ενδιαφέρεστε;** –Φαίνεται πως περιλαμβά-νομαι όντως στους εν δυνά-μει. Έχω ωστόσο την εντύ-πωση ότι όσο εντείνεται η προεδρολογία, οι αναφορές σ’ εμένα μειώνονται.

–**Ναι, αλλά ενδιαφέρεστε;**

–Δεν θα ήθελα να το απο-κλείσω. Όμως δεν έχω κά-νει οτιδήποτε για να προ-ωθήσω τον εαυτό μου ως πι-θανό υποψήφιο. Αν τελικά οι συνθήκες είναι τέτοιες και αν το αποφασίσω, τότε θεωρώ πως δεν είναι συμ-βατό με την ιδιότητα του διαπραγματευτή.

–**Φαντάζομαι ότι αν θα το σκε-φτείτε θα είναι με τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης;**

–Θα πείραζε δηλαδή να ήμουν οικουμενικός ή ευ-ρείας αποδοχής υποψή-φιος; (γέλια)

τα επιμέρους συμφέροντα υπερτε-ρούν του ευρύτερου ευρωπαϊκού. Η προσέγγισή μας δέον να είναι πραγματιστική για επιδίωξη του βέλτιστου υπό τας περιστάσεις απο-τελέσματος και όχι πύρρες νίκες. –**Είναι όμως εύκολο να επιτευχ-θούν;**

–Οι κυρώσεις και τα μέτρα είναι ένα εργαλείο, μεταξύ άλλων, και μάλιστα αμφιβόλου ή περιορισμένης αποτελεσματικότητας από μόνες τους, με βάση τη συσσωρευμένη εμπειρία της διεθνούς κοινότητας. Φανταστείτε στην περίπτωση της Τουρκίας: μεγάλα προβλήματα, κο-πιώδης και επίπονη προσπάθεια, μικρά μέτρα, καμιά αναλογικότητα. Καλός ο συμβολισμός, καλύτερη η λυσιτελής προσέγγιση.

–**Αυτή την εκτίμησή σας για τις κυρώσεις την έχετε μεταφέρει στον Πρόεδρο;**

–Όλα τα ζητήματα τα συζητώ με τον Πρόεδρο.

–**Είχατε εκφράσει τον προβλη-ματισμό σας για το πού πάει το ζήτημα των κυρώσεων;**

–Ναι, αλλά δεν αναμνήνω ότι έχω το μονοπάλιο της ορθότητας και δεν νοείται πως καθénas από εμάς επιβάλλει την άποψή του. Δεν νο-μίζω ότι η αντίληψη του Προέδρου είναι πολύ διαφορετική.

–**Να αναμένουμε συνεπώς στρα-τηγική εξόδου από την πολιτική κυρώσεων;**

–Βλέπω διευρυνση και περαιτέρω ελαστικότητα στις επιδιώξεις μας στην Ε.Ε. στην αντιμετώπιση του θέματος Τουρκία σε σχέση με την Κύπρο. Επανερχόμαστε σε τεχνο-λογική προσέγγιση και στο κυρίως ζητούμενο. Δεν είναι για μας αυτο-σκοπός η τιμωρία της Τουρκίας. Αναζητούμε τον πιο τελεσφόρο τρό-πο για τερματισμό και αντιστροφή των τετελεσμένων στην Αμμόχω-στο, των έγκομων ενεργειών της Τουρκίας στις θαλάσσιες ζώνες μας, στην επανάθεση της διαπραγμα-τευτικής διαδικασίας σε τροχιά.

–**Τα μέτρα οικοδόμησης εμπι-στοσύνης γιατί μπαίνουν τώρα;**

–Ακριβώς με την ίδια λογική. Για να συμβάλουν στην επίτευξη αυτών των στόχων μέσα από θετική προ-σέγγιση και τη διευρυνση των επι-λογών και της αιρεσιμότητας. Δι-ευκολύνουμε έτσι την αλληλεγγύη των εταίρων μας, τους κινητοποι-ούμε για να βοηθήσουν με συνεκ-τικές δράσεις και ελιπίσουμε να έχουμε απτά αποτελέσματα.

Τα μαθηματικά για το Φυσικό Αέριο δεν βγαίνουν

–**Αυτό που προκαλεί αντιδράσεις είναι ότι βάσει του option paper, εμπλέκονται στην όλη διαδικα-σία και οι υδρογονάνθρακες.**

–Στο θέμα των υδρογονανθρά-κων σμίγουν πράγματα που δεν πρέπει να αναμειγνύονται. Υπάρχει πρωτίστως μια διάσταση, που δεν έχει να κάνει με το Κυπριακό αλλά είναι διακρατική διαφορά Κύπρου-Τουρκίας, πηγάζει από τις αντίθετες με το διεθνές δίκαιο διεκδικήσεις της Τουρκίας επί των θαλασσίων ζωνών μας. Επίσης, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η Τουρκία ότι δόθεν στηρίζεται η δικαιώματα των Τ/κ στους φυσικούς πόρους του τό-που, είναι πολύ καλά γνωστό ότι από την εποχή Χριστόφια-Ταλάτ υπήρξε σύγκλιση, ιδιαίτερα γεν-ναιόδωρη μάλιστα για τους Τ/κ, για τον τρόπο που θα χρησιμοποιη-θούν, μετά τη λύση, τυχόν έσοδα από τους υδρογονάνθρακες. Το πρόβλημα που εγείρουν οι Τ/κ και η τουρκική πλευρά απαιτούν ρόλο και λέγουν τώρα, κάτι που δεν μπορεί να γίνει, διότι δεν νοείται το νόμιμο κράτος να μην ασκεί την κυριαρχία του και να συναποφασίζει με το ψευδοκράτος. Τα συμφέροντα της Τ/κ κοινότητας είναι πλήρως δια-σφαλισμένα ακόμα και πριν από τη λύση. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πιστεύω όμως πως η συζήτηση για το θέμα των υδρογονανθράκων ποτέ δεν μπήκε σε σωστή τροχιά.

–**Δηλαδή;**

–Η καλώς νοούμενη φιλοδοξία μας στρεβλώνει λίγο το βλέμμα μας. –**Αρα πώς έπρεπε να το είχαμε δει;** –Τις τελευταίες εβδομάδες υπάρ-χει καταιγισμός προσγειωτικών αναφορών. Οφείλουμε να συνυπο-λογίζουμε τα γεωπολιτικά δεδομένα, τα μεγέθη, τις αγορές, τα συμφέ-ροντα, τα μέτρα μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, την παγκόσμια ενεργειακή μετάβαση και πώς προ-χωρούμε προς την πράσινη οικο-νομία και ότι και μετά την εκλογή του κ. Μπίαντεν δεν πρόκειται να επανέλθουμε σε μια κατάσταση τόσο μεγάλης εξάρτησης της παγ-κόσμιας οικονομίας από τα ορυκτά καύσιμα.

–**Μιλάτε για την κατάρρευση του EastMed...**

–Παρά την αβεβαιότητα για το ύψος των αποθεμάτων, η λογική του EastMed ως εργαλείου βελτίω-σης της ενεργειακής ασφάλειας της Ε.Ε. μοιάζει ελκυστική και για την Ε.Ε. και για τις χώρες της πε-ριοχής μας. Εν τέλει όμως οι εταιρίες και η αγορά κρίνουν κατά πόσο εί-ναι οικονομικά επωφέλες να προ-χωρήσουν προς αυτή την κατεύ-θυνση.

Το κόστος άντλησης και διοχέ-τευσης στην αγορά από τέτοιο θα-λάσσιο βάθος είναι αρκετά υψηλό-τερο της τρέχουσας τιμής. Μπαι-νούμε πλέον σε ενεργειακή μετά-βαση και οι μεγάλες εταιρείες προ-σπαθούν σ’ έναν ορίζοντα 10-15 χρόνων να ξεφορτωθούν τις μεγά-λες ποσότητες ορυκτών φυσικών πόρων που έχουν στη διάθεσή τους.

“
Τα συμφέροντα της Τ/κ κοινότητας είναι πλήρως διασφαλισμένα ακόμα και πριν από τη λύση. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πιστεύω όμως πως η συζήτηση για το θέμα των υδρογοναν-θράκων ποτέ δεν μπήκε σε σωστή τροχιά.

Δεν είναι ότι το φυσικό αέριο θα πάψει να υπάρχει τις επόμενες δε-καετίες, αλλά δεν αναμένεται ν’ αυξηθεί η κατανάλωση ακόμα και με τα προβλήματα που βλέπουμε να υπάρχουν με την Ουκρανία, τη διοχέτευση του ρωσικού αερίου, το θέμα των αποθεμάτων κ.λπ. Φαι-νεται πως πλέον, και εκτός μεγάλων κρίσης, που είναι απευκταία, εύ-χομαι για όλους, τα μαθηματικά δεν βγαίνουν.

–**Συνεπώς ήταν λόγια του αέρα;**

–Δεν ήταν λόγια του αέρα, οφεί-λουμε όμως και εδώ να έχουμε την αίσθηση του μέτρου. Όταν το 2012 σ’ ένα συνέδριο είπα αυτά που λέω τώρα, και πως πρέπει να επικεν-τρωθούμε στην έλευση του αερίου από το Αφροδίτη για τις δικές μας ανάγκες και για ν’ αλλάξουμε όχι μόνο το ενεργειακό αλλά και το οι-κονομικό μείγμα του τόπου μας, έπεσαν να με φάνε...Επιμένω μά-λιστα πως έτσι θα μπορούσαμε να καλύψουμε και τις ανάγκες των Τ/κ σε τιμή κόστους. Αυτό και αν θα ήταν κίνηση καλής θέλησης και αποδείξει των προθέσεών μας

–**Τεχνοκράτες ή πολιτικά πρό-σωπα;**

–Δεν έχει σημασία. Έλεγαν ότι θα κάνουμε LNG, θα πουλούμε στην Ασία που είναι πιο καλές οι τιμές κ.ο.κ. Δέκα χρόνια μετά, όχι μόνο δεν έχει γίνει τίποτα από αυτά, δεν έχουμε καν φυσικό αέριο στον τόπο μας, η μόνη χώρα της Ε.Ε. που δεν κάνει ακόμα χρήση του φυσικού αερίου... Παρά τη δέσμευση έναντι

της Ε.Ε. να έχουμε από το 2011 και συνεχίζεται και η ενεργειακή μας απομόνωση παρά την ευρωπαϊκή πολιτική, «συνδέοντας την Ευρώ-πη».

–**Συνεπώς όλη αυτή η εξωτερική πολιτική ήταν προς εσωτερική κατανάλωση.**

–Δεν το συμμερίζομαι, αν και ποτέ δεν πίστεψα στις μεγαλοστο-μίες. Ούτε οι Τριμερείς είναι κακές ούτε η φιλοδοξία για βελτίωση της θέσης της χώρας μέσω φυσικού αερίου είναι κακή. Αυτό που μας λείπει, όμως, είναι η αίσθηση του μέτρου και να μην παίρνουμε τους πόθους μας για πραγματικότητα. –**Όλη αυτή η συζήτηση για ΜΟΕ είναι λίγο μεγαλεπήβολα σχέδια; Δεν θα έπρεπε ο πρώτιστος στό-χος να είναι η επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών;**

–Είναι ακριβώς γι’ αυτό τον λόγο μεγαλεπήβολα. Είναι ένα πακέτο που προσπαθεί να κάνει βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση και αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο δι-εύρυνσής τους. Ας το δούμε ως εν δυνάμει καταλύτη ενάρετου κύκλου εξελίξεων, για τον τερματισμό των τετελεσμένων και της αναστροφής της κατάστασης στο Βαρώσι, επα-νόδου στη διαπραγμάτευση, βελ-τίωση του κλίματος, τερματισμό των εκκόμινων ενεργειών και των απειλών της Τουρκίας κ.λπ. Και η τ/κ πλευρά έχει να ωφεληθεί τα μέ-γιστα και μάλιστα και από την οισοεί μη αναστρεψιμότητα σημαντικών μέτρων.

–**Υποτίμησαμε τον κίνδυνο στο Βαρώσι;**

–Οι αποτρεπτικές μας δυνατό-τητες είναι περιορισμένες. Τουλά-χιστον ας έχουμε σωστή ανάλυση, ορθή και έγκαιρη πρόβλεψη και πλήρη ενεργοποίηση διεθνώς.

–**Μιλάτε φαντάζομαι για τον Νίκο Χριστοδουλίδη που είχε διαφορετική άποψη.**

–Είναι ευρύτερο, ας μην το προ-σποποιούμε. Οι εξελίξεις στο Βα-ρώσι είναι οδοστρωτήρας που προ-χωρά.

–**Πολλοί θεωρούν πως για να υπάρξουν θετικές εξελίξεις στο Κυπριακό θα πρέπει να αποχω-ρήσει ο Νίκος Αναστασιάδης. Η φημολογία συζήτησης δύο κρα-τών από πλευράς μας έπληξε τη διαδικασία;**

–Αυτό που την έπληξε κυρίως είναι η εκλογή Τατάρ και η παρα-τεταμένη αδράνεια.

–**Και η φημολογία δύο κρατών;**

–Το να θεωρούν οι τρίτοι ότι τα-λαντεύομαι δεν συμβάλλει στην αξιοπιστία σου. Αλλά ταυτόχρονα, το έχω πει πολλές φορές για να έχουμε αίσθηση του μέτρου, η δική μας πλευρά ουδέποτε έχει θέσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων κάτι άλλο πέραν της διζωνικής,δι-κοινοτικής μοσοπονδίας.

–**Έχει τεθεί στο παρασκήνιο... Είχατε εκφράσει την ανησυχία σας στον Πρόεδρο...**

–Ουδέποτε ο Πρόεδρος έδωσε οδηγίες να αλλάξουμε γραμμή πλεύ-σης.

Πίσω από το φλερτ Στέφανου - Νικόλα

Πώς απομακρύνεται η υποψηφιότητα Παμπορίδη, ο ρόλος της Ειρήνης και η περίπτωση Χριστοδουλίδη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Είναι ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ έτοιμοι να συνεργαστούν ή τα όσα τους χωρίζουν είναι μακράν περισσότερα από όσα τους ενώνουν; Αυτό είναι το κύριο ερώτημα τόσο στο ΑΚΕΛ όσο και στο Δημοκρατικό Κόμμα το τελευταίο διάστημα και ιδιαίτερα μετά και τις αντιδράσεις που προκάλεσε ένθεν και ένθεν το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Γιώργου Παμπορίδη. Το Κυπριακό είναι το κύριο αντικείμενο για όσα τους χωρίζουν, ο λόγος που δυσκολεύονται να τα βρουν σ' ένα κοινό πρόσωπο, όμως και οι δύο πλευρές γνωρίζουν ότι για τυχόν αλλαγή και κατάληψη της εξουσίας θα πρέπει να συνεργαστούν. Στο ΔΗΚΟ θέτουν ως εναλλακτική για τους ίδιους, ίσως και ως εκβιαστικό χαρτί προς το ΑΚΕΛ, για να επικρατήσει η υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου, την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη, ενώ στο ΑΚΕΛ είναι έτοιμοι να συζητήσουν από την εβδομάδα που μπαίνει με το ΔΗΚΟ και να καταθέσουν ονόματα. Κάποιοι στο παρασκήνιο από πλευράς ΑΚΕΛ άρchiσαν να σκέφτονται πως ίσως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έπρεπε να αποκλειστεί και παραδέχονται πως η τελική απόφαση μετατρέπεται σε ένα μακρύ παιχνίδι πόκερ.

Η συνάντηση και η χημεία

Το Δημοκρατικό Κόμμα πραγματοποιεί σήμερα το συνέδριό του, όπου θα τεθεί το πολιτικό πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί το κόμμα. Εκτός απρόόπτου θα δοθεί προτεραιότητα στη συνεργασία του αντιπολιτευτικού μετώπου. Εντός της βδομάδας, λοιπόν, ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος θα συναντηθεί με τον Στέφανο Στεφάνου για ν' ανταλλάξουν απόψεις, ενώ θα πρέπει να βάλουν κάτω αυτή τη φορά και ονόματα. Η «Κ» είχε αποκαλύψει

την περασμένη Κυριακή πως σε προηγούμενη συνάντηση ο Στέφανος Στεφάνου είχε ξεκαθαρίσει στον Νικόλα Παπαδόπουλο πως είναι δύσκολο να περάσει από το ΑΚΕΛικό ακροατήριο ως υποψήφιος. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ τον ρώτησε δύο φορές αν αποκλείει το σενάριο Νίκου Χριστοδουλίδη με τον Στέφανο Στεφάνου να ξεκαθαρίζει πως αυτή δεν είναι επιλογή για το κόμμα.

Είναι δεδομένο πως οι δύο πολιτικοί άντρες έχουν πολύ καλύτερη χημεία από αυτήν που είχε ο Νικόλας Παπαδόπουλος με τον Άντρο Κυπριανού. Και αυτό το αφήγημα ότι δηλαδή τα πράγματα επί Στεφάνου

Το αντικείμενο που δυσκολεύει τη συνεργασία ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ ονομάζεται Κυπριακό, και εκεί ακριβώς υπάρχει η δυσκολία κατάληξης σε κοινό υποψήφιο.

Η περίπτωση Τάσου Χριστοφίδη και η διαφωνία Άντρου - Στεφάνου.

είναι καλύτερα, το αξιοποιεί πλήρως ο Νικόλας Παπαδόπουλος αφενός για να πείσει το ακροατήριό του για ποιο λόγο στρέφεται προς το ΑΚΕΛ, αφετέρου για να βελτιώσει τη σχέση του με το ΑΚΕΛικό ακροατήριο. Ο Στέφανος Στεφάνου, σε αντίθεση με τον Άντρο Κυπριανού, θέτει ως προτεραιότητα τη συνεργασία με το ΔΗΚΟ και το έχει διαμνύσει στα συλλογικά όργανα. Δεν πέρασε απαρατήρητη η διαφωνία Στεφάνου-Άντρου στο ζήτημα του πρύτανη

του Πανεπιστημίου Κύπρου Τάσου Χριστοφίδη. Ο Άντρος Κυπριανού ανέφερε για παράδειγμα στην Κεντρική Επιτροπή πως ο ίδιος προχώρησε σε επαφές και διαβουλεύσεις για το 2023, με τον κ. Χριστοφίδη. Ο Στέφανος Στεφάνου ξεκαθάρισε πως μία τέτοια ενέργεια συμφωνίας με Χριστοφίδη δεν αποφασίστηκε από τα συλλογικά σώματα και υπογράμμισε πως στόχος είναι μία εκλέξιμη υποψηφιότητα.

Το ερώτημα είναι ποια υποψηφιότητα θα μπορέσει να φέρει τα δύο κόμματα κοντά. Ήδη ξεκαθάρισαν οι δύο πως δεν θα βάλουν εν ενεργεία πρωτοκλασάτα στελέχη των δύο κομμάτων, με αποτέλεσμα ονόματα όπως Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, που είχαν ακουστεί ανεπίσημα και Ειρήνη Χαραλαμπίδου, να μην παίζουν ως σενάριο μέχρι αυτή τη φάση. Σε αυτό το πλαίσιο οι δύο πλευρές -κυρίως πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΚΟ και του ΑΚΕΛ- είχαν συζητήσει το ενδεχόμενο Γιώργου Παμπορίδη ως μία συναινετική λύση που ίσως να καλύπτει και τα δύο μέρη. Μετά τις δημόσιες τοποθετήσεις της Ειρήνης Χαραλαμπίδου, που άνοιξαν τον χορό αντιδράσεων σε ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ, και τα δύο κόμματα φαίνονται να προβληματισμένα για το πόσο εύκολο είναι να περάσει μία τέτοια επιλογή.

Το σενάριο Νικόλα

Πάντως, στην Εξέκία Παπαϊωάννου βλέπουν με ανησυχία το ενδεχόμενο επιλογής Νικόλα Παπαδόπουλου. Θεωρούν πως ένα τέτοιο σενάριο δύσκολα περνά από τον κόσμο του ΑΚΕΛ. Σίγουρα δεν είναι το ίδιο με την περίοδο Τάσσου Παπαδόπουλου, όταν η συνεργασία είχε κτιστεί σε βάθος χρόνου και όχι απότομα. Ήδη στο ΑΚΕΛικό ακροατήριο φαίνεται να μην περνά βάσει και των δημοσκοπήσεων που

Ο Στέφανος Στεφάνου και ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα βρεθούν την εβδομάδα που μπαίνει για να βάλουν κάτω το που βρίσκεται η συνεργασία τους.

έχει κάνει το κόμμα. Αντιθέτως, ψηλά βρίσκεται η Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή, ενώ έρεισμα έχει ακόμα και ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Ήδη πάντως στελέχη είχαν εκφράσει τη θέση πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έπρεπε να αποκλειστεί και δεν αποκλείεται να έρθει πίσω στο προσκήνιο.

Στο ΑΚΕΛ αντιλαμβάνονται πως οι επιλογές πλέον είναι μετρημένες. Ήδη βλέπουν με ανησυχία όσα τους μεταφέρουν ΔΗΚΟϊκά στελέχη για τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Η «Κ» είχε αποκαλύψει εδώ και καιρό πως το ενδεχόμενο του τέως υπουργού Εξωτερικών έχει έρεισμα εντός του κόμματος ακόμη και εντός της κοινοβουλευτικής ομάδας. Θεωρούν πως κάτι τέτοιο οδηγεί το ΔΗΚΟ απευ-

θείας στη νίκη. Η δεύτερη ωστόσο ανάγνωση δείχνει πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος βάζει στα πόδια του έναν Πρόεδρο δεκαετίας, που μπορεί να γνηθεί του διεσπαρμένου ενδιάμεσου χώρου, την ίδια στιγμή που δηλώνει και συνεχιστής του Νίκου Αναστασιάδη.

Το κατά πόσο ο Νικόλας Παπαδόπουλος σκέφτεται όντως το ενδεχόμενο να προχωρήσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη είναι επί του παρόντος θολό. Δεν αποκλείεται να είναι και ένα καλό εκβιαστικό χαρτί προς το ΑΚΕΛ για να στηρίξουν την υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου. Άλλωστε αν το ΔΗΚΟ συμπερευθεί με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, το ΑΚΕΛ θα πρέπει να πάει αυτόνομα, με τις επιλογές του να είναι

περιορισμένες, όπως περιορισμένες και οι επιλογές νίκης.

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος αναμένεται να παίξει και το χαρτί ότι με τη δική του υποψηφιότητα μπορεί να φέρει κοντά, κόσμο που θα ψήφιζε τον Γιώργο Κολοकाσιδη, την εξωκοινοβουλευτική ομάδα όπως αυτήν της Αλληλεγγύης και σίγουρα την ΕΔΕΚ. Το ερώτημα βεβαίως είναι πόσο έτοιμο για κάτι τέτοιο είναι το ΑΚΕΛ και ποιες είναι οι εναλλακτικές του. Μία μοναχική πορεία δεν αποκλείει την υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη, αυτή της Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή, η οποία έχει έρεισμα και γιατί όχι αυτή του Ανδρέα Μαυρογιάννη, ο οποίος βάζει τον εαυτό του στο κάδρο της ονοματολογίας.

Η περίπτωση Ειρήνη Χαραλαμπίδου

Και εδώ εγείρεται το ερώτημα γιατί η Ειρήνη Χαραλαμπίδου τάχθηκε τόσο έντονα ενάντια στην υποψηφιότητα Γιώργου Παμπορίδη. Στην Εξέκία Παπαϊωάννου δεν είχαν εκπλαγεί από τη στάση της βουλευτριάς, καθώς εδώ και καιρό όπως λένε οι σχέσεις Εξέκία Παπαϊωάννου και Χαραλαμπίδου βρίσκονται σε τεταμένο σκοινί. Η ίδια, στην πρώτη συνάντηση της κοινοβουλευτικής ομάδας, είχε ξεκαθαρίσει πως πλέον -με δεδομένο ότι έχει έρθει πρώτη σε σταυρούς προτίμησης για δεύτερη φορά- θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η άποψη της περισσότερο. Φέρεται δε να είναι ενοχλημένη γιατί δεν έχει ρόλο στα συλλογικά σώματα και αυτό φρόντισε να το διαμνύσει δημοσίως, όταν ξεκίνησε να αποδομεί την υποψηφιότητα Γιώργου Παμπορίδη. Η αλήθεια, όμως, πέραν του ότι όπως λέγεται δεν τη ρωτούν, η ίδια έχει ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με τον γ.γ. του ΑΚΕΛ, ενώ είχε και συνάντηση με τον Στέφανο Στεφάνου πολύ πριν την οποία συζήτηση στην Κεντρική Επιτροπή. Την κάλεσε ο ίδιος για να της εξηγήσει πως οι διαβουλεύσεις είναι ακόμη αόριστες. Η ίδια του εξήγησε πως ο Γιώργος Παμπορίδης αποτελεί

Το τει α τει της Ειρήνης με τον Στέφανο και το τι διαμείφθηκε στην Εξέκία Παπαϊωάννου.

κόκκινο πανί, μία επιλογή χειρότερη ακόμη και από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Στο ΑΚΕΛ θεωρούν πως η ένταση με την οποία τοποθετείται δεν είναι απόρροια προσωπικού θέματος που έχει με τον Γιώργο Παμπορίδη. Υπενθυμίζεται πως η κα Χαραλαμπίδου διανύει την τρίτη και τελευταία -βάσει καταστατικού θητεία της- και σίγουρα δεν είναι έτοιμη να συνταξιοδοτηθεί. Κάποιοι υπογραμμίζουν πως θέλει η ίδια να είναι υποψήφια, άλλοι πως ευνοεί μία υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου. Οι καλές σχέσεις με το ΔΗΚΟ είναι γνωστές άλλωστε και ενδεχομένως να βλέπει πιθανότητες να έχει ένα καλό ρόλο σε μία τέτοια υποψηφιότητα. Ήδη πάντως στο ΑΚΕΛ διαμνύουν πως θα χειριστούν το θέμα με υπομονή, μακριά από δημόσιες τοποθετήσεις και θα υπάρξει προσπάθεια εκτόνωσης. Ήδη ο Στέφα-

νος Στεφάνου θεάθηκε να μιλά με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου την περασμένη Πέμπτη, στο περιθώριο της βουλής. Βεβαίως, η Ειρήνη Χαραλαμπίδου δεν είναι η μόνη που διαφώνησε με το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Γιώργου Παμπορίδη, με τη διαφορά ότι στελέχη του κόμματος αντέδρασαν στο εσωτερικό. Στην Κεντρική Επιτροπή νεότερα κυρίως στελέχη και η οικογένεια Χριστόφια εξέφρασαν τη θέση πως δεν θα πρέπει να είναι υποψήφιος του κόμματος ένα συναγερμικό πρόσωπο, χωρίς ωστόσο να αναφερθεί από κανέναν το όνομα του Γ. Παμπορίδη. Οι φωνές που ακούστηκαν, ως επί το πλείστον, ήταν ότι το κόμμα θα πρέπει να επιδιώξει συνεργασίες, καθώς δεν έχει την πολυτέλεια να μείνει ακόμα μία θητεία μακριά από την εξουσία και γι' αυτό θα πρέπει να κάνει την υπέρβαση. Οι αναρτήσεις του Γιώργου Παμπορίδη, οι οποίες ακολουθήσαν την Κεντρική Επιτροπή, φέρεται να δυσκόλεψαν την ηγεσία, ωστόσο δεν έχουν ακόμη αποκλείσει ένα σενάριο Παμπορίδη. Αυτό που φέρεται να πήγε λάθος στην περίπτωση Παμπορίδη είναι πως:

- Η Εξέκία Παπαϊωάννου δεν είχε

προετοιμάσει επαρκώς το ΑΚΕΛικό ακροατήριο για το ποιο προφίλ υποψηφίου ψάχνουν, με αποτέλεσμα πολλοί να είναι εκείνοι που να θεωρούν το σενάριο Παμπορίδη αποκύημα της φαντασίας των ΜΜΕ.

• Βγήκε το μήνυμα πως η επιλογή Παμπορίδη προέρχεται καθαρά από την Αριστερά και όχι ως ένα όνομα -κοινή συναινέσει μεταξύ ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ.

Αυτό ακριβώς το ζήτημα ότι προς τα έξω βγήκε το μήνυμα πως ο Γιώργος Παμπορίδης αποτελεί τον εκλεκτό του ΑΚΕΛ και όχι ένα όνομα από κοινού μεταξύ ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ, προκάλεσε τη δυσφορία και στο ΔΗΚΟϊκό ακροατήριο. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος έπρεπε να εξηγήσει για ποιο λόγο το ΑΚΕΛ, αφού δέχεται έναν «συναγερμικό υποψήφιο», δεν δέχεται τον ίδιο ως επιλογή. Είχε παράλληλα ενοχλήσει τον πέμπτο όροφο του ΔΗΚΟ το γεγονός ότι τα πλείστα δημοσιεύματα που ήθελαν να μπαίνει ο Παμπορίδης δυναμικά στον χορό, ήταν την ίδια στιγμή που ο Στέφανος Στεφάνου ξεκαθάριζε πως απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής, ήταν να μείνει εκτός και το όνομα του Νικόλα Παπαδόπουλου.

Η ρήξη στη σχέση Ειρήνης και Εξέκία Παπαϊωάννου έχει ξεκινήσει εδώ και καιρό και δεν παραγνωρίζεται πως πλέον είναι η τελευταία της θητεία στο κοινοβούλιο, τουλάχιστον με το ΑΚΕΛ.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Ο Νίκος δεν πήρε ρίσκα, μόνο έκτιζε προφίλ

Οι αποφάσεις του Χριστοδουλίδη ήταν προδιαγεγραμμένες, καθώς εδώ και καιρό κάνει προεκλογικό, λέει ο Κωνσταντίνος Πετρίδης

Συνέντευξη στους
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
και **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Με τον Χριστοδουλίδη δεν έχω προσωπικές διαφορές, αντίθετα έπαιξα καταλυτικό ρόλο στο να ενισχύσει την ομάδα του Προέδρου και είχαμε μια καλή συνεργασία, μέχρι που ξεκίνησε εδώ και καιρό να κτίζει προφίλ για τις προεδρικές, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης. Αναφέρει πως ο τέως υπουργός Εξωτερικών ποτέ δεν τσαλακώθηκε, ποτέ δεν πήρε ρίσκα, αλλά μόνο έκτιζε προφίλ. Ξεκαθαρίζει πως και με τον Αβέρωφ Νεοφύτου έχει διαφορές, ενώ δεν αποκλείει το ενδεχόμενο διεκδίκησης της προεδρίας του ΔΗΣΥ.

—Προκάλεσε αίσθηση η τόσο έντονη τοποθέτηση στο Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ...

—Μία από τις αρχές που πρέπει να έχεις στην πολιτική είναι να λες την άποψή σου και να εκφράζεσαι με ειλικρίνεια και όπως νιώθεις, ιδιαίτερα σε σημαντικά θέματα που έχουν να κάνουν πρωτίτως με τον τόπο και δευτερευόντως με την παράταξή σου. Αλλιώς δεν αξίζει να είμαστε πολιτικά όντα.

—Τόσο έντονα;

—Η Θάσσερ έλεγε πως αν κάτι εκλείπει από την πολιτική ζωή είναι ο σπόνδυλος. Θεωρώ πως δεν είμαι ασπόνδυλος. Κατά τη διάρκεια της καριέρας μου έχω συνεργαστεί με πολλούς, έχω καταφέρει συναντήσεις, όπως για παράδειγμα με συνδικαλιστικές οργανώσεις, τοπικές αρχές και άλλους, όμως έχω και έντονες πολιτικές απόψεις, που εκφράζω με ειλικρίνεια, είτε στην κυβέρνηση είτε στο κόμμα που ανήκω όσο έντονα νιώθω. Όπως κάνω και σε αυτή τη συνέντευξη. **—Ένα είναι ο σπόνδυλος άλλο οι γωνίες στις θέσεις... Δεν συγκροστήσεις με πρόσωπο της αντιπολίτευσης, αλλά με δικό σας σνάιτφαλφ...**

—Ηρθαμε σε ρήξη για ένα θέμα που δεν αφορούσε τις κυβερνητικές πολιτικές. Αυτός ο καθωσπρεπισμός, ότι πρέπει δηλαδή να παρουσιάζομαστε χωρίς διαφορές δεν είναι στο DNA μου στην πολιτική.

—Λέτε πως δεν είναι θέματα διακυβέρνησης και πολιτικών. Τι σας ώθησε στο να τοποθετείστε τόσο έντονα;

—Να σας πω τι με ενόχλησε περισσότερο; Στην πολιτική πρέπει να έχεις καθαρές θέσεις, τις οποίες να εκφράζεις με ευθύτητα και ειλικρίνεια. Με ενόχλησε η γραπτή τοποθέτηση στο Πολιτικό Γραφείο, αλλά και αυτό που τον άκουσα στην τηλεόραση να διαβεβαιώνει «με απόλυτη ειλικρίνεια» ότι δεν τον απασχολούν οι εκλογές, ενώ γνωρίζω πολύ καλά ότι κάνει κανονικά, εδώ και αρκετό καιρό, προεκλογικά εκστρατεία. Το να λες άλλα και να κάνεις άλλα είναι ό,τι πιο παλαιόκομματικό μπορεί να υπάρξει. Με

ενόχλησε όταν είπε ότι η πρόωρη προεκλογική δυσκολεύει το κυβερνητικό έργο.

—Δεν το δυσκολεύει;

—Αυτό που δυσκολεύει το κυβερνητικό έργο είναι η πρόωρη προεκλογική που εκείνος άρχισε να διεξάγει, αλλά και μια εσωστρέφεια που δημιουργήθηκε λόγω αυτού. Αυτό δημιούργησε δικαιολογημένη αντίδραση σε πολλά μέλη του Πολιτικού Γραφείου.

—Ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν διεξάγει προεκλογικό εδώ και καιρό;

—Είναι πρόεδρος του κόμματος και υποψήφιος. Όχι εν ενεργεία υπουργός.

—Ο ίδιος σε πρόσφατη συνέντευξή του μας είπε πως αν δεν επισπεύδατε όλες αυτές τις διαδικασίες εσωκομματικά ενδεομένως να ήταν και υποψήφιος του ΔΗΣΥ και το κάνετε για να τον αποκλείσετε.

—Η πολιτική θέλει ειλικρίνεια. Δεν μπορείς να λες ότι ενδεχομένως να ακολουθούσες τη διαδικασία, αν δεν άλλαζε η ημερομηνία, από τη στιγμή που πριν από τη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου έγιναν πάρα πολλές κρούσεις από πολλούς στον κ. Χριστοδουλίδη να ξεκαθαρίσει τις απόψεις του λόγω του προεκλογικού που έκανε. Ή να διατηνέσαι ότι ενδεχομένως να ακολουθούσες τις διαδικασίες του κόμματος από τη στιγμή που στη γραπτή τοποθέτηση στο Πολιτικό Γραφείο δεν το δήλωσες, ενώ είχες απορρίψει όλες τις προτάσεις. Είναι ξεκάθαρο κατ'εμένα ότι οι αποφάσεις ήταν προδιαγεγραμμένες.

—Ο ΔΗΣΥ λέτε πως είναι ένα ανοικτό φιλελεύθερο κόμμα, έχετε ψέξει τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό του ΑΚΕΛ, δεν είναι λοιπόν αυτό ανειλικρινές; Να δει ένα τέτοιο κόμμα τόσο έμφαση στις εσωκομματικές διαδικασίες, να μιλάει για κομματική νομιμοφροσύνη ιδιαίτερα σε μία περίοδο που οι κομματικοί δεσμοί χαλαρώνουν;

—Αντιθέτως, δεν υπάρχει κανένα κόμμα στον κόσμο όσο φιλελεύθερο και να είναι, είτε στην Ολλανδία είτε στη Σκανδιναβία, που θα κάνει αποδεκτή την οποιαδήποτε συμπεριφορά εκτός των διαδικασιών του κόμματος και μάλιστα με υπόδοκαψη του ίδιου του κόμματος. Ο ΔΗΣΥ όντως είναι το πιο ανοικτό κόμμα, έχει ένα ανώτατο συμβούλιο 2.000 ατόμων που είναι εκλεγμένα ή εκπροσωπούν φορείς ή την τοπική κοινωνία. Αν διαφωνείς με το κόμμα για πολιτικούς λόγους, τότε φυσικά μπορείς να τις θέσεις εντός του κόμματος, να αποχωρήσεις, να εξηγήσεις με πολιτικά επιχειρήματα, να θέσεις τις δικές σου απόψεις ενώπιον των μελών ή του λαού. Αυτό για παράδειγμα έκανε και ο Μακρόν. Όχι να διεξάγεις ένα προεκλογικό, να περιφρονείς την παράταξη και να αποφεύγεις να συμμετέχεις στις συνεδρίες του Π.Γ.

—Είκατε ενδείξεις ότι έκανε προ-

Δεν έχω πλάνη για μετά το 2023, αλλά είμαι πολιτικό όν, λέει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Πετρίδης κληθείς να σχολιάσει το ενδεχόμενο διεκδίκησης της προεδρίας του ΔΗΣΥ.

“

Με τον Χριστοδουλίδη είχαμε μια καλή συνεργασία, μέχρι που ξεκίνησε εδώ και καιρό να κτίζει προφίλ για τις προεδρικές.

“

Έχω και με τον Αβέρωφ διαφωνίες. Δεν είναι λίγες οι φορές που συγκρουστήκαμε.

εκλογικό με συγκεκριμένα πρόσωπα και στελέχη;

—Φυσικά.

—Ένας φιλελεύθερος δικαιούται να έχει ευγενείς φιλοδοξίες και καλωσορίζει τις ευγενείς φιλοδοξίες κάποιων που εμφανίζονται βάσει δημοσκοπήσεων και οι πιο δημοφιλείς.

—Συμφωνώ, και για να είναι ευγενείς αυτές οι φιλοδοξίες, νομίζω πρέπει να βασίζονται στις αρχές που προανέφερα.

—Κύριοι στόχοι του ΔΗΣΥ είναι να παραμείνει στην εξουσία και παρουσιάζεται αυτή τη στιγμή ο κ. Χριστοδουλίδης πολύ πιο δημοφιλής από τον πρόεδρο του κόμματός σας, τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Δεν θα ήταν πιο ορθό, πριν ξεκινήσουν όλες αυτές οι έριδες, να δει ποιος μπορεί να κερδίσει τις εκλογές και στη συνέχεια να τον βάλετε υποψήφιο;

—Μα είναι ο κ. Χριστοδουλίδης που απέρριψε την προσπάθεια, που μ'ένα συλλογικό τρόπο θα λαμβάνονταν υπόψη όλα τα κριτήρια, μεταξύ αυτών και η εκλεξιμότητα.

—Θεωρείται πάντως πως ο Πρόεδρος παρασκηνιακά ευνοεί τη υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη...

—Όχι. Αλλά νομίζω ο ίδιος ξεκαθάρισε τη θέση του.

—Δεν σας απασχόλησε το ότι άφησε τις διαδικασίες να φτάσουν ως εδώ;

—Ο Νίκος Αναστασιάδης προσπάθησε να εξαντλήσει κάθε προσπάθεια ούτως ώστε να μη δημιουργηθεί η προσπάθεια διάσπασης, όπως είπε και ο ίδιος, και ο ίδιος σέβεται και νοιάζεται για την παράταξη όσο κανένας άλλος.

—Εσείς έχετε πολιτικές διαφωνίες με τον Νίκο Χριστοδουλίδη;

—Με τον Χριστοδουλίδη δεν έχω προσωπικές διαφορές, αντίθετα έπαιξα καταλυτικό ρόλο στο να ενισχύσει την ομάδα του Προέδρου και είχαμε μια καλή συνεργασία, μέχρι που ξεκίνησε εδώ και καιρό να κτίζει προφίλ για τις προεδρικές. Η διακυβέρνηση αυτή δεν ήταν πε-

ρίπατος. Πέρασαμε καμίνι εξελίξεων και είχαμε να διαχειριστούμε φλέγοντα θέματα. Ο Χριστοδουλίδης δεν ανέλαβε ρίσκα, δεν τσαλακώθηκε, αλλά έκτιζε προφίλ. Μετέφερε τον CIPA στο ΥΠΕΕ, κάτι που δημιούργησε και στρεβλώσεις, οργάνωνε εκδηλώσεις για την οικονομία για να καρπωθεί το μεγαλύτερο επιτεύγμα αυτής της κυβέρνησης, για την ενέργεια, για την ισότητα, για την περιβάλλον, για να καρπωθεί πολιτικά οφέλη. Αυτό ενόχλησε αρκετούς που ανήκουμε στο κυβερνητικό στρατόπεδο.

—Υπάρχει ενδεχόμενο απόσυρσης υποψηφιότητας Αβέρωφ, αν συνεχίσει να είναι χαμηλά στις δημοσκοπήσεις;

—Δεν θα βγάλουμε Πρόεδρο με βάση τι λένε οι δημοσκοπήσεις ένα χρόνο πριν, αλλά για τις πολιτικές, που θέλουμε να προωθήσουμε ως παράταξη. Υπενθυμίζω τι έδειχναν δημοσκοπήσεις σε παλαιότερες εκλογικές αναμετρήσεις τέτοιο καιρό. Να θυμίσω την υποψηφιότητα Κασουλίδη που ερχόταν τρίτος και τερμάτισε πρώτος στις εκλογές του 2008, ή την υποψηφιότητα Μαρκίδη που δημοσκοπικά είχε 20% και έπιασε 6%;

—Άρα ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι ο αντιστοιχος Κληρίδης του 2003;

—Όχι. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Όπως και ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν είναι ο Μαρκίδης. Και έχω και με τον Αβέρωφ διαφωνίες. Δεν είναι λίγες οι φορές που συγκρουστήκαμε. Η διαφορά με τον Αβέρωφ είναι ότι την

ώρα της κρίσης, την ώρα που έπρεπε να ληφθούν αποφάσεις, να περάσουν νομοσχέδια, να πείσουμε την Τρόικα, για να πάρουμε χρηματοδότηση, όταν δεν είχαμε τη δυνατότητα δανεισμού, σπκώναμε τα μανίκια και βρίσκαμε λύσεις. Ο Αβέρωφ έχει πολιτικές θέσεις, έχει άποψη, συγκρούεται, όταν χρειαστεί. Κανένας μας δεν είναι τέλειος, αλλά ξέρω πού στέκει, δεν θα πει σε όλους αυτό που θέλουν ν'ακούσουν, και δεν παρουσιάζεται αντισυστηματικός, απλώς επειδή το ευνοούν οι συνθήκες.

—Αναφέρεστε στον Χριστοδουλίδη;

—Εν δυνάμει ναι. Για να είσαι αντισυστηματικός πρέπει να έχεις τη διάθεση να συγκρουστείς με κατεστημένα και να έχεις ξεκάθαρες θέσεις. Δεν είναι αυτή η προσωπική μου εμπειρία με τον Νίκο.

—Ο ΔΗΣΥ είχε πάρει 27,5% στις τελευταίες εκλογές, δεν σας ανησυχεί ότι και με αυτή την εσωκομματική αναστάτωση θα χάσετε;

—Είμαι από τους πρώτους που είπα ότι αυτές οι εκλογές θα είναι πάρα πολύ δύσκολες. Είμαστε 10 χρόνια στην εξουσία, έχουμε υποστεί τη φυσιολογική φθορά της εξουσίας. Διαπράξαμε και λάθη, όπως το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων. Αλλά το μεγάλο μας επίτευγμα είναι ότι σταθεροποιήσαμε την οικονομία, επανήλαμε στην ανάπτυξη, μειώσαμε την ανεργία, αυξήσαμε τα εισοδήματα, υιοθετήσαμε μεταρρυθμίσεις όπως το ΕΕΕ και το ΓΕΣΥ. Δεν ήταν εύκολο και τίποτα δεν είναι δεδομένο στην οικονομία, ειδικά εν καιρώ καθολικού λαϊκισμού. Ο κόσμος πιστεύω ότι θα κρίνει πως για το συμφέρον του και τη σταθερότητα της οικονομίας, δεν θα πρέπει να πειραματιστεί, και θα επιλέξει τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ. Και ο ΔΗΣΥ πρέπει να είναι ενωμένος για να κερδίσει και αυτή τη μάχη.

—Σας ανησυχεί η επόμενη μέρα του ΔΗΣΥ;

—Είμαστε σε μια εποχή που η πολιτική αλλάζει. Πάντα πρέπει να μας ανησυχεί το μέλλον της παράταξής μας.

—Με αλλαγές στο ενδεχόμενο ήττας...

—Τα κόμματα πρέπει να κάνουν πάντα αλλαγές.

—Σας ενδιαφέρει η προεδρία του ΔΗΣΥ;

—Είμαι στην ενεργό πολιτική περισσότερο από 10 χρόνια, υπήρξα δύσκολα πόστα και βίωσα μεγάλες κρίσεις. Ουδέποτε υπολόγιζε την επόμενη μέρα, αν και είμαι ο μακροβιότερος αυτής της κυβέρνησης, αφού υπηρέτω την κυβέρνηση Αναστασιάδη αδιάκοπα από τον Μάρτιο του 2013. Πιστεύω ότι αυτό που με δίδεωσε τόσα χρόνια είναι ότι δεν με απασχολούσε το πολιτικό μου μέλλον, το οποίο πρέπει να κτίζεται με πράξεις και όχι τακτικιστικά. Δεν έχω πλάνη για μετά το 2023, αλλά είμαι πολιτικό όν.

Το καρότο και το μαστίγιο της Κομισιόν έχει αποτέλεσμα

—Πόσο ικανοποιημένος είστε από το μεταρρυθμιστικό έργο;

—Σίγουρα έχει γίνει πολύ περισσότερο μεταρρυθμιστικό έργο επί διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη, παρά από ποτέ πριν. Θα ήμουν πιο ευχαριστημένος, εάν επιτελείτο περισσότερο μεταρρυθμιστικό έργο. Από πλευράς κυβέρνησης, αν και προσπάθησαμε, λόγω ιδιομορφίας του πολιτικού μας συστήματος, δεν βλέπω να προχωρά η μεταρρυθμιστική προσπάθεια όσο γρήγορα θα ήθελα. Για παράδειγμα, δείτε αυτά που απομένουν, τις συζητήσεις που αγγίζουν και το όριο του «γελούου» που αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τη μεταρρύθμιση της Δικαιοσύνης, καθυστέρηση η μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας και έγιναν και πολλές εκπτώσεις για να βρεθούν οι συναινέσεις που θα διασφάλιζαν την ψήφιση του νόμου. Δεν είμαστε

μια κυβέρνηση όπως σε άλλα κράτη που μπορούν να περάσουν οι μεταρρυθμίσεις εύκολα. Καλώς ή κακώς το πολιτικό μας σύστημα είναι δομημένο πάνω στα κόμματα και θα πρέπει να έχεις την υποστήριξη κομμάτων που να διασφαλίζουν την πλειοψηφία.

—Δεδομένου του Ταμείου Ανάκαμψης και το πώς είναι δομημένο, για να δίνει χρήματα στα κράτη, θεωρείτε πως από εδώ και πέρα θα υπάρξει μια μεταρρυθμιστική επιτάχυνση;

—Εκ των πραγμάτων φαίνεται πως το καρότο και το μαστίγιο, που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως αρχή, έχει αποτέλεσμα. Ενδεχομένως να προχωρήσουν πράγματα που διαφορετικά ίσως δεν θα προχωρούσαν. Είναι δύσκολο για το πολιτικό σύστημα ν'αναλάβει το βάρος της αποτυχίας εκταμίευσης σημαντικών κονδυλίων

“

Στις περασμένες δεκαετίες το αναπτυξιακό μίγμα δεν ήταν το πρόβλημα. Περιοριζόταν σε κρατικές υποδομές, κατασκευαστικά, δρόμους, κτήρια, που δεν έχουν τον αναπτυξιακό πολλαπλασιαστή.

για τη χώρα λόγω της μη ψήφιστων νομοσχεδίων.

—Πώς αξιολογείτε το αναπτυξιακό μίγμα της κυπριακής οικονομίας σε σχέση με τις προκλήσεις που βρίσκονται ενώπιόν μας και αφορούν στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση;

—Πλέον, πολύ θετικά. Στις περασμένες δεκαετίες το αναπτυξιακό μίγμα δεν ήταν το πρόβλημα. Περιοριζόταν σε κρατικές υποδομές, κατασκευαστικά, δρόμους, κτήρια, που δεν έχουν τον αναπτυξιακό πολλαπλασιαστή. Με αρχή το 2013 αυτό το μοντέλο άρχισε να διαφοροποιείται και μέχρι το 2030, και με το Ταμείο Ανάκαμψης θα είναι εντελώς διαφορετικό. Πλέον όλες οι δράσεις του Προϋπολογισμού αποφασίζονται με βάση αυτό το μακροχρόνιο πλάνο. Ο προεξέχων ρόλος πλέον είναι η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση και η μετατροπή

της Κύπρου σε επιχειρηματικό κέντρο. Έχουμε ένα πολύ καλό αναπτυξιακό μίγμα πλέον.

—Πού βρίσκονται οι σχεδιασμοί σας για τη φορολογική μεταρρύθμιση, κάτι που θα εκσυγχρονίσει το σύστημα μετά από σχεδόν μία εικοσαετία;

—Το εξάμνο αυτό θα είναι καθοριστικό και θα είναι η κύρια μου προτεραιότητα. Θέλουμε να κάνουμε μια ευρεία φορολογική μεταρρύθμιση, η οποία θα άρει και στρεβλώσεις που παρατηρούνται. Θέλουμε να ευθυγραμμιστούμε στο παγκόσμιο γίγνεσθαι μέσω της αύξησης του εταιρικού φόρου, ωστόσο θα δώσουμε αντισταθμιστικά μέτρα όσον αφορά ειδικά το κόστος της εργασίας. Θέλουμε να φέρουμε την Κύπρο σε σημείο πλήρους απασχόλησης και ήδη είμαστε σε καλό δρόμο, γι'αυτό εξάλλου θέλουμε και να θεσπίσουμε τον κατώτατο μισθό.

Είναι ένα πλέγμα θεμάτων, τα οποία θα εκσυγχρονίσουν και το φορολογικό καθεστώς, και σύντομα θα εμπλακούμε σε κοινωτικό διάλογο για τη φορολογική μεταρρύθμιση.

—Θα ήσασταν θετικός σε περαιτέρω συγχωνεύσεις στον τραπεζικό τομέα της Κύπρου;

—Ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου έχει αλλάξει πολύ τα τελευταία χρόνια. Έχει μειωθεί από το 700% του ΑΕΠ, στο 280%. Δομικά ομιλώμεθα, είναι υψηλά συγκεντρωμένος, και πολύ καλύτερα εποπτευόμενος. Γνωρίζετε πως το υπουργείο Οικονομικών δεν αναμειγνύεται στην αλλαγή της δομής των τραπεζών, είναι τις δυνατότητες της αγοράς που πρέπει ν'αφήσουμε να λειτουργήσουν και σίγουρα εκείνο που πρέπει να έχουμε υπόψη μας—και που είναι δουλειά της Κεντρικής Τράπεζας—είναι τα θέματα που έχουν σχέση με τον ανταγωνισμό.

Στα σύνορα ξεκινά για μεταναστευτικό η Γαλλία

Οι πρώτοι σχεδιασμοί από το Παρίσι
για τη σταδιακή επίλυση του ζητήματος

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Την προσπάθεια για σταδιακή αναθεώρηση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το άσυλο και τη μετανάστευση ξεκίνησε η Γαλλική Προεδρία κατά τη διάρκεια της άτυπης συνάντησης του Συμβουλίου Εσωτερικών Υποθέσεων στη Λιλ, εστιάζοντας, όπως αναμενόταν, στην ενίσχυση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. και στην καλύτερη διακυβέρνηση της συνθήκης του Σένγκεν. Και εστιάζοντας, ιδιαίτερα, σε ανησυχίες και ζητήματα τα οποία η γαλλική κυβέρνηση μπορεί να εκμεταλλευτεί προεκλογικά στη μάχη του Εμανουέλ Μακρόν για επανεκλογή απέναντι σε κεντροδεξιούς και ακροδεξιούς (έως ξενοφοβικούς) ανθυποψήφιους σε μερικούς μόλις μήνες.

Όπως είχε γράψει η «Κ» αμέσως μετά την ανάληψη της Γαλλικής Προεδρίας στη βάση πληροφόρησης από γαλλική κυβερνητική πηγή, η Γαλλία επιδιώκει να προχωρήσει σε σταδιακή επίλυση των θεμάτων που αφορούν την πολιτική ασύλου και μετανάστευσης, θέλοντας να κόψει τον γόρδιο δεσμό που περιπλέκει το πακέτο, ειδικότερα μεταξύ του θέματος της υποδοχής μεταναστών και αιτητών ασύλου και του ερωτήματος του πώς πρακτικά οι χώρες που δεν βρίσκονται στην πρώτη γραμμή θα δείχνουν την αλληλεγγύη τους στις χώρες του νότου.

Στην ανακοίνωση της Γαλλικής Προεδρίας, μετά τη συνάντηση των Υπουργών Εσωτερικών, δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στο ποιο ακριβώς θα είναι αυτό το πρώτο βήμα, το οποίο, όπως σημειώνεται, θα καθοριστεί από τα κράτη

μέλη στο επόμενο προγραμματισμένο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στις 3 Μαρτίου στις Βρυξέλλες. Την ίδια ημέρα οι Υπουργοί Εσωτερικών των κρατών που βρίσκονται στον χώρο Σένγκεν θα πραγματοποιήσουν την πρώτη συνάντηση του «Συμβουλίου Σένγκεν» για καλύτερο συντονισμό της κατάστασης στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., στα πρότυπα του Eurogroup το οποίο επικεντρώνεται στον συντονισμό των οικονομικών της ευρωζώνης. Στον χώρο Σένγκεν, όπου οι πολίτες κινούνται χωρίς συνοριακές διατυπώσεις, δεν συμμετέχουν μόνο η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Ιρλανδία, η Κροατία και η Ρουμανία (ωστόσο η Βουλγαρία, η Κροατία και η Ρουμανία βρίσκονται εν μέσω της διαδικασίας να ενταχθούν στο Σένγκεν). Τα επόμενα βήματα της «εξελικτικής» επίλυσης των διαφορών για τη μετανάστευση και το άσυλο μεταξύ του νότου και της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης παραμένουν ασαφή. Ωστόσο, ο ορίζοντας ολοκλήρωσης του «πρώτου βήματος» καλύπτει μόνο τη Γαλλική Προεδρία, αγγίζοντας τις πιυχές εκείνες (προστασία συνόρων) που επηρεάζουν και τις γαλλικές εκλογές.

Σένγκεν και Μακρόν

Ήδη η Γαλλική Προεδρία του Συμβουλίου και μαζί της η Γαλλική Προεδρία... του γαλλικού κράτους έχουν φροντίσει να δώσουν ενδείξεις προς την κατεύθυνση της μεταρρύθμισης της λειτουργίας του χώρου του Σένγκεν, καθώς στη σχετική ανακοίνωση της Γαλλικής Προεδρίας γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην πρόσφατη πολιτική συμφωνία Συμβουλίου και Κοινοβουλίου για την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Europol και την

Στις Βρυξέλλες αναφέρουν πως οι συζητήσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας είναι παρασκηνιακές, καθώς «η Τουρκία είναι ένας πολύ διαφορετικός εταίρος από τη Λευκορωσία» και πως «αντιμετωπίζουμε αυτές τις ανησυχίες που σας απασχολούν».

Τα πρώτα στοιχεία του σχεδιασμού της για «σταδιακή» επίλυση του μεταναστευτικού έδειξε η Γαλλική Προεδρία του Συμβουλίου στη Λιλ, με σαφείς προεκλογικούς προσανατολισμούς.

ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών μελών στο πλαίσιο του οργανισμού, καθώς και στη συμφωνία των κρατών μελών για βελτίωση της διακυβέρνησης του χώρου του Σένγκεν.

Η πλατφόρμα συνεργασίας που θα δημιουργηθεί μέσω του «Συμβουλίου Σένγκεν» θα δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη και τις υπηρεσίες της Ε.Ε. να συντονίσουν καλύτερα τις προσπάθειές τους στα εξωτερικά σύνορα σύμφωνα με τη Γαλλική Προεδρία. Οι υπηργοί του χώρου του Σένγκεν αναμένεται ακόμα πως «θα συνεχίσουν τις συζητήσεις τους για την εφαρμογή νέων εργαλείων αλληλεγγύης στα εξωτερικά σύνορα», μια συζήτηση που αφορά εμμέσως και την Κύπρο, αν και δεν αποτελεί μέρος του Σένγκεν.

Η διαδικασία αυτή αφορά όμως κυρίως σε αυτή τη φάση τον Εμανουέλ Μακρόν και τις προσπάθειες επανεκλογής του στις προεδρικές εκλογές του Απριλίου, όπως φάνηκε και από την απόφαση του Γάλλου Προέδρου να παρευρεθεί στην πρώτη ημέρα της συνάντησης των Υπουργών Εσωτερικών στο Τουρκούν (γειτονική πόλη της Λιλ) και να επισημάνει σε αυτούς, αλλά και στους ψηφοφόρους του, ότι «μια κυρίαρχη Ευρώπη είναι αυτή που έχει πλήρη έλεγχο επί των συνόρων της». Πέρα πάντως από την αξιοποίηση της ευκαιρίας για πολιτικούς πόντους έναντι, κυρίως, της Μαρίν Λεπέν και του Έρικ Ζεϊμούρ, η πρόταση της Γαλλίας περιέχει συγκεκριμένες λεπτομέρειες σύμφωνα με όσα έχουν κυκλοφορήσει στον ευρωπαϊκό Τύπο. Σε δημοσίευμα της η ιστοσελίδα Politico αναφέρει πως οι προτάσεις που συζητήθηκαν περιέχουν τη σταδιακή εφαρμογή ενισχυμένων ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., μια συλλογική δέσμευση στην αύξηση των δυνατοτήτων κράτους ή εναλλακτικών μεθόδων αποτροπής της διαφυγής αιτητών ασύλου και συγκεκριμένες προτάσεις σε σχέση με τη βάση δεδομένων δικτυακών αποτυπωμάτων για αιτητές ασύλου και παράτυπους μετανάστες EURODAC.

Συμφωνία με την Ε.Ε. για επιστροφές μεταναστών

Μερικές ημέρες πριν η Κυπριακή Δημοκρατία συνυπέγραφε με την αρμόδια Γενική Διεύθυνση της Κομισιόν συμφωνία που αφορά τις επιστροφές μεταναστών, προαναγγέλλοντας την υπογραφή ενός μνημονίου συναντίληψης για τη συνολική διαχείριση του μεταναστευτικού, δεδομένων των ιδιαίτεροτήτων της Κύπρου και της Πράσινης Γραμμής ως διάτρητου χώρου ο οποίος όμως δεν αποτελεί εξωτερικό σύνορο. Το μελλοντικό μνημόνιο συναντίληψης, όπως ανέφερε σε δηλώσεις της την Τρίτη η γενική διευθύντρια της Γ.Δ. Μετανάστευσης, Beate Gminder, θα περιλαμβάνει ένα γενικότερο σχέδιο δράσης που θα εμπεριέχει και την πρόσθετη χρηματοδότηση που έχει ζητηθεί για το νέο κέντρο υποδοχής στις Λίμνες.

Ενδεικτικά μάλιστα εξέφρασε την ελπίδα «αυτό να μπορέσει να γίνει γρήγορα γιατί βλέπουμε την ανάγκη». Υπενθυμίζεται πως, όπως έγραψε πρόσφατα και η «Κ», η Κομισιόν έχει συνδέσει το ενδεχόμενο χρηματοδότησης των απαραίτητων μετατροπών στον νέο χώρο με συγκεκριμένες προδιαγραφές

και καταλληλότητα για διαβίωση μεταναστών και αιτητών ασύλου, ώστε να μην επαναληφθούν καταστάσεις και συνθήκες όπως αυτές που επικρατούν στο κέντρο Πουρνάρα. Η Ευρωπαϊά αξιωματικός επανέλαβε ακόμα αυτό που είναι ήδη γνωστό στις Βρυξέλλες και στη Λευκοωσία, ανεξάρτητα από την κυβερνητική ρητορική η οποία έχει επικειρήσει πολλές φορές για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης να συνδέσει την αποδεδειγμένη εκστρατεία εργαλειοποίησης μεταναστών από τη Λευκορωσία με την πολύ πιο πολύπλοκη σκέψη της Ε.Ε. με την Τουρκία. Όπως είπε, οι Βρυξέλλες συμφωνούν με τη Λευκοωσία πως η Τουρκία έχει υποχρεώσεις που δεν εκπληρώνει, ενώ αναφέρθηκε και στην ανάγκη καταπολέμησης των δικτύων διακινητών. Πρόσθεσε πετώντας ότι οι συζητήσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας είναι παρασκηνιακές καθώς «η Τουρκία είναι ένας πολύ διαφορετικός εταίρος από τη Λευκορωσία» και πως «αντιμετωπίζουμε αυτές τις ανησυχίες που σας απασχολούν».

Το νέο SafePass θα κάνει πραγματικότητα τους ελέγχους

Ερχονται αλλαγές στο υγειονομικό ψηφιακό πιστοποιητικό, το οποίο θα μείνει και στη νέα πραγματικότητα της πανδημίας

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Με τη μετάλλαξη «Όμικρον» να δείχνει σημάδια ανθεκτικότητας, διατηρώντας σε υψηλά επίπεδα σημαντικούς επιδημιολογικούς δείκτες, το βάρος των προσπαθειών εκτόνωσης του επιδημιολογικού κύματος πέφτει πρώτον στη θωράκιση του πληθυσμού με τα όπλα που είναι διαθέσιμα και δεύτερον στην εντατικοποίηση των ελέγχων εφαρμογής των υγειονομικών πρωτόκολλων. Προ των πυλών βρίσκεται η απλούστευση των πιστοποιητικών ελέγχου των πολιτών στην προσπάθεια ελαχιστοποίησης των δυσκολιών που αυτά επιφέρουν στην καθημερινότητά τους. Δύο χρόνια μετά την εμφάνιση της πανδημίας, η Κύπρος ετοιμάζεται να ενισχύσει τα ψηφιακά όπλα κατά

των πιστοποιητικών. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, μια πρώτη παρουσίαση των δυνατοτήτων της νέας εφαρμογής που θα αντικαταστήσει το CovPass Cyprus, έγινε την περασμένη Τρίτη στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιστημονικής

Το νέο SafePass θα έχει τη δυνατότητα ελέγχου της υγειονομικής θωράκισης του χρήστη με πολλαπλά υγειονομικά πρωτόκολλα, επιτρέποντας ή όχι την καθημερινή μετακίνηση σε χώρους.

Επιτροπής. Η πρόταση βρίσκεται στο στάδιο των διαβουλεύσεων με όλους τους εμπλεκόμενους, ενώ είναι άγνωστο αν πέρασε από την επιστημονική ομάδα. Εάν και εφόσον δεν υπάρξει κάποιο κώλυμα, το νέο ψηφιακό εργαλείο θα εισαχθεί προς χρήση άμεσα, ως ένα επιπλέον εργαλείο αναχαίτισης της διασποράς της μετάλλαξης «Όμικρον», στην προκειμένη περίπτωση. Η χρήση της νέας εφαρμογής, όπως έλεγε αρμόδια πηγή στην «Κ», θα παραμείνει στην καθημερινότητα των πολιτών όσο χρόνο απαιτηθεί. «Πιστεύουμε ότι το SafePass θα

Η νέα εφαρμογή θα εγκριθεί από την επιστημονική ομάδα προκειμένου να προχωρήσει ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του ψηφιακού εργαλείου, το οποίο θα παραμείνει σε ισχύ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, τα επόμενα δύο χρόνια.

μείνει στη ζωή μας για τα επόμενα δύο χρόνια» ήταν η εκτίμηση της ίδιας πηγής, στο ερώτημα για τη χρονική διάρκεια του ψηφιακού πιστοποιητικού.

Η νέα εφαρμογή

Σύμφωνα με την παρουσίαση που έγινε στη Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή, το νέο SafePass στην ουσία αλλάζει τη φιλοσοφία του υφιστάμενου ψηφιακού πιστοποιητικού. Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα έχουν εκφραστεί, η χρήση του θα είναι υποχρεωτική για το σύνολο των καθημερινών δρα-

στηριοτήτων εκτός οικίας. Το νέο SafePass θα κάνει πραγματικότητα τους υγειονομικούς ελέγχους σε χώρους με διαφορετικά υγειονομικά πρωτόκολλα. Εν αντιθέσει με τις δυνατότητες του υφιστάμενου ψηφιακού εργαλείου, το νέο θα μπορεί να συγκρίνει το ιστορικό υγειονομικής θωράκισης του κάθε χρήστη με τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ισχύουν σε κάθε χώρο και ανάλογα να επιτρέπει ή όχι την είσοδο σε χώρους. Για να γίνουν κατορθωτές οι νέες ψηφιακές δυνατότητες, η υπό κατασκευή εφαρμογή ή θα αντλεί στοιχεία από την κεντρική

μονάδα, ή ο χρήστης θα είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει μια παρόμοια διαδικασία ενημέρωσής της με την υφιστάμενη. Όποια μέθοδος και αν υιοθετηθεί τελικά, η ουσία είναι πως η νέα εφαρμογή θα είναι ενημερωμένη για την υγειονομική κατάσταση του χρήστη. Η δεύτερη σημαντική παράμετρος λειτουργίας της νέας εφαρμογής είναι η κατηγοριοποίηση επικινδυνότητας των χώρων στη βάση και των υγειονομικών πρωτοκόλλων. Όπως μας επιώθηκε, με τη νέα εφαρμογή κάποιος θα μπορεί να εισέρχεται ελεύθερα σ' ένα χώρο και να απαγορεύεται η είσοδός του σε άλλον, όπου τα υγειονομικά πρωτόκολλα θα είναι διαφορετικά. Επίσης η νέα εφαρμογή θα δώσει λύσεις και στις περιπτώσεις εκείνες εξόδου νέων όπου απαιτείται η συνοδεία εμβολιασμένων γονέων ή κηδεμόνων.

Οι ανεμβολίαστοι

Το νέο SafePass, όπως πιστεύεται, θα περιορίσει σημαντικά τα φαινόμενα πλαστογραφίας υγειονομικών πιστοποιητικών. Από την άλλη θα ασκεί πίεση σε ένα σημαντικό ποσοστό πολιτών που παραμένουν ανεμβολίαστοι και που σύμφωνα με τα επιδημιολογικά δεδομένα είναι περισσότερο ευάλωτοι στις μολύνσεις και στις σοβαρές νοσηλείες, επιβαρύνοντας σημαντικά το σύστημα υγείας. Πα-

ράλληλα οι νέες δυνατότητες θα απλουστεύσουν και θα ενισχύσουν σημαντικά τους υγειονομικούς ελέγχους των αρμοδίων υπηρεσιών αλλά και των επιχειρήσεων.

Πλάνο χαλαρώσεων

Ταυτόχρονα με τα μέτρα που λαμβάνονται ή σχεδιάζεται να ληφθούν, το υπουργείο Υγείας ξεκίνησε την προετοιμασία για ενδεχόμενες χαλαρώσεις. Χρονικά η μερική αποκλιμάκωση των περιοριστικών μέτρων τοποθετείται μετά από δύο εβδομάδες με την προϋπόθεση πως θα υποχωρήσουν σημαντικοί επιδημιολογικοί δείκτες, όπως αυτός της μεταδοτικότητας (R). Όπως έχει γράψει εγκαίρως η «Κ», ο υπουργός Υγείας Μιχάλης Χατζηπαντέλα ζήτησε κατά την τελευταία συνεδρία της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής, την ετοιμασία ενός πλάνου χαλαρώσεων, εάν και εφόσον τα επιδημιολογικά δεδομένα το επιτρέψουν. Το πλάνο θα ετοιμασθεί στη λογική των συντηρητικών βημάτων και εφόσον ο δείκτης μεταδοτικότητας και ο σκληρός επιδημιολογικός δείκτης των νοσηλείων υποχωρήσουν από τα σημερινά επίπεδα. Σε μια τέτοια περίπτωση και σε συνδυασμό με την υλοποίηση του νέου ψηφιακού εργαλείου, πηγές από την ΣΕΕ έλεγαν στην «Κ» πως μπορούν να γίνουν βήματα αποκλιμάκωσης των μέτρων.

Σε συνταγματικές παγίδες η μεταρρύθμιση

Ανησυχίες εάν περιπέσει σε περιπέτειες η νέα τοπική αυτοδιοίκηση, εφόσον ψηφιστεί η πλειοψηφική πρόνοια για δημοψηφίσματα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η απόφαση των κομμάτων να ορίσουν την 24η Φεβρουαρίου ως την ημερομηνία ορόσημο για τη νέη τοπική αυτοδιοίκηση, αναμφίβολα αποτελεί μια θετική εξέλιξη, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί πως τα δύσκολα έφθαναν πίσω. Το κλίμα αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε με την ασυνέπεια κάποιων κομμάτων να τηρήσουν τα χρονοδιαγράμματα, τα οποία η ίδια η Επιτροπή Εσωτερικών ομόφωνα είχε καθορίσει τον περασμένο Σεπτέμβριο, αποδεικνύεται πως ήταν μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Ο δρόμος προς την Ολομέλεια της Βουλής είναι στρωμένος με αγκάδια που ξεπερνούν τις κομματικές τρικλοποδιές και επεκτείνονται σε σοβαρότερα ζητήματα σχετιζόμενα με τη συνταγματικότητα του ενός από τα τρία νομοσχέδια της κυβέρνησης. Κατά γενική παραδοχή των κομμάτων, το μεγαλύτερο κομμάτι των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών θεωρείται κλεισμένο εκτός από τρία ζητήματα. Πρώτον, τον αριθμό των νέων οντοτήτων που θα δημιουργηθούν, δεύτερον, τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων και τρίτον, κάποια επιμέρους θέματα τεχνικής φύσεως. Από τις τρεις εκκρεμότητες η πλέον σοβαρή είναι η διεξαγωγή δημοψηφισμάτων, μετά την ψήφιση των νομοσχεδίων από τη Βουλή, για την αποδοχή της μεταρρύθμισης από τις τοπικές κοινωνίες, πρόνοια που συμπεριλήφθηκε στο νομοσχέδιο κατά πλειοψηφία από τα κόμματα

Στην Ολομέλεια της Βουλής θα ξεκαθαρίσει τελεσίδικα εάν θα προκύψει ζήτηση συμβατότητας του νομοθετικού πλαισίου της μεταρρύθμισης με το Σύνταγμα, μιας και υπάρχουν κόμματα, πέραν του Συναγερμού, που δεν αποκλείεται να κάνουν δευτέρες σκέψεις για το θέμα των δημοψηφισμάτων.

Ακόμα και τα κόμματα της αντιπολίτευσης θεωρούν πως τελικά θα βρεθεί μια κοινή συνισταμένη σε αριθμό ανάμεσα σε 17 και 20 νέους δήμους.

της Βουλής. Όπως αποφασίστηκε στην Επιτροπή Εσωτερικών στις 5 Απριλίου 2021 στο νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί Δήμων Νόμος του 2020», όπως αυτό αναθεωρήθηκε από την επιτροπή, περιλήφθηκε

πρόνοια σύμφωνα με την οποία αποτελεί προϋπόθεση για την ίδρυση των νέων δήμων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης και την ένταξη σε αυτούς ορισμένων τοπικών αρχών ως δημοτικών διαμερισμάτων, η διεξαγωγή δημοψηφισμάτων σε επίπεδο τοπικών αρχών, τα οποία προτείνεται να διεξαχθούν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2023.

Ο γενικός εισαγγελέας

Πρώτος έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για ελλιπή συμβατότητα της συγκεκριμένης πρόνοιας με το Σύνταγμα ο γενικός ει-

σαγγελέας της Δημοκρατίας. Με γνωματεύσει του ημερομηνίας 22 Φεβρουαρίου 2021, πριν η Επιτροπή Εσωτερικών πλειοψηφικά συμπεριλάβει την πρόνοια για δημοψήφισμα στο νομοθετικό πακέτο της μεταρρύθμισης, ο Γιώργος Σαββίδης έθετε το πλαίσιο συμβατότητας. «Δεν είναι δυνατόν η διενέργεια δημοψηφισμάτων μετά την ψήφιση του ως άνω νομοσχεδίου, εφόσον συνάγεται ότι η ισχύς και εφαρμογή του συνόλου των διατάξεων του προτεινόμενου νόμου εμμέσως τίθενται υπό την αίρεση της διενέργειας παγκύπριου δημοψηφίσματος». Η Επιτροπή Εσω-

τερικών, όπως φαίνεται από το σκεπτικό της απόφασης της, στηρίχθηκε στον περί Δημοψηφισμάτων Νόμο του 1989 (Ν. 206/1989), ο οποίος προβλέπει τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων. Ωστόσο, αυτό το οποίο δημιουργεί υπό τις περιστάσεις εύλογα ερωτήματα για τη στάση των κομμάτων, είναι οι έντονες ανησυχίες που εκφράζονται για το ενδεχόμενο να προκύψει θέμα αντισυνταγματικότητας της μεταρρύθμισης από την έναρξή της, εξέλιξη η οποία δεν απορρίπτεται ούτε από κάποια κόμματα που ψήφισαν υπέρ των δημοψηφισμάτων.

Προς αναπομπή

Το μέλλον των νομοσχεδίων της μεταρρύθμισης, εφόσον περάσει από την Ολομέλεια η πρόνοια για δημοφιλομάρτυρα, εκ των υστέρων προβλέπει στην «Κ» ο νομικός Κρις Τριανταφυλλίδης. Στο ερώτημα που αναμένεται να απασχολήσει την Επιτροπή Εσωτερικών στην καταληκτικά συνεδρία της με θέμα τη μεταρρύθμιση την ερχόμενη Πέμπτη, εάν δηλαδή υπάρχει ζήτημα αντισυνταγματικότητας, ο κ. Τριανταφυλλίδης θεωρεί βέβαιο πως ο πρώτος που θα επιφυλακτεί για το νομοθετικό πακέτο που θα ψηφίσει η Βουλή, είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος θα πρέπει να υπογράψει τον νόμο. «Υπάρχει σοβαρότατο ενδεχόμενο ο νόμος αυτός να είναι αντισυνταγματικός, υπό την έννοια του ότι τίθεται πρόνοια, πέραν αυτής που προνοεί το Σύνταγμα, η οποία σχετίζεται με

την ισχύ ή μη του νομοθετήματος». Κατά τον κ. Τριτανταφυλλίδη, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ως είθισται, θα ζητήσει γνωμάτευση από τον γενικό εισαγγελέα προκειμένου να προχωρήσει σε αναπομπή του νόμου. Στην περίπτωση που η Βουλή επιμένει ο Πρόεδρος θα στείλει το νομοθέτημα στο Ανώτατο, το οποίο θα κρίνει ή συνταγματικό ή τμήμα του. Το ενδεχόμενο να υπάρξουν προβλήματα από την πρόνοια για τα δημοψηφίσματα, αναγνωρίζεται και από κόμματα που τάχθηκαν υπέρ. Ωστόσο και εδώ το όλο θέμα προσεγγίζεται από μια διαφορετική σκοπιά που έχει να κάνει με τον προσδιορισμό της έννοιας δημοψηφίσματα. Το ΑΚΕΛ π.χ. που επιμένει θεωρεί πως τα όποια προβλήματα αναφύονται μπορούν να ξεπεραστούν με συζήτηση και κατάληξη μεταξύ των κομμάτων. Για το ΑΚΕΛ ένας τρόπος υπερηχηδόνων των προβλημάτων θα ήταν τα υπό αναφορά προβλήματα να εξειδικευθούν και να ρυθμιστούν εκ των υστέρων με κανονισμούς. Για το ΔΗΚΟ που επίσης τάχθηκε υπέρ της πρόνοιας, εάν το σύνολο των εκκρεμώσεων κλείσουν και παραμείνει ανοιχτό το θέμα με τα δημοψηφίσματα, το κόμμα είναι έτοιμο να επανεξετάσει την αρχική θέση ενώπιον της Ολομέλειας. Το ΔΗΚΟ σύμφωνα με τον βουλευτή Πάνικο Λαevιδίου δεν έχει καταλήξει πώς θα γίνουν τα δημοψηφίσματα. Ωστόσο, ως πρόγραμμα προβάλλεται η συναινέση της κυβέρνησης στις τελικές συσενώσεις δήμων και κοινοτήτων.

Αγκάθι ο χάρτης των νέων δήμων

Στο δεύτερο αγκάθι, αυτό του τελικού αριθμού των νέων οντοτήτων, η διαφορετική οπτική γωνία των κάθε κόμματος δεν θεωρείται ικανή να ανατρέψει τη μεταρρύθμιση. Για την κυβέρνηση η κόκκινη γραμμή ακοίσει στον αριθμό 17, ωστόσο οι εκτιμήσεις που υπάρχουν δημιουργούν εύλογη αισιοδοξία ότι η μέση γραμμή θα προκύψει με μικρό απόκλιση όλων των πλευρών από τις αρχικές τους θέσεις. Εάν και εφόσον ο χάρτσιν της νέας αυτοδιοίκησης καθοριστεί πλειοψηφικά, σε μια τέτοια περίπτωση το ΔΗΚΟ εμφανίζεται έτοιμο να συμφωνήσει για αριθμό ενδιάμεσο των 17 νέων δήμων της κυβέρνησης και των 20 του ΑΚΕΛ. Η στάση του κόμματος ενδεχομένως να ξεκαθαρίσει στην καταληκτική συνεδρία της Επιτροπής Εσωτερικών για τη μεταρρύθμιση, την ερχόμενη Πέμπτη. Σε διαφορετική περίπτωση το κόμμα θα τοποθετηθεί στην Ολομέλεια της Βουλής. Για τον πρόεδρο της Επιτροπής Εσωτερικών και βουλευτή του ΑΚΕΛ, Αρίστο Δαμιανού, ο αριθμός των νέων δήμων είναι ρευστός, με το σύνολο των κομμάτων να καταθέτουν τροπολογίες κατά την Ολομέλεια της Βουλής. «Το ΑΚΕΛ θεωρεί πως οι 20 νέοι Δήμοι διατηρούν την ισορροπία που χρειάζεται η τοπική αυτοδιοίκηση». Παρά τα εμπόδια το ΑΚΕΛ θεωρεί πως δύσκολα θα ανατραπεί ο τελικός στόχος, δηλαδή η ψήφιση της μεταρρύθμισης. Το ΑΚΕΛ ουσιαστικά επιρρίπτει ευθύνες στον Συναγερμό για το θέμα των νέων δήμων, ειδικά μετά την τελευταία συνεδρία της Επιτροπής Εσωτερικών την περασμένη εβδομάδα. Το κόμμα, λένε πηγές από την Έκλεκη Παπαϊωάννου, θα καταθέσει σχετική τροπολογία, ενώ οι ίδιες πηγές δεν προβδίκάζουν τον τελικό αριθμό. Το κόμμα διαφωνεί έντονα με την Αραδίππου, θεωρεί έναν πρόσθετο δήμο ακραίο και λογική εξέλιξη τη συνένωση με τη Λάρνακα. Επίσης, το κόμμα υποστηρίζει τη διατήρηση του υφιστάμενου διοικητικού στάτους σε Δερύνεια και Αθηνάινο για πολιτικούς λόγους.

Στα σενάρια που συζητούνται και αποδίδονται στον Συναγερμό, περιλαμβάνεται ο Στρόβολος και η συνένωσή του με τον νέο δήμο Λευκωσίας ή με τη Λακατάμια και τα Λατσία.

Για την κυβέρνηση η κόκκινη γραμμή ακούει στον αριθμό 17, ωστόσο οι εκτιμήσεις που υπάρχουν δημιουργούν εύλογη αισιοδοξία ότι η μέση γραμμή θα προκύψει με μικρή απόκλιση όλων των πλευρών από τις αρχικές τους θέσεις.

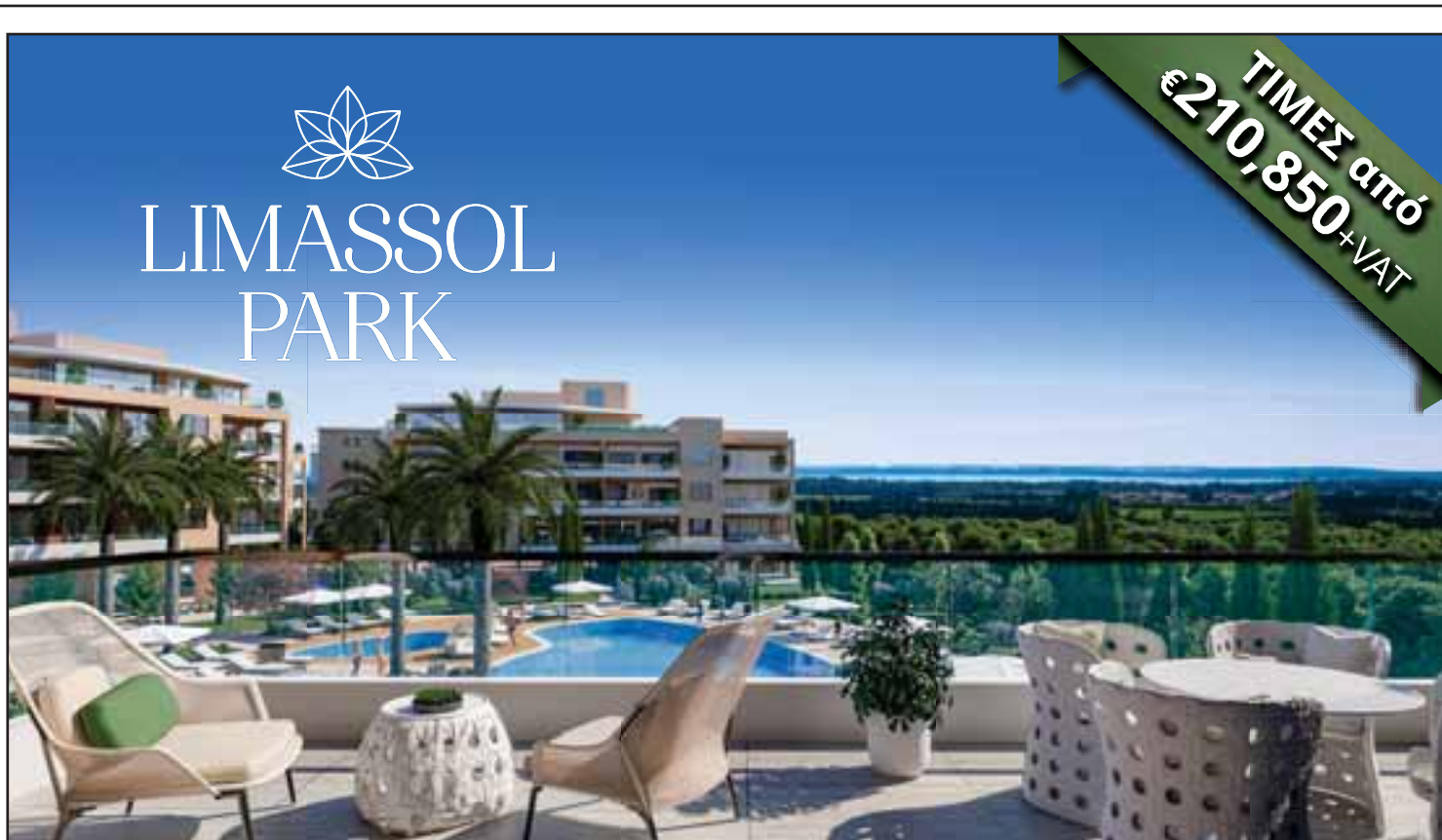
καχυποψίας που επικρατεί. Π.χ. ο Συναγερμός βάλλεται για παιχνίδια πίσω από τα φώτα με αφορμή τη θέση για Αραβικόπουλο, η οποία λέγεται ότι τον μετακινεί από την αρχική θέση για 17 νέους δήμους. Επιπλέον στο κομματικό παρασκώνιο λέγεται έντονα πως υπάρχει προσπάθεια για κατάργηση δήμων. Στα σενάρια που συζητούνται και αποδίδονται στον Συναγερμό, περιλαμβάνεται ο Στράβολος και η συνένωσή του με τον νέο δήμο Λευκωσίας ή με

Κομματικό παρασκήνιο

Ένα θέμα που ωθεί τα κόμματα να τηρούν στάση αναμονής και όλα να παραπέμπουν στην Ολομέλεια της 24ης Φεβρουαρίου είναι το κλίμα

καχυποψίας που επικρατεί. Π.χ. ο Συναγερμός βάλλεται για παιχνίδια πίσω από τα φώτα με φορομήτη θέση για Αραβισμό, η οποία λέγεται ότι τον μετακινεί από την αρχική θέση για 17 νέους δήμιους. Επιπλέον στο κομματικό παρασκήνιο λέγεται έντονα πως υπάρχει προσπάθεια για κατάρθρωση δήμων. Στα σενάρια που συζητούνται και αποδιδοούνται στον Συναγερμό, περιλαμβάνεται ο Στρόβολος και η συνένωσή του με τον νέο δήμο Λευκωσίας ή με τη Λακατάμια και τα Λατσιά, συνενώσεις με τις οποίες διαφανεί το ΑΚΕΛ. Επίσης, άλλο σενάριο που αποδίδεται στον Συναγερμό θέλει κατάρθρωση του δήμου Ύψωνα και συνένωσή του με τα Πολεμίδια.

ΤΙΜΕΣ από
€210,850+VAT

LIMASSOL PARK

Η τέλεια επένδυση στη Λεμεσό

Το “Limassol Park” είναι το νέο αναπτυξιακό συγκρότημα πολυτελών κατοικιών στην Κύπρο. Το έργο βρίσκεται νοτιοδυτικά του ιστορικού κέντρου της Λεμεσού και περιλαμβάνει διαμερίσματα, μεγάλους κήπους και χώρους πρασίνου, δύο κοινόχρηστες πισίνες καθώς επίσης πισίνα για παιδιά, παιχνιδότοπο, club, γυμναστήρια και τέννις. Θα διαθέτει ελεγχόμενες εισόδους με υπηρεσία διεύθυνσης και διαχείρισης καθ' όλο το εικοσιτετράωρο.

Τα νέα μεγαλεπήβολα αναπτυξιακά έργα της Λεμεσού, όπως το μεγαλύτερο ολοκληρωμένο καζίνο και θέρετρο της Ευρώπης, μαρίνα, το εμπορικό κέντρο, ο πολυτελής Τερματικός Σταθμός Κρουαζιέρων, παραλίες με γαλάζια σημαία, σχολεία, γκολφ, αρχαιολογικοί χώροι και άλλα σημεία ενδιαφέροντος βρίσκονται λιγότερο από δέκα λεπτά μακριά.

Διαθέσιμα για αγορά διαμερίσματα ενός, δύο και τριών υπνοδωματίων.

ΕΠΩΦΕΛΗΣΘΕΙΤΕ ΑΠΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΕΞΟΧΙΚΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΑΓΟΡΑ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ

FREE PHONE: 8000 0707 ☎ +357 99 118 685

✉ info@leptosestates.com

🌐 www.leptosestates.com

SINCE 1960

Leptos Estates
the Leading property developers

Η νέα αναμέτρηση Δύσης-Ρωσίας -στους άξονες της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ- δεν αφήνει ανεπηρέαστη τη Λευκωσία που παραδοσιακά ως ένα μικρό κράτος, μετά το 2004 και την είσοδό της στην Ε.Ε., πασχίζει μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Η κρίση στο Ουκρανικό και η Κύπρος

Τι σημαίνουν οι τρέχουσες εξελίξεις στον άξονα Δύσης και Ρωσίας και ποια η θέση της Λευκωσίας σε αυτή τη σκακιέρα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η πρωτοφανής κρίση Δύσης-Ρωσίας με φόντο την κλιμάκωση στην Ουκρανία αποτελεί, αναμφισβήτητα, μια δυναμική κατάσταση που εκτείνεται πολύ πέραν της ίδιας της χώρας και των γεγονότων της σύγχρονης ιστορίας της, μετά το 2013, την απόσχιση της Κριμαίας και τη συνεχιζόμενη σύγκρουση στις ανατολικές της επαρχίες. Κι ως τέτοια, επί της ουσίας, είναι μια κρίση βαθιά ευρωπαϊκή που επηρεάζει ολόκληρη την αρχιτεκτονική ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως υπό το βάρος των ιστορικών δυναμικών μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Αναπόφευκτα αυτή η νέα αναμέτρηση Δύσης-Ρωσίας -στους άξονες της Ε.Ε. και του ΝΑ-

Η κρίση στην Ουκρανία επηρεάζει ολόκληρη την Ε.Ε. κι ως τέτοια, αναπόφευκτα, και την Κύπρο στον άξονα των σχέσεων με τη Δύση και τη Ρωσία.

ΤΟ- δεν αφήνει ανεπηρέαστη τη Λευκωσία, που παραδοσιακά ως ένα μικρό κράτος, υπό κατοχή, μετά το 2004 και την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πασχίζει μεταξύ Ανατολής και Δύσης -συντά ευρισκόμενη και στο επίκεντρο κριτικής για την σχέση της με τη Ρωσία, τόσο από εταίρους της όσο και από διεθνή δημοσιεύματα.

Τα γεγονότα της περιόδου 2013-2015 στην Ουκρανία αλλά και η τρέχουσα δύσκολη κατάσταση μεταξύ Δύσης και Ρωσίας ανέδειξαν πως η πρόσληψη των ρωσικών ενεργειών σε διεθνές επίπεδο, στην Κύπρο, γίνεται συχνά υπό το βάρος των ιδιαιτέρων σχέσεων Μόσχας-Λευκωσίας τα τελευταία χρόνια. Γι' αυτό και η δημόσια συζήτηση για την ντε φάκτο κατάληψη εδαφών της ουκρανικής επικράτειας από τη Ρωσία (όσο και η αντίστοιχη στη Γεωργία, το 2008) όσο και η παράνομη, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, απόσχιση της Κριμαίας παρά τις ευθείες αντιστοιχίες με την ντε φάκτο τουρκική κατοχή της Κύπρου και την παράνομη ανακήρυξη της «ΤΑΒΚ», το 1983, δεν γίνεται, σε επίπεδο κατανόησης

Η σύγκρουση στην Ουκρανία δοκιμάζει έντονα τις σχέσεις στον άξονα Μόσχας, Ε.Ε. και Ουάσινγκτον.

και ανάλυσης, με όρους αρχών αλλά ως κάτι υπό διερεύνηση. Είναι ενδιαφέρον το πώς η Λευκωσία σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής, τα τελευταία χρόνια, αναρτούσε μηνύματα αλληλεγγύης για τις πυρηνικές επιθέσεις των Χούθις στη Σαουδική Αραβία και την ιρανική επιθετικότητα εναντίον του Ισραήλ στα Υψίπεδα του Γκολάν, σχολιάζουν στην «Κ» έμπειροι παρατηρητές αλλά δεν υπήρξε ένα tweet, στον επίσημο λογαριασμό του κυπριακού ΥΠΕΞ, έκφρασης ανησυχιών για την συνεχιζόμενη κρίση στην Ουκρανία, με την υπερσυγκέντρωση στρατευμάτων στα σύνορά της να ξεκινάει από τον περασμένο Απρίλιο. Πέραν όμως τούτου η τρέχουσα αντιμετώπιση της ουκρανικής κρίσης στο επίπεδο της Ε.Ε. ανέδειξε και τα όρια δύο σημαντικών στοιχείων:

Της αδυναμίας ολοκλήρωσης της Ε.Ε. ως προς τις διαστάσεις της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικές άμυνας.

Της επιμέρους, ιδίως στο ζήτημα της επιβολής κυρώσεων στη Μόσχα, τάσεις εντός των ευρωπαϊκών χωρών, από τον κλασικό ευρωα-

λантиσμό κρατών όπως η Πολωνία και οι χώρες της Βαλτικής μέχρι τη στάση του Βερολίνου σε σχέση με τη Μόσχα ή του Παρισιού αναφορικά με την στρατηγική αυτονομία της Ε.Ε.

Το δεύτερο στοιχείο υπό το βάρος της αποτυχημένης απόπειρας της Λευκωσίας, των δύο τελευταίων χρόνων, για επιβολή ισχυρών κυρώσεων με στόχο το πολιτικό και οικονομικό κόστος στην Τουρκία καθώς και τις ακροβασίες στο ζήτημα της επιβολής κυρώσεων στη Λευκορωσία αναδεικνύει ακόμη κάποια σημαντικά χαρακτηριστικά: α. το πώς δουλεύουν στην πράξη οι κυρώσεις (δεν απέτρεψαν τη Ρωσία από το να σταματήσει να είναι επιθετική) β. την ανακολουθία που ενίοτε δείχνει η Κ.Δ. στην προσπάθειά της να προτάξει τον τουρκικό αναθεωρητισμό των τελευταίων ετών (σε μια Ε.Ε. που αντιλαμβάνεται τον ρωσικό αναθεωρητισμό από το Καλίνιγκραντ μέχρι τη χερσόνησο της Κριμαίας μέσα από πολύ συγκεκριμένες ιστορικές εμπειρίες κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου αλλά και μετά) και τέλος γ. το πώς η διάδραση εντός των

ισχυρών κρατών της Ε.Ε. δουλεύει υπέρ ή εναντίον των θέσεων αρχής της Λευκωσίας.

Τα ρωσικά «βαρίδια»

Παρά τα όσα κατά καιρούς γράφονται και αναλύονται για τον εξωτερικό προσανατολισμό της Κ.Δ. στο δίπολο «Δύση ή Ρωσία» στη λογική μιας ιδεολογικής, κυρίως, συζήτησης, οι ιδιαιτερότητες της κυπριακής εξωτερικής πολιτικής (κράτος υπό κατοχή, κράτος μέλος της Ε.Ε. αλλά εκτός ΝΑΤΟ) δεν επέτρεψαν, επί της ουσίας, μια διάσταση πραγματικών πολυεπίπεδων εξωτερικών πολιτικών τα τελευταία χρόνια. Σε αντίθεση μάλιστα με την προσπάθεια για περαιτέρω εμβάθυνση των σχέσεων Λευκωσίας-Ουάσινγκτον που ωστόσο πέραν της μερικής άρσης του αμερικανικού εμπάργκο για μη φονικά όπλα δεν είχε κάποιο άλλο χειροπιαστό αποτύπωμα. Ο διακρουχθείς στόχος για ένταξη της Κ.Δ. στον «Συνεταιρισμό για την Ειρήνη» μετά το 2013, ξεχάστηκε γρήγορα. Ρωσικά πλοία των πολεμικών στόλων της Μαύρης Θάλασσας και της Βαλτικής συνεχίζουν να ελλιμενίζονται στη Λεμεσό, συχνά προκαλώντας αντίδραση σε διπλωματικό επίπεδο από συγκεκριμένες χώρες, ενώ το αποτύπωμα της ρωσικής επιρροής στην Κύπρο πέρασε και πρνάει από πολλές διαστάσεις είτε αυτές εδράζονται στον τρόπο πρόσληψης της Ρωσίας του Πούτιν, τη λειτουργία και ολοκλήρωση του κύκλου, έως τη διάλυσή του, ενός «ρωσικού κόμματος» είτε φτάνουν μέχρι το ζήτημα της ρωσικής εμπλοκής στα της Εκκλησίας της Κύπρου -ιδίως μετά την απόφαση του Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου Β' να στηρίξει το Κίεβο στην αντιπαράθεσή του με τη Μόσχα για το Αυτοκέφαλο της ουκρανικής Εκκλησίας. Φυσικά, η διάσταση του «Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος» και τα όσα είδαν το φως της δημοσιότητας σε δημοσιεύματα του ξένου τύπου για την παραχώρηση «χρυσών διαβατηρίων» σε αμφιλεγόμενους Ρώσους ολιγάρχες έπληξαν περαιτέρω την αξιοπιστία της Λευκωσίας ως προς τη διάσταση των «βαριδιών» της Ρωσίας. Ροκανίζοντας, μάλιστα, περαιτέρω, σε ευρωπαϊκό επίπεδο την αξιοπιστία της Κύπρου, όταν αναζητεί συμμάχους σε σχέση με την Τουρκία.

Ο Κασουλίδης στην Ουάσινγκτον

Παρά την εστίαση, για λόγους μάλλον μικροπολιτικής, για το αν η πρόσκληση του Αμερικανού ΥΠΕΞ, Άντονι Μπλίνκεν, απευθύνθηκε στον ΥΠΕΞ, Ιωάννη Κασουλίδη ή στον προκάτοχό του κ. Χριστοδουλίδη (σε αυτόν απευθύνθηκε αρχικά, αυτό που καλά ενημερωμένες πηγές σχολίασαν στην «Κ» είναι πως η πρώτη δήλωση του κ. Κασουλίδη, κατά την αλλαγή σκυτάλης στο κυπριακό ΥΠΕΞ, περί αλληλεγγύης (ότι πρέπει να δείχνουμε για να ζητάμε στο επίπεδο της Ε.Ε.) δεν είναι τυχαία και είναι ενδεικτική και του χρονισμού στον οποίο κορυφώνεται η κρίση στο Ουκρανικό.

Αποστέλλει μάλιστα ένα σημαντικό σινιάλο για τις εξελίξεις τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στην Ουάσινγκτον -σε σχέση και με τη στάση που θα τηρήσει η Λευκωσία σε μια περίοδο μάλιστα που η αμερικανική διπλωματία επανέρχεται δυναμικά τόσο στην Ανατολική Μεσόγειο όσο και αναφορικά με τη σύγκρουση στην Ουκρανία. Στην τελευταία μάλιστα η Τουρκία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο λόγω των άριστων σχέσεων τόσο με το Κίεβο όσο και με τη Μόσχα τα τελευταία χρόνια -αλλά κι εξαιτίας των αμυντικών συμφωνιών με την Ουκρανία (π.χ. τουρκικά drones) και της πρωτοβουλίας διαμεσολάβησης που πρότεινε η Άγκυρα μεταξύ Πούτιν και Κιέβου. Ο Τούρκος πρόεδρος Ερντογάν επισκέφθηκε εξάλλου το Κίεβο την περασμένη εβδομάδα σε μια κίνηση που στέλνει μηνύματα προς τη Δύση λόγω και του ιδιαίτερου καθεστώτος στα Στενά (Συνθήκη Μοντρέ του 1936), συνθήκη που η Άγκυρα έχει εργαλειοποιήσει για να βγει αλώβητη από μια σύγκρουση Ουκρανίας-Ρωσίας αλλά και για να βελτιώσει τις σχέσεις της με τη Δύση. Σε μια συγκυρία που η αναμόχλευση του Κυπριακού αποπειράται από τη Λευκωσία και πρέπει να άρει το αδιέξοδο, μια διαφανόμενη, ατλαντικά, βελτίωση των σχέσεων Ουάσινγκ-

κτον-Άγκυρας λόγω Ουκρανίας είναι ένας παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Σε μια περίοδο, μάλιστα, που η Αθήνα δένεται στο άρμα των ΗΠΑ, με την επίσκεψη-αστραπή Δένδια, εν μέσω αντιδράσεων Λαβρόφ, στην Ουκρανία, η επίσκεψη Κασουλίδη στην Ουάσινγκτον κρίνεται σημαντική για πολλούς λόγους: Τόσο για την περαιτέρω εμβάθυνση των κυπριοαμερικανικών σχέσεων όσο και για μια διακριτική μετακίνηση -συμβολικά και ουσιαστικά ως προς το πώς οι, άριστες,

Σε μια συγκυρία που η αναμόχλευση του Κυπριακού αποπειράται από τη Λευκωσία και πρέπει να άρει το αδιέξοδο, μια διαφανόμενη, ατλαντικά, βελτίωση των σχέσεων Ουάσινγκτον-Άγκυρας λόγω Ουκρανίας είναι ένας παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη.

ρωσο-κυπριακές σχέσεις δεν αποτελούν αιτία για την αποστολή λανθασμένων μηνυμάτων, σε πολύ κακό, μάλιστα timing.

Στην περίπτωση πάντως που η κατάσταση στην Ουκρανία μετακυλίσει προς το χειρότερο σενάριο της αναζωπύρωσης μιας ένοπλης σύγκρουσης, η Ε.Ε. θα προβεί σε νέο γύρο κυρώσεων προς τη Μόσχα. Κι αυτό που διαφαίνεται, σε αντίθεση με την πολιτική κρίση στη Λευκορωσία το 2020 και το πώς κινήθηκε ο προκάτοχος του κ. Κασουλίδη στο ζήτημα των κυρώσεων, είναι πως η Λευκωσία δεν θα αποκλίνει από μια στάση αρχών, προσφέροντας στην πράξη αυτό που και η ίδια επιδιώκει για τις ένομες τουρκικές ενέργειες σε ΑΟΖ και Βαρώσι.

GOODYEAR
MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Πέφτουν οι μάσκες στον προεκλογικό

Οι επιτελάρχες του Αβέρωφ

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου μπαίνει πλέον ζεστά στον προεκλογικό, σέρνοντας στον χορό τα πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΣΥ αλλά και τα μέλη της κυβέρνησης. Επικεφαλής της καμπάνιας του αναλαμβάνει ο αναπληρωτής πρόεδρος Χάρης Γεωργιάδης, όπως άλλωστε προνοεί το καταστατικό. Όμως μπαίνουν κι άλλοι στην κούρσα του συντονισμού, όπως ο Νίκος Τορναρίτης στη Λευκωσία και η πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου στη Λάρνακα.

• • • •

Στον χορό οι υπουργοί

Όπως μαθαίνει η στήλη, ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα εμπλέξει εντέχνως και τους υπουργούς. Δεν πέρασε απαρατήρητη, ούτε χωρίς αντιδράσεις, η κίνηση της Ζέτας Αιμιλιανίδου να καλέσει τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ για διάλογο για τα επιδόματα των ξενοδοχοϋπαλλήλων, οι οποίοι είχαν βγει στον δρόμο. Του έστρωσε με λίγα λόγια το χαλί για να κάνει προεκλογικό μέσω του καταλλήλότερου υπουργείου, αυτού της Εργασίας. Την επόμενη μέρα είδε και την υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας Αναστασία Ανθούση και κάπως έτσι θα εξελίσσεται η διαδικασία. Οι υπουργοί να ανακοινώνουν κοινωνικές πολιτικές και εν πολλοίς παροχολογία για να ενισχύσουν την προεκλογική Αβέρωφ. Το ερώτημα είναι τι λέει για όλα αυτά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, καθώς με τον προεκλογικό που επίσπευσε ο πρόεδρος του κόμματός του, η κυβέρνηση έχει παρალύσει. Δύσκολα θα επιτευχθεί το όποιο έργο σε μεταρρυθμίσεις και εκσυγχρονισμό του κράτους. Στα πηγαδάκια σημειώνουν τη δυσφορία του πάντως. Δεν πέρασε απαρατήρητη και η ανακοίνωση της προεδρίας, ότι ο Πρόεδρος θα είχε βαρυφορτωμένο πρόγραμμα από την Παρασκευή, κάνοντας επαφές με ανθρώπους του ποδοσφαίρου, αλλά και εμπλεκόμενους στην αγροτική πολιτική. Κίνηση που έστειλε στους πιο καχύποπτους το μήνυμα πως ο Νίκος Αναστασιάδης τρέχει για τον Νίκο Αναστασιάδη του 2023.

• • • •

Με το βλέμμα στο κόμμα

Μιλώντας πάντως προηγουμένως για τον Νίκο Τορναρίτη, θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε πως ο ίδιος έχει διαμηνύσει ήδη στην Πινδάρου πως δεν πρόκειται να μετακομίσει τις Βρυξέλλες μετά τη μετακίνηση του Δευτέρη Χριστοφόρου στο ευρωπαϊκό

Όταν το κόκκινο χαλί φαίνεται να στρώνεται για τον Νικόλα.

Ελεγκτικό Συνέδριο. Ο ίδιος έχει αναλάβει πολλές αρμοδιότητες στη Βουλή, με το νομοσχέδιο μεταρρύθμισης της δικαιοσύνης, αλλά και στα διεθνή φόρα που συμμετέχει. Θέλει συνεπώς να ολοκληρώσει το έργο του χωρίς να φανεί ασυνεχής. Και ύστερα; Ύστερα, όπως σημειώνουν πολλοί, αναμένονται αλλαγές στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Αλλαγές από τις οποίες δεν θα λείπει ο Νίκος Τορναρίτης.

• • • •

Ο σπόνδυλος και ο Πετρίδης

Πάντως, αν ο Νίκος Τορναρίτης σκέφτεται την προεδρία του ΔΗΣΥ, θα πρέπει να διαβάσει προσεκτικά τη συνέντευξη του Κωνσταντίνου Πετρίδη στην «Κ». Εκτός από την πολεμική απέναντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη για την απουσία του στις δύσκολες στιγμές, εκφράζει τη διαφωνία που έχει σε ζητήματα με τον Αβέρωφ Νεοφύτου και δεν αποκλείει το ενδεχόμενο διεκδίκησης της προεδρίας με την επανειλημμένη τοποθέτηση ότι είναι πολιτικό όν. «Η διακυβέρνηση αυτή δεν ήταν περπάτος. Περάσαμε καμίνι εξελίξεων και είχαμε να διαχειριστούμε φλέγοντα θέματα. Ο Χριστοδουλίδης δεν ανέλαβε ρίσκα, δεν τσαλακώθηκε, αλλά έκτιζε προφίλ» λέει ο Κωνσταντίνος Πε-

τρίδης, ένα από τα λίγα στελέχη με σπόνδυλο στον ΔΗΣΥ και έχει ήδη προκαλέσει ίλιγγο στο περιβάλλον του τέως ΥΠΕΞ.

• • • •

Υπέρμαχοι της αριστεροσύνης

Όσο όμως κι αν το ενδιαφέρον στον ΔΗΣΥ κορυφώνεται, με τις εσωκομματικές έριδες ενόψει των προεδρικών εκλογών, πολύ ενδιαφέρουσα είναι και η κατάσταση που διαμορφώνεται στο αντιπολιτευτικό μπλοκ. Στην Πινδάρου μάς προσητοίμαζαν εδώ και δύο εβδομάδες με νόημα πως τα φώτα θα πέσουν από πάνω τους σύντομα και θ' ανάψουν αυτά του ΑΚΕΛ. Ούτε συνεννοημένοι να ήταν λοιπόν, άστραψε και βρόντηξε η Ειρήνη Χαραλαμπίδου, κρατώντας το αριστερόμετρο. Το ενδιαφέρον είναι ότι πίσω της βρίσκεται ο Σταύρος Μαλάς, ο οποίος, κατά τον προεκλογικό του 2018, είχε εκφράσει πολλές φορές τη δυσφορία του για τον τρόπο που λειτουργούσε η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Τότε έδιναν και έπαιρναν τα παραπολιτικά ότι η εκπρόσωπος Τύπου του Σταύρου Μαλά βρίσκεται σε πλήρη συνεννόηση με το επιτελείο Νικόλα Παπαδόπουλου, καθώς θεωρούσε πως ο Σταύρος Μαλάς είναι χαμένη υπόθεση. Το ερώτημα είναι για ποιο λόγο, αφού τα γνώριζε όλα αυτά ο Σταύρος Μα-

λάς, σήμερα φέρεται να βρίσκεται στο πλευρό της; Πάντως, θυμόμαστε τον Σταύρο Μαλά σε συνέντευξή του στον «Πολίτη», μετά και τη δεύτερη του ήττα που χαρακτήριζε αφελές το ΑΚΕΛ. «Κατανοώ βεβαίως ότι στο ΑΚΕΛ νιώθουν πικραμένοι, γιατί κάπως εξαπατήθηκαν από τον κ. Αναστασιάδη. Αν αναλογιστεί κανείς ότι την περίοδο 2016/17 το ΑΚΕΛ στήριζε την προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού πολύ περισσότερο από τους πλείστους στο ΔΗΣΥ, τότε μερικούς κατανοώ την αντίδρασή τους. Θα πρέπει όμως να χαμλώσουν οι τόνοι. Αυτή η σύγκρουση δεν θα βοηθήσει σε μία νέα προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού» σημείωσε χαρακτηριστικά. Δήλωσε δε πως «η ηγεσία του ΑΚΕΛ διάγεται από έναν διαφορετικό πολιτικό πολιτισμό. Δεν γνωρίζουν καλά το παιχνίδι της πολιτικής διαπλοκής όπως το γνωρίζει ο κ. Αναστασιάδης. Χαρτολογώντας θα έλεγα ότι χαρακτηρίζονται από μία “πολιτική αφέλεια” λόγω της διαφορετικής τους κοουλτούρας. Το γνωρίζω αυτό από πρώτο χέρι».

• • • •

Οι Νέες Δυνάμεις

Έχουμε την αίσθηση πως το ΑΚΕΛ θα πρέπει να μελετήσει ξανά την όλη περίπτωση των Νέων Δυνάμεων. Τα πρόσωπα αποδεικνύον-

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ο Τάκης Χατζηδημητρίου ο οποίος παρασημοφορήθηκε με το μετάλλιο της εξαιρετικής προσφοράς στην Κυπριακή Δημοκρατία. Μία δίκαιη τιμή σε έναν εξαιρετό και ανήσυχο πολίτη.

ται συνήθως πολύ μικρότερα των περιστάσεων, όμως σημαντικό θα ήταν να υπάρξει ένα μοντέλο διεύρυνσης του κόμματος με την κοινωνία. Όπου σοβαρά αυτή τη φορά πρόσωπα της ευρύτερης Αριστεράς, θα έχουν δικαίωμα, ρόλο στα συλλογικά όργανα για να αναπτύξουν το κόμμα αλλά και να το φέρουν πιο κοντά στην ευρύτερη κοινωνία.

• • • •

Τα απαράδεκτα της ΑΗΚ

Από τη στιγμή που οι πολίτες ακριβοπληρώνουν την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου κάθε δίμηνο, το ελάχιστο που θα μπορούσε να κάνει η διοίκησή της είναι να προσφέρει σωστές υπηρεσίες, αρχίζοντας από το να διατηρεί επαρκή αριθμό ατόμων στα ταμεία, στο τέλος του μήνα. Αφορμή για να ασχοληθεί η στήλη είναι η έντονη δυσφορία που προκλήθηκε από πολίτες όταν την περασμένη εβδομάδα, οι ουρές έξω από τη Φωτεινή Πίττα έφταναν μέχρι και τη Μακαρίου. Στην ουρά βρίσκονταν ηλικιωμένοι που προφανώς δυσκολεύονται να πληρώσουν από το διαδίκτυο, μπτέρες με τα παιδιά τους και πέρασαν μία απίστευτη ταλαιπωρία καθώς κανείς δεν πρόβλεψε την κοσμοσυρροή. Μάλιστα, μετά από ώρες αναμονής τους ενημέρωσαν πως θα κλείσουν στην ώρα τους και όποιος δεν προλάβει, δεν πρόλαβε!

Γράφει ο ΙΑΝΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο υπομονετικός πρίγκιπας και ο υποψήφιος που ανάβει κεριά

Κατάθλιψη δημοσκοπήσεων

Μαύρα τα μαντάτα, όχι για τη Σερενάτα αλλά για υποψήφιους που παραγγέλνουν δημοσκοπήσεις και βλέπουν τα ποσοστά να μην ανεβαίνουν με τίποτα. Σε συγκεκριμένο επιτελείο πάντως έχουν ληφθεί πολύ σοβαρές αποφάσεις και έγιναν αναδιαρθρώσεις με στόχο να δώσουν «την επόμενη μεγάλη μάχη», ώστε να ανέβουν τα ποσοστά στη δημοσκοπήηση που αναμένουν για τον Μάιο.

Οι μετρήσεις Ιανουαρίου πάντως όχι μόνο δεν ενθουσίασαν αλλά έφεραν σχεδόν κατάθλιψη. Και για να μην παρεξηγηθώ, η... κατάθλιψη δεν απλώθηκε μόνο σε ένα επιτελείο αλλά τουλάχιστον σε τρία. Κάποιοι υπέρ αισιόδοξοι, στην αρχή, υποψήφιοι, άρχισαν ήδη να κάνουν δεύτερες σκέψεις και να εξετάζουν και σενάρια εξόδου από τον προεκλογικό όσο είναι νωρίς. Μέχρι τον Μάιο ίσως θα έχουμε εξελίξεις, αφού σε δύο επιτελεία φαίνεται να έχει μπει χρονικό όριο.

Πόσα κεριά άναψαν;

Δεν ξέρω πόσα κεριά άναψαν από το επιτελείο του τέως ΥΠΕΞ Νίκου Χριστοδουλίδη και σε ποια εκκλησία, αλλά το όνομά του άρχισε να συζητείται με περισσότερη ένταση στο ΔΗΚΟ. Τι στιγμή μάλιστα που το ΑΚΕΛ τον έθεσε εκτός λίστας, «επειδή ήταν υπουργός του Αναστασιάδη», κάτι που επιμελώς και εντέχνως δεν έπραξε με τον Παμπορίδη.

Ο διάλογος, με εντάσεις σε αρκετές περιπτώσεις στο ΑΚΕΛ, για τη βιασύνη του Στέφανου να απορρίψει υποψηφιότητες και να προκρίνει εμμέσως άλλες, βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη.

Όχι μόνο για τους συναγερμικούς, όπως αναφέρεται, Χριστοδουλίδη και Παμπορίδη αλλά και για τον πρίγκιπα Νικόλαο. Κάποιοι στα υψηλά δώματα της ΕΖεκία Παπαϊωάννου θεωρούν ότι πιθανή υποψηφιότητα του πρίγκιπα «θα μπορούσε να προωθηθεί

Σημασία έχει να πιστεύεις στα θαύματα...

με περισσότερη ευκολία από κάποιον συναγερμικό στη βάση του κόμματος». Όπως μου ανέφερε η αξιόπιστη κυρία Γιαννούλα, η οποία ως γνωστόν ακούει όλα όσα ψιθυρίζονται στους διαδρόμους του ΑΚΕΛ και ακόμη περισσότερα, πρόσφατα διεξήχθη έντονη συζήτηση μεταξύ στελεχών για το καυτό αυτό θέμα.

Το ένα στέλεχος υπερθεματίζει υπέρ του Νικόλα ως την πιο αξιοπρεπή, υπό τας περι-

στάσεις, λύση αλλά πολύ γρήγορα το κόμμα τον «έκοψε». Το άλλο αντέτεινε: «Τώρα ό,τι έγινε, έγινε, θα πρέπει να πάμε με μία από τις υπόλοιπες επιλογές», για ν' ακούσει την απάντηση του συνομιλητή του: «Γιατί; Με τον Μαλά μια χαρά είπαμε και ξείπαμε!»

Ο υπομονετικός πρίγκιπας

Με μεγάλη ικανοποίηση άκουσαν και Χριστοδουλίδης και Παμπορίδης τον πρίγκιπα Νικόλαο να μην τους βγάζει από τη λίστα

επιλογών του ΔΗΚΟ. Σε πολιτικά και δημοσιογραφικά πηγαδάκια άρχισαν ξανά τα σενάρια που θέλουν το ΔΗΚΟ να προχωρεί με σχεδιασμούς που θα το φέρουν ξανά στην εξουσία. «Μάλιστα, με κάθε, σχεδόν, τίμημα», όπως μου αποκάλυψε η ΔΗΚΟαναθρεμμένη Φωτούλα. Όπως μου ανέφερε, ο πρίγκιπας αφού είδε και αποείδε πως ο ίδιος δεν πρόκειται να ανέβει αυτή τη φορά στο τρένο του προεκλογικού, εξετάζει με το επιτελείο του όλες τις πιθανότητες. «Αυτό όμως που περισσότερο συζητούν στο ρετιρέ του πριγκιπάτου δεν είναι ο πρώτος γύρος των προεδρικών του 2023, αλλά ο δεύτερος γύρος».

Όπως μου υπέδειξε: «Η πριγκιπική ατζέντα έχει γίνει πολύ πολύπλοκη και δεν φαίνεται να ξεκαθαρίζει η κατάσταση πριν από τον Απρίλιο, Μάιο. Θα χρειαστούν πολλές ώρες διαπραγματεύσεων και η μελέτη πολλών δημοσκοπήσεων αλλά και προσφορών για να καταλήξουν». «Μη σας πω ότι κάποιοι εκεί πάνω, οραματίζονται μέχρι και αναβίωση του μακαρισμένου του Ενδιάμεσου» κατέληξε.

Γιατί να ευνοείται;

Πώς νομιμοποιείται ο Νιαζί Κιζιλγιουρέκ να δηλώνει ότι δεν ζητάει ευνοϊκή μεταχείριση, ότι «δεν αντέκουν ένα Τ/κ καθηγητή, ούτε ευρωβουλευτή» και ότι «δεν μπορεί ο κάθε Θεμιστοκλέους να με «αποκεφαλίσει» επειδή έτσι γουστάρει; Είναι ο Θεμιστοκλέους που τον «αποκεφάλισε»; Δεν είναι το ίδιο το Πανεπιστήμιο ύστερα από γνωμάτευση που πήρε, όπως δήλωσε ο πρύτανης (και υπό συζήτηση ΑΚΕλικός υποψήφιος);

Μπορεί ο Θεμιστοκλέους, με τον γνωστό, κατακρίτεο τρόπο του να επανέφερε την υπόθεση στην επιφάνεια, αλλά αιτία είναι η μη τήρηση του νόμου από την πλευρά του Πανεπιστημίου Κύπρου και του ίδιου του Νιαζί. Ασχετως εάν ο νόμος είναι άδικος και αναχρονιστικός. Σε μια τέτοια περίπτωση μήπως ο Νιαζί θα έπρεπε να μέμφεται

τα κόμματα με πρώτο το δικό του ΑΚΕΛ, που δεν μερίμνησαν να αλλάξει ο νόμος από τον οποίο ταλαιπωρήθηκαν και άλλοι και όχι μόνο ο ίδιος;

Επιπλέον, αφού και ο ίδιος αναγνωρίζει ότι υπάρχει θέμα με τον νόμο, το να ζητάει να παραμείνει, παράτυπα και παράνομα καθηγητής, όντας και ευρωβουλευτής, δεν είναι ως να ζητάει ευνοϊκή μεταχείριση;

Μήπως τόσο ο ίδιος όσο και το ΑΚΕΛ να εστιάσουν στην ουσία του θέματος και να αφήσουν την πολιτική εκμετάλλευσή του; Οι πολιτικοί αντίπαλοι θα υπάρχουν πάντα και παντού, το ίδιο και οι εθνικιστές και οι λαϊκιστές και οι πολιτικάντηδες, το θέμα είναι να μη βρίσκουν «πάτημα» για να θριαμβεύουν.

Γι' αυτό και ο Νιαζί και το ΑΚΕΛ ας δουν πώς μπορούν να διορθώσουν τα πράγματα και να σταματήσουν τα περί εθνικισμών. Γιατί μέχρι τώρα, όσοι καθηγητές του Πανεπιστημίου Κύπρου είχαν συνέπειες από αυτό τον νόμο ήταν Ελληνοκύπριοι (Ανδρέας Δημητρίου, Νίκος Χριστοδουλίδης). Οι γενικέυσεις του τύπου «δεν αντέκουν έναν Τ/κ καθηγητή και ευρωβουλευτή» δεν πείθουν κανένα, αφού μια χαρά υπηρετούσε για δεκαετίες ως καθηγητής ο Νιαζί και μια χαρά υπηρετεί στην ευρωβουλή, εκλεγμένος από τους Ελληνοκύπριους.

Λίγος σεβασμός ποτέ δεν έβλαψε κανέναν. Και δικαστήρια έχουμε και τη δυνατότητα να διεκδικήσει ο καθένας το δικαίό του στο πλαίσιο της δημοκρατίας που απολαμβάνουμε. Η δραματικότητα σε αυτές τις περιπτώσεις είναι που δεν πείθει. Αντιθέτως, δημιουργεί επιπλέον προκατάληψη.

ΚΟΥΙΖ: Ποιος φέρελπις υποψήφιος για τις προεδρικές είναι πολύ απογοητευμένος από τη συμπεριφορά κομματάρχη απέναντί του; Ιδιαίτερα μετά την τελευταία τους συνάντηση, η οποία συνευδότηποίησε ότι «έγινε απλώς για να γίνει»;

Ένας επικίνδυνος λαϊκισμός

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Πόσο βολικό είναι αλήθεια για τους καριέριστες της πολιτικής να συντηρούν τους δικασμούς του παρελθόντος και να εμμένουν σε «ιδεολογήματα», τα οποία πλέον δεν έχουν ουσιαστικό αντίκρισμα; Και πόσο αβάσταχτο τούς είναι να φανούν τολμυροί και να επιχειρήσουν τις υπερβάσεις που υπαγορεύει όχι μόνο η εποχή που διανύουμε αλλά και το καλό αυτού του τόπου; Και ποιο είναι εν τέλει το βαθύτερο κίνητρο αυτής της εμμονικής προσήλωσης σε ό,τι μας δικάζει παρά σε ό,τι μας ενώνει, εφόσον σίγουρα και αποδεδειγμένα δεν μπορεί να είναι το δημόσιο συμφέρον;

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που προκύπτουν από τον πρόσφατο «θυμό» της κ. Χαραλαμπίδου για την ενδεχόμενη στήριξη του κ. Παμπορίδη από το ΑΚΕΛ. «Όποιον υποψήφιο επιλέξουν θα είμαι στη μάχη. Αλλά με Συναγερμικούς δεν μπορώ» είπε η κ. Χαραλαμπίδου. Και προκειμένου να αιτιολογήσει την αλλεργική αντίδραση που της προκαλεί το ενδεχόμενο στήριξης του κ. Παμπορίδη, φρόντισε να μας υπενθυμίσει την κριτική που εκείνος άσκησε κάποτε στο ΑΚΕΛ. Είναι απορίας άξιον γιατί την ίδια ώρα που η μνήμη της ανέσυρε από το παρελθόν τις επικρίσεις του κ. Παμπορίδη προς το ΑΚΕΛ, δεν κοντοστάθηκε και στις επικρίσεις που εκείνος έκανε στον ίδιο τον ΔΗΣΥ! Προφανώς δεν βολεύει το «αφήγημά» της και προφανώς πρώτιστο μέλημα είναι να εξυμνηθεί το «αφήγημα» και όχι η ουσία.

Ο κ. Παμπορίδης επέκρινε όσο κανείς άλλος τον ΔΗΣΥ και αυτός ήταν και είναι ο λόγος που διαχώρισε τη θέση του από το κόμμα. Και το αν συμμετείχε στην κυβέρνηση Αναστασιάδη μόνο ως καλό μπορεί να καταγραφεί στην ιστορία του τόπου, διότι είναι χάρη στη συμμετοχή του που υλοποιήθηκε η μοναδική ουσιαστική μεταρρύθμιση που έγινε ποτέ, δηλαδή το ΓεΣΥ. Δεν έχω ωστόσο σκοπό να εντυπώσω περαιτέρω στο περιεχόμενο του «θυμού» της κ. Χαραλαμπίδου, διότι είναι αυτονόητο πλέον πως όποιος πολιτικός επιμένει εμμονικά να μας αφίνει αιχμάλωτους του παρελθόντος είναι ήδη μέρος του προβλήματος για το οποίο αναζητείται επείγοντως μια λύση. Και αυτή η λύση μόνο μέσα από τον δρόμο της υπέρβασης μπορεί να επιτευχθεί και όχι μέσα από τον δρόμο της προσκόλλησης σε δικαστικά αφηγήματα. Εκείνο, ωστόσο, το οποίο θεωρώ σημαντικό και στο οποίο ένας σκεπτόμενος πολίτης πρέπει να εστιάσει προκειμένου να παραμείνει υποψιασμένος είναι στη διατύπωση της «οργισμένης» τοποθέτησης της κ. Χαραλαμπίδου. «Όποιον υποψήφιο επιλέξουν θα είμαι στη μάχη, αλλά με συναγερμικούς δεν μπορώ» είπε και επαναλαμβάνω τη φράση, γιατί εδώ βρίσκεται και το κλειδί για την πραγματική ουσία και όχι εκείνη που θέλει η κ. Χαραλαμπίδου να μας παρουσιάζει ως ουσία. Και ποια είναι αυτή η ουσία; Ένας επικίνδυνος λαϊκισμός, ο οποίος καμουφλαρισμένος από την τάχα «αριστερή» ευαισθησία, στοχεύει σε χειραγώγηση μέσω συναισθηματικών εκβιασμών, προωθώντας συνάμα καταγοριοποιήσεις των ανθρώπων. Τι ακριβώς σημαίνει «εγώ με συναγερμικούς δεν μπορώ»; Σε ποια ηθική μπορεί να έχει αντίκρισμα ένας τέτοιος αφορισμός; Όποιοι είναι ή υπήρξε συναγερμικός είναι εκθρός; Μίασμα; Βάρβαρος;

Και αντιστοίχως, το ίδιο πρέπει να ισχύει και για ένα ΑΚΕΛικό από τους «υπερασπιστές» της αντίπερα όχθης; Μα είναι δυνατόν να κατηγοριοποιούμε τους ανθρώπους με αυτό τον τρόπο και δη σήμερα με τα όσα είδαμε και πάθαμε; Είμαστε ακόμα εγκλωβισμένοι σ'αυτούς τους διαχωρισμούς που ταμπελώνουν και τσουβαλιάζουν τους ανθρώπους στο ίδιο καζάνι; Το να απορρίπτεις κάποιον απλώς και μόνο επειδή του έχεις βάλει μια ταμπέλα, χωρίς καν να ακούσεις τι έχει να προτείνει και χωρίς να λαμβάνεις υπόψη την προσωπικότητά του ή το έργο που έχει επιτελέσει πόσο δημοκρατικό είναι αλήθεια; Και πόσο ηθικό; Και πόσο διαφέρει από το «σκειπτικό» ενός ρατσιστή ή ενός οποιουδήποτε φοβικού; Μήπως τελικά η πρώτη ύλη είναι η ίδια; Οι ταμπέλες και αυτού του είδους οι γενικεύσεις είναι ύπουλα επικίνδυνες. Και ως τέτοιες οφείλουμε να τις αντιμετωπίζουμε. Υποψιασμένοι για το τι πραγματικά κρύβουν και ποιους πραγματικά εξυπηρετούν.

elenixenou11@gmail.com

Υποστηρικτές του υποψήφιου προέδρου της Κόστα Ρίκα, Χοσέ Μαρία Φινγκέρες, του Κόμματος Εθνικής Απελευθέρωσης, διαδηλώνουν στο Σαν Χοσέ της Κόστα Ρίκα. Περίπου 3,5 εκατομμύρια Κοσταρικανοί θα κληθούν στις κάλπες στις 6 Φεβρουαρίου για την επιλογή του νέου προέδρου της χώρας.

Μαθήματα αριστεροσύνης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ομολογώ πως έβλεπα πάντα με επιφύλαξη πρόσωπα που κρατούν πατριδόμετρο, αυτούς που από καθέδρας κάνουν μαθήματα κομματικού πατριωτισμού ή αυτούς που κουνούν το δάκτυλο, απαιτώντας την ιδεολογική καθαρότητα. Με επιφύλαξη καθώς τις πλείστες φορές τα κινήτρά τους δεν αποδεικνύονταν και τα πιο αγνά, ζημιώνοντας το κόμμα τους ή τον τόπο τους.

Και η αλήθεια είναι πως όταν η Ειρήνη Χαραλαμπίδου περιφερόταν από μέσο σε μέσο το τελευταίο διάστημα, θέτοντας ως κόκκινη γραμμή τον Γιώργο Παμπορίδη με το πρόσχημα ότι η ίδια τιμά την Αριστερά και «δεν θα μπορούσε να διανοηθεί ότι το κόμμα της θα στηρίζει έναν συναγερμικό υποψήφιο» θυμήθηκα την επομένη των απερχομένων βουλευτικών εκλογών. Εκείνη τη μέρα δηλαδή που ενώ στο ΑΚΕΛ επικρατούσε πένθος λόγω της κακής επίδοσης και της πτώσης των ποσοστών, η Ειρήνη Χαραλαμπίδου φωτογραφιζόταν χαμογελαστή και πανηγύριζε την πρώτριά της. Όταν όμως στη συνέχεια κλήθηκε να σχολιάσει το αποτέλεσμα, παρέπεμπε στην ηγεσία για απαντήσεις και ξεκαθάριζε πως η ίδια είναι Νέες Δυνάμεις και κατ'επέκταση δεν ευθύνεται για το αποτέλεσμα.

Δεν χρειάζεται βεβαίως να είσαι μέλος του ΑΚΕΛ για να αντιληφθείς πως όταν υπαρτείς ένα κοινωνικό σύνολο με σημαία σου την εντιμότητα, τότε οφείλεις να γνωρίζεις τους πρώτους κώδικες ηθικής, πως και στις ήττες και στις νίκες η ευθύνη είναι συλλογική. Είναι θέμα χαρακτήρα και προθέσεων.

Όμως ήταν δικαίωμά της να διατηρήσει τις αποστάσεις της. Όταν ανήκες άλλωστε στις Νέες Δυνάμεις μια μέν δεν συμμετείχεις στα συλλογικά όργανα, έχεις όμως και την άπλετη ελευθερία έκφρασης. Να διαχωρίζεις δηλαδή τη θέση σου σε όποια ψηφοφορία θέλεις –όπως κάνει η κα Χαραλαμπίδου–και να μπορείς με ευκολία να παρουσιάζεσαι –αν κρίνουμε από την παρουσία της στην εκπομπή του Γιώρτση– ως κενόρθεο που, σε αντίθεση με τους «πειθήνιους συναδέλφους της», δεν πειθαρχεί.

Γι' αυτούς τους λόγους είχαμε την εντύπωση πως η κα Χαραλαμπίδου βολεύεται μια χαρά ως μέλος των Νέων Δυνάμεων. Όχι ότι θα ήθελε να γίνει και μέλος του κόμματος τη στιγμή που δηλώνει κεντρώα και τη στιγμή που θέλει να ψηφίζει ό,τι θέλει. Είχαμε την εντύπωση πως όταν το 2011 της έκαναν πρόταση να κατέλθει

με το ΑΚΕΛ ήξερε ότι μπαίνει στο μόνο κόμμα που παραδέχεται πως λειτουργεί ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός. Πως εξαιτίας του δικού της ΔΗΚΟϊκού παρελθόντος, θα σκεφτόταν διπλά και τριπλά πώς θα προσεγγίσει ένα τέτοιο θέμα ιδεολογικής καθαρότητας. Και το λέμε αυτό, γιατί αν τα στελέχη του ΑΚΕΛ άκουγαν το 2011 την ενοχλημένη βάση που αντιδρούσε με τη συμπεριλήψή της στο ψηφοδέλτιο, τότε η ίδια δεν θα είχε σήμερα πολιτική καριέρα στο ΑΚΕΛ.

Αυτό δεν σημαίνει ότι έπρεπε να συμφωνήσει με την ενδεχόμενη υποψηφιότητα Παμπορίδη, ούτε πως δεν έχει ουσία η κριτική της και τα επικειρήματά της. Σημασία όμως έχει πάντα η συγκυρία, οι προθέσεις και κατά πόσο όλα αυτά είναι ανεπιληκρινά. Θα μπορούσε να περιορίσει την άποψή της στον Στέφανο Στεφάνου, όταν την κάλεσε και της εξήγησε τη διαμειβεται. Όχι να συνεχίσει να πουλά από καθέδρας αριστεροσύνη. Γιατί η μνήμη μας δεν είναι τόσο κοντή. Και δεν αναφερόμαστε στα διθυραμβικά της tweets απέναντι στον Γιώργο Παμπορίδη, ούτε στους λόγους που έτρεχε μέχρι την εξοχική κατοικία του Προέδρου. Μίλαμε για την εξαιρετική σχέση που είχε με το επιτελείο Νικόλα Παπαδόπουλου το 2018, όταν κατά τα άλλα ήταν εκπρόσωπος Τύπου του Σταύρου Μαλά και την οποία σχέση διατηρεί και σήμερα.

Προφανώς αυτή η συμπεριφορά μόνο την υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου ευνοεί. Σε αυτή την προσπάθειά της ίσως να μην αντιλήφθηκε πόσο έπληξε τη διαπραγματευτική δεινότητα της Αριστεράς που κατά τα άλλα τιμά. Ίσως να της διέφυγε πως όλο αυτό το δημόσιο ρεζιλίκι, μόνο τον ΔΗΣΥ εξυπηρετεί ο οποίος τρίβει τα χέρια του.

Επειδή ουδέν κακό αμιγές καλού, η περίπτωση Χαραλαμπίδου είναι ευκαιρία για το ΑΚΕΛ, ώστε να επαναπροσδιορίσει την αποτυχημένη συνταγή των Νέων Δυνάμεων. Αν θέλει να ανοίξει στην κοινωνία, ας δώσει σε αυτά τα άτομα ρόλο στα συλλογικά όργανα. Όμως προτού το κάνει ας είναι λίγο πιο προσεκτικό. Και στα πρόσωπα που μέχρι τώρα δεν του βγήκαν, αλλά και στην επιλογή χαρακτήρων, οι οποίοι τελικά τους εξέθεσαν. Ας είμαστε κι εμείς λίγο πιο προσεκτικοί ποιους χειροκροτούμε. Και ας κάνουμε πάντα μια δεύτερη ανάγνωση, καθώς οι προθέσεις τους δεν αποδεικνύονται πάντα αγνές. Ενίοτε αποτελούν μια καθωσπρέπει πέμπτη φάλαγγα.

economidoum@kathimerini.com.cy

Τα πολιτικά μαθηματικά

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος γεννήθηκε το 1973 οπότε στις επικείμενες προεδρικές εκλογές θα είναι 50 ετών. Το σημειώνω, καθώς μία από τις βασικές μου απορίες το 2018 ήταν γιατί ρίσκαρε να κάψει το καρτί του, ενώ δεν είχε κλείσει ακόμα τα 45. Η πολιτική φιλοδοξία, σε συνδυασμό με τη βιασύνη για να βρεθεί στη θέση που καθόταν ο πατέρας του, τον οδήγησαν σ' ένα εκλογικό στραπάτο. Είτε γιατί υπερεκτίμησε τις δυνάμεις του, είτε γιατί δεν είχε συνειδητοποιήσει το αβαντάζ που του παρείχαν τα μαθηματικά. Στην πολιτική, όταν είσαι νέος, μπορείς να περιμένεις. Πρόκειται για πολυτέλεια, αρκεί ένας πολιτικός να ξέρει πώς ν' αξιοποιήσει τον χρόνο προς όφελός του. Κοντολογίς, το να είσαι μόνο 50 ετών το 2023, σημαίνει ότι έχεις πολλά χιλιόμετρα ακόμα να διανύσεις άρα μπορείς να κάνεις υπομονή.

Το σημερινό συνέδριο του ΔΗΚΟ φέρνει τον Νικόλα Παπαδόπουλο ξανά στο σταυροδρόμι των εκλογών αντιμέτωπο με μεγάλα διλήμματα. Το γεγονός ότι το κόμμα του δεν αντέχει μια ακόμα πενταετία εκτός εξουσίας, προσθέτει πίεση από τη βάση στην ηγεσία και απαιτεί ψυχραιμία κινήσεων. Αυτό καλείται να διαχειριστεί ο πρόεδρος του, εξετάζοντας τις τρεις επιλογές που βρίσκονται ενώπιόν του.

Η πρώτη, αποτελεί στροφή προς τα δεξιά με συνοδοιπόρο τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Η δεύτερη τον οδηγεί αριστερά, συνεργαζόμενο με το ΑΚΕΛ και άλλες δυνάμεις της αντιπολίτευσης. Η τρίτη, η πιο ρηξικέλευστη, αφορά στη στήριξη του Νίκου Χριστοδουλίδη. Δεν αναφέρομαι στην αυτόνομη κάθοδο, γιατί μια τέτοια κίνηση είναι α priori καταδικασμένη και θα οδηγήσει το ΔΗΚΟ σε απομόνωση. Το ενδιαφέρον πάντως είναι πως, αν εξετάσουμε τις πιο πάνω επιλογές με βάση τα ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, θα διαπιστώσουμε εν τέλει ότι πρόκειται για τις εξής δύο: Η μία, είτε με Αβέρωφ, είτε με Χριστοδουλίδη, σημαίνει συνέχιση της διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Από τη στιγμή που κανείς εκ των δύο δεν διαφωροποιείται από τη σημερινή διακυβέρνηση, τυχόν στήριξη τους από το ΔΗΚΟ οδηγεί σε αυτοαναιρέση.

Ό,τι έλεγε ο Νικόλας τα τελευταία 9 χρόνια, για τη διαφθορά και τη διαπλοκή των κυβερνώντων είναι σαν να τα ακουράζει μεριάς. Κάνοντας δηλαδή αυτό που κατηγορούσε τον Μάριο Καρογιάν: κοντόφθαλμο πολιτική με ανταλλάγματα και ένγνοια μόνο για τις καρέκλες. Σε αυτή την περίπτωση, ο μεγάλος κίνδυνος είναι είτε να τον «καταπει» το μεγάλο ψάρι της Δεξιάς, είτε να καταλήξει ουραγός ενός πολιτικού με ορίζοντα δεκαετίας όπως ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Η εναλλακτική επιλογή είναι να στραφεί προς τα αριστερά και να ρίξει όλες του τις δυνάμεις για να δημιουργηθεί ένα στιβαρό μέτωπο της αντιπολίτευσης με στόχο την αλλαγή. Όχι μόνο προσώπων, αλλά κυρίως της αλλαγής στη φιλοσοφία διακυβέρνησης, με νέο ύψος και ήθος εξουσίας. Σε μια τέτοια περίπτωση ο Νικόλας θα έχει την ευκαιρία να επαναπροσδιορίσει το πολιτικό του στίγμα, ως ένας νέος πολιτικός που το όραμά του δεν εξαντλείται στη νομή της εξουσίας.

Εγγυημένο δεν είναι κανένα από τα πιο πάνω σενάρια. Η πολιτική άλλωστε δεν είναι μαθηματικά ώστε να ποντάρει κανείς σε σίγουρες επιλογές. Η δυναμική όμως που αναπτύσσουν τα πολιτικά πρόσωπα έχει μια μαθηματική λογική, η οποία ακουμπάει κατά κύριο λόγο στην ηλικία τους.

Τις πιο τολμηρές αποφάσεις ένας πολιτικός μπορεί να τις λάβει είτε όταν είναι νέος και έχει μέλλον μπροστά του, είτε όταν βρίσκεται στην έξοδο και δεν έχει να χάσει τίποτε. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανήκει στην πρώτη κατηγορία. Θα πρέπει λοιπόν να βάλει μια άνω τελεία και να εμποτεύσει το αισθητήριο του για το τι είδους πολιτικό μέλλον επιφυλάσσει στον εαυτό του.

Στις εκλογές του 2018, όταν τον συνάντησα στο επιτελείο του στην οδό Διαγόρου, είχα προσέξει ένα απόφθεγμα του Τζον Φ. Κένεντι που ήταν κολλημένο στον τοίχο: «Επιλέγουμε να πάμε στο φεγγάρι αυτή τη δεκαετία, όχι επειδή είναι εύκολο αλλά επειδή είναι δύσκολο». Τότε δεν είχε έρθει ακόμα η ώρα αλλά σήμερα, ένα χρόνο πριν από τα πεντηκοστά του γενέθλια, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα πρέπει να πείσει αν είναι φτιαγμένος για τα δύσκολα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Κάθε μέρα κάνουμε δασική έκταση μεγέθους 800 γηπέδων ποδοσφαίρου...

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«Από το 1990 έως το 2016 ο ρυθμός μείωσης της δασικής κάλυψης του πλανήτη, ανήλθε σε περίπου 800 γήπεδα ποδοσφαίρου την ημέρα, με αποτέλεσμα την απώλεια 420 εκατομμυρίων εκταρίων δάσους μέσα σε 30 χρόνια (1990-2020). Τα στοιχεία αυτά που αποτυπώνουν το μέγεθος του προβλήματος αποψίλωσης των δασών ανήκουν στην Κομισιόν, ενώ η Green peace σημειώνει ότι κάθε δύο δευτερόλεπτα ο πλανήτης καταγράφει απώλεια δασικής έκτασης ίσης μ' ένα γήπεδο ποδοσφαίρου. Σύμφωνα μάλιστα με τις Βρυξέλλες, εάν αναλογιστούμε ότι «τα δάση παράγουν οξυγόνο και καθαρίζουν τον αέρα», τότε γίνεται εύκολα και ταυνοπτό ότι «έχουν καιρία σημασία για τον μετριασμό των κλιματικών αλλαγών, δεδομένου ότι απορροφούν έως και το 30 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου». Επίσης, τα δάση σύμφωνα με την Κομισιόν είναι εξίσου σημαντικά για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς «οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που συνδέονται

με την αποψίλωση των δασών αποτελούν τη δεύτερη σοβαρότερη αιτία της κλιματικής αλλαγής».

Υπό το φως αυτών των δεδομένων, οι Βρυξέλλες προωθούν νέα νομοθεσία, η οποία θα διασφαλίζει ότι «τα προϊόντα που αγοράζουν, χρησιμοποιούν και καταναλώνουν οι πολίτες της Ε.Ε., στην ευρωπαϊκή αγορά, δεν συμβάλλουν στην παγκόσμια αποψίλωση και υποβάθμιση των δασών». Δηλαδή, τα προϊόντα αυτά θα κυκλοφορούν στην ευρωπαϊκή αγορά υπό την αίρεση ότι δεν παρήχθησαν με τρόπο ώστε να συμβάλλουν στην καταστροφή της φύσης. Ποια είναι αυτά τα προϊόντα; Αναφέρονται μεταξύ άλλων: «Σόγια, βοδινό κρέας, φοινικέλαιο (το πιο ευρέως διαδεδομένο βρώσιμο λάδι στον κόσμο που βρίσκεται σε προϊόντα από μαργαρίνη νέας σαπούνι), ξυλεία, κακάο και καφές. Ο κανονισμός που προωθεί η Κομισιόν «θεσπίζει μάλιστα αναγκαστικούς κανόνες δέουσας επιμέλειας για τις εταιρείες που επιθυμούν να διαθέσουν τα εν λόγω βασικά προϊόντα στην αγορά της Ε.Ε., ώστε να διασφαλιστεί ότι μόνο

νόμιμα προϊόντα και προϊόντα μηδενικής αποψίλωσης επιτρέπονται στην αγορά της Ε.Ε.». Στο πλαίσιο αυτό, η Κομισιόν θα χρησιμοποιήσει σύστημα συγκριτικής αξιολόγησης των χωρών και του επιπέδου κινδύνου αποψίλωσης και υποβάθμισης των δασών που προκαλείται από τα βασικά προϊόντα που εμπορεύονται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

Έχοντας όλα αυτά υπόψη και με δεδομένο ότι όλα τα κράτη-μέλη θα τεθούν υπό αξιολόγηση, περιλαμβανομένων και της Κύπρου, εύλογα μπορεί κάποιος να διερωτηθεί ποια είναι η πολιτική θέση της κυβέρνησης και ποια των κυπριακών κομμάτων, περιλαμβανομένων και των Οικολόγων; Και γιατί το ζήτημα αυτό, το οποίο αφορά στις κλιματικές αλλαγές από τις οποίες υποφέρει η Κύπρος απουσιάζει από την πολιτική ατζέντα;

Την ίδια ώρα που η πολιτειακή και πολιτική μας ηγεσία κάνουν μεσάνυχτα, ακτιβιστές σε 14 άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., διαδλώνουν υπογραμμίζοντας τον ανθρωπικό ρυθμό της απώλειας δασών. Σύμφωνα

με την Green peace, οι ακτιβιστές στις εν λόγω 14 χώρες, απαιτούν από τους υπουργούς όλων των κρατών-μελών στις οποίες περιλαμβάνεται και η Κύπρος, να ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τον επικείμενο νόμο της Ε.Ε. κατά της αποψίλωσης. Ο συνασπισμός περιβαλλοντικών οργανώσεων μάλιστα, #Together4Forests κάλεσε τις εθνικές κυβερνήσεις να περιορίσουν τη συμβολή της Ε.Ε. στην καταστροφή των δασών και των οικοσυστημάτων και στις παραβιάσεις των ανθρωπικών δικαιωμάτων, ενόψει της συνάντησης των υπουργών Περιβάλλοντος στις Βρυξέλλες, στις 17 Μαρτίου, για να συζητήσουν την πρόταση της Κομισιόν.

Θα ανέμενε κανείς ότι το ζήτημα της αποψίλωσης των δασών και οι συνέπειές της, στις κλιματικές αλλαγές, θα οδηγούσαν την πολιτειακή και πολιτική ηγεσία της Κύπρου σε μια διεξοδική συζήτηση και προετοιμασία. Πατί επιπτώσεις θα υπάρξουν, καθώς τα προϊόντα που θα διατίθενται πλέον στην αγορά θα καταγράψουν σημαντική αύξηση τιμών, όπως ακριβώς έγινε

και στην περίπτωση της εισαγωγής ξυλείας (timber regulation) στη βάση της οποίας όλοι πρέπει πλέον να αγοράζουμε ξύλο που έχει υλοτομηθεί νόμιμα. Όλα αυτά βέβαια είναι ψιλά γράμματα για την πολιτειακή και πολιτική μας ηγεσία. Άλλωστε είμαστε μακριά από την υπόλοιπη Ευρώπη και τι μας νοιάζει εάν κάθε μέρα χάνουμε δασική έκταση ίση με 800 γήπεδα ποδοσφαίρου. Δικά μας είναι; Αυτή είναι δυστυχώς η λογική που επικρατεί σε όλα τα μείζονα ζητήματα, για τα οποία η Κύπρος επιλέγει να είναι ουραγός των εξελίξεων. Ντροπή.

Σημείωση: Το Τμήμα Δασών παρακολουθεί το θέμα της αποψίλωσης και συμμετέχει στις συζητήσεις στην Ε.Ε. Την πολιτική ατζέντα του τόπου όμως δεν την καθορίζει ούτε το Τμήμα Δασών, ούτε δυστυχώς τα μείζονα προβλήματα που απασχολούν τον υπόλοιπο πλανήτη. Την καθορίζουν τα συμφέροντα και τα παγινίδια των πολιτικών κομμάτων.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Προσδοκίες και απογοητεύσεις

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις έχουν περάσει μία μακρά περίοδο μέλιτος. Οι «έρωτες» δημιουργούν όμως και προσδοκίες, οι οποίες αν δεν υλοποιηθούν απογοητεύουν. Καθώς θα έλθει στη Βουλή για συζήτηση η νέα ελληνοαμερικανική συμφωνία για τις βάσεις, θα χρειαστεί μια αποτελεσματική διαχείριση προσδοκιών.

Κατά τη διαπραγμάτευση υπήρξαν, άλλωστε, ήδη απογοητεύσεις, όπως το γεγονός ότι ναι μεν συμπεριλήφθηκε η Αλεξανδρούπολη – που ενόχλησε πολύ την Αγκυρα–,

Άλλος ένας χειρισμός τύπου EastMed από τις ΗΠΑ θα θέσει σε κίνδυνο τον παρατεταμένο «μήνα» του μέλιτος στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις.

όχι όμως και η Σκύρος. Αυτό έδειξε ίσως τα στενά περιθώρια που έχει η Αθήνα στην προσπάθεια να εξασφαλίσει ανταλλάγματα από την Ουάσιγκτον με την κυβέρνηση Μπάιντεν. Καλώς ή κακώς, αυτό ήταν πιο εύκολο επί Τραμπ – Πομπέο. Η ηγετική ομάδα εξωτερικής πολιτικής έπαιρνε ρίσκα και αγνοούσε την πάγια, δογματική θέση περί ίσων αποστάσεων. Η αμερικανική πολιτική είχε γίνει απρόβλεπτη, πράγμα που φόβιζε τον Ερντογάν. Τώρα έχουμε γυρίσει στην προηγούμενη εποχή, όπου μια κλασική γραφειοκρατία μπορεί να αγνοεί τις εισηγήσεις των διπλωματών της στην περιοχή μας και που βασικός γνώμονας είναι το πώς «δεν θα χά-

σουμε την Τουρκία». Φάνηκε αυτό με τον χειρισμό της υπόθεσης του EastMed. Επί της ουσίας κανείς δεν εξεπλήγη, αλλά ο τρόπος με τον οποίο έγινε, το πόσο άγαρμπος ήταν, έδωσε το λάθος σήμα σε όλους τους εμπλεκομένους.

Η συζήτηση γύρω από τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις θα κάνει, εν τω μεταξύ, ένα κομμάτι της σχετικής συναινεσης των τελευταίων ετών. Στη Βουλή η αντιπολίτευση θα καταψηφίσει και θα τεθούν ερωτήματα για το «αν η Ελλάδα κέρδισε τίποτα». Η κρίση στην Ουκρανία ενδέχεται να οξύνει την αντιπαράθεση και να θέσει την ελληνική κυβέρνηση μπροστά σε δύσκολα διλήμματα, που θα συνοδευτούν με αρκετή «βαβούρα». Η Μόσχα θα τα φωτίζει όσο μπορεί. Αυτοί που παίρνουν τις αποφάσεις στην Ουάσιγκτον θα πρέπει, λοιπόν, να προσέξουν πολύ τους χειρισμούς τους το επόμενο διάστημα. Γνωρίζουν καλά ότι στην Αθήνα ό,τι έχει να κάνει με την εξωτερική πολιτική κρίνεται μέσα από το πρίσμα των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Άλλος ένας χειρισμός τύπου EastMed θα φέρει και άλλα σύννεφα, θα θέσει σε κίνδυνο τον παρατεταμένο «μήνα» του μέλιτος. Ταυτόχρονα, όμως, θα κάνει κάτι πολύ πιο επικίνδυνο: θα δώσει το μήνυμα στον Ερντογάν ότι μπορεί να κλιμακώσει όσο και όποτε θέλει την αγωνία της αντίδρασης ενός «παλαβού προέδρου», αλλά τι βεβαιότητα ότι θα έχει απέναντί του προβλέψιμους και μαλακούς συνομιλητές, θα δοκιμάζει να ανεβάζει την πίεση έναντι της Ελλάδας και της Κύπρου. Και όπως όλοι ξέρουμε από την Ιστορία και τη... θάλασσα, εδώ στα μέρη μας είναι πολύ συννηθισμένο να πηγαίνεις από την τέλεια μπουνάτσα στη θύελλα...

Εκκλησιαστικά δυσάρεστα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Αισχίστου χαρακτήρος άτομο, βιοποριζόμενο ως ιερέυς της Εκκλησίας της Ελλάδος, ασχημονούν επί παιδίσκας επί έτη, σκανδάλισε το σώμα των πιστών, την κοινή γνώμη και ανέδειξε υστερήσεις διαχειρίσεως από την Ιεραρχία της συμπεριφοράς κληρικού – έστω και αν πρόκειται για θλιβερή εξαίρεση. Οι αρνητές της θρησκείας και οι αντιμαχόμενοι την Εκκλησία –έστω κακή τη πίστη– μπορούν να ελениολογούν εξ αφορμής της αθλιότητας που έχει καταγγελθεί. Διότι το αίτιο υπάρχει και διότι έχουν το δικαίωμα. Ουδείς οφείλει επείκεια ή έστω κα-

στρεβλώσεων.

Δεν είναι προς παρηγορία ασφαλώς, αλλά ακόμη και στην πρώτη χριστιανική κοινότητα, όταν όλοι οι πιστοί ζούσαν σε έναν τόπο κι όταν τα πάντα ανήκαν από κοινού σε όλους, συμπτώματα φαυλότητας ουδέποτε εξέλιπαν.

Ευσεβές ζεύγος, υποδειγματικής συμπεριφοράς, θα πρέπει να υπήρξε ο Ανανίας και η σύζυγός του Σαπφείρα, που πούλησαν ένα κτήμα τους, αλλά όμως δεν κατέθεσαν όλο το ποσό στο ταμείο των Αποστόλων. Το τίμημα αυτής της απιστίας ήταν ο θάνατος του ενός μετά τον άλλον. Είναι το πρώτο περιστατικό αυτού του τύπου που καταγράφεται στις Πράξεις των Αποστόλων. Δεν πρέπει ασφαλώς να είναι και το μοναδικό. Οι αντιφάσεις, τα προβλήματα, αλλά κυρίως οι συγκρούσεις στο επίπεδο των Αποστόλων παρουσιάζουν τεράστιο ενδιαφέρον και καταγράφουν με τρόπο ανάγλυφο και ουσιαστικό την πορεία του χριστιανισμού, όταν ξεπέρασε τα όρια της Εκκλησίας της Ιερουσαλήμ για να εξαπλωθεί στα έθνη.

Σκάνδαλο μέγα η ανάρμοστη συμπεριφορά κληρικών ανεξαρτήτως ιεραρχικών βαθμίδων στις οποίες ανήκουν. Και θα ήταν πράγματι αδιανόητο να επικριρθεί μια όποια υποβάθμιση του ώστε να μην αμυνρωθεί η εικόνα της Εκκλησίας της Ελλάδος. Δεν έχουν ανάγκη καλοστηρημένων εικόνas της Εκκλησίας ούτε η χώρα ούτε οι Έλληνες χριστιανοί. Υπάρχει ανάγκη Εκκλησίας λειτουργικής, όχι απλώς σε ευσεβιστικό επίπεδο, αλλά ως διακριτός τρόπος ζωής και σκέψης από τον κρατούντα στον παρόντα αιώνα. Διότι εδώ και δεκαετίες οι σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας είναι μια διαρκής προσπάθεια προσομοιώσεως ή εναρμονίσεως των αμοιβαίων τους επιδιώξεων, ώστε να μη διαταραχθεί μια σχέση φαινομένης ισορροπίας αλλά εξυπηρετικής και για τα δύο μέρη. Δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτα ούτε και τώρα. Η δύναμη της αδρανείας θα εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη.

Παραμονή Χριστουγέννων βραδάκι στην Αθήνα. Συμπλοκή ομάδας Πακιστανών ή Αφγανών σε έναν από τους κεντρικούς δρόμους. Φωνές ακατανόητες, έχουν βγει μαχαίρια. Ο φίλος καταστηματοάρχης ειδοποιεί την Αμεση Δράση, επωνύμως. Η κατάσταση εκτονώνεται ύστερα από μερικά λεπτά, χωρίς θύματα, και η αστυνομία εμφανίζεται έπειτα από μισή ώρα. Μπαίνει στο κατάστημα και ζητάει ταυτότητα. Η σύζυγος του καταστηματάρχη αισθάνεται άβολα και διαμαρτύρεται. Ο επικεφαλής της ομάδας, με ύφος εφοριακού, την ανακαλεί στην τάξη. Ζητάει τα στοιχεία της προκειμένου να καταγράψει το «περιστατικό». Θεωρεί προφανώς ότι το καθήκον του είναι η «καταγραφή του περιστατικού».

Μερικές ημέρες μετά, ένα δεκαεννιάχρονο παιδί που έχει βγει βόλτα πέφτει νεκρό. Το «περιστατικό» γίνεται κεντρικό θέμα της δημόσιας ζωής. Οι ερμηνείες παραμένουν κατώτερες των περιστάσεων. Μιλούν για «οπαδική» βία, η αστυνομία εισβάλλει σε άντρα οπαδών ομάδων της Θεσσαλονίκης, βρίσκει οπλοστάσια, και σε συνεργασία με το δικαστικό σώμα μάς καθυποχάζει. Θα χτυπήσουν

τους πυρήνες τους και η Δικαιοσύνη πρέπει να εξαντλήσει την αυστηρότητά της. Ερώτηση κρίσεως: Αφού βρήκαν με τόση ευκολία τα άντρα τους, γιατί δεν τους είχαν εξουδετερώσει; Περίμεναν τον νεκρό Αλκη, που δεν ήταν και ο πρώτος;

As είμαστε ειλικρινείς. Η κοινωνία μας είναι έρμαιο της βίας. Η «οπαδική βία» είναι υποσύνολο ενός φαινομένου που την υπερβαίνει. Τα ευρήματα για τη σύνδεσή της με τον γνήσιο υπόκοσμο δεν αφήνουν περιθώρια. Η «βία» είναι ένα ενιαίο σύνολο, ασχέτως περιστάσεων. Μπορεί να είναι δολοφονική, μπορεί και όχι. Και η κοινωνία μας δεν έχει τα εργαλεία για να την αντιμετωπίσει. Οι διαφορές ανάμεσα στους λαθρεμπόρους ναρκωτικών, στις συμμορίες των «οπαδών» και στις συμμορίες των κουκουλοφόρων δεν αφορούν την ελληνική κοινωνία, που υφίσταται παθητικά τις συνέπειες της δράσης τους. Αφορά την πολιτεία. Η πολιτική όμως την αντιμετωπίζει μοιρολατρικά, ο δε εκτελεστικός της βραχίονας γραφειοκρατικά: «Καταγράψαμε το περιστατικό».

As μην κοροϊδευόμαστε. Η επίκληση της «οπαδικής βίας» επιλέγει

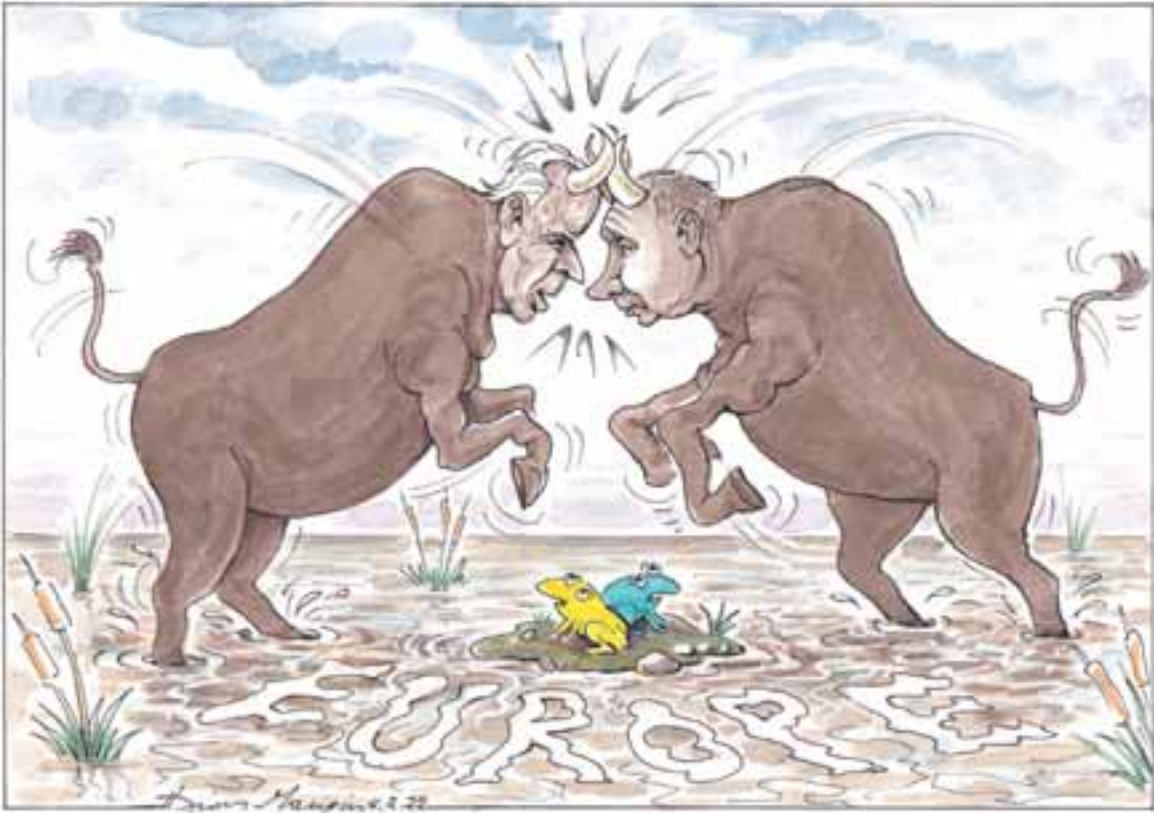
να τη διαχωρίσει από την «πολιτική βία». Δεν είναι το ίδιο ο κουκουλοφόρος που έκαψε με τη μολότοφ του τον αστυνομικό, με τον «οπαδό» που δολοφόνησε τον Αλκη επειδή δήλωσε ότι είναι «Αρνης». Και πού έγκεται η διαφορά; Ποιος κανόνας μάς επιβάλλει να μεταχειριστούμε διαφορετικά τον έναν απ' τον άλλον, τους «οπαδούς» από τον Ρουβίκωνα; Μα είναι τόσο απλό; Είμαστε τόσο αφέλεις, ώστε να διαχωρίζουμε την πολιτική βία από οποιαδήποτε άλλη εκδοχή της; Είμαστε τόσο υποκριτές, ώστε να παραβλέπουμε το προφανές; Η βία είναι το αποθεματικό κεφάλαιο της κοινωνίας μας. Η ελληνική κοινωνία είναι μια βίαιη κοινωνία. Την ανέχεται ακόμη και στην καθημερινότητά της, την αποδέχεται ως αναγκαίο κακό, και προσπαθεί να την εξορκίσει.

Σκέψη απαισιόδοξη. Ο,τι κι αν γίνει με την αντιμετώπιση των συμμοριών των ποδοσφαιρικών ομάδων, ακόμη κι αν διαλυθούν όπως διαλύθηκε η Χρυσή Αυγή, τίποτε δεν πρόκειται να γίνει. Η παραδοχή της βίας, ως αποδεκτής κοινωνικής συμπεριφοράς, δεν είναι χθесινό φαινόμενο. Είναι βαθιά ριζωμένη στο κοινωνικό μας ασυνείδητο, συνηφασμένη δε με

τη συλλογική μας συνείδηση περί δημοκρατίας. Η δημοκρατία μας έχει υπογράψει συμφωνητικό συμβίωσης με την τρομοκρατία. Δεν είναι μακριά ο καιρός που θεωρούσαν πολλοί από εμάς κέρδος της δημοκρατίας κάθε νεκρό της τρομοκρατίας.

Σήμερα ζούμε την τρομοκρατία στην περίοδο της παρακμής της. Ο δολοφόνος του Αλκη δεν μπορεί να εκδώσει προκήρυξη κατά του καπιταλισμού. Ούτε οι μαχαιροβγάλτες Πακιστανοί στο κέντρο της Αθήνας. Έχουν όμως, και ο ένας και οι άλλοι, το «ηθικό πλεονέκτημα» με το μέρος τους. Δεν τους το παρέχει αυτό που διεκδικούν. Το «ηθικό πλεονέκτημα» το κερδίζουν επειδή η κοινωνία στην οποία ζουν έχει αποδεχθεί τη βία ως τρόπο έκφρασης.

Η βία είναι το εργαλείο της οργής. Την αποδεχόμαστε επειδή όλοι αισθανόμαστε οργισμένοι. Δικαίως ή όχι, λίγη σημασία έχει. Αυτό αποδεικνύει η δολοφονική βία του που σκότώσε τον 19χρονο Αλκη στη Θεσσαλονίκη. Δεν είχε λόγο να τον σκοτώσει. «Απλώς» τον σκότώσε. Γιατί έμαθε ότι η βία, κι as είναι δολοφονική, είναι ένας τρόπος κοινωνικής έκφρασης.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ, makris@athinai.gr

Ρεαλιστική ιερότητα της πολιτικής

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Ποια συμπτώματα πιστοποιούν την παρακμή ενός κόμματος, μιας κυβέρνησης ή οποιου άλλου συλλογικού σχήματος;

Μιλάμε για συμπτώματα, όχι για αιτίες της παρακμής – ενδιαφέρει πρωταρχικά η διάγνωση. Καίριο λοιπόν σύμπτωμα παρακμής είναι πάντοτε ο ανέμελος εθισμός στην απουσία κεντρικού στόχου, σαφούς «οράματος». Δεν ενδιαφέρει ούτε προβληματίζει ο άξονας των αναγκών, η ιδιαιτερότητα των επιδιώξεων. Η παρακμή είναι πάντοτε μια επιπόλαιη περίσπαση στα δευτερεύοντα και επουσιόδη, είναι η απώλεια διακριπς του ουσιώδους από το ασήμαντο, του πρωτεύοντος από το απλώς εντυπωσιακό, του καθολικού και μόνιμου από το αποσπασματικό εφήμερο.

Με αποτέλεσμα μιαν αδιέξοδη σύγκυση γλωσσών, την εύκολη καμπλεια και απάτη, την κυριαρχία παράλληλων και ασύμπτωτων μονολόγων. Όταν δεν υπάρχει κεντρικός άξονας πολιτικών διαφοροποιήσεων, τα κόμματα αναζητούν ειδοποιό διαφορά μόνο στην ικανότητα διαχείρισης της δημοσιότητας. Ολόκληρος ο κατ' ευφημισμόν «πολιτικός» μας βίος διαρκής προσπάθεια προσομοιώσεως ή εναρμονίσεως των αμοιβαίων τους επιδιώξεων, ώστε να μη διαταραχθεί μια σχέση φαινομένης ισορροπίας αλλά εξυπηρετικής και για τα δύο μέρη. Δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτα ούτε και τώρα. Η δύναμη της αδρανείας θα εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη.

τιμότερο εργολάβο. Ο σχεδιασμός του έργου είναι δεδομένος, τα περιθώρια των αποκλίσεων ελάχιστα, οι πηγές χρηματοδότησης ανελαστικές. Τα κόμματα σήμερα είναι εταιρείες εξαιρετικά περιορισμένης ευθύνης.

Κάποτε άξονας των πολιτικών διαφοροποιήσεων ήταν οι κοινωνικές στοχεύσεις, το είδος της κοινωνίας του οποίο αποσκοπούσε η οργάνωση του συλλογικού βίου. Υπήρχαν δύο βασικές προτάσεις: Μια πολιτική ατομοκεντρικών προμηών (η λεγόμενη «δεξιά πολιτική») και μια πολιτική κοινωνιοκεντρικών προτεραιοτήτων (η λεγόμενη «αριστερή» πολιτική). Η πρώτη αποσκοπούσε στις θεσμικές και οργανωτικές προϋποθέσεις που θα εξασφάλιζαν την ανεμπόδιστη και κατά το δυνατόν αποδοτικότερη επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος, με την ελπίδα ότι το άθροισμα των επιτευγμάτων ατομικής ωφελιμότητας θα συνιστούσε κοινό (συλλογικό) όφελος. Η δεύτερη απέβλεπε στον θεσμικό περιορισμό των ατομοκεντρικών επιδιώξεων για χάρη της δικαιότερης κατανομής του εθνικού εισοδήματος (προστάσεις των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων, ανάπτυξης δυνατοτήτων κρατικής πρόνοιας για την υγεία, την εκπαίδευση, την ασφάλιση κάθε μέλους του κοινωνικού σώματος).

Η αντιθετική διαφοροποίηση Δεξιάς και Αριστεράς πολιτικής άρχισε εγκαίρως να αμβλύνεται, τον συμβιβασμό εκπροσώπησαν τα κόμματα που ονομάστηκαν

«κεντρώα». Τελικά είναι το «Κέντρο» που επικράτησε σε όλο το πολιτικό φάσμα. Ανευρα συμβιβαστικό, το Κέντρο, αφομοιώνει ολόκληρο το πολιτικό φάσμα, για λόγους εντυπώσεων – σήμερα μιλάμε, σχεδόν αποκλειστικά, μόνο για «Κεντροδεξιά» και για «Κεντροαριστερά», η αμιγώς Δεξιά ή αμιγώς Αριστερά (θεωρία και πρακτική) έχουν συρρικνωθεί σε περιθωριακά φαινόμενα ιδεολογίας ή περίπου θρησκοκληψίας.

Ο άξονας των πολιτικών διαφοροποιήσεων εξαλείφθηκε, χωρίς να αντικατασταθεί με κάποιοι άλλον. Οι προδιαγραφές άσκησης της εξουσίας είναι υποχρεωτικά κεντρικές, άχρωμες και συμβιβαστικές, η διαχειριστική ομοτροπία εξαντλεί την πολιτική στην αμφίβολη αξιολόγηση περισσότερο ή λιγότερο ικανών διαχειριστών. Η αξιολόγηση επαφίεται στον ψυχολογικό εντυπωσιασμό των ψηφοφόρων, ο ψυχολογικός εντυπωσιασμός μεθοδεύεται με τις τεχνικές διαφήμισης, τις ίδιες που χρησιμοποιούνται στην αγορά για οποιοδήποτε προϊόν.

Στην Ελλάδα η πολιτική διαφοροποίηση που σημαίνεται με τις λέξεις «Δεξιά» - «Κέντρο» - «Αριστερά» ήταν ένα δάνειο σχήμα, δίχως ρεαλιστικό αντίκρισμα στην ελληνική κοινωνία. Το σχήμα οργανωμένης συλλογικότητας, στο οποίο ζούσαν οι Έλληνες, ήταν αρχικά η πόλις-κράτος, την συνέχισε, με τις εκστρατείες του Μεγάλου Αλεξάνδρου, το διεθνοποιημένο Βασίλειο των Μακεδόνων και μετά

η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Υπάρχει τεράστιο κενό πληροφόρησης για τον τότε τρόπο της οργανωμένης συμβίωσης – γνωρίζουμε αρκετά στοιχεία για τη λειτουργία της πόλις-κράτους, έχουμε ελάχιστες πληροφορίες για τα «βασίλεια» της μετακλασικής περιόδου, υπάρχει πολλή σύγκυση πληροφόρησης σχετικά με την επιβίωση των θεσμών λειτουργίας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στα βασίλεια και στις ηγεμονίες που προέκυψαν μετά την επικράτηση βαρβαρικών φυλών και φυλών στα εδάφη της.

Είναι αυθαίρετη, έστω με καλή θέληση, οποιαδήποτε σύγκριση του πολιτικού γεγονότος πριν από τον 19ο αιώνα και στη λεγόμενη «Νεωτερικότητα». Νομίζω ότι η θεμελιώδης διαφορά θα μπορούσε να σμηνθεί με οποιουδήποτε όρους παραπέμπουν στην «αποϊέρωση» της πολιτικής. Εμπρακτα και παγιωμένα, δεν υπάρχει πια παράγων που να δίνει νόημα (ερμηνεία αιτίας και σκοπού) στην οργανωμένη θεσμικά συλλογικότητα.

Όταν μιλάμε για «ιερότητα» της πολιτικής δεν αναφερόμαστε σε στοχεύσεις και πρακτικές που εξαργυρώνουν την εξουσιαστική ισχύ και την αυθεντία με μεταφυσικές αοριστίες. Μιλάμε για την πολιτική που προτάσσεται την ποιότητα της ζωής έναντι του διεθνισμού της καταναλωτικής αποκαύωσης. Επαγγέλλεται την επανεργοποίηση της κοινότητας, το πρωτείο της παιδείας, την έκτακτη γλωσσική καλλιέργεια.

Η βρώμικη κλειδαρότρυπα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η υπόθεση με τη Βρετανίδα υπήκοο και τους 12 Ισραηλινούς στην Αγία Νάπα το καλοκαίρι του 2019 αποτελεί μια μελανή ιστορία για την Κυπριακή Δημοκρατία. Όχι αναφορικά με τη δυσφήμιση της Κύπρου και δη του τουριστικού προϊόντος της Αγίας Νάπας –που ενίοτε είναι πολύ χαμηλής ποιότητας ως προς τη νυχτερινή διασκέδαση, αλλά σε σχέση με το πώς δουλεύει η δικαιοσύνη και η αστυνομία στην Κύπρο. Η ιστορία αναδεικνύει πως όταν η Κύπρος βρίσκεται στο επίκεντρο μιας πολύς σοβαρής υπόθεσης, όπως ο καταγγελθείς βιασμός από τη νεαρή, δεν σταθμίζεται μια προσέγγιση στα πρότυπα της σύγχρονης αστυνομίας και της αποτελεσματικής νομικής έρευνας –αλλά επικρατούν λογικές που συνδέονται με το ποιος εμπλέκεται στην υπόθεση –από τη σκοπιά του εν δυνάμει θύματος και του εν δυνάμει θύτη. Το πώς οι αστυνομικές αρχές χειρίστηκαν την υπόθεση της καταγγελίας ομαδικού βιασμού μιας Βρετανίδας τουρίστριας από 12 Ισραηλινούς εμπεριέχει, συμπεκνυμένα, όλη την αποτυχία της Κύπρου ως κράτους: Απαράδεκτη αστυνομία, έμφυλα και ρατσιστικά στερεότυπα σε σχέση με την εθνική καταγωγή των εμπλεκόμενων στην υπόθεση και κάμποσο αρχοντοχωριάτισμό. Που αποθεώθηκε στη δήλωση του τότε δημάρχου και νυν υπουργού Μεταφορών, κ. Καρούσου, ο οποίος ανέφερε πως η Βρετανίδα δυσφημεί την Αγία Νάπα. Το πώς χειρίστηκε το ίδιο το κράτος την υπόθεση το είδαμε πανηγυρικά στην υπόθεση που έφτασε μέχρι το Ανώτατο, το οποίο δικαίωσε τη Βρετανίδα ως προς το αν δυσφημεί την Κυπριακή Δημοκρατία.

Μια Δημοκρατία που δυσφημίσαν κατά καιρούς οι πολιτικοί της με τον πιο худαίο τρόπο με πιο πρόσφατο παράδειγμα την περίπτωση του ΠΤΒ, Δημήτρης Σουλίου, στο βίντεο του Al Jazeera, εξάντλησε την αυστηρότητά της σε μια νεαρή τουρίστρια που βρέθηκε στο δωμάτιο ενός ξενοδοχειακού συγκροτήματος με 12 Ισραηλινούς νεαρούς. Και ολόκληρη η κυπριακή κοινωνία κοίταξε μέσα από την κλειδαρότρυπα προκειμένου «να κάνει μπανιστήρι» και να σπείσει να χαρακτηρίσει τη νεαρή με τα πιο απαράδεκτα σεξιστικά επίθετα αντί να απαιτήσει τη διερεύνηση –όπως αρμόζει–της καταγγελίας της κοπέλας περί του βιασμού της. Τίποτε λιγότερο και τίποτε περισσότερο.

Στα σύγχρονα ευρωπαϊκά κράτη δεν έχει σημασία αν –ως θύμα ή ως θύτης– είσαι πολίτης του κράτους ή αλλοδαπός, όταν τελείς υπό διερεύνηση ή όταν εκδικάζεσαι. Η κατάθεσή σου γίνεται με σύγχρονες τεχνικές ως προς το basic police working και τα ανθρώπινα δικαιώματά σου γίνονται σεβαστά. Και

δεν χρειάζεται να ειπωθεί τίποτε παραπάνω. Η Κύπρος, ευτυχώς, είναι πολύ μικρή, κι εκεί έξω υπάρχουν αρκετοί συμπολίτες μας, Ελληνοκύπριοι, που εξέτισαν ποινές σε κράτη της Ευρώπης για σωρεία αδικημάτων –από απάτες μέχρι φόνους. Ρωτήστε τους κάποτε.

Η υπόθεση της Βρετανίδας υπενθυμίζει ωστόσο πως στην ευρύτερη παρακμή που ζούμε, διαφθοράς, κοινωνικής αποκαύνωσης και απαξίωσης, ένα μέρος της κυπριακής δικαιοσύνης εξακολουθεί να δουλεύει. Υπάρχουν εκεί έξω ακόμη τιμιοί δικαστές (όπως και αστυνομικοί, και πολιτικοί, κι επαγγελματίες κάθε είδους). Και η δικαιοσύνη της κοπέλας ως προς την κατηγορία της δυσφημίσης της Κύπρου αποτελεί ένα ηχηρό χαστούκι σε όσους έσπευσαν να την κατηγορήσουν για κάτι τέτοιο. Σε ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος, οι αστυνομικοί που της πήραν κατάθεση και ο νυν υπουργός Μεταφορών που έδειξε υπερβόλονται ζήλο στο να υπερασπιστεί την καλή φήμη της Αγίας Νάπας έναντι της Βρετανίδας που «ήθελε να τη διαβάλει» λόγω της καταγγελίας της θα έπρεπε να είναι ήδη σίτη τους. Αλλά «This is... Cyprus».

Τέλος, η επιλεκτική ευαισθησία μας όσον αφορά τον τρόπο που προσλαμβάνουμε τη δυσφήμιση της Κύπρου σε διεθνές επίπεδο –σε μια χρονική συγκυρία που η Κύπρος, διεθνώς, έχει ταυτιστεί ως ένα νησί ρεμούλας και διαφθοράς χάνοντας κάθε αξιοπιστία– πρέπει να πάψει, επιτέλους, να κινείται γύρω από την ομφαλοσκοπική αντίληψη του ότι είμαστε οι άσπιλοι και αμόλυντοι. Ζούμε σ' ένα νησί που ουκ ολίγες φορές γίναμε παγκοσμίως ρεζίλι. Από τα «χρυσά διαβτήρια» και τις διάφορες λαμογιές μέχρι τα μνημεία-πατάτας και το κυπριακό cult που μας ακολουθεί σε διάφορες εκφάνσεις. Κι από τα πλαστικά πεταμένα στην άκρη σχεδόν κάθε αμαξιτού δρόμου μέχρι την κακή υποστάθμη νυχτερινή διασκέδαση στα καλοκαιρινά beach bar –με τα αέρια γέλιου, το MDMA και το κακή ποιότητας αλκοόλ.

Και κάτι τελευταίο: Ο Κύπριος πολίτης δεν είναι ποθικάντροπος, ούτε απατεώνας οπότε καλό να μην υποτιμούμε τόσο πολύ τη νομιμότητα του. Αν κάποιος –ιδίως τώρα που η προεκλογική ενόψει 2023 έχει πάρει τα πάνω της– από τους υποψήφιους ή εν δυνάμει υποψηφίους δεν λάβουν ξεκάθαρη θέση για όλες αυτές τις κραυγαλέες παραλείψεις που κατά καιρούς μας εκθέτουν σε τόσο μεγάλο βαθμό διεθνώς, θα το βρουν μπροστά τους. Η κοινωνία όσο εύκολα κρυφοκοιτάζει μέσα από τη βρώμικη κλειδαρότρυπα της Βρετανίδας τουρίστριας, άλλο τόσο μπορεί να μπορούμε να τη διερευνήσουμε. Και να τη διερευνήσουμε. Η κατάθεσή σου γίνεται με σύγχρονες τεχνικές ως προς το basic police working και τα ανθρώπινα δικαιώματά σου γίνονται σεβαστά. Και

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

ΜΕΛΗ της Θιβετιανής Κοινότητας της Νέας Νότιας Ουαλίας (NSW) και της κοινότητας των Ουιγούρων συγκεντρώθηκαν έξω από τα στούντιο του Channel 7 στο Σίδνεϊ, της Αυστραλίας και ενώθηκαν με άλλους για να διαμαρτυρηθούν για τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου που βρίσκονται σε εξέλιξη το 2022.

Από τα Ίμια στα Pandora Papers

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Τα γεγονότα στα Ίμια, 1996, από κάθε άποψη έχουν ειδική σημασία για όλους τους Κυπρίους. Σχετικό πανό με το γνωστό περιεχόμενο εμφανίστηκε σε κιγκλίδωμα στον κυκλικό κόμβο στην περιοχή του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Η ειδική σημασία τους:

1. Οι δήμαρχοι και οι μουκταρριδες δεν κάνουν εξωτερική πολιτική του κεφαλιού τους, ούτε γνωρίζουν τους φακέλους, ούτε εκλέγονται γι' αυτό.
2. Τουρκικά ΜΜΕ έσυραν τον χορό της ασυναρτησίας και η Τ. Τσιλέρ έπαιξε με τις σειρήνες της «δημοσιότητας». Δεν ήταν αρκετό η διασκέδαση στα καλοκαιρινά beach bar –με τα αέρια γέλιου, το MDMA και το κακή ποιότητας αλκοόλ.
3. Υπέρβαση τα ελληνικά μέσα; Ακολούθησαν το τροπάρι που άρχισαν τα τουρκικά, θέλοντας να καθοδηγήσουν το σκηνικό. Για που όμως; Στη θεά τύχη;
4. Εμφανώς υπήρξαν άστοχες κινήσεις από την πλευρά της ηγεσίας των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων στον θαλάσσιο χώρο των βραχονησίδων.
5. Τελικά φόρμουλα με μεσολάβηση των ΗΠΑ με επαναφορά των πραγμάτων στο status quo ante. Ήταν η καλύτερη δυνατή λύση με σημαντικότερη την αποφυγή μιας ένοπλης σύρραξης.
6. Το σημαντικότερο: η διαχείριση της κρίσης κράτησε δυνατότητες. Αμέσως μετά ακολούθησε η οργανωμένη στρόφιξη της ελληνικής διπλωματίας στο «γήπεδο Ε.Ε.» με βάση τη στρατηγική που επεξεργάστηκαν οι Γ.Κρανιδιώτης

και Χ. Ροζάκης. Τα παράγωγα της στρόφιξης:

- 1999. Συμφωνία στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. στο Ελσίνκι –ένταξη της Κύπρου και ταυτόχρονα χρονοδιάγραμμα για έναρξη ενταξιακών συνομιλιών με την Τουρκία.
- 2003. Κατ' αρχήν συμφωνία Αθήνας-Αγκυρας για προσφυγή στο Δ.Δ. της Χάγης.
- 7. Η συγκροτημένη πολιτική του Κ. Σημίτη ήταν αυτή που κράτησε χαμηλά τις εντάσεις και άφησε ανοικτό το παράθυρο του διαλόγου, με κορυφαίο ωφελημένο την Κύπρο. Πάνω σε αυτές τις πολιτικές κτίστηκαν νέες ισορροπίες, αυτές που επέτρεψαν στην Κύπρο την ένταξη της στην Ε.Ε. 1999-2004. Χωρίς αυτούς τους χειρισμούς, η Κύπρος θα ήταν ένας από τους διεκδικητές της έδρας για μία από τις επόμενες συνόδους του κινήματος των αδεσμεύτων.
- Το ζήτημα πλέον είναι πώς χειριστήκαμε μέχρι τώρα το κεκτημένο του 1999-2004 και πώς (δεν) αξιοποιούμε αυτή την ιστορική κατάκτηση. Για παράδειγμα, ο Ν. Αναστασιάδης (29/1), απαντώντας σε ερωτήσεις για «επόμενα του βήματα στο Κυπριακό», είπε πως «θα είναι η παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης πρότασης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλιών από πλευράς Ευρώπης και για τη λύση του Κυπριακού και για την υιοθέτηση ουσιαστικών ΜΟΕ, που θα αποκαθιστούν κατ' αρχάς την εμπιστοσύνη στην πραγματική και κατά δεύτερο θα ανοίγουν τον δρόμο για ένα νέο δημιουργικό διάλογο».
- Είναι ενδιαφέρον να υπογραμμιστεί πως επί εννέα χρόνια στην

προεδρία, δεν έθεσε το Κυπριακό ούτε μια φορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Ε.Σ.).

Όποτε κατά τη διάρκεια που η Ε.Ε. ήταν παρούσα για να στηρίξει την προσπάθεια για να διανύσουμε το τελευταίο μίλι, 2016, Γιούνκερ, 2017, Γιούνκερ, Μογκερίνι. Τώρα θέλει πρωτοβουλία του Ε.Σ. την ίδια περίοδο που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανοίγει την πόρτα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα «χρυσά διαβτήρια» (9/6/21), αμφισβητώντας ευθέως την ουσία του πορίσματος της σχετικής με το θέμα Ερευνητικής Επιτροπής στη Λευκωσία. Τώρα θέλει πρωτοβουλία του Ε.Σ. την ίδια περίοδο που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με 578 ψήφους υπέρ, 28 κατά και 79 αποχές «καλεί τις αρχές των κρατών μελών να ξεκινήσουν ενδελεχείς έρευνες στην επικράτεια τους για τυχόν παρατυπίες που αποκαλύφθηκαν και να προχωρήσουν σε έλεγχο όλων των προσωπικοτήτων που αναφέρονται στα Pandora Papers», μεταξύ αυτών, γίνεται ονομαστική αναφορά και «στον πρόεδρο της Κύπρου», 30/10/21. Με αυτές τις «επιδόσεις» οι λεγόμενες πρωτοβουλίες του (αυτός να τις διατάξει, αλλά η Ευρώπη να τις εκτελέσει) δεν έχουν καμία απολύτως τύχη.

Πώς (δεν) αξιοποιούμε αυτή την ιστορική κατάκτηση που κτίστηκε από το 1999 μέχρι το 2004; Ο τέως ΥΠΕΞ Ν. Χριστοδουλίδης δήλωσε πως «καταφέραμε να καταστήσουμε το Κυπριακό ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα». Προφανώς καταφέραμε να το μετατρέψουμε σε σκέτο «ευρωπαϊκό πρόβλημα», ενώ όλοι οι εταίροι επιλέγουν το Κυπριακό ως ένα «ευρωπαϊκό πρό-

βλημα προς επίλυση». Γι' αυτό και Γιούνκερ, Μογκερίνι, Τίμμερμανς εργάστηκαν γι' αυτό («Πλαίσιο Γκουτέρες»), ενώ ο Ν. Αναστασιάδης και Ν. Χριστοδουλίδης εργάστηκαν για να παραμείνει σκέτο πρόβλημα-αχρήστευση του ίδιου Πλαισίου!

Επίσης ανέφερε πως «σε κάθε Συμβούλιο και σε κάθε συνάντηση προέβαλα την ανάγκη άσκησης σχετικής επιρροής και πίεσης στην Τουρκία». Η προσπάθεια Αναστασιάδη-Χριστοδουλίδη πρώτο, ν' «αποβάλουν» την Τουρκία από τους ενεργειακούς σχεδιασμούς και, δεύτερο, να της επιβάλουν κυρώσεις μέσω Ε.Ε., απέτυχε πανηγυρικά. Υπήρχε περίπτωση να πετύχουν κάτι; Μόνο στα δελτία ειδήσεων των 8! Ωστόσο, για δεκαετίες ζητούμε «άσκηση πίεσης στην Τουρκία» και αυτή δεν έρχεται. Η ευρέως διαδεδομένη αντίληψη ότι θα προκύψουν πιέσεις επειδή έχουμε δικαίωμα ανήκει στη σφαίρα της ουτοπίας. Κανένας στη διεθνή σφαίρα δεν σκέφτεται έτσι. Άλλωστε, ούτε εμείς ενδιαφερόμαστε για κάποιο άλλο πρόβλημα (!). Η μόνη λύση είναι τα κίνητρα, τα αμοιβαία κέρδη, οι win-win λύσεις. Αυτή η πολιτική νίκησε το 2004, την επεξεργάστηκε ο Γ. Κρανιδιώτης και την κέρδισε ο Κ. Σημίτης. Πήγε έκτοτε ένας Ε/κ πολιτικός να συναντήσει τον Κώστα Σημίτη; Ρώτησε; Έμαθε; Όποιος ενδιαφέρεται για πρόοδο, για επιτυχίες, τα εργαλεία υπάρχουν, αυτά διαθέτει ο πραγματικός κόσμος. Με άλλο περιεχόμενο τότε, με άλλο σήμερα. Η μέθοδος, όμως, είναι ίδια!

www.larkoslarkou.org.cy

Η ομορφιά και οι Δον Ζουάν του έρωτα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το ομορφότερο θέαμα πριν από αρκετά χρόνια στους δρόμους της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης ήταν να βλέπεις ερωτευμένα νεαρά παιδιά, κυρίως φοιτητές, να φιλούνται παθιασμένα στις στάσεις των λεωφορείων και μερικές φορές και μέσα στα λεωφορεία. Οι ψυχρές στάσεις ξαφνικά έπαιρναν «φωτιά» και οι δεκάδες κουρασμένοι και βαριεστημένοι εργάτες, οι οποίοι ανέμεναν τα θυροβόδια λεωφορείων, ως διά μαγείας ξυπνούσαν και σχολίαζαν σκωπτικά και με πολύ χιούμορ το θέαμα. Η κούραση εξαφανιζόταν, οι άγνωστοι επιβάτες γίνονταν για λίγο γνωστοί και φυσικά ούτε λόγος για καταθλίψεις και απειλήσεις. Τα ερωτευμένα νιάτα πρόσφεραν δωρεάν θέαμα και χαρά στους μεγαλύτερους, έστω και με μια δόση χαιρέκακας επίδειξης. Υπήρχαν και τα θύματα αυτής της

ομορφής τρέλας. Ήταν οι νέοι οι οποίοι δεν μπορούσαν να βρουν ταίρι. Ήταν οι χωρισμένοι και οι πληγωμένοι του έρωτα, οι οποίοι «τρώγονταν» με τα ρούχα τους και την τύχη τους.

Τα χρόνια πέρασαν και τα «δαιμονιώδη» κινητά τηλέφωνα, ήρθαν και πήραν τη θέση του έρωτα και της ανθρώπινης επαφής. Όλοι στις στάσεις λεωφορείων κρατούν το «μαραφέτι» στο χέρι και ούτε καταδέχονται να πουν μια καλημέρα. Ακόμη και οι άγραφτοι κανόνες της ευγένειας προς τους γεροντότερους, τις γυναίκες οι οποίες εγκυμονούν και τους άλλους αναξιοποθούντες, ξεχάστηκαν μπροστά στην ανάγκη να κάθονται οι «κινητό-πληκτροί» για να μπορούν πιο εύκολα να απολαμβάνουν το πάθος του σερφαρίσματος. Αποτέλεσμα είναι να χάνεται η ανθρώπινη επαφή, η πηγή της χαράς. Ακόμη ούτε λόγος για

Ο αείμνηστος ψυχίατρος Γιάγκος Μικελλίδης, έλεγε ότι: «Οι ερωτευμένοι θέλουν να βρίσκονται συνεχώς μαζί, ανοίγουν την ψυχή και το σώμα τους στον άλλο και απολαμβάνουν χωρίς άγχος και τύψεις όλες τις εκφάνσεις της ζωής.

κοιμημένα, για γλυκές ματιές ακόμη και γι' αρώματα, τα οποία συγγειρούν και τους απαθείς. Σε όλα πρέπει να προστεθούν και οι άτεγκτοι «αντι-ερωτικοί», περί σεξιστικής συμπεριφοράς νόμοι, οι οποίοι έθαψαν κυριολεκτικά το ερωτικό παιχνίδι. Αποτέλεσμα είναι να κυριαρχούν τα διαδικτυακά «πορνοστάιτ»

με πρώτα και καλύτερα τα κυπριακά και να ανθίζουν οι κάθε είδους σεξουαλικές βασανιστικές παρεκτροπές. Στην Ιταλία, τουλάχιστον μέχρι πριν από μερικά χρόνια, αποτελούσε μεγάλη προσβολή για μια νέα γυναίκα, να μη δέχεται κομπλιμέντα από τους άντρες. Ο ανέραστος, εν πολλοίς, σύγχρονος τρόπος ζωής τείνει να ανατρέψει ακόμη και τον πατέρα της ψυχανάλυσης τον Σίγκμουντ Φρόυντ, ο οποίος, λίγο ως πολύ, αποτύπωσε τη βασική αρχή, ότι όλα περιστρέφονται γύρω από το γενετήσιο ένστικτο. Φυσικά, η φύση είναι πάνω από τις ανθρώπινες νόρμες και τους ανθρώπινους νόμους. Ο έρωτας πάντα θα κυριαρχεί στην ανθρώπινη συμπεριφορά, ακόμη και στην ψυχρή επαγγελματική δράση. Ο αείμνηστος ψυχίατρος Γιάγκος Μικελλίδης, με τον λαγάρ, όσο και προκλητικό του λόγο, έλεγε ότι: « Οι ερωτευμένοι θέλουν να βρίσκονται συνεχώς μαζί, ανοίγουν

την ψυχή και το σώμα τους στον άλλο και απολαμβάνουν χωρίς άγχος και τύψεις όλες τις εκφάνσεις της ζωής. Όσο περνούν τα χρόνια, η επικοινωνία, σωματική και ψυχική, γίνεται ακόμη καλύτερη και η ένταση του έρωτα δεν μειώνεται αλλά αντιθέτως αυξάνει. Το σεξ χωρίς έρωτα είναι απλά ένα είδος γυμναστικής».

Υπάρχουν και οι φιλόσοφοι οι οποίοι υποδεικνύουν: «Ουαί σ' αυτούς που δεν ηγάπησαν πολύ, δεν θα τους αφεθούν οι αμαρτίες. Ουαί σ' αυτούς που δεν ηγαπήθησαν υπ' ουδενός πολύ, γιατί δεν αφέθηκαν ποτέ να είναι όμορφοι...». Αλίμονο λοιπόν σε όλους που απέτυχαν ν' αγαπήσουν και ν' αγαπηθούν, που δεν πέτυχαν να ανοίξουν την καρδιά τους, να αφήσουν τη λογική, να παλέψουν για τα μεγάλα και τα ωραία, να θυσιάσουν για τον άλλο και να θυσιάσουν τον εαυτό τους. Αλίμονο σε αυτούς που δεν έκαναν όμορφο

τον εαυτό τους, δεν τον στόλισαν με χάρες και ομορφιές, με αρετές και χαρίσματα, σε αυτούς που δεν τόλμησαν να εκτεθούν και να ταπεινωθούν, για χάρη της ομορφιάς του έρωτα και της αγάπης. Ουαί και ξανά ουαί, σ' αυτούς που δεν αγαπήθηκαν, γιατί η αγάπη δεν έχει σχέση, ούτε με τους «βαλεντινούς», ούτε με τις προκλήσεις των κάθε λογής πορτμαντόν Δον Ζουάν, που στην αποτυχία τους να αγαπήσουν, μετέτρεψαν το κορμί σε ναρκωτικό λήθης και την επαφή της σάρκας, σε μίζερια της μοναξιάς. Το καλύτερο όμως το είπαν οι Μικρασιώτες, με το τραγούδι: «Σ' αγαπώ, γιατί είσαι ωραία, σ' αγαπώ γιατί είσαι εσύ... και αγαπώ τον κόσμο όλο, γιατί ζεις και εσύ μαζί...» Η τέλεια αγάπη έξω βάλει τον φόβο, έξω βάλει και το άγχος της ζωής...

kaparispan@yahoo.gr

Τρέχοντας πίσω από τις εξελίξεις

Της **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Στην **απουσία** εξελίξεων στο Κυπριακό, τα Ηνωμένα Έθνη φαίνονται να ιεραρχούν τα μέτρα οικοδόμησps εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), στοχεύοντας σε κάποια κινητικότητα. Όλα τα χρόνια που συζητούνται διαφόρων ειδών ΜΟΕ, δύο προβλήματα εμφανίζονται συνεχώς και συχνά εμποδίζουν την όποια εξέλιξη. Το ένα είναι η ανησυχία της Κυπριακής Δημοκρατίας (Κ.Δ.) για τυχόν έμμεση αναγνώριση της μη αναγνωρισμένης οντότητας στο βόρειο μέρος του νησιού. Το άλλο είναι η ανησυχία των Τουρκοκυπρίων να μην τους «καταπιεί» η Κ.Δ. Την ίδια στιγμή, τα ΜΟΕ πολλές φορές μπορεί να είναι δικοπο μαχαίρι, αφού μπορούν να δημιουργήσουν μια ψευδοκανονικότητα και να καθεί ο στόχος της τελικής λύσης.

Έχοντας κάποιον όπως τον κ.Τατάρ ως συνομιλητή, υπάρχει επίσης η καχυποψία ότι θα προσπαθήσει να τα χρησιμοποιήσει για να προωθήσει το δικό του αφήγημα δύο κρατών. Αδιαφοριsbήτητα επίσης, κάποιος θα μπορούσε να αναρωτηθεί, αφού το 2017 βρισκόμασταν «ένα βήμα πριν από τη λύση», γιατί να μην προχωρήσουμε για το τελικό κλείσιμο; Αυτό θα ήταν και το ιδανικό. Σήμερα όμως όλα έχουν αλλάξει, ενώ ο Πρόεδρος Αναστασιάδης δεν θέλησε να προχωρήσει ενόσω είχε ως συνομιλητή του τον κ.Ακιντζι.

Είτε το αντιλαμβανόμαστε είτε όχι, η απουσία εξελίξεων σε επίπεδο διαπραγματεύσεων έχει σημαντικές επιπτώσεις. Αδρανοποιούνται οι δυνατόιεις που εργάζονται για τη λύση και ενισχύεται η διχοτομική ρητορική. Σ' έναν κόσμο όπου όλα αλλάζουν συνεχώς, το ενδιαφέρον για το Κυπριακό ατονεί σε σημείο που οι εξελίξεις επί του εδάφους, αφήνονται χωρίς έλεγχο. Η απουσία δράσps ευρύτερα ενισχύει όσους στοχεύουν στη διχοτόμηση και επιτρέπει στην Τουρκία ανεμπόδια να επιβάλλει τα δικά της τελεσεμένα.

Όλα αυτά ενώ η Κ.Δ. αποδεικνύεται αδύναμη να δράσει με τρόπο που να επηρεάσει την τροπή των πραγμάτων, με ανοίγματα στους Τουρκοκύπριους και πράξεις ως μια δικαιοτική χώρα που ειλικρινά στοχεύει σε ομοσπονδία. Αυτό το έχουμε δει και με τα ΜΟΕ που γράφεται ότι θα προτείνει. Ιδées που ίσως να άδizαν συζήτησps πριν από μία ή δύο δεκαετίες, αλλά η πρότασή τους σήμερα δείχνει λάθος ανάγνωση των συνθηκών, αφού δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες στην πορεία των πραγμάτων.

Αν η Κ.Δ. σκέφτεται σοβαρά για

τα ΜΟΕ, έχει πολλά που μπορεί να πράξει. Τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρά με την πράσινη μετάβαση, πόσο άτοπο ακούγεται να προτείνουμε ΜΟΕ για το φυσικό αέριο;

Σήμερα που το μέλλον είναι στις ηλεκτρικές διασυνδέσεις και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Πόση προσοχή έχει δοθεί στους ρύπους στα Κατεχόμενα και στην επιρροή τους στην καθημερινότητα των ανθρώπων στο νησί; Ποιες συζητήσεις έγιναν, υπό την αιγίδα της Ε.Ε., για εφαρμογή πράσινων στόχων και στο κατεχόμενο μέρος του νησιού;

Έχουν πρόσβαση τεχνοκράτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο βόρειο μέρος του νησιού; Πέρα όμως από τις πολιτικές κινήσεις, υπάρχει και η καθημερινότητα των ανθρώπων και υπάρχουν βήματα να γίνουν για να βελτιώσουν και να διευκολύνουν τη ζωή όσων επιλέγουν να κινούνται σε όλο το νησί. Η διευκόλυνση της ροής στα σημεία διέλευσps, η ενίσχυση του εμπορίου με βάση τον κανονισμό της πράσινης γραμμής, η συνεργασία στο θέμα του καλλουμιού, είναι μόνο κάποια από αυτά, που και ο ίδιος ο γ.γ. Η.Ε. έχει κατά καιρούς σημειώσει.

Τη δεδομένη στιγμή, οφείλουμε να δράσουμε έχοντας πλήρη επίγνωση του πού είμαστε. Είμαστε ένα βήμα πριν από τη διχοτόμηση, με την Τουρκία να ενισχύει καθημερινώς τον έλεγχο της στα Κατεχόμενα, σε κάθε επίπεδο. Όλα τα βήματα είναι σημαντικά, αν δημιουργούν ελπίδα και αν μας επιτρέπουν να έχουμε πρόσβαση και επαφή με τους Τουρκοκύπριους στο βόρειο μέρος του νησιού, και να είμαστε αντιβαρο στην τουρκική επιρροή, μέσω της Ε.Ε. Τα ΜΟΕ είναι κάτω από την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και προωθούνται στα ψηφίσματα που εμείς επικαλούμαστε.

Η φοβική στάση απέναντι στην όποια εξέλιξη μας αφήνει απλώς έρμαιο των εξελίξεων σε μια συνθήκη όπου το παιχνίδι πλέον παίζεται με άλλους όρους.

Τέλος, η ιστορία θα κρίνει το πώς πήγαμε από το να βρισκόμαστε «ένα βήμα πριν από τη λύση», στα τρία χαμένα χρόνια θπτείας Ακιντζι και στο να προσπαθούμε με ΜΟΕ να σώσουμε ό,τι σώζεται απέναντι στον κίνδυνο ολοκληρωτικής προσάρτησps.

Η ιστορία θα κρίνει και το μέγεθος της ζημιάς των χειρισμών της παρούσας κυβέρνησps.

Η κα Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι πολιτική αναλύτρια.

Και τι θα κάνεις ως Πρόεδρος;

Του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΜΕΝΕΛΑΟΥ**

Και **τι θα** κάνεις ως Πρόεδρος; Αυτή ήταν η ερώτησή μου προς τον 8χρονο γιο μου, μαθητή της β΄ Δημοτικού, νεοεκλεγείς πρόεδρος της τάξης του. Η απάντησή του με εντυπωσίασε: «Ο στόχος μου είναι να κερδίσω την εμπιστοσύνη των συμμαθητών μου». Και γιατί παιδί μου; «Για να μην παίρνω βιαστικές αποφάσεις, με άγχος». «Δηλαδή; Τι εννοείς;» τον ρώτώ.

«Για παράδειγμα, όταν η κα Ν (η διευθύντρια) ρωτήσει την άποψή μου, για το αν κάποιος ήταν άτακτος, και αν ήταν, θα πω ότι ναι, ήταν. Αλλά να του δώσουμε ακόμα μια ευκαιρία. Αφού με εμπιστεύονται, θα μπορώ να το πω».

Κρύβει και φανερώνει μεγάλες αλήθειες η παιδική αθωότητα, ειλικρίνεια και ενσυναίσθηση. Μπορούμε και πρέπει να παραδειγματιστούμε. Είναι πολύ σημαντικά τα προγράμματα, οι πολιτικές και οι προθέσεις. Σίγουρα πολύ πιο σημαντικά από τα συνθήματα που έχουμε συνηθίσει. Πόσο σημαντικό όμως είναι το αίσθημα εμπιστοσύνης προς την εξουσία;

Ναι. Ο/η νέος/α πρόεδρος θα πρέπει να έχει ως προτεραιότητα την εμπιστοσύνη του λαού. Επειδή αυτή χάθηκε. Ούτε μεταξύ κατεργαρίων δεν υπάρχει πια ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη. Πόσο μάλλον η κοινωνία να εμπιστεύεται την κυβέρνηση και τους υπόλοιπους θεσμούς. Η κρίση αυτή είναι διαχρονική αλλά κορυφώνεται τα τελευταία χρόνια και αποτυπώνεται σε διάφορες έρευνες (π.χ. Stock-

watch, ONEK). Και ενώ είναι ουτοπία να πιστεύεις στην απόλυτη εμπιστοσύνη, από την άλλη τα σημερινά τάρταρα υπονομεύουν την ίδια τη δημοκρατία. Οδηγούν στην αποχή, στην απαξίωση και εν τέλει είναι ο λόγος που τα «Έθνη που αποτυγχάνουν».

Πώς ανακτάται η χαμένη εμπιστοσύνη; Η εμπιστοσύνη είναι θέμα αντίληψης. Πόσο δηλαδή μια κοινωνία θεωρεί ότι η κυβέρνηση έχει κατά νου το γενικό καλό, ότι θα πράττει το δίκαιο και το σωστό. Δύο βασικά χαρακτηριστικά του βαθμού εμπιστοσύνης σε ένα ηγέτη και κατ' επέκταση σε μια κυβέρνηση, είναι 1) η δυνατότητα και 2) η καλή πρόθεση. Δυνατότητα να φέρει τα αποτελέσματα που απαιτούνται βασισμένος/η στις δεξιότητες, τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τα ταλέντα του/της. Καλή πρόθεση, να ξεκινά για τις πράξεις και τις αποφάσεις του/της από ένα σημείο αγνής ενσυναίσθησps και γνώσιου ενδιαφέροντος για το ευρύτερο καλό.

Η σημασία της ανάκτησps της εμπιστοσύνης υπογραμμίζεται ακόμα περισσότερο, όταν επικεινται μεταρρυθμίσεις και σημαντικά έργα. Σ' ένα τέτοιο κομβικό σημείο είναι η Κύπρος. Η ανάγκη για υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε βασικούς τομείς όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, η δικαιοσύνη, η παιδεία, η υγεία, το περιβάλλον, η οικονομία. Η υλοποίηση του Εθνικού Πλάνου Ανάκαμψης. Μπορούν να γίνουν στέρες μεταρρυθμίσεις σε κλίμα τοξικής καχυποψίας, δια-

φοράς, διαπλοκής, απαξίωσης και αποχής του πολίτη από τη δημοκρατία; Η απάντηση είναι φυσικά όχι.

Συνεπώς, πώς μπορούμε να διακρίνουμε αν κάποιος/α έχει αυτά τα δύο βασικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας; Η βιβλιογραφία σημειώνει τέσσερα σημάδια που μπορούμε να διακρίνουμε: ανθρωπισμός, διαφάνεια, ικανότητα και αξιοπιστία.

Για ν' αυξηθεί λοιπόν το επίπεδο εμπιστοσύνης μας στους θεσμούς και δη στην κυβέρνηση, θέλουμε έναν ηγέτη ή μια ηγέτιδα που να αναδίδει ενσυναίσθηση, απλότητα, δικαιοσύνη, κατανόηση. Που να καθιστά τα υπουργεία και το Προεδρικό διάφανα μα όχι γυάλινα οκοδομήματα. Που να δώσει ώθηση στην πρόσβαση της κοινωνίας στην ορθή πληροφόρηση, την εμπλοκή της στις δημοκρατικές διαδικασίες, σε ομάδες εργασίας, δεξαμενές σκέψης, ομάδες εστίασps και ουσιαστικές διαβουλεύσεις. Θέλουμε έναν άνθρωπο ικανό να φέρνει έγκαιρο αποτέλεσμα. Να ακούει, να σταθμίζει, να συνθέτει και να λαμβάνει την ώρα που πρέπει την ωφέλιμότερη απόφαση. Που θα κάνει τα σωστά πράγματα και τα πράγματα σωστά (the right things and the things right). Τέλος, θέλουμε αξιοπιστία που μεταφράζεται σε συνέπεια. Συνέπεια επί δεσμεύσεων και στη συνεχή υψηλή απόδοση. Συνέπεια λόγων, έργων και βιωμάτων.

Οι εκλογές κερδίζουν περι-

σότερο από το συναίσθημα και λιγότερο (έως καθόλου) από τη λογική. Κάποτε είναι ο φόβος, κάποτε η ελπίδα. Κάποτε ο θυμός και η απογοήτευση και κάποτε ο ενθουσιασμός. Άποψή μου είναι ένα σημαντικό συναίσθημα αυτή τη φορά να είναι η εμπιστοσύνη. Ποια ή ποιον εμπιστεύεσαι ότι στη στάθμιση των συμφερόντων θα μπορεί να γέρνει τη ζυγαριά στην πλευρά των πολλών; Που θα αποφασίζει στο φως της επιστημονικότητας και όχι στις σκιές παρασκηνίων, ελευθερωμένη/ος από εξαρτήσεις και διαπλοκή. Ο καθένας και η καθεμία από εμάς as κάνει την άσκησή του/της.

Το ερώτημα αυτό φυσικά ανήκει στην κατηγορία «κότας και αβγού». Ποιο θα προϋπάρξει; Η εκλογή ενός/μιας προέδρου ή η εμπιστοσύνη σε αυτόν/η; Το ιδανικό είναι φυσικά κάποιος/α να μας εμπνεύσει σε βαθμό που θα τον/την εμπιστευτούμε προκαταβολικά. Το κρίσιμο όμως είναι να αρθεί ο/η πρόεδρος στο ύψος των προσδοκιών μας και να μη θεωρήσει τίποτε δεδομένο. Για αυτό τον λόγο θεωρώ ότι η προτεραιότητα του/της νέου/ας προέδρου πρέπει να είναι όπως και του 8χρονου Ανδρέα. Η εμπιστοσύνη να κερδηθεί, να διατηρηθεί και να ενδυναμωθεί. Για το καλό του συνόλου μας.

Ο κ. Μενέλαος Α. Μενελάου είναι προϋπάμενος Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Οι απόψεις που εκφράζονται είναι προσωπικές.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Άτομα και ομάδες

Σε μια εποχή ανόδου των μαζικών κινήματων στην Ευρώπη, ο Σίγκμουντ Φρόιντ δημοσίευσε ένα σημαντικό άρθρο «Ψυχολογία των μαζών και ανάλυση του εγώ» (1920), όπου περιέγραφε τους ψυχολογικούς μηχανισμούς που διέπουν τη λειτουργία του ατόμου μέσα στα μαζικά κινήματα. Η «μάζα», σύμφωνα με τον Φρόιντ, είναι μια «προσωρινή οντότητα, αποτελούμενη από ετερογενή στοιχεία που έχουν ενωθεί για μια στιγμή». Ο αυστριακός ψυχίατρος και θεμελιωτής της ψυχανάλυσης αναφέρεται εκτεταμένα στο έργο «Ψυχολογία των Μαζών» (1895) του Γάλλου κοινωνιολόγου και ψυχολόγου Γουστάβ Λε Μπων. Ακολουθώντας τον Λε Μπων Βον, ο Φρόιντ υποστηρίζει ότι, ως μέρος της μάζας, το άτομο αποκτά την αίσθηση περιόριστps δυνάμης που του επιτρέπει να ενεργεί παρορμητικά. Ως μεμονωμένο άτομο, θα όφειλε να περιορίζεται αυτές τις παρορμήσεις. Επιπλέον, ο μεγάλος αριθμός της μάζας, εκτός από το αίσθημα ισχύος, προσφέρει και ένα αίσθημα αυξημένης ασφάλειας. Αυτά τα αισθήματα δυνάμης και ασφάλειας επιτρέπουν στο άτο-

μο να ενεργεί ως μέρος της μάζας, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τους περιορισμούς που επιβάλλονται στα άτομα από την ισχύουσα ηθική. Η ανεξέλεγκτη αυτή συμπεριφορά συνοδεύεται από την απώλεια της συνειδητής προσωπικότητας. Παράλληλα, το άτομο τείνει να νιώθει με περισσότερο βαθμό συναισθήματα που μεταδίδονται από τη μάζα, ενισχύοντάς τα με τη δική του συμβολή μέσω ενός μηχανισμού «αμοιβαίας επαγωγής». Το άτομο βρίσκεται σαν υπνωτισμένο μέσα στο πλήθος, σε μια κατάσταση οιονεί μέθης. Η μάζα είναι «παρορμητική, ευμετάβλητη και ευερέθιστη και ελέγχεται σχεδόν αποκλειστικά από το ασυνείδητο», υπογραμμίζει ο Φρόιντ. Δεν ισχύουν γι' αυτή οι κανόνες και οι ηθικοί περιορισμοί που ισχύουν για τα άτομα που την αποτελούν. Δρα ακαταλόγιστα, χωρίς αίσθημα ευθύνης, χωρίς αναστολές και χωρίς ενοχές.

Ανάλογα με τη διάρκεια του φαινομένου, ο Φρόιντ διακρίνει δύο τύπους μάζας. Ο πρώτος είναι βραχυβίος και χαρακτηρίζεται από παροδικό ενδιαφέρον ή πρόσκαιρο συναίσθημα, όπως ο όχλος που λιντοάρει τον υποτιθέμενο δράστη ενός αποτρόπαιου εγκλήματος. Η

ταχύτατη διάχυση σκοτεινών συναισθημάτων όπως το μίσος και η εκδίκηση στα μέλη του πλήθους και η ταυτόχρονη κάθετη αύξηση της έντασps των παθών αυτών, λόγω της «αμοιβαίας επαγωγής», οδηγούν σε ακρότητες. Ο δεύτερος τύπος περιλαμβάνει πιο σταθερές και μακράς διάρκειας μάζες, οι οποίες είναι ιδιαίτερα οργανωμένες, όπως η θρησκεία ή ο στρατός. Και στα δύο είδη μαζών, ωστόσο, λειτουργούν οι ίδιες βασικές νοητικές διεργασίες. Ο Φρόιντ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «μια πρωτογενής μάζα είναι ένας αριθμός ατόμων που έχουν τοποθετήσει το ίδιο αντικείμενο στη θέση του ιδανικού εγώ τους, γι' αυτό και ταυτίζονται μεταξύ τους». Το ιδανικό εγώ, η τελειότητα, η οποία είναι για τα άτομα ανέφικτη, μπορεί να είναι ο θεός, το έθνος, το πολιτικό κόμμα, η ιδεολογική παράταξη ή η ποδοσφαιρική ομάδα.

Η ταύτιση των ατόμων με υπερατομικές αρχές και ιδανικά, η εγκατάληψη του εγώ μέσω της συμμετοχής στην ομάδα, είναι μια συνηθής κατάσταση, χωρίς την οποία δεν θα υπήρχαν υπερατομικά κοινωνικά σύνολα. Η ταύτιση του ατόμου με την ομάδα είναι κομμάτι

Ο Φρόιντ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «μια πρωτογενής μάζα είναι ένας αριθμός ατόμων που έχουν τοποθετήσει το ίδιο αντικείμενο στη θέση του ιδανικού εγώ τους, γι' αυτό και ταυτίζονται μεταξύ τους».

της κοινωνικής και αγγελιας φύσps του. Εκτός κοινωνικού συνόλου, το σύγχρονο άτομο αισθάνεται αδύναμο, εγκαταλελειμμένο και μοναχικό. Ιδιαίτερα στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, όπου οι παραδοσιακοί κοινωνικοί δεσμοί έχουν ατονήσει, καθώς το φάσμα του άκρατου ατομικισμού απλώνεται ως κυρίαρχη (α-)κοινωνική τάση, τα άτομα νιώθουν έντονα τη νοσταλγία, την επιθυμία δηλαδή νοστροφής στην ολότητα, ξεκινώντας τη μερικότητα της υπαρξής τους. Για τον λόγο αυτό σχηματίζονται τα αστικά μορφώματα των συμμοριών και των κούλγκαν και ξεσπούν φαινόμενα βίας εντός και εκτός

των γηπέδων ή μεταξύ αντίπαλων σχολικών συμμοριών, χωρίς προφανή «αίτια». Η βία λειτουργεί ιεροτελεστικά, μυώντας τα άτομα στην ομάδα. Η ακρότητα της βίας εκφράζει δε την ολοκληρωτική αφοσίωση και τη θυσία του ατόμου στο ιδανικό της ομάδας. Η «ομάδα» αυτή δεν ταυτίζεται με τον αθλητικό όμιλο, αποτελεί οντότητα ξενη προς αυτόν, εκτός βέβαια από την περίπτωση όπου, για κάποιον ιδιαίτερο λόγο, ο ίδιος ο επίσημος όμιλος καλλιεργεί την κατάνηση στη «θρησκευία» της ομάδας και «στρατολογεί» οπαδούς. Σε κάθε άλλη περίπτωση, οι αθλητικοί όμιλοι είναι ξένοι προς τις ομάδες των οπαδών τους. Η σχέση είναι εδώ εξωτερική και επιφανειακή. Ο αθλητικός όμιλος και η ιστορία του στον ποδοσφαιρικό χώρο γίνεται, χωρίς ο ίδιος ο όμιλος να μπορεί να το αποτρέπει, αφορμή και άλλοθι μιας διεστραμμένης κοινωνικοποίησης. Λειτουργεί ως σύμβολο συσπειρώσps αστικών «φυλών», όπως τα ζώα αποτελούσαν κάποτε τα τοτέμ αρχέγονων γηγενών φυλών.

Ο σύγχρονος αστικός χώρος καλλιεργεί έναν ιδιαίτερο τύπο επιθετικού και μισαλλόδοξου ατόμου, το οποίο, όταν είναι μόνο του, συ-

νήθως στο περιθώριο, αποτελεί απλώς περιπτώση ανεπιτυχούς κοινωνικοποίησης. Η αναπηχιάς όμως ένταξη σε οργανωμένα κοινωνικά σύνολα, που διέπονται από ηθικούς κανόνες και επιβάλλουν φραγμούς στις συμπεριφορές, οδηγεί τον τύπο αυτό ατόμου στη δημιουργία ομάδων-συμμοριών. Μέσα σ' αυτές και μέσα από αυτές τα ατομικά πάθη του βρίσκουν τη βίαιη και αχαλινωτή έκφρασή τους. Έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο φαινόμενο της ομάδας και όχι αρκετή στο είδος των ατόμων που την αποτελούν. Κανένα μαζικό κίνημα δεν γίνεται βίαιο χωρίς τη συμμετοχή βίαιων ατόμων. Από την άλλη πλευρά, μαζικά κινήματα και πολιτικές παρατάξεις που εκφράζουν δημόσια και προπαγανδίζουν το μίσος, τον ρεβανσισμό και τη μισαλλόδοξη γίνονται μαγνήτες για τέτοια άτομα. Πυκνώνουν έτσι τις τάξεις τους και αυξάνουν την ενδογενή στον λόγο τους βία, με ανεξέλεγκτες κοινωνικές συνέπειες.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Απόφαση σταθμός η ετυμνηγορία του Ανωτάτου

*Πώς η υπόθεση της Βρετανίδας μπορεί να βοηθήσει
τα γυναικεία δικαιώματα - Τρεις γυναίκες μιλάνε στην «Κ»*

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Την περασμένη Δευτέρα (31/01) το Ανώτατο Δικαστήριο, με δυο ψήφους υπέρ και μια κατά, αθώωσε τη νεαρή Βρετανίδα από την κατηγορία της δημόσιας βλάβης, ανατρέποντας την πρωτόδικη καταδικαστική απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Αμμοχώστου. Η Βρετανίδα, τον Ιούνιο του 2019, είχε καταγγείλει τον ομαδικό βιασμό της από 12 Ισραηλινούς στην Αγία Νάπα, ενώ σε δεύτερο χρόνο απέσυρε την καταγγελία της, υποστηρίζοντας ωστόσο πως αυτό συνέβη μετά από πιέσεις της κυρίαρχης Αστυνομίας, και χωρίς την παρουσία συνηγόρου. Το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάνθηκε πως η Βρετανίδα πρωτόδικα δεν έτυχε δίκαιης δίκης, με αποτέλεσμα να καθίσταται η καταδίκη της επισφαλής και ως εκ τούτου την έκρινε αθώα. Η εν λόγω δικαστική απόφαση άνοιξε –αν είχε κλείσει ποτέ– τη συζήτηση για τ' ανδρώπινα δικαιώματα και τη διασφάλισή τους, ιδίως σε περιστατικά καταγγελιών όπως η έμφυλη βία και ο βιασμός, καθώς και το πώς οι αρμόδιες δικαστικές και αστυνομικές αρχές τα αντιμετωπίζουν.

Στην «Κ» μίλησαν για το θέμα η επίκουρη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κύπρου δρ Καλλιόπη Αγαπίου Ιωσφιφίδου, η δικηγόρος και μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου Ενάντια στη Βία κατά των Γυναικών Αργεντούλα Ιωάννου και η δρ Χριστίνα Καϊλή, ερευνήτρια στο Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (MIGS).

Σχολιάζοντας την απόφαση του Ανώτατου σε σχέση με τα δικαιώματα των γυναικών, η δρ Καϊλή ανέφερε πως αυτή αποτελεί απόφαση σταθμό: «Με την απαλλαγή της Βρετανίδας από τις κατηγορίες για δημόσια βλάβη, για πρώτη φορά –έστω και καθυστερημένα– καταγράφεται η αποτυχία του δικαστικού συστήματος και η προκατάληψη από πλευράς της αστυνομίας προς τις γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας», συμπληρώνοντας πως η εν λόγω απόφαση καταδεικνύει ότι το «κράτος δικαίου» απέτυχε πλήρως σε όλα τα επίπεδα

απόδοσης δικαιοσύνης. Από την πλευρά της, η κα Ιωάννου χαρακτήρισε την απόφαση του Ανωτάτου ως μια φωτεινή σελίδα στα δικαιώματα των γυναικών, τονίζοντας χαρακτηριστικά: «Η απόφαση φέρνει στην επιφάνεια την ολική γύμνα του συστήματος προστασίας των γυναικών θυμάτων βίας, την ανεπάρκεια του ανακριτικού και δικαιοκού συστήματος να χειριστούν υποθέσεις έμφυλης βίας, την ανυπαρξία κοινωνικής προστασίας και την συστημική αναπαραγωγή της βίας κατά των γυναικών μαζί με την κυρίαρχη κουλτούρα βίας και ενοχοποίησης του θύματος “ήθελε τα”, στην οποία συμβάλλουν τα ΜΜΕ».

Δημόσιος λόγος και φύλο

Σχετικά με το ζήτημα του δημόσιου λόγου και τις έμφυλες διαστάσεις του η δρ Αγαπίου Ιωσφ-

ΦΩΤΙΠΟΣ ΚΡΗΤΟΥ

«Με την απαλλαγή της Βρετανίδας από τις κατηγορίες για δημόσια βλάβη, για πρώτη φορά καταγράφεται η αποτυχία του δικαστικού συστήματος και η προκατάληψη από πλευράς της αστυνομίας προς τις γυναίκες θύματα σεξουαλικής βίας», υποστηρίζει η δρ Καϊλή.

φίδου, στην ερώτησή μας πόσο ισχυρός είναι ή δεν είναι ο σεξιστικός λόγος στη δημόσια σφαίρα, στα Μέσα Ενημέρωσης και στα κοινωνικά δίκτυα, απάντησε λέγοντας πως ο μακροχρόνιος ντεγιούρε αποκλεισμός των γυναικών από τη δημόσια σφαίρα, και η αντίληψη γι' αυτό ως ένα κοινωνικά απροσπέλαστο πεδίο για τις γυναίκες, άφωσε βαθιά αποτυπώματα στην πολιτική κουλτούρα, στα προσωπικά βιώματα και στη χρήση του λόγου. «Η απουσία των γυναικών από τη δημόσια σφαίρα οδήγησε στην αφάνεια και τα πλείστα ζητήματα που τις αφορούσαν. Δεν είναι τυχαίο που για δεκαετίες ολόκληρες, η βία κατά των γυναικών, οι γυναικοκτονίες παρέμεναν στα αζήτητα, παρά τις δραματικές διαστάσεις που είχαν πάρει» όσο για το τι έχει αλλάξει στην ψηφιακή εποχή η δρ Αγαπίου Ιωσφιφίδου λέει: «Αφενός η ταχύτητα και το μέγεθος των φαινομένων. Το πρώτο εκμηδενίζεται και το δεύτερο διογκώνεται, σε χρόνο ρεκόρ. Αφετέρου, το διαδικτυακό περιβάλλον δεν αφανίζει τα κοινωνικά φαινόμενα, τα συνεχίζει και/ή αλλοιώνει/διογκώνει, χωρίς κατ' ανάγκη να υπάρχουν οι απαραίτητοι υποστηρικτικοί μηχανισμοί». Από την πλευρά της η κα Ιωάννου σημειώνει πως οι γυναίκες είναι εκτεθειμένες σε κλήση σε κάθε στιγμή παρουσίας τους στη δημόσια σφαίρα, αφού ξεφεύγουν από τον ιδιωτικό χώρο που τις τοποθετεί η πατριαρχία. «Και εκεί είναι που η πατριαρχική κουλτούρα παλεύει με όλους τους μηχανισμούς της να τις τιμωρήσει και να τους υποδείξει ότι παραβιάζουν τον αντρικό δημόσιο χώρο».

Η δρ Καϊλή τονίζει δε πως η εν λόγω απόφαση καταδεικνύει μια βαθύτητα σεξιστική κοινωνία που με ζήλο γύρισε εναντίον της νεαρής γυναίκας: «Γίναμε μάρτυρες παγκύπρια και διεθνώς ενός κανιβαλισμού από τα ΜΜΕ, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, από κρατικούς αξιωματούχους, αλλά και από τη δικαστική εξουσία» συμπληρώνοντας πως ο δημόσιος λόγος έχει φύλο και είναι αρσενικό. «Έχουμε πολλά άλλα παραδείγματα σεξισμού από τις καθημερινές ειδήσεις

ΦΩΤΙΠΟΣ ΚΡΗΤΟΥ

Η δρ Αγαπίου Ιωσφιφίδου λέει πως οι οργανωμένες κινήσεις των γυναικών από την κοινωνία, δυστυχώς, προσλαμβάνονται υπό το περιοριστικό πρίσμα ενός παιχνιδιού μηδενικού αθροίσματος, σε πλήρη αντιδιαστολή με ό,τι έχει αναδείξει η επιστημονική έρευνα σε όλους τους τομείς.

και τις εφημερίδες μέχρι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης». Ένα ερώτημα που αναδεικνύεται είναι αν οι γυναίκες που καταγγέλλουν βιασμό ή απόπειρα είναι θωρακισμένες νομικά. Η δρ Καϊλή τονίζει πως η απόφαση του Ανωτάτου στέλνει ένα ισχυρό μήνυμα στο κράτος: «Θα πρέπει ν' αναπτύξουν διαδικασίες με επίκεντρό τους την ασφάλεια και αξιοπρέπεια του θύματος, την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους και που θα εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις πρόνοιες του νομοθετικού πλαισίου. Δεν είναι θέμα νομοθετικών κενών, αλλά θέμα εφαρμογής των διαδικασιών από τους/τις επαγγελματίες».

Η κα Ιωάννου σημειώνει πως οι γυναίκες που καταγγέλλουν είναι εκτεθειμένες στην ανυπαρξία προστασίας, στην παντελή έλλειψη εκπαίδευσης από τους αστυνομικούς ανακριτές μέχρι τους δικαστές: «Υπάρχει συνέχεια ο κίνδυνος να εκτεθούν σε δημόσια κλέψη, είναι αντιμετώπιες με την καχυποψία και αμφισβήτηση της γνησιότητας της καταγγελίας, περνώντας από δεύτερο και τρίτο “βιασμό” μέχρι ν' ακουστεί η υπόθεσή τους και εάν έχουν την τύχη ν' ακουστούν από ένα τυχαία ευαισθητοποιημένο δικαστή. Μέχρι τότε σημαντική μαρτυρία καταστρέφεται στα χέρια αδιάφορων αστυνομικών και λειτουργών», συμπληρώνοντας πως: «Το σενάριο το βλέπουμε να επαναλαμβάνεται στην καταγγελία της 24χρονης στη Θεσσαλονίκη και στον τρόπο χειρισμού από την ελληνική Αστυνομία και από το μέρος της κοινής γνώμης που πετά το δηλητήριο “τι γύρευε στην σουίτα” η Γεωργία. Τάχα πήγαινε γυρεύοντας! Δεν απαντούν όμως στον βιαστή ιερέα γιατί εκεί χαλάει το στερεότυπο των “κακών κοριτσιών” που προκάλεσαν τον βιαστή».

Οργανωμένες κινήσεις γυναικών και κοινωνία

Είναι σημαντικό να δούμε και πώς προσλαμβάνονται από την κοινωνία οι οργανωμένες κινήσεις γυναικών, που παλεύουν για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους και την απάλειψη κάθε διάκρισης εναντίον τους. Η δρ Αγαπίου Ιωσφιφίδου αναφέρει σχετικά πως οι οργανωμένες κινήσεις των γυναικών από την κοινωνία, δυστυχώς, προσλαμβάνονται υπό το περιοριστικό πρίσμα ενός παιχνιδιού μηδενικού αθροίσματος, σε πλήρη αντιδιαστολή με ό,τι έχει αναδείξει η επιστημονική έρευνα σε όλους τους τομείς. «Η ισότητα των φύλων φαίνεται να επενεργεί θετικά για όλα. Από την εθνική οικονομία, την ανθεκτικότητα των επιχειρήσεων, την ευημερία και την ψυχική υγεία όλων των πολιτών. Δεν είναι τυχαίο που δημοκρατικές χώρες με κορυφαία κατάταξη στις οικονομικές επιδόσεις, έχουν και υψηλό δείκτη ισότητας φύλων και ευτυχίας των πολιτών.

Η κα Ιωάννου λέει πως πολλές γυναίκες εγκαταλείπουν τις μάχες σε όλα τα επίπεδα βίας και διακρίσεων, γιατί δεν έχουν μηχανισμούς ν' αντιπαλέψουν το κυρίαρχο πατριαρχικό σύστημα και θα υποστούν και πρόσθετο εξευτελισμό, δίνοντας τις μάχες να δικαιωθούν. «Παρόλα αυτά δεν έχω να εισηγηθώ ντοπίαθεια και επιστροφή στον μεσαιώνα. Ο δρόμος είναι μακρύς αλλά η πρόοδος είναι μονόδρομος και θα τον βαδίσουμε. Το παράδειγμα της μάχης που δώσαμε για τη νεαρή Αγγλίδα, όταν όλοι μας στραβοκοιτούσαν για την παρουσία μας στο δικαστήριο και την παραβίαση της ιερότητας του χώρου με τη φωνή

αμφισβήτησης και καταδίκης του άδικου, μας δείχνει τον δρόμο. Το κράτος δεν μπορεί άλλο να κλείνει τα αυτιά του στην αθλιότητα της. Όπως είπαμε έξω από το δικαστήριο στο Παραλίμνι το Δίκτυο Ενάντια στη Βία κατά των Γυναικών “Ανοιξέ το # Άκουσέ το!” Αυτή θα πρέπει να είναι η περιεκτική στάση μας». Από την πλευρά της η δρ Καϊλή λέει χαρακτηριστικά: «Θέλω να σταθώ στο κίνημα αλληλεγγύης που εκφράστηκε από το 2019 ως σήμερα. Ένωσε πολλές συλλογι-

«Η απόφαση φέρνει στην επιφάνεια την ολική γύμνια του συστήματος προστασίας των γυναικών θυμάτων βίας, την ανεπάρκεια του ανακριτικού και δικαιοκού συστήματος να χειριστούν υποθέσεις έμφυλης βίας», λέει η κα Ιωάννου.

κόττες της κοινωνίας των πολιτών και ομάδες γυναικών (και από το Ισραήλ) που την πίστεψαν και απαιτησαν δικαιοσύνη. Αυτό μας δείχνει ότι υπάρχει ένα περιβάλλον αμφισβήτησης των εμποδίων που βάζει μπροστά στις γυναίκες το βαθιά ριζωμένο πατριαρχικό σύστημα/θεσμοί δικαιοσύνης που είναι καλά κρυμμένα πίσω από το προσώπιο των νεοφιλελεύθερων “προοδευτικών” ελίτ».

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ

Cancel Culture: Ποιος μπορεί να πει τι

Η κουλτούρα της ακύρωσης είναι μια δημοφιλής ορολογία που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την απόσυρση της υποστήριξης σε πρόσωπα, εταιρείες ή οργανισμούς ως συνέπεια πράξεων που θεωρούνται προσβλητικές ή ανήθικες. Το φαινόμενο καταγράφεται αρχικά στο Black Twitter με την κοινότητα να χρησιμοποιεί την λέξη «ακύρωση» για χρόνια χωρίς ωστόσο το περιεχόμενό της να αφορά απαραίτητα την έννοια του μποϊκοτάζ, αλλά να λειτουργεί περισσότερο σαν κώδικας επικοινωνίας και σαν μια καλόπιστη προτροπή για δράση. Η μετέπειτα μετατροπή της λέξης σε σύνθημα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα της εμπορευματοποίησης της μαύρης κουλτούρας και της σταδιακής ενσωμάτωσής της στο White Mainstream.

Στη βάση της η συζήτηση για την κουλτούρα της ακύρωσης είναι μια συζήτηση για τα «αμήχανα όρια» όπως τα αναλύει στην εργασία του ο θεωρητικός των Μουσουλμανικών Σπουδών Jibril Latif, μια προσπάθεια διαχωρισμού των διακυβερμάτων και των συμφερόντων διαφορετικών κοινωνικών συνόλων

όπως αυτά αλληλοεπιδρούν μέσα στο πλαίσιο της συγχρονικής σχέσης δύναμης ανάμεσα σε φορείς, θεσμούς και πεποιθήσεις. Όπως αναφέρει ο Latif, η οριοθέτηση αυτή συχνά συνεπάγεται την ιεράρχηση των συμφερόντων μιας υποομάδας ως κοινωνικοπολιτική προτεραιότητα, συμφέροντα προορισμένα για να γίνονται αντιληπτά ως μεγαλειώδη και ανιδιοτελή και παράλληλα την αδιαφορία για τα συμφέροντα μιας άλλης υποομάδας προορισμένα για να γίνονται αντιληπτά ως παράλογα ή ως δευτερεύοντα ζητήματα στον άξονα των κοινωνικοπολιτικών διεκδικήσεων.

Σαν παράδειγμα εδώ η χρήση της n-word από τον stand-up κωμικό Dave Chapelle και η προσπάθεια ακύρωσης μετά από τις πρόσφατες προσβλητικές δηλώσεις του κατά της λοακία+ κοινότητας. Η εργαλειοποίηση της λέξης από τον Chapelle λειτουργεί σαν τέχνασμα και σαν καθρέφτης για το λευκό ακροατήριό του που δικαιούται να γελάσει αλλά που δεν διακαίεται ποτέ να την επαναλάβει. Ο Chapelle εργαλειοποιεί την έννοια της επανοικειοποίησης που έχει

Αν κάποιος μιλάει για διαφορά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι μιλάει για απόρριψη, αν διαφωνεί ή αν δεν γνωρίζει έννοιες όπως ικανοτισμός ή θηλυκοποίηση της φροντίδας δεν σημαίνει απαραίτητα ότι κάνει hate speech.

κερδίσει σημαντικό έδαφος την τελευταία δεκαετία, ένα πλαίσιο που επαναπροσδιορίζει το δικαίωμα ενός κοινωνικού συνόλου στο να χρησιμοποιεί λέξεις ή φράσεις, οι οποίες είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν ως λεκτικό μίσος εναντίον των και να τις εργαλειοποιεί στο πλαίσιο ενός μηχανισμού ενδυνάμωσης. Αντίστοιχα παραδείγματα η επανοικειοποίηση της f-word από τη λοακία+ κοινότητα ή της c-word στο πλαίσιο της φεμινιστικής πολιτικής θεωρίας. Μέσα από

αυτή τη σχηματοποίηση ο Chapelle δημιουργεί μια ιεραρχία πάνω στο όριο της προτεραιότητας με τη μαύρη ταυτότητα να προηγείται και να ακυρώνει όλες τις υπόλοιπες ταυτότητες, αγνώντας παράλληλα τη διπλή αποκλειστικότητα του μαύρου/λοακία+ υποκειμένου.

Το πρόβλημα με την κουλτούρα της ακύρωσης λοιπόν είναι πρόβλημα υπεραπλούστευσης και προθέσεων. Αρχικά πρέπει να τονίσουμε ότι κάποιες περιπτώσεις δεν επιδέχονται δεύτερης ανάγνωσης και εδώ ακριβώς η εργασία της ακύρωσης πρέπει να είναι και άμεση και καταλυτική στην προσπάθεια εξάλειψης επιβλαβών ή εγκληματικών συμπεριφορών. Σημαντικό είναι επίσης να γνωρίζουμε τους περιορισμούς που επιφέρει η επιλεκτική έκθεση, όταν επιλέγουμε ν' ακολουθούμε στα κοινωνικά δίκτυα μόνο αυτούς με τους οποίους μοιραζόμαστε τις ιδίες απόψεις και να μπλοκάρουμε τους υπόλοιπους, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο echo chambers, ένα αναφαίρετο δικαίωμα για τον περιορισμό της έκθεσης σε ρατσιστικές ή σεξιστικές συμπεριφορές που μας κρατάει ωστόσο σε μια επιλεκτική απο-

μόνωση. Το βασικό είναι η επίγνωση του πως όλοι μπορούμε να κάνουμε λάθη στη διαχείριση του δημοσίου λόγου ανά πάσα στιγμή. Εδώ λοιπόν είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε τις διαφορετικές γλώσσες του accountability, ότι δηλαδή μπορούμε να απαιτήσουμε ανάληψη ευθυνών με διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με τη συνθήκη.

Εάν η κουλτούρα της ακύρωσης, το calling out δηλαδή, περιέχει και το στοιχείο της δημόσιας περφόρμανς ή τιμηρπτικό περιεχόμενο, είναι βασικό να γνωρίζουμε και την έννοια του calling in, ότι μπορούμε δηλαδή να προσεγγίσουμε ένα άτομο ιδιωτικά χωρίς θεατές και με φροντιστικό τρόπο να του υποδείξουμε το λάθος στην προσέγγισή του. Αντίθετα, εάν η προβληματική συμπεριφορά προέρχεται για παράδειγμα από έναν οργανισμό για λοακία+ ενδυνάμωση με μεγάλη επιρροή, τότε ένα πιο δημόσιο call out θα ήταν πιο αποτελεσματικό. Επιπλέον, αν κάποιος μιλάει για διαφορά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι μιλάει για απόρριψη, αν διαφωνεί ή αν δεν γνωρίζει έννοιες όπως ικανοτισμός ή θηλυκο-

Ο κ. Χαράλαμπος Σωφρόνιος κατέχει διδακτορικό τίτλο στις Σπουδές Φύλου (Phd in Gender Studies) από το Πανεπιστήμιο του Νότινγκχαμ (University of Nottingham), Η.Β.

Ασκήσεις ισορροπίας της Αθήνας στο Ουκρανικό

Αποστάσεις ασφαλείας ενόψει εξελίξεων

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Τακτική ασφαλών αποστάσεων από τη ρωσο-ουκρανική διένεξη κρατάει η Αθήνα, καθώς οι επόμενες ημέρες μπορεί να αποδειχθούν κρίσιμες για την εξέλιξή της. Η Αθήνα εκπέμπει προς κάθε κατεύθυνση μήνυμα εναρμόνισης και ταύτισης με τις απόψεις των δυτικών εταίρων της στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ, σχετικά με την ανάγκη διατήρησης της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας και τον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, ωστόσο επικειρεί, παράλληλα, να μη θέσει σε κίνδυνο αυτή την αργή και μάλλον επίπονη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων με τη Ρωσία, την οποία, όπως και οι μεγαλύτερες χώρες της Ε.Ε., θεωρεί ως αναπόσπαστο τμήμα της αρχιτεκτονικής ασφαλείας της Ευρώπης. Αν και η αρχική ανάλυση στην Αθήνα ήταν ότι η κρίση στην Ουκρανία είναι πιθανότερο να επιλυθεί διπλωματικά, το ενδεχόμενο ένοπλης σύγκρουσης, μάλιστα κατά τα πρότυπα της εισβολής της Ρωσίας στη Νότια Οσετία (Γεωργία) το 2008, δεν έχει αποκλειστεί.

Σε αυτή την τεταμένη ατμόσφαιρα, η Αθήνα επικειρεί να είναι παρούσα δίχως να διαταράσσει τις ισορροπίες, αλλά καθιστώντας σαφές προς τους απανταχού ομογενείς ότι η Ελλάδα δεν τους ξεχνάει. Την περασμένη εβδομάδα ο υπουργός Εξωτερικών, Νίκος Δένδιας, έκανε ένα αρκετά ριψοκίνδυνο ταξίδι, καθώς επισκέφθηκε τη Μαριούπολη, στην ευρύτερη περιοχή

της οποίας κατοικούν σχεδόν 120.000 Έλληνες ομογενείς. Η σημασία της ελληνικής κοινότητας εκεί είναι αυξημένη, καθώς αποτελεί περίπου το 25% του πληθυσμού της ευρύτερης Μαριούπολης (περί τις 400.000), ενώ βρίσκεται πάνω στο σημείο επαφής (contact point) μεταξύ των ουκρανικών κρατικών δυνάμεων και των υποστηριζόμενων από τη Ρωσία δυνάμεων της Ανατολικής Ουκρανίας. Της μετάβασης του κ. Δένδια στη Μαριούπολη είχε προηγηθεί ένα αρκετά έντονο διπλωματικό παρασκήνιο, καθώς αρχικά από ουκρανικής πλευράς είχε βολιδοσκοπηθεί η πιθανότητα στάσης του υπουργού Εξωτερικών και στο Κίεβο.

Σημαντικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση του ταξιδιού του κ. Δένδια στην Ουκρανία φέρεται να διαδραμάτισε αθόρυβα και ο πρόεδρος των ΗΠΑ στην Αθήνα, Τζέφρι Πιάτι. Ο έμπειρος Αμερικανός διπλωμάτης, πρέσβης στο Κίεβο την περίοδο 2013-2016, αποτελεί πρόσωπο που χαιρεί σεβασμού στην Ουκρανία, με πρόσβαση ακόμα και στα υψηλότερα επίπεδα της κυβέρνησης. Άλλωστε οι κ. Δένδιας και Πιάτι συναντήθηκαν το πρωί της Παρασκευής όταν, μεταξύ άλλων, συζητήσαν και την κατάσταση στην Ουκρανία. Στην επικοινωνία που είχε ενόσω μετέβαινε από το αεροδρόμιο της Ζαπορίζια προς τη Μαριούπολη με τον Ουκρανό ομόλογό του Ντμίτρο Κουλέμπα, ο κ. Δένδιας αποδέχθηκε και μια ιδιαίτερη πρόσκληση, να χρησι-

RUSSIAN DEFENSE MINISTRY PRESS SERVICE VIA AP

Αν και η αρχική ανάλυση στην Αθήνα ήταν ότι η κρίση στην Ουκρανία είναι πιθανότερο να επιλυθεί διπλωματικά, το ενδεχόμενο ένοπλης σύγκρουσης, μάλιστα κατά τα πρότυπα της εισβολής της Ρωσίας στη Νότια Οσετία (Γεωργία) το 2008, δεν έχει αποκλειστεί. Στη φωτ., Ρώσος στρατιώτης συμμετέχει σε ασκήσεις αποναρκοθέτησης.

Η Αθήνα εκπέμπει μήνυμα για την ανάγκη διατήρησης της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας, προσπαθώντας ωστόσο να μη θέσει σε κίνδυνο τη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων με τη Ρωσία.

μοποιήσει τις σχέσεις που έχει η Αθήνα με τη Μόσχα. Η επαφή των κ. Δένδια και Κουλέμπα εκτιμάται ότι δεν είναι συγκυριακή – μάλιστα το επόμενο χρονικό διάστημα αναμένονται περαιτέρω πρωτοβουλίες από την ελληνική πλευρά.

Η Ελλάδα βρίσκεται, παράλληλα, στο σταυροδρόμι μετακίνησης σημαντικών στρατιωτικών δυνάμεων τόσο από την πλευρά της Ρωσίας όσο και από εκείνη του ΝΑΤΟ. Κατ' αρχάς αυτή την περίοδο θα βρίσκονται περί τις Ελλάδας δύο αεροπλανοφόρα, το αμερικανικό «Harry S. Truman» (αυτές τις ημέρες στην

Αδριατική και στο Ιόνιο) και το γαλλικό «Charles de Gaulle» (που κινείται προς την Ανατολική Μεσόγειο), στις δυνάμεις κρούσης των οποίων θα συνεισφέρουν οι Ενοπλες Δυνάμεις (Ε.Δ.) με διάφορους τρόπους.

Παράλληλα, οι αμερικανικές δυνάμεις που διαχειμάζουν στην Ελλάδα και, κυρίως, η Πρώτη Ταξιαρχία Αεροπορίας Στρατού (1st Combat Aviation Brigade) στο Στεφανοβίκειο ετοιμάζονται τις επόμενες ημέρες να μεταφερθούν μέσω Αλεξανδρούπολης προς την Ανατολική Ευρώπη, κατά πάσα πιθανότητα ελαφρώς νωρίτερα από τον προγραμματισμένο χρόνο αναχώρησής τους. Πέρα, βέβαια, από την Αλεξανδρούπολη, χρησιμοποιείται απρόσκοπτα και η Σούδα. Ενώ τις επόμενες ημέρες αναμένεται να φανεί αν, μέσω ΝΑΤΟ, οι Αμερικανοί ζητήσουν κάποιες άλλες διευκολύνσεις ή και συμβολή ελληνικών Ε.Δ. στις ασκήσεις που ήδη πραγματοποιούνται στην Ανατολική Ευρώπη. Ενδιάμεσα επιταχύνονται και τα σενάρια εκπαίδευσης και ασκήσεων και με τις ελληνικές Ε.Δ. Το γεγονός ότι μεγάλες μονάδες των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων

κινούνται δίχως, κατ' ανάγκην, να δηλώνουν το στίγμα τους, υποδηλώνει ότι υπάρχει αυξημένος βαθμός επιχειρησιακής ετοιμότητας.

Η ρωσική κινητικότητα

Την ίδια στιγμή η Αθήνα παρακολουθεί με ενδιαφέρον και την κινητικότητα που υπάρχει στις θάλασσες γύρω από την Ελλάδα και από μέρους του ρωσικού ναυτικού. Αυτή την εβδομάδα αναμένεται να περάσουν το Γιβραλτάρ ρωσικά αντιτορπιλικά και άλλα πολεμικά πλοία με κατεύθυνση τη Μαύρη Θάλασσα. Ενώ αναμένεται και κίνηση αρματαγών προς τη Μαύρη Θάλασσα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι πλέον υπάρχουν και αρκετές μετακινήσεις από τη Συρία και τις εκεί ρωσικές βάσεις προς τη Μαύρη Θάλασσα, αλλά και από την Ερυθρά Θάλασσα, μέσω του Σουέζ. Το εύρος των μετακινήσεων δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο, καθώς στα χρόνια της αυξημένης ρωσικής παρουσίας στη Συρία η διέλευση πολεμικών μέσω του Αιγαίου προς τα Δαρδανέλλια, με τη χρήση ή χωρίς των θερμοθετιμένων αγκυροβολίων στο αρχιπέλαγος, δεν ήταν ποτέ κάτι σπάνιο.

«Καραμπόλες» στα Βαλκάνια από την κρίση στην Ουκρανία

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Παραφράζοντας τη γνωστή ρήση του Μαρέ για τη βιομηχανική επανάσταση, κατά την οποία όταν φτερίζεται το Μάντσεστερ κρουολογεί η Ευρώπη, στην περίπτωση της ουκρανικής κρίσης θα μπορούσε να πει κανείς πως όταν βρυχάται η «ρωσική αρκούδα», τα Βαλκάνια τρέμουν. Και στρατιωτικοποιούνται επικινδυνα. Αναταράξεις σημειώνονται στις γειτονιάζουσες με την «καυτή ζώνη» χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ –και όχι μόνο– υπό τον φόβο ενδεχόμενης πολεμικής σύγκρουσης που θα τις βρει στην πρώτη γραμμή και θα υποστούν τις καταστρεπτικές συνέπειες. Η Μόσχα επικειρεί υβριδική εργαλειοποίηση της ισχυρής επιρροής της στη χερσόνησο του Αίμου και της φυλετικής συγγένειας με το κυρίαρχο πληθυσμιακά σλαβικό στοιχείο, ώστε να προκαλέσει εσωτερικό ρήγμα στη ΝΑΤΟϊκή ασπίδα της Βαλκανικής, και ταυτόχρονα εξαπολύει συγκαλυμμένες απειλές.

Οι κινήσεις του ΝΑΤΟ

Από την άλλη, το ΝΑΤΟ προπαθεί να οχυρώσει την «πρώτη γραμμή» αντιπαραθέσης, ενισχύοντας τους στρατιωτικούς σχεδιασμούς του σε χώρες όπως η Ρουμανία και η Βουλγαρία, που θεωρούνται τα προχωρημένα φυλάκια της Δύσης στα σύνορα με την Ουκρανία και τη Μαύρη Θάλασσα. Μια ανακοίνωση του ρωσικού ΥΠΕΞ, με αφορμή τη σχεδιαζόμενη ανάπτυξη 1.500 στρατιωτών στις δύο αυτές χώρες μέλη-των-διά της οποίας αξιωνε να εγκαταλειφθούν οι δυνάμεις του ΝΑΤΟ τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, προκάλεσε αντιδράσεις, και στη Σόφια υπήρξε διχασμός στο επίπεδο της πολιτικής ηγεσίας, ο οποίο-

ος αντανακλά και το βαθύ ρήγμα φιλορώσων και φιλοδυτικών στην κοινωνία. Η απάντηση του Βουκουρεστίου εκδηλώθηκε σε υψηλούς τόνους και δήλωνε πως «μία τέτοια απαίτηση είναι απαράδεκτη και δεν μπορεί να αποτελέσει μέρος των θεμάτων της διαπραγματεύσεως», ενώ στη Βουλγαρία, ο μεν φιλοδυτικός πρωθυπουργός Κίριλ Πετκόφ διακήρυξε πως «ως χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ αποφασίζουμε μόνοι πως θα οργανώσουμε την άμυνά μας σε συντονισμό

Η ανησυχία για σύγκρουση ενεργοποιεί στρατιωτικά τις χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ –και όχι μόνο–, στην περιοχή, με ρητορική διαφοροποίησης.

με τους εταίρους μας», ο δε φιλορώσος πρόεδρος Ρούμπε Ράντεφ είπε πως δεν υπάρχει λόγος να αναπτυχθούν ΝΑΤΟϊκές δυνάμεις στη χώρα του. Η αναφορά, εξάλλου, του Σεργκέι Λαβρόφ στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης –ως μέρος του αμερικανικού στρατιωτικού σχεδιασμού στη Νοτιοανατολική Ευρώπη– έβαλε και την Αλεξανδρούπολη στο κάδρο της ουκρανικής κρίσης ως παρακαμπτήριο του Βοσπόρου διαύλου για τη μεταφορά οπλισμού και έμψυχου υλικού του ΝΑΤΟ. Όμως η ανησυχία για επικίνδυνη κλιμάκωση και ενδεχόμενη πολεμική σύγκρουση για την Ουκρανία δεν περιορίζεται μόνο στην «προκαλύψη» (Ρουμανία, Βουλγαρία).

Διαχέεται από τις ακτές του Ευξείνου Πόντου έως και την Αδριατική, όπου καταγράφονται κινή-

AP PHOTO / CHRIS SEMAR

Ενώ ο Μπλάντεν αποστέλλει στρατιώτες στην Ανατ. Ευρώπη, μια αντίδραση του ρωσικού ΥΠΕΞ, με αφορμή τη σχεδιαζόμενη ανάπτυξη 1.500 στρατιωτών σε δύο χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, προκάλεσε αντιδράσεις, και στη Σόφια υπήρξε διχασμός σε επίπεδο της πολιτικής ηγεσίας.

σεις ετοιμότητας των ΝΑΤΟϊκών υποδομών, ενώ σε επίπεδο ρητορικής δεν λείπουν και διαφοροποιήσεις στους κόλπους της Συμμαχίας. Ετσι, σε μια μάλλον απρόσμενη ενέργεια, ο πρόεδρος της θεωρούμενης ως πιο φιλοδυτικής χώρας των Βαλκανίων, της Κροατίας, Ζόραν Μιλάνοβιτς, δήλωσε ότι η Ουκρανία δεν έχει καμία θέση στο ΝΑΤΟ και πως σε περίπτωση κλιμάκωσης με τη Ρωσία, το Ζάγκρεμπ θα αποστασιοποιηθεί από τα γεγονότα όσο το δυνατόν περισσότερο, «αποσύροντας και τον τελευταίο Κροάτη στρατιώτη». Σκληρή και με βαριές αιχμές ήταν η απάντηση του Κιέβου. «Ο Κροάτης πρόεδρος επεδίειξε μια απορριπτική και αχάριστη στάση για τη βοήθεια που παρείχαν η Ουκρανία και οι Ουκρανοί στην Κροατία κατά τη διάρκεια του αγώνα της

για ανεξαρτησία, καθώς και στον αγώνα κατά των καταστροφικών πυρκαγιών πέρυσι. Αλλά είμαστε σίγουροι ότι αυτή η αχαριστία είναι το προσωπικό του χαρακτηριστικό και δεν ισχύει για τον κροατικό λαό, με τον οποίο μας ενώνει η φιλία και ο αμοιβαίος σεβασμός», ανέφερε στην ανακοίνωσή του το ουκρανικό ΥΠΕΞ. Στη Βόρεια Μακεδονία, η κυβέρνηση διά της υπουργού Άμυνας Σλαβιάνα Πετρόφσκα έσπευσε να δηλώσει πως «αν μας ζητηθεί να συνδράμουμε, θα το κάνουμε στο μέτρο των δυνατοτήτων μας», με τη Μόσχα να καλεί με νόημα –μέσω της πρεσβείας της στα Σκόπια– τους ηγέτες του νεότερου μέλους του ΝΑΤΟ στη Βαλκανική «να σταθίσουν με περισσότερη προσοχή τα γεγονότα». Για το λιλιπούτειο Μαυροβούνιο, που είναι και αυτό μέλος του

ΝΑΤΟ, εν μέσω βαθιάς πολιτικής κρίσης και ρευστότητας, βεβαίως, η ενασχόλησή του με τα ευρύτερα γεωπολιτικά μάλλον ως περιττή πολυτέλεια θα πρέπει να θεωρηθεί. Όμως ενδιαφέρον παρουσιάζει η σωπή, έως τώρα, του κατά τα άλλα λαλίστατου προέδρου της Σερβίας, της πιο φιλορωσικής χώρας της Βαλκανικής, Αλεξάνταρ Βούτοιτς. Η ηγεσία του Βελιγραδίου αποφεύγει να τοποθετηθεί γιατί έχει το «αγκάθι» του Κοσόβου. Εάν συνταχθεί με τον Πούτιν, δεν θα μπορεί να καταριέται την απόσχιση του Κοσόβου, από τη στιγμή που η Μόσχα προσάρτησε βίαια την Κριμαία. Αν, πάλι, πάρει το μέρος της Δύσης, τότε η ρωσική μπαλαλάικα θα αρχίσει να παίζει στις όχθες του Δούναβη, του Σάβα και του Δρίνου.

Γαϊτανάκι εξοπλισμών

Ότώς εκόντων των πραγμάτων, οι Βαλκάνιοι του ΝΑΤΟ πορεύονται έως τώρα στη «γραμμή Στόλτενμπεργκ», σύμφωνα με την οποία «προσδοκούμε στο καλύτερο αλλά προετοιμαζόμαστε και για το χειρότερο», και ταυτόχρονα επιδίδονται σε γαϊτανάκι εξοπλισμών. Η Σερβία (Βούτοιτς) ανακοίνωσε την αγορά από τη Μόσχα προηγμένων οπλικών συστημάτων αξίας 500.000.000 ευρώ και διατηρεί στο έδαφός της υβριδική ρωσική στρατιωτική βάση υψηλής τεχνολογίας κοντά στη Νis, ενώ η γειτονική (και exθρική) Κροατία –μέλος του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε.– αγοράζει από τις ΗΠΑ υπερσύγχρονα μαχητικά αεροσκάφη εφοδούντας 1,2 δισ. ευρώ! Οι Αμερικανοί ενισχύουν τη στρατιωτική τους παρουσία και στην Αλβανία, εργαλειοποιώντας το λιμάνι του Δυρραχίου για την περίπτωση ανάφλεξης στη Μαύρη Θάλασσα, ανακοίνωσαν την εγκατάσταση πυραύλων «Πά-

τριος» και κέντρον επιχειρήσεων των ειδικών δυνάμεων του στρατού τους, ενώ εκπαιδεύουν Αλβανούς στη χρήση μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Στην κούρσα της αναβίθμισης των στρατιωτικών οπλοστασίων τους με πολεμικά αεροσκάφη και πλοία νέας γενιάς συμμετέχουν Βουλγαρία και Ρουμανία και, νοτιότερα, Ελλάδα και Τουρκία σέρνουν, για τους γνωστούς λόγους, τον χορό των εξοπλισμών. Σε Ρουμανία, Βουλγαρία, Βόρεια Μακεδονία συνεδρίασαν εκτάκτως τα ανώτατα συμβούλια εθνικής ασφαλείας, ενώ δημοσιεύματα τοπικών ΜΜΕ έκαναν λόγο για έλευση στο Βουκουρέστι και στη Σόφια –προς έλευση αστυνόμευση της περιοχής– ισπανικών και ολλανδικών υπερσύγχρονων πολεμικών αεροσκαφών. Εν αναμονή της αποστολής δύναμης 8.500 Αμερικανών στρατιωτών στην περιοχή, στη Μαύρη Θάλασσα συρρέουν ρωσικά και ΝΑΤΟϊκά πολεμικά πλοία.

«Εκείνο που εξοργίζει κυρίως τους Ρώσους είναι οι ναυτικές βάσεις στην Κοσταντζα για να ελλιμενίζονται τα πλοία των Αμερικανών που έχουν πάνω τους πυραύλους «Aigis», οι οποίοι μπορούν να φέρουν συμβατικές και πυρηνικές κεφαλές που θα μπορούσαν να πλήξουν τη Ρωσία», είπε στην «Κ» ΝΑΤΟϊκή πηγή στις Βρυξέλλες, προσθέτοντας: «Βεβαίως η Συμμαχία έχει διακηρύξει επανειλημμένως ότι οι πυραύλοι είναι αντιαεροπορικοί και εγκαταστάθηκαν για προστασία απειλής προερχόμενης εξ Ανατολών, εγκαταστάθηκαν πριν από δέκα χρόνια με το μυαλό στο Ιράν, στην Πολωνία και στη Ρουμανία. Οι Ρώσοι, όμως, θεωρούν ότι με μια μικρή μετατροπή μπορεί να γίνουν εδάφους-εδάφους και να φέρουν πυρηνικές κεφαλές».

Στο χάος ο Ταγίπ Ερντογάν χαίρεται

Φιλοδοξεί να μεσολαβήσει μεταξύ Κιέβου - Μόσχας, αλλά κινδυνεύει να συμπιεστεί στις συμπληγάδες Ρωσίας - Δύσης

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Με τα πολεμικά σενάρια στο Ουκρανικό διαρκώς στην ημερήσια διάταξη των αγγλόφωνων μέσων ενημέρωσης, ο Ταγίπ Ερντογάν επισκέφθηκε την περασμένη Πέμπτη το Κίεβο, προβάλλοντας τη χώρα του ως αξιόπιστο μεσολαβητή μεταξύ Ρωσίας, Αμερικής και Ουκρανίας. Λίγο νωρίτερα είχε προσφερθεί να φιλοξενήσει στην Τουρκία τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν και τον Ουκρανό ομόλογό του Βολοντίμιρ Ζελένσκι, προς αναζήτηση πολιτικής λύσης στην κρίση. Η εικόνα που είχε φιλοτεχνήσει προς εσωτερική και διεθνή κατανάλωση ήταν εκείνη μιας Τουρκίας με κύρος και αυτοπεποίθηση, που δεν νιώθει την ανάγκη να επιλέξει μεταξύ Ρωσίας και Δύσης, αλλά διατηρεί καλές σχέσεις και με τα δύο στρατόπεδα, αποκοιμίζοντας τα ανάλογα οφέλη.

Μεγάλες οι φιλοδοξίες, μικρότερες οι πιθανότητες να δικαιωθούν. Η Ρωσία φρόντισε να «αδειάσει» εκ των προτέρων τον Ερντογάν, απορρίπτοντας οποιαδήποτε σκέψη για τουρκική διαμεσολάβηση, μάλιστα το Κρεμλίνο έκανε γνωστό ότι η συνάντηση με τον Πούτιν, που διακαώς επιθυμούσε ο Τούρκος πρόεδρος, αναβάλλεται μέχρι νεότερας. Αν και οι σχέσεις μεταξύ των δύο ηγετών γνώρισαν ένα μήνα του μέλιτος μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016 στην Τουρκία (στο οποίο ο Τούρκος πρόεδρος είναι πεπεισμένος ότι ενεπλάκησαν κύκλοι των ΗΠΑ), το Κρεμλίνο δεν έπαψε να τον βλέπει με καχυποψία. Αδραξε μεν την ευκαιρία ναβάλει τουρκική σφήνα στο ΝΑΤΟ (πώληση των S-400, κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου Turkish Stream και του ατομικού εργοστασίου στο Ακούγιου), αλλά συγκρούστηκε σκληρά μαζί του στα πολεμικά μέτωπα της Λιβύης και της Συρίας.

Πολύ σοβαρότερο, από τη σκοπιά των ρωσικών συμφερόντων, σε σύγκριση με τους εμφυλιούς της Μέσης Ανατολής, το Ουκρανικό μπορεί να εξελιχθεί σε λυδια λίθο για τις σχέσεις

Ο Ταγίπ Ερντογάν με τον Ουκρανό ομόλογό του Βολοντίμιρ Ζελένσκι κατά την επίσκεψή του, την Πέμπτη, στο Κίεβο. Ο Τούρκος πρόεδρος επιδιώκει να εκμεταλλευτεί την αναταραχή στην περιοχή, κινδυνεύει όμως να εγκλωβιστεί σε ένα «πάουερ γκέιμ» πολύ μεγαλύτερο από τα κυβικά του.

Η απόφαση του Τούρκου προέδρου να πουλήσει στο Κίεβο 20 τουρκικά μη επανδρωμένα αεροπλάνα «Μπαϊράκτάρ» εξαγρίωσε το Κρεμλίνο.

Μόσχας - Αγκυρας. Ήδη από την κρίση του Μείνταν, το 2013-14, η Τουρκία πήρε ανοικτά το μέρος του Κιέβου, καταδίκασε την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσική Ομοσπονδία και εμφανίστηκε ως κράτος-προστάτης των τουρκόφωνων Τατάρων, ισχυρής μειονότητας της χερσονήσου, όπου το ταταρικό Χανάτο του 15ου αιώνα ήταν υποτελές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Παράλληλα, υποστήριξε με θέρμη την προοπτική ένταξης Γεωργίας και Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ, κάτι που αποτελεί «κόκκινη γραμμή» για τη Ρωσία.

Εκείνη την εποχή ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι δεν ήταν ακόμη πολιτικό πρόσωπο, αλλά ο δημοφιλής παρουσιαστής της σα-

τρικής τηλεοπτικής εκπομπής «Υπνρέτς του Λαού», σε ένα επεισόδιο της οποίας είχε χαρακτηρίσει τον Ερντογάν «κατοαριδα με μουστάκι». Από τότε, όμως, κύλησε πολύ νερό κάτω από τις γέφυρες του Δνείπερου και του Βόσπορου. Ως πρόεδρος της Ουκρανίας, ο Ζελένσκι έκανε διακοπές σε τουρκικά θέρετρα και επισκέφθηκε επίσημα την Τουρκία τέσσερις φορές – μέχρι σήμερα.

Εκείνο που εξαγρίωσε τη Μόσχα ήταν η απόφαση του Ερντογάν να πουλήσει στο Κίεβο 20 τουρκικά μη επανδρωμένα αεροπλάνα (drones) TB2, τα λεγόμενα «Μπαϊράκτάρ». Τα εν λόγω drones, που έδειξαν τις δυνατότητές τους στους βομβαρδισμούς των Αζέρων εναντίον των Αρμενίων, στη σύγκρουση του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, το φθινόπωρο του 2020 και στην ανακαίωση του συμμαχικού των Ρώσων Χαλίφα Χαφτάρ από την κυβέρνηση της Τρίπολης στον λιβυκό εμφύλιο, κατασκευάζονται από την τουρκική εταιρεία Baykar Makina, που ανήκει στον αγαπημένο γαμπρό του Ερντογάν, Σουλτζούκ Μπαϊράκτάρ.

Το Κίεβο άρχισε να χρησιμοποιεί πριν από λίγους μήνες το τουρκικό του απόκτημα εναντίον των ρωσόφωνων αυτονομιστών της ανατολικής Ουκρανίας, δείχνοντας ότι δελεάζεται από την προοπτική να επιδιώξει στρατιωτική λύση στη σύγκρουση. Δεν αποκλείεται αυτός να ήταν και ένας βασικός παράγοντας που οδήγησε τον Πούτιν στην απόφαση να εντείνει την πίεση στο Κίεβο με την ανάπτυξη ρωσικών στρατευμάτων και τη διεξαγωγή μεγάλων γυμνασίων κοντά στα ουκρανικά σύνορα.

Συνεργασία win-win

Παράλληλα, ο Ερντογάν ενίσχυσε τη συνεργασία της αναπτυσσόμενης τουρκικής στρατιωτικής βιομηχανίας με την αντίστοιχη ουκρανική, η οποία ανέπτυξε σημαντική τεχνολογία και παραγωγικές δυνατότητες ήδη επί σοβιετικής εποχής. Μια συνεργασία win-win για τις δύο πλευρές. Οι Ουκρανοί ενίσχυναν το οπλοστάσιό τους έναντι των Ρώσων και των ρωσόφωνων αυτονομιστών, ενώ η κυβέρνηση Ερντογάν κατάφερε

να μετριάσει τις επιπτώσεις των κυρώσεων που της επέβαλαν οι Αμερικανοί για την αγορά των S-400. Για παράδειγμα, τα νέα τουρκικά drones Akinci θα εφοδιαστούν με κινητήρες της ουκρανικής εταιρείας Motor Sich.

Ενας άλλος, μείζων λόγος για την προσέγγιση της Ουκρανίας από την κυβέρνηση Ερντογάν ήταν το γεγονός ότι η προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία άλλαξε δραματικά τους συσχετισμούς δυνάμεων στη Μαύρη Θάλασσα εις βάρος της Τουρκίας. Από εκεί που οι δύο παραδοσιακοί αντίπαλοι στην περιοχή ήταν περίπου ισότιμοι το 2014, σήμερα η πλάστιγγα γέρνει αποφασιστικά υπέρ της ρωσικής πλευράς.

Τελευταίο στη σειρά αλλά όχι και σε σημασία, ένας Ερντογάν που πιέζεται σκληρά από την οικονομική κρίση και τη διάβρωση της δημοτικότητάς του είδε στο Ουκρανικό μια χρυσή ευκαιρία για τη βελτίωση των σχέσεών του με τις ΗΠΑ – κάτι που είχαν ήδη προετοιμάσει τα πρόσφατα ανοίγματα του προς Εμιράτα, Σαουδική Αραβία, Αίγυπτο, ακόμη και προς το Ισραήλ.

Αντίποινα

Το μεγάλο πρόβλημα για τον Ερντογάν είναι ότι αν κλιμακωθεί περαιτέρω η σύγκρουση Ρωσίας - ΗΠΑ με κατ'αλύτη το Ουκρανικό, κινδυνεύει να συμπιεστεί ανάμεσα στις συμπληγάδες δυνάμεων πολύ μεγαλύτερων από τα κυβικά του. Και αν σε μια τέτοια προοπτική η ατλαντική του κατεύθυνση υπερισχύσει των ανοιγμάτων του προς τη Ρωσία, όπως είναι πολύ πιθανό, η απάντηση της Μόσχας ενδέχεται να είναι πολύ οδυνηρή για τον ίδιο. Το Φεβρουάριο του 2020, ρωσικά μαχητικά βομβάρδισαν τουρκικές θέσεις στο Ιντλίμ, τελευταίο θύλακο των αντικαθεστωτικών στη βορειοδυτική Συρία, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 37 Τούρκοι στρατιώτες.

Ήταν μια πολύ σοβαρή προειδοποίηση από την πλευρά της Μόσχας. Αν παρατεντώσει το σκονίι ο Ερντογάν, δεν αποκλείεται ο Πούτιν να δώσει το πράσινο φως στον Μπασάρ Ασαντ να καταλάβει το Ιντλίμ, κάτι που θα προκαλέσει ένα τεράστιο κύμα προσφύγων στην Τουρκία, με αυτονόητο πολιτικό κόστος για τον Τούρκο πρόεδρο. Εξίσου ισχυρά είναι τα οικονομικά χαρτιά του Πούτιν. Το 40% του φυσικού αερίου που καταναλώνει η Τουρκία είναι ρωσικό και εύκολα καταλαβαίνει κανείς τις επιπτώσεις που θα είχε η απότομη ανατίμηση των καυσίμων σε μια χώρα που ήδη αντιμετωπίζει τεράστιο πρόβλημα ακρίβειας. Καίριο πλήγμα θα δεχθούν επίσης οι τουρκικές εξαγωγές στη Ρωσία, όπως έδειξε το πρώτο τροχιοδικτικό βλήμα που εκτοξεύθηκε πρόσφατα, όταν η Μόσχα απαγόρευσε τις εισαγωγές τουρκικών μανταρινιών υποστηρίζοντας ότι περιέχουν υπερβολικά ίχνη επικινδυνών εντομοκτόνων.

ΑΠΟΨΗ

Το Ουκρανικό, η Ευρώπη και η ελληνική εξωτερική πολιτική

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΟΤΖΙΑ***

Η Ρωσία θεωρεί ότι οι απώλειές της κατά την περίοδο 1989-1991 «συμπληρώθηκαν» με την προσχώρηση της πλειονότητας των παλιών συμμάχων της σε δυτικούς θεσμούς. Αυτή η αλλαγή ισορροπιών της δημιουργεί ένα ανασφαλές και ασταθές περιβάλλον. Προκειμένου να αποτρέψει τη χειροτέρευση της θέσης της, πιέζει στρατιωτικά επί της Ουκρανίας που τη θεωρεί κομμάτι της ταυτότητάς της, κάτι που δεν ισχύει και μάλιστα με την απολυτότητα που το διατείνεται.

Από την άλλη, η Δύση θεωρεί ότι οι προκλήσεις της Ρωσίας πάνω στα ουκρανικά σύνορα θέτουν σε δοκιμασία την ετοιμότητά της να προασπίσει εταίρους και φίλους, τόσο στην Ευρώπη όσο και αλλού. Η ήττα της στο Αφγανιστάν και η ουσιαστική απόσυρση των ΗΠΑ από τη Συρία πιθανά οδήγησαν τον Πούτιν στη σκέψη ότι τώρα είναι η ευκαιρία να θέσει σε δοκιμασία την αξιοπιστία των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ. Για τις εξελίξεις δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον και η Κίνα, αφού στο Ουκρανικό αποκαλύπτεται η «συνέπεια» των ΗΠΑ ως προς την Ταϊβάν.

Στην ένταση που έχει δημιουργηθεί, οι ΗΠΑ παίζουν το κύρος και τον ρόλο τους στον δυτικό κόσμο, ενώ η Ρωσία επιθυμεί να επανέλθει ως

Στην ένταση που έχει δημιουργηθεί, οι Ηνωμένες Πολιτείες παίζουν το κύρος και τον ρόλο τους στον δυτικό κόσμο, ενώ η Ρωσία επιθυμεί να επανέλθει ως ισότιμος συνομιλητής τους.

ισότιμος συνομιλητής τους. Ταυτόχρονα, η ουκρανική ένταση παρεμποδίζει τις ΗΠΑ και τη Δύση να συγκεντρώσουν προσοχή και δυνάμεις στη Νοτιοανατολική Ασία, ενώ η Κίνα νιώθει να φεύγει από πάνω της, έστω και προσωρινά, η αμερικανική πίεση.

Στο διεθνές σύστημα, αλλά και στην Ε.Ε., η Ελλάδα θα είναι πολύ πιο χρήσιμη αν προωθήσει τον ειδικό της ρόλο ως δύναμς των «Τριών Δέλτα», δηλαδή ως φορέας Διαμεσολάβησης, Διαιτησίας και πρωτοθνής Διαπραγματεύσεων, παρά να υιοθετεί παθητικά τις επιλογές τρίτων. Ως μια χώρα που μπορεί να διαμεσολαβεί και να προωθεί τον διάλογο ανάμεσα σε δύο πλευρές που βρίσκονται σε ένταση. Η εξωτερική μας πολιτική έχει πλούσια εμπειρία διαμεσολαβήσεων.

Η Ελλάδα μπορεί να διατυπώσει σκέ-

ψεις λύσης των προβλημάτων που έχουν προκύψει και καταλαγιασμού των εντάσεων στο μέτρο του δυνατού. Η διαπραγμάτευση για τη λύση του Ονοματολογικού έδειξε ότι υπάρχουν λύσεις και στα πιο «αδιαίρετα», άρα δυσκολότατα προβλήματα. Η ίδια η διαπραγμάτευση έδειξε, ακόμα, τη σημασία που έχουν τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) προκειμένου να διευκολυνθεί η καθαυτό διαπραγμάτευση πάνω σε ένα πρόβλημα. Στην παρούσα κρίση ανάμεσα στη Δύση και τη Ρωσία θα ήταν χρήσιμο αν η Ελλάδα σκεφτόταν να συμβάλει στη διαμόρφωση ανάλογων ΜΟΕ. ΜΟΕ που με λογική και νηφαλιότητα να λαμβάνουν υπόψη τους τις ανησυχίες της Ρωσίας, χωρίς τις απαιτήσεις της, όπως να συνδιαχειρίζεται την εξωτερική πολιτική και τις επιλογές ανεξάρτητων κρατών όπως είναι η Ουκρανία, και μάλιστα παρά την εναντίωση της τελευταίας.

Ας δούμε, λοιπόν, πέντε τέτοιες προτάσεις:

Πρώτον, η Ρωσία απαιτεί από το ΝΑΤΟ να δεσμευθεί ότι δεν πρόκειται ποτέ να ενταχθεί η Ουκρανία σε αυτό. Αυτό δεν το αποδέχεται η άλλη πλευρά διότι θεωρεί ότι θα καταστήσει τη Ρωσία συνδικαιούχο της τύχης τρίτου κράτους, ενώ θα αποκτήσει άτυπο βέτο στις επιλογές του ΝΑΤΟ. Εκείνο, όμως, που μπορεί να γίνει είναι ότι αφού

κανείς δεν σκέφτεται να εντάξει άμεσα την Ουκρανία στο ΝΑΤΟ, να υπάρξει μια συμφωνία ότι κάτι τέτοιο θα τεθεί προς εξέταση όχι νωρίτερα από δέκα χρόνια.

Δεύτερον, η Ρωσία απαιτεί από τη Δύση να μην παραχωρεί όπλα στην Ουκρανία, ούτε καν αμυντικές χρήσεις. Αίτημα μη αποδεκτό παρά μόνο από τη Γερμανία. Εκείνο, όμως, που μπορεί να συμφωνηθεί είναι η Δύση να μην εγκαταστήσει πυρηνικά όπλα στην Ουκρανία. Μια τέτοια επιλογή είναι πραγματοποιήσιμη, διότι η ίδια η Ουκρανία είχε παραδώσει στη Ρωσία τον ατομικό της εξοπλισμό στη δεκαετία του 1990. Εξάλλου, η εγκατάσταση τέτοιων όπλων αφορά άμεσα την ίδια τη Δύση, ενώ δεν αφαιρεί από την Ουκρανία ανεξαρτησία λήψης αποφάσεων, καθότι το ζήτημα δεν εναπόκειται μονοσήμαντα στις επιλογές της.

Τρίτον, η Ρωσία απαιτεί να αποσυρθούν από μια σειρά χώρες στρατεύματα τρίτων, νατοϊκών, κρατών. Στρατεύματα που οι ίδιες αυτές χώρες θεωρούν εγγύηση επιβιώσεώς τους. Εκείνο που μπορεί να γίνει στο πλαίσιο των ΜΟΕ είναι τα «ξένα» τμήματα ενόπλων δυνάμεων να μη δικαιούνται σε καίρι ειρηνής να πλησιάσουν σε μια συγκεκριμένη απόσταση από τα σύνορα, καθώς και να μη γίνονται επί των συνόρων στρατιωτικές ασκήσεις. **Τέταρτον**, να επαναλειτοουργήσει εντατικά και με θέληση να βρε-

Η Ελλάδα θα είναι πολύ πιο χρήσιμη αν προωθήσει τον ειδικό της ρόλο ως χώρας που μπορεί να διαμεσολαβεί και να προωθή τον διάλογο ανάμεσα σε δύο πλευρές που βρίσκονται σε ένταση.

θεί λύση ο θεσμός της «Νορμανδίας», όπου Γαλλία, Γερμανία, Ουκρανία και Ρωσία συνομιλούν για τα προβλήματα στην Ανατολική Ουκρανία. Πρόκειται για θεσμό που συμμετέχει η Ουκρανία, όπου συζητείται η τύχη της και ταυτόχρονα επανέρχονται τα κράτη-μέλη της εξαφανισμένους Ε.Ε. στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Διότι είναι κατανόητη η ανάγκη της Ρωσίας να συνομιλεί με τη Δύση μέσω των ΗΠΑ, ώστε να νιώθει ότι γίνεται αποδεκτό ως μια «ισότιμη υπερδύναμη», αλλά από την άλλη δεν μπορεί ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα να συζητιέται ερήμην της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της. Τέλος, να ελέγχονται εκατέρωθεν τα πυραυλικά συστήματα.

Πέμπτον, να επανέλθει, αλλά πιο ουσιαστικά, η συμφωνία «open sky» για τον έλεγχο από αέρος των μετακινήσεων οπλικών συστημάτων και στρατευμάτων.

Είναι φανερό ότι τα όπλα ασκούν πίεση. Αλλά η διπλωματία μπορεί να βρει λύσεις αποτρέποντας τη χρήση τους και χωρίς κάποια πλευρά να εμφανιστεί πταμένη. Μια σημαντική διαφορά ανάμεσα στα όπλα και τη διπλωματία είναι ότι στα πρώτα υπάρχουν πάντα νττυμένοι (τουλάχιστον η μία πλευρά, συχνά και οι δύο), ενώ στη διπλωματία μπορούν να κερδίσουν και οι δύο. Και σε αυτή την κατεύθυνση πρέπει να συμβάλει η Ελλάδα με προτάσεις στο πνεύμα των ΜΟΕ.

Τέλος, σημειώνω τον παραλογισμό της αμερικανικής γραφειοκρατίας, η οποία τη στιγμή που γίνεται πανταχόθεν κατανόητη η ανάγκη μειώσης της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρώπης, επιδιώκει την κατάργηση των αγωγών από την Ανατολική Μεσόγειο, τη μόνη λύση που ξεφεύγει από το δίλημμα εξάρτηση από τη Ρωσία ή την Τουρκία. Ντε φάκτο, η πιο φιλοευρωπαϊκή λύση είναι ο «ανεξάρτητος δρόμος» της Ανατολικής Μεσογείου. Όποιος τον απορρίπτει και ταυτόχρονα θέλει να σταματήσει την αύξηση των ροών από τη Ρωσία, εντέλει υποκρίνεται, και εκείνο που επιδιώκει είναι η αναβάθμιση της Τουρκίας και κάποιων συγκεκριμένων συμφερόντων.

* Ο κ. Νίκος Κοτζιάς είναι πρώην υπουργός Εξωτερικών.

Πιθανό η Ρωσία να πάρει το ένα τρίτο της Ουκρανίας

Ο Κουρτ Βόλκερ μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Οι πρώτες εβδομάδες του 2022 έχουν χαρακτηριστεί από τη διεθνή ανησυχία και την αβεβαιότητα για τις προθέσεις της Ρωσίας σχετικά με την Ουκρανία. Πρώτη φορά μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου παρατηρείται τέτοια συγκέντρωση στρατευμάτων σε μια κρίσιμη ζώνη ανάμεσα στη Ρωσία και τη Δύση. Η Ουκρανία είναι μια εστία έντασης ανάμεσα στη Μόσχα και τις δυτικές πρωτεύουσες που σιγοκαίει ήδη από το 2014, όταν πραγματοποιήθηκε η εισβολή στην Κριμαία και ενεργοποιήθηκαν φιλορωσικές ομάδες στα ανατολικά της χώρας που υποστηρίζουν την απόσχιση της περιοχής από το Κίεβο. Οι δυτικές κυρώσεις στη Ρωσία που επιβλήθηκαν το 2014 δεν έχουν ανασταλεί, αντίθετα έχουν ενισχυθεί.

Ο Κουρτ Βόλκερ έχει βγάλει τα συμπεράσματά του. Γνωρίζει αρκετά καλά τη Ρωσία και την Ουκρανία, καθώς υπηρέτησε ως πρεσβευτής των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ (2008-2009) και εκπρόσωπος των ΗΠΑ για τις διαπραγματεύσεις για την Ουκρανία (2017-2019). Ο πρέσβης, διακεκριμένος συνεργάτης (Distinguished Fellow) του Κέντρου Ανάλυσης Ευρωπαϊκής Πολιτικής (Center of European Policy Analysis - CEPA) με έδρα την Ουάσινγκτον, ιδρυτικός εκτελεστικός διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνούς Ειρήνης Μακ Κέιν (Mc Cain Institute for International Peace) και περιζήτητος ακαδημαϊκός και σύμβουλος εξωτερικών σχέσεων, δίνει στην «Κ» ολόκληρη την εικόνα μιας εξελισσόμενης κρίσης που τείνει να οδηγήσει στο τέλος της μεταψυχροπολεμικής εποχής.

– Αμερικανικά στρατεύματα αποστράλλονται στην Ευρώπη, ενώ η Ρωσία συνεχίζει να συγκεντρώνει δυνάμεις κοντά στα σύνορα της Ουκρανίας. Βλέπετε κάποιο σενάριο αποκλιμάκωσης; – Οχι. Νομίζω ότι ο Πούτιν έχει αποφασίσει να δράσει. Οι απαιτήσεις του από το ΝΑΤΟ να αναγνωρίσει στη Ρωσία μια σφαίρα επιρροής είναι παράλογες. Ηζερε

ότι το ΝΑΤΟ δεν θα συμφωνούσε ποτέ. Το απαιτῖπσε προκειμένου να έχει ένα πρόσχημα για να προχωρήσει σε κάποιου είδους στρατιωτική δράση. Πιστεύει ότι το ΝΑΤΟ και η Ευρώπη δεν πρόκειται να αντιδράσουν. Νομίζω ότι σχεδιάζει τη δημιουργία μιας Μεγάλης Ρωσίας. Το 2022 έχουμε την 100ή επέτειο από την ίδρυση της Σοβιετικής Ενωσης. Θέλει να ιδρύσει μια Μεγάλη Ρωσία πάνω στα απομεινάρια της Σοβιετικής Ενωσης.

– Η Γερμανία θα αποδεχθεί ένα νέο ρόλο της Ρωσίας στην Ευρώπη;

– Η Γερμανία μοιάζει να πιστεύει ότι είναι λογικό η Ρωσία να έχει τη δική της σφαίρα επιρροής.

– Λέγεται ότι το 1990 ο τότε υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Τζέιμς Μπίκερ, διαβεβαίωσε τον Γκορμπατσόφ με την περίφημη φράση «ούτε μία ίντσα προς τα ανατολικά» σχετικά με τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ.

– Αυτό είναι μύθος. Δεν υπήρξε συμφωνία, είτε γραπτή είτε προφορική. Δεν υπήρξε καμία υπόσχεση από το ΝΑΤΟ ή τον υπουργό Εξωτερικών Μπίκερ ή οποιονδήποτε άλλον ότι το ΝΑΤΟ δεν θα διευρυνόταν. Υπήρχε δέσμευση να μην τοποθετηθεί η στρατιωτική υποδομή του ΝΑΤΟ στο έδαφος της Ανατολικής Γερμανίας. Ο Μπίκερ έχει δώσει συνεντεύξεις όπου το επιβεβαίωσε, το ίδιο και ο Γκορμπατσόφ.

– Επιστρέφει η Ευρώπη στην εποχή της αντιπαράθεσης των μεγάλων δυνάμεων; – Ναι. Αυτό συμβαίνει.

– Η Ουάσινγκτον άρχισε να συντονίζει μια επίχειρηση για την αντικατάσταση του ρωσικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη με αέριο από το Κατάρ. Πιστεύετε ότι το σχέδιο αυτό πετυχαίνει;

– Όλα αυτά είναι λίγο παραπλανητικά. Υπάρχουν ήδη παγκόσμιες αγορές φυσικού αερίου και πετρελαίου, από τις οποίες

Ο Κουρτ Βόλκερ υπηρέτησε ως πρεσβευτής των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ (2008-2009) και ήταν εκπρόσωπος της Ουάσινγκτον στις διαπραγματεύσεις για την Ουκρανία (2017-2019).

οι χώρες μπορούν ελεύθερα να αγοράσουν φυσικό αέριο. Αλλά δεν μπορείς ξαφνικά να έχεις περισσότερο διαθέσιμο φυσικό αέριο από όσο ήδη υπάρχει. Οι παγκόσμιες αγορές φυσικού αερίου βρίσκονται στα όρια τους. Έτσι, από τη μια πλευρά, ναι, μπορεί να υπάρξει αναπροσανατολισμός των αγορών, αλλά αυτό δεν πρόκειται να συμβεί σε μια νύκτα.

– Επομένως δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει μια «μεγάλη στρατηγική» στην Ουάσινγκτον για την αποσύνδεση της Ευρώπης από τη Ρωσία σε περίπτωση εισβολής, κάτι που θα μπορούσε να προκαλέσει την κατάρρευση της ρωσικής αγοράς φυσικού αερίου;

– Δεν βλέπω πώς μπορεί να γίνει αυτό. Δεν γνωρίζω αρκετά για την παγκόσμια αγορά φυσικού αερίου, αλλά δεν πιστεύω ότι μπορεί κανείς να μετατοπίσει τόσο γρήγορα την παραγωγή και τη ζήτηση.

– Εάν όμως η Ρωσία εισβάλει, θα μπορούσαμε να δούμε τον ταχύτατο αναπροσανατολισμό των παγκόσμιων αγορών φυσικού αερίου;

– Θα μπορούσε να γίνει αυτό με συντονισμένες προσπάθειες και δέσμευση όλων των χωρών να σταματήσουν να αγοράζουν ρωσικό φυσικό αέριο και να στραφούν αλλού. Αλλά νομίζω ότι η Γερμανία θα διατηρήσει μια σύνδεση με το ρωσικό φυσικό αέριο. Όπως και κάποιες άλλες χώρες, όπως η Ουγγαρία, η Αυστρία, η Σερβία, η

Ελλάδα. Δεν θα είναι, δηλαδή, μια πλήρης διακοπή αγορών αερίου από την Ευρώπη.

– Αναπτύσσεται κάποιου είδους ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ Ρωσίας και Κίνας απέναντι στη Δύση;

– Δεν υπάρχει στρατηγική συμμαχία μεταξύ Κίνας και Ρωσίας. Η Κίνα αισθάνεται αρκετά ανεξάρτητη. Αλλά υπάρχουν κάποια ζητήματα τακτικής που νομίζω ότι και οι δύο έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών διευθετήσεων. Ο Πούτιν μπορεί να έχει πρόσβαση στον χρηματοοικονομικό τομέα της Κίνας. Επίσης ενισχύουν ο ένας τον άλλον ασκώντας πίεση σε ορισμένες ασιατικές χώρες. Αλλά δεν νομίζω ότι υπάρχει κάτι πέρα από αυτό, ούτε ότι έχει δημιουργηθεί μια διαρκής συμμαχία μεταξύ των δύο.

– Θα ήταν εξίσου εύκολο για τον πρόεδρο Πούτιν να υποθετήσει αυτή τη στάση απέναντι στην Ουκρανία εάν στον Λευκό Οίκο βρισκόταν ο πρόεδρος Τραμπ;

– Ο πρόεδρος Τραμπ ήταν εξαιρετικά απρόβλεπτος και επομένως νομίζω ότι οι Ρώσοι μπορεί να υπολόγιζαν ότι το ρίσκο θα ήταν μεγαλύτερο, αφού δεν θα γνώριζαν πώς ακριβώς θα αντιδρούσε.

– Στην πρόσφατη συνέντευξη Τύπου στον Λευκό Οίκο, ο Μπάιντεν μίλησε για «μικρή εισβολή»...

– Ήταν ένα τεράστιο λάθος. Υπονόησε, επίσης, ότι υπήρχαν διαφορές μεταξύ των συμμαχών.

“

Η Γερμανία μοιάζει να πιστεύει ότι είναι λογικό η Ρωσία να έχει τη δική της σφαίρα επιρροής.

“

Το μεγάλο ερωτηματικό είναι το Χάρκοβο, η πόλη στη βορειοανατολική Ουκρανία. Θα φθάσουν έως εκεί; Θα μπορούσαν... Αλλά δεν θα φθάσουν τόσο δυτικά έως την Πολτάβα.

– Αυτό δεν ήταν αναληθές. Ήταν απλώς αντιδιπλωματικό.

– Ναι, δεν διαφωνώ, αληθές είναι. Ωστόσο, η ευθύνη του γκέτιν δεν είναι μόνο να εμφανίζεται και να λέει όλα όσα είναι αλήθεια. Η ευθύνη του γκέτιν είναι να καθορίσει την κατεύθυνση και την πολιτική, να ηγηθεί και να κινητοποιήσει.

– Αυτή τη στιγμή ποια θα ήταν κατά τη γνώμη σας η πιο αποτελεσματική στρατηγική για τις Ηνωμένες Πολιτείες;

– Θα πρέπει να επεκτείνουμε σημαντικά την αρωγή μας στις ένοπλες δυνάμεις της Ουκρανίας, ώστε ο Πούτιν να διαπιστώσει ότι το κόστος μιας στρατιωτικής εισβολής αυξάνεται ταχύτατα γι' αυτόν. Δεν πρόκειται να στείλουμε στρατεύματα για να πολεμήσουμε τους Ρώσους, το αποδέχομαι αυτό, αλλά θα πρέπει να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας για να βοηθήσουμε τους Ουκρανούς.

– Εάν η Ρωσία εισβάλει, είναι η Ουκρανία ικανή να αμυνθεί και να προκαλέσει επιπλοκές στη ρωσική στρατηγική;

– Η Ουκρανία διαθέτει 200.000 εν ενεργεία στρατιώτες και 400.000 εφεδρους. Μπορεί να αντέξει σε μια σύγκρουση για μεγάλο χρονικό διάστημα, εάν έχει βοήθεια. Και πράγματι η Ουκρανία έχει τη δυνατότητα να ανεβάσει το κόστος της εισβολής για τη Ρωσία. Όσο θα προχωρεί δυτικά, τόσο πιο δύσκολο θα είναι για τη Ρωσία. Από το 2014 μέχρι τώρα, η Ρωσία προσπάθησε

Η Ελλάδα είναι ασφαλής, αλλά...

– Οι ευρωπαϊκές χώρες επιλέγουν τις αντιδράσεις τους στην κρίση. Τι σημαίνει αυτό για την Ελλάδα; – Η Ελλάδα είναι μέλος του ΝΑΤΟ και επομένως είναι ασφαλής. Δεν χρειάζεται να ανησυχεί για εισβολή της Ρωσίας. Η Ελλάδα θα πρέπει να συνεχίσει να σκέφτεται τον ρόλο της ως μέλος του ΝΑΤΟ. Αλλά μέλη του ΝΑΤΟ μπορεί να κινδυνεύουν περισσότερο και είναι σημαντικό να δείξουμε αλληλεγγύη.

– Ναι, αλλά η Ελλάδα έχει αναπτύξει πολύ στενούς δεσμούς με τη Ρωσία. Πρέπει να ξανασκεφτούμε αυτούς τους δεσμούς; – Σε ένα βαθμό, ναι. Κανείς δεν έχει φτάσει ακόμη στη θέση να πει ότι πρέπει να «παγώσουμε» όλες τις σχέσεις με τη Ρωσία. Αλλά αν το ρωσικό αέριο τροφοδοτεί τον ρωσικό προϋπολογισμό, ο οποίος στη συνέχεια στηρίζει ένα αυταρχικό καθεστώς που επιτίθεται στην Ευρώπη, τότε νομίζω ότι πρέπει να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε για το αν οι αποστάσεις μας υποδαυλίζουν αυτή την επιθετικότητα.

να κρυφτεί πίσω από αυτονομιστές, υβριδικές επιχειρήσεις, επιθέσεις στον κυβερνοχώρο. Αλλά μια ανοικτή εισβολή είναι κάτι δύσκολο. Γι' αυτό πιστεύω ότι η Ρωσία δεν θα προχωρήσει πολύ μακριά μέσα στην Ουκρανία. Θα επιχειρήσουν να κατακτήσουν έδαφος βόρεια και ανατολικά της Κριμαίας, για να δημιουργήσουν μια συνεχή χερσαία περιοχή που συνδέεται με τη Ρωσία, και στη συνέχεια να σταματήσουν. Νομίζω ότι αυτό θα διαρκέσει μόνο λίγες εβδομάδες και μετά οι Ρώσοι θα σταματήσουν.

Οι Γερμανοί και οι Γάλλοι και όλοι οι άλλοι θα ζητούν κατάπαυση του πυρός. Και οι Ρώσοι θα πουν: «Εντάξει, θα έχουμε κατάπαυση του πυρός και μετά θα πρέπει να χαράσουμε κάποιες διαχωριστικές γραμμές». Και αυτή τη φορά δεν θα εκπλαγώ καθόλου αν η Ρωσία προσαρτηθεί το έδαφος αυτό όπως έκανε με την Κριμαία πριν. Το μεγάλο ερωτηματικό στο μυαλό μου είναι το Χάρκοβο, η πόλη στη βορειοανατολική Ουκρανία. Θα φθάσουν έως εκεί; Θα μπορούσαν... Αλλά δεν θα φθάσουν τόσο δυτικά έως την Πολτάβα. Νομίζω ότι θα μείνουν στον Νότο και στην Ανατολή. Θα πάρουν το ένα τρίτο της χώρας.

Ανοικτή επιστολή προς τους φίλους Γερμανούς

Του **ΜΠΕΡΝΑΡ-ΑΝΡΙ ΛΕΒΙ***

Χιλιάδες Αμερικανοί βρίσκονται σε επιφυλακή σε ότι και για πολύ μακρινή απόσταση από τη γραμμή του ουκρανικού μετώπου. Ο Βρετανός πρωθυπουργός ετοιμάζεται να στείλει χερσαία, εναέρια και ναυτική υποστήριξη. Η Γαλλία εργάζεται για την αποκλιμάκωση αλλά την ίδια ώρα στέλνει ένα τάγμα στη Ρουμανία. Η Σουηδία κινητοποιεί το Ναυτικό της απέναντι στις ρωσικές προκλήσεις. Τίποτα δεν έχει κερδηθεί αλλά αυτά είναι η πρώτη καλή είδηση της χρονιάς: ο ελεύθερος κόσμος (as μη διατάζουμε να τον ονομάζουμε έτσι) αντιδρά στην πιθανότητα ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και ο Πούτιν, όπως αναμενόταν, αρχίζει να υποχωρεί.

Η εξήγηση είναι η Γερμανία, η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή δύναμη. Πρώτα η νέα υπουργός Εξωτερικών, η οικολόγος Αναλένα Μπέρμπακ, ανέκλεισε την προσφυγή σε στρατιωτικές λύσεις και άφησε τη συνάδελφό της, την υπουργό Αμυνας Κριστίνε

Λάμπρεχτ να προσφέρει στην Ουκρανία 5.000 στρατιωτικά κράνη. Εν συνεχεία, ο πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας των Σοσιαλδημοκρατών και άλλοι κομματικοί αξιωματούχοι δήλωσαν ότι «κατανοούν το αίσθημα απειλής» που διακατέχει το Κρεμλίνο εξαιτίας της διεύρυνσης του ΝΑΤΟ. Μετά, ήρθε η συγκλονιστική ιστορία της Εσθονίας που αποφάσισε να δώσει στο Κίεβο 42 πυροβόλα D-30 προτού το Βερολίνο της υπενθυμίσει ότι αυτά τα όπλα ανήκαν κάποτε στη Γερμανία η οποία δικαιούται να απαγορεύει την εξαγωγή τους. Και φθάσαμε στον επικεφαλής του γερμανικού Ναυτικού, Κέι-Αχιμ Σένμπαχ, ο οποίος υποχρεώθηκε να παραιτηθεί αφού υιοθέτησε την πιο χονδροειδή ρωσική προπαγάνδα, περί ευγενούς Πούτιν που απλά ζητάει σεβασμό από τους κακούς Ουκρανούς γείτονες.

Ακόμα χειρότερα, επανεμφανίστηκε η διχογνωμία για τον διάσπμο αερίου Nord Stream 2 ο οποίος έχει μήκος 1.230 χιλόμετρα και διασχίζει τη Βαλτική,

προμηθεύοντας με ρωσικό φυσικό αέριο τη Γερμανία και μέσω αυτής, την Ευρώπη. Χρειάζεται άραγε να διευκρινίσουμε ότι αυτός ο αγωγός, που καλύπτει την ίδια διαδρομή με τον διδυμό του, τον Nord Stream 1, δεν φέρνει ενέργεια ούτε φθινότερη ούτε καλύτερη; Και ότι το μόνο αποτέλεσμα αυτού του φαραωνικού έργου, το οποίο μυστηριωδώς υποστηρίζεται από τις σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις των τελευταίων είκοσι χρόνων, είναι η παράκαμψη της Πολωνίας και της Ουκρανίας, οι οποίες στερούνται τα πολύτιμα τέλη διέλευσης;

Πρέπει άραγε να επαναλάβουμε ότι για εμάς τους Ευρωπαίους η απόληξη αυτής της περιπέτειας θα είναι η μεγαλύτερη εξάρτηση από μία Ρωσία που θεωρητικά μπορεί ανά πάσα στιγμή να κλείσει τις στρόφιγγες;

Η διαμάχη λοιπόν επανέρχεται. Το ΝΑΤΟ προτείνει στον Γερμανό καγκελάριο Σολτς να μη θέσει σε λειτουργία τον άκρυστο και παράλογο αγωγό. Αυτός καταλή-

γει σε αυτή την απόφαση αλλά μόνο αφού αμφιταλαντεύτηκε, αφού δήλωσε ότι πρόκειται για «ιδιωτικό έργο» και κατέγραψε την απρόθυμία του «να εμπλέξει στη διαμάχη» αυτόν τον ανθό του γερμανικού βιομηχανικού δαιμονίου. Περιέργο...

Οι σύμμαχοι της Γερμανίας μπορούν μόνο να κάνουν υποθέσεις. Κάποιοι επικαλούνται την κληρονομία της Οσππολιτική του Βίλι Μπραντ (απέχει πολύ). Άλλοι επικαλούνται τις παλιές ενοχές της χώρας από την εποχή που, όπως έχει πει ο Πολ Σέλαν, «ο θάνατος ήταν ο κυρίαρχος της Γερμανίας». Αλλά γιατί αυτές οι ενοχές να μην ισχύουν και για την Ουκρανία; Κάποιοι τρίτοι βλέπουν την εφαρμογή στην πράξη της ιδεολογίας περί «αλλαγής χάρη στο εμπόριο». Τη θεωρία αυτή διατύπωσε ο Γάλλοσμιρκανός Σαμιέλ Πιζάρ στο έργο «Τα όπλα της Ειρήνης» (περιπλέκοντας ακόμη περισσότερο την υπόθεση, ο Πιζάρ τυχάνει πατριός και μέντορας του Αμερικανού ΥΠΕΣ Τόνι Μπλίνγκεν). Και φθάνουμε

σε όσους έχουν γερμανοφοβικά αντανακλαστικά, οι οποίοι βλέπουν τον πρώην καγκελάριο Σρέντερ, που εγκαίνιασε τον καταραμένο αγωγό, να εξαγοράζεται εν συνεχεία από την Gazprom. Βλέπουν τον νυν επικεφαλής του έργου Ματίας Βάρνιγκ, πρώην αξιωματούχο της Στάτζι και συνοδοιπόρο του Βλαντιμίρ Πούτιν στα νιάτα του. Και βλέπουν και τις τρεις εταιρείες που οι ΗΠΑ έχουν βάλει στη μαύρη λίστα ως ύποπτες για τη συμμετοχή από γερμανικό έδαφος στην παρασκευή ρωσικών χημικών όπλων, όπως αυτά που δηλητηρίασαν τον Ναβάλνι.

Φίλοι Γερμανοί, μπροστά σε αυτή τη σύγχυση, μόνο μία είναι η λύση.

Να επανασυνδεθείτε με το πνεύμα του Κόνραντ Αντενάουερ, του Βάλτερ Χαλστάιν και του Βίλχελμ Ρέπκε, των αντιναζιστών και αντισταλινικών πατέρων της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Να θυμηθείτε ξανά το Τείχος της Ντροπής, που το διασχίζατε με σφαίρες και που κατέρρευσε

* Ο κ. Μπερνάρ-Ανρί Λεβί είναι Γάλλος φιλόσοφος.

Σκληρικό «τριγωνικής» έντασης μεταξύ Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ και ΚΙΝΑΛ

Οι στρατηγικές των κομμάτων και τα όπλα Μπτιστάκη για αυτοδυναμία

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Σκληρό πολιτικό παιχνίδι με όρους «τριγωνικής έντασης» μεταξύ Ν.Δ., ΣΥΡΙΖΑ και ΚΙΝΑΛ με διακύβευμα τους ψηφοφόρους του Κέντρου και μια μακρά προεκλογική περίοδο, που μπορεί να εκταθεί μέχρι την άνοιξη του προσεχούς έτους προοιωνίζονται τα νέα δεδομένα: δεδομένα που συνθέτουν ο διακηρυγμένος στόχος του Μεγάρου Μαξίμου για αυτοδυναμία, η προσπάθεια της Κουμουνδούρου να πείσει πως μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική εκδοχή εξουσίας μέσω του σχήματος της προοδευτικής διακυβέρνησης και η διατήρηση της Χαριλάου Τρικούπη σε υψηλά δημοσκοπικά επίπεδα.

Σημείο τομής, που διαμορφώνει τις στρατηγικές των κομμάτων αποτελούν τα ευρήματα ερευνών της κοινής γνώμης (Pulse για τον ΣΚΑΪ), σύμφωνα με τα οποία το ΚΙΝΑΛ έχει σχεδόν ισόποσες εισροές ψηφοφόρων από τη Ν.Δ. και τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και το μέτωπο που φάνηκε να δημιουργείται μεταξύ Ν.Δ. και ΚΙΝΑΛ κατά τη συζήτηση επί της πρότασης δυσπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ την περασμένη εβδομάδα στη Βουλή.

Στο Μέγαρο Μαξίμου αναγνωρίζουν, βεβαίως, ότι στις τελευταίες δημοσκοπήσεις καταγράφονται απώλειες προς το στρατόπεδο του κ. Ανδρουλάκη. Όμως, τις χαρακτηρίζουν πρόσκαιρες: όπως αναφέρουν συνομιλητές του πρωθυπουργού Κυριάκου Μπτιστάκη, σε κάθε έξαρση της πανδημίας τα ποσοστά της κυβέρνησης πέφτουν, ενώ τον Ιανουάριο προστέθηκαν ο ανειπηγής διαχείριση της κακοκαιρίας και η ακρίβεια. Με την υποχώρηση των κρουσμάτων και τις «ενέσεις» στο εισόδημα των νοικοκυριών, με εργαλεία την αύξηση του κατώτατου μισθού και τη μείωση του ΕΝΦΙΑ, η κυβερνητική εικόνα θα αναταχθεί, σημειώνουν οι ίδιες πηγές.

Προσθέτουν, όμως, ότι το «σκληρό ροκ» με το ΚΙΝΑΛ θα συνεχιστεί: πρώτον, επειδή η Χαριλάου Τρικούπη έριξε κάθε γέφυρα συνεννόησης ταυτιζόμενη με τον ΣΥΡΙΖΑ, καταψηφίζοντας την κυβέρνηση. Και, δεύτερον, διότι χωρίς την «πόλωση» με το ΚΙΝΑΛ

Στο Μέγαρο Μαξίμου εκτιμούν πως ο Κυριάκος Μπτιστάκης θα διατηρήσει το τρέχον σάφες προβάδισμα έναντι του Αλέξη Τσίπρα προτάσσοντας τα κυβερνητικά πεπραγμένα, με αιχμή τις μειώσεις φόρων και τις μεταρρυθμίσεις.

Γιατί ο κ. Ανδρουλάκης δεν θα είναι πλέον στο απυρόβλητο και η επιλογή Μαξίμου να μην ακολουθήσει τον κ. Τσίπρα στο παιχνίδι της πόλωσης.

αποδυναμώνεται το αφήγημα της αυτοδυναμίας. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά, όσο ο κ. Ανδρουλάκης παραμένει στο απυρόβλητο, τόσο θα ενισχύεται ως ο «συμπαθής» πόλος της πολιτικής σκηνής και η κοινή γνώμη θα γίνεται δεκτική σε σενάρια κυβερνητικής συνεργασίας.

Πάντως, θα πρέπει σημειωθεί πως σε συνομιλητές του ο νέος πρόεδρος του ΚΙΝΑΛ –παρότι δη-

λώνει δυσάρεστα αιφνιδιασμένος από τις επιθέσεις που δέχθηκε το κόμμα του το τελευταίο δεκαήμερο από τη Ν.Δ. –φέρεται αποφασισμένος να μη μεταβάλει στρατηγική. Αντιλαμβάνεται πως η αντιπαράθεση με την κυβέρνηση μπορεί να οδηγήσει ένα μικρό κομμάτι του 4%, που εμφανίζεται να αποσπά από το κυβερνών κόμμα, πίσω στη Ν.Δ., αλλά εκτιμά πως τα οφέλη θα είναι πολλαπλάσια εάν συνεχίσει τη στρατηγική των διακριτών αποστάσεων από κυβέρνηση και ΣΥΡΙΖΑ. Εξάλλου ο κ. Ανδρουλάκης έχει μέχρι τώρα διαψεύσει τις εκτιμήσεις ότι το ΚΙΝΑΛ θα «ξεφούσκωνε» λίγες εβδομάδες μετά την εκλογή του.

Η πορεία της Ν.Δ. προς την αυτοδυναμία είναι προφανές πως δεν σχετίζεται μόνο με την πορεία του ΚΙΝΑΛ. Περνάει και μέσα από τη διατήρηση διαφοράς ασφαλείας

έναντι του ΣΥΡΙΖΑ στις πρώτες εθνικές εκλογές που θα διεξαχθούν με σύστημα απλής αναλογικής. Στο Μέγαρο Μαξίμου κατανοούν πως δεν υπάρχουν πλέον οι όροι για επιμονή σε λογικές αντι-ΣΥΡΙΖΑ μετώπου. Εκτιμούν, όμως, πως θα διατηρήσουν το τρέχον σάφες προβάδισμα έναντι του Αλέξη Τσίπρα προτάσσοντας τα κυβερνητικά πεπραγμένα, με αιχμή τις μειώσεις φόρων και τις μεταρρυθμίσεις, που αποτελούν προτάγματα για τη μεσαία τάξη. Αντίθετα, η κυβέρνηση δεν θα μπει στον χορό της πόλωσης. Όπως λέγεται, η συγκεκριμένη στρατηγική ευνοεί τον ΣΥΡΙΖΑ, προκειμένου να συσπειρώσει τους οπαδούς του, αλλά και τον κ. Ανδρουλάκη, που σε αυτή την περίπτωση θα είναι σε θέση να εμφανιστεί ως η σοβαρή συνισταμένη του πολιτικού σκηνικού.

Με δεδομένο ότι οι πρώτες εκλογές με απλή αναλογική προεξοφλείται –παρά τη ρητορική του ΣΥΡΙΖΑ– πως θα αποθούν άκαρπες, η Ν.Δ. θεωρεί πως στις δεύτερες θα επιτευχθεί ο στόχος της αυτοδυναμίας, καθώς ο κ. Μπτιστάκης θα είναι ο μόνος με πραγματική πρόταση διακυβέρνησης. Στον αντιποδο, ο κ. Τσίπρας θα αναφέρεται σε προοδευτική διακυβέρνηση, αλλά χωρίς ορατούς εταίρους, ενώ οι αναφορές του κ. Ανδρουλάκη σε σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση προϋποθέτουν ότι το ΚΙΝΑΛ θα είναι πρώτο κόμμα.

Μια παράπλευρη πτυχή του νέου υπό διαμόρφωση σκηνικού είναι, τέλος, και το ψυχροπολεμικό κλίμα στις σχέσεις κυβέρνησης - Βενιζέλου, που πυροδότησε η αναφορά του κ. Μπτιστάκη στην υπόθεση της Novartis. Συνομιλητές του πρωθυπουργού σημειώνουν πως ο κ. Μπτιστάκης δεν μπορούσε να ακροαθεί στα στελέχη του ΚΙΝΑΛ που ενέπλεξε ο ΣΥΡΙΖΑ στην υπόθεση, καθώς η εκκρεμότητα με τον Ανδρέα Λοβέρδο συνεχίζει να υφίσταται. Η πραγματικότητα, πάντως, είναι πως οι σχέσεις κυβέρνησης - Βενιζέλου βρίσκονται σε «βέρτηκο» εδώ και μήνες, καθώς ο πρώην υπουργός φέρεται να διαφωνεί με επιλογές της, πρωτίστως στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής, αλλά όχι μόνο.

Το κόμμα του κ. Εμφιετζόγλου, ο ανεξάρτητος βουλευτής Κωνσταντίνος Μπογδάνος και στελέχη που κινούνται σήμερα εκτός Ν.Δ., όπως ο Μανώλης Αγγελάκας και ο Θανάσης Σκορδάς, έκαναν συζητήσεις, σε μερικές από τις οποίες συμμετείχε και ο Γιώργος Καρατζαφέρης, για πιθανή συνεργασία. Τέτοια προοπτική δεν φαίνεται πάντως στον ορίζοντα. Συνεπώς το μωσαϊκό που υπάρχει στα δεξιά της Ν.Δ. κάθε άλλο παρά την απειλεί. Με την παραπάνω στρατηγική ο κ. Μπτιστάκης θα επιχειρήσει αμφίπλευρη πίεση σε όλα τα κόμματα ώστε να περάσει τον πρώτο γύρο των εκλογών με απλή αναλογική όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα και να ξεδιπλώσει την κύρια αντεπιθεσή του στις δεύτερες εκλογές με το ερώτημα «σταθερή κυβέρνηση ή περιπέτειες». Σε όλες τις δημοσκοπήσεις καταγράφεται μία τάση που δείχνει πως η πλειονότητα των ψηφοφόρων του ΚΙΝΑΛ, παρά την αντίθετη μέχρι τώρα στάση της ηγεσίας τους, δεν βλέπουν αρνητικά τη Ν.Δ. ενώ σε μεγάλο ποσοστό περίριζο του 65% ομονοούν πως οι κυβερνήσεις συνεργασίας δεν αποδίδουν στην Ελλάδα. Με αυτά ως δεδομένα και με την πόλωση των δεύτερων εκλογών να είναι με βεβαιότητα πολύ μεγάλη, στο Μαξίμου θεωρούν πως το 37,5% με 38% είναι ένα στόχος εφικτός και θα επιτευχθεί στις επαναληπτικές εκλογές.

Εκλογικές ασκήσεις και εσωκομματικές ισορροπίες

Το ΚΙΝΑΛ αλλάζει την τακτική ΣΥΡΙΖΑ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Το παιχνίδι του Κέντρου άνοιξε και είναι πλέον για τρεις. Η ηγεμονία του Κυριάκου Μπτιστάκη στον χώρο αμφισβητείται για πρώτη φορά εδώ και δύομισι χρόνια. Ο ΣΥΡΙΖΑ μέσα στη δημοσκοπική του καχεξία επιχειρεί να εκμεταλλευτεί τη νέα κόντρα Ν.Δ. - ΚΙΝΑΛ. Και ο Νίκος Ανδρουλάκης, που φαίνεται να κερδίζει το ίδιο και από τους δύο μεγάλους, βρίσκεται μπροστά σε ένα μεγάλο δίλημμα: Ποιον δρόμο να διαλέξει.

Η «δαεική» ψήφος που είχε πάρει το 2015 ο Αλέξης Τσίπρας τον πρόδωσε σε μεγάλο βαθμό το 2019. Προδεικνύεται ωστόσο πως το ποσοστό των τελευταίων ευρωεκλογών (23,75%) αποτελεί το εκλογικό του υπόγειο. Είναι η βάση, την οποία προσπαθεί να υπερβεί, χωρίς ακόμα να έχει βρει τον τρόπο. Και οι οπτικές για το πώς πρέπει να κινηθεί στο νέο σκηνικό είναι δύο. Στελέχη των αριστερών πτέρυγας θεωρούν πως η γαλάζια παράταξη πράττει σωστά που επιτίθεται στο ΚΙΝΑΛ. Προχωράει σε σύγκρουση, προκειμένου να κόψει τις διαρροές και να μην αφήσει τους αντι-ΣΥΡΙΖΑ ψηφοφόρους να αλλάξουν στρατόπεδο. «Εμείς, αντί να κάνουμε πολιτικά μέτωπα, λέμε όλοι αδέρφια είμαστε», τονίζουν χαρακτηριστικά σε κατ' ιδίαν συσκέψεις τους.

Οι «προεδρικοί», προς το παρόν τουλάχιστον, πιστεύουν πως πρέπει να αφήσουν το ΚΙΝΑΛ να βάζει τις διαχωριστικές γραμμές, τρώντας στάση αναμονής. Είναι πολύ πιθανόν να απολαμβάνουν το θέαμα. «Είχε πάνω από δέκα χρόνια το ΠΑΣΟΚ να φάει δεξιές σφαλίες», τόνιζε στέλεχος της πλειοψηφούσας τάξης στην «Κ». Η στήριξη της πρότασης δυσπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ, ο πρωθυπουργός που έχασε τα κεντρώα στελέχη που κατηγορήθηκαν για τη Novartis, η απόρριψη του voucher της Νίκης Κεραμέως με μια ανακοίνωση καρμπόν από ΣΥΡΙΖΑ - ΚΙΝΑΛ και οι ίσες αποστάσεις της Χαριλάου Τρικούπη στο επεισόδιο Αθανασίου - Πολάκη έχουν φέρει τα πάνω κάτω το 2022.

Το βασικό σενάριο

Αν κάτι παρηγορεί τον ΣΥΡΙΖΑ είναι πως η είσοδος Ανδρουλάκη στο ταμπλό των διηγήσεων ποσοστών απειλεί σοβαρά την αυτοδυναμία Μπτιστάκη. Κορυφαίο στέλεχος από την πτέρυγα των «προεδρικών» ανέλκε στην «Κ» ένα σενάριο, που στην περίπτωση που έχει συζητηθεί περαιτέρω στην Κουμουνδούρου δείχνει πως δεν βαδίζουν προς τις εκλογές με όρους δεύτερου γύρου. Από τη μια πλευρά η αποδυναμωμένη Ν.Δ., που καταφέρνει να κερδίζει τις πρώτες εκλογές με ποσοστό κοντά στο 30%. Απέναντί της το δίπολο ΣΥΡΙΖΑ - ΚΙΝΑΛ, που μαζί ξεπερνούν άνετα το 40%.

Θα μπορούσαν να διεκδικήσουν κάτω από συγκεκριμένους όρους τον σχηματισμό μιας κυβέρνησης μειοψηφίας; Υπενθυμίζεται πως το Σύνταγμα δίνει το δικαίωμα σε μια κυβέρνηση να υπερψηφιστεί με απόλυτη πλειοψηφία επί των παρόντων βουλευτών. Με όριο την εξάμνη θητεία και μια προγραμματική συμφωνία που θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την αύξηση του κατώτατου μισθού, την κατάργηση των νόμων Χατζηδάκη κ.λπ., αλλά ενδεχομένως και την αλλαγή του εκλογικού νόμου, στόχος θα ήταν να δοθεί

ένα πρώτο δείγμα γραφής της προοδευτικής διακυβέρνησης στην κοινωνία.

Από την εξίσωση λείπει ο Νίκος Ανδρουλάκης, που γνωρίζει πολύ καλά πόσο ακριβά πλήρωσε το ΠΑΣΟΚ την προηγούμενη συνεργασία που είχε κάνει με τη Ν.Δ., ως δεύτερο κόμμα. «Ποιο λόγο έχει να ξανακάνει το ίδιο λάθος;», διερωτώνται οι περισσότερο ρεαλιστές στην αξιωματική αντιπολίτευση. Βέβαια υπό συνθήκες πίεσης και ακυβερνησίας, τα διλήμματα μπαίνουν με πιο επιτακτικό τρόπο. Η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ εξακολουθεί να περιλαμβάνει την πρωτιά, έστω και με μια ψήφο στις κάλπες της απλής αναλογικής, προκειμένου ο σχηματισμός προοδευτικής κυβέρνησης να μη γίνει με όρους ψήφου ανοχής, που θα την καθιστά απολύτως εξαρτώμενη.

Η βούληση του Αλέξη Τσίπρα για σαρωτικές αλλαγές ενόψει του συνεδρίου είναι ισχυρή.

Στόχος της Κουμουνδούρου παραμένει η πρωτιά στις κάλπες της απλής αναλογικής, προκειμένου ο σχηματισμός προοδευτικής κυβέρνησης να μη γίνει με όρους ψήφου ανοχής.

Στο νέο εκρηκτικό σκηνικό που έχει στηθεί, οι τελευταίες επιθέσεις του Ευάγγελου Βενιζέλου στο Μαξίμο, αλλά και η τοποθέτηση της Αννας Διαμαντοπούλου σε ιστοσελίδα, που δεν απέκλεισε τη συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ - ΚΙΝΑΛ, δείχνουν τους διαφορετικούς όρους με τους οποίους παίζει πλέον το πολιτικό παιχνίδι.

Το σίγουρο είναι πως η Κουμουνδούρου θα συντηρήσει την ακρίβεια στην κορυφή της επικαιρότητας. Δεν είναι όμως μόνο η μάχη της εξουσίας που προβληματίζει τον Αλέξη Τσίπρα. Το κόμμα του καλείται να πραγματοποιήσει ένα δύσκολο συνεδριο, από το οποίο πρέπει να βγει ενωμένο. Μέχρι στιγμής η κορύφωση της κριτικής προς τον Κυριάκο Μπτιστάκη λειτουργεί κατευθυνστικά στις τάξεις. Στην «Ομπρέλα» επιμένουν να πιέζουν και το τελευταίο τους κείμενο ήταν αρκετά σκληρό, λέγοντας «όχι στα παραχωρημένα αρχηγικά πρότυπα που δεν ταιριάζουν σε ένα σύγχρονο αριστερό ευρωπαϊκό κόμμα». Επαναλαμβάνουν πως ο πρόεδρος του κόμματος θα πρέπει να εκλέγεται από το συνέδριο, όπως και η Κεντρική Επιτροπή. Για το αν θα βρεθεί συμβιβαστική φόρμουλα, όπως έχει δημοσιεύσει η «Κ», οι συζητήσεις των επόμενων ημερών θα είναι κρίσιμες. Η βούληση του Αλέξη Τσίπρα, πάντως για σαρωτικές αλλαγές είναι ισχυρή.

Η αυτοδυναμία και το «όχι σε Βελόπουλο»

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Την επίτευξη της αυτοδυναμίας προτάσσει σε κάθε δημόσια αλλά και ιδιωτική συζήτηση ο Κυριάκος Μπτιστάκης, θέτοντας από τώρα ένα ξεκάθαρο δίλημμα για τις επόμενες εκλογές. Στο πλαίσιο αυτό ο πρωθυπουργός κλείνει κάθε σενάριο περί συγκυβέρνησης με τον Κυριάκο Βελόπουλο και το κόμμα της Ελληνικής Λύσης, ένα σενάριο το οποίο υπάρχει στο παρασκήνιο εδώ και αρκετό καιρό. Σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες της «Κ», ο πρωθυπουργός μιλώντας σε συνεργάτες του προσφάτως ανέφερε χαρακτηριστικά πως «δεν τίθεται απολύτως κανένα ζήτημα κυβερνητικής συνεργασίας με τον Βελόπουλο», αποτυπώνοντας με αυτόν τον τρόπο την ξεκάθαρη στρατηγική του κόμματός του.

Ο κ. Μπτιστάκης ξεκαθαρίζει πως δεν υπάρχει καμία πιθανότητα συγκυβέρνησης με τον κ. Βελόπουλο, υπεργεί την κεντρική στρατηγική του περί αυτοδυναμίας με τρεις τρόπους: Πρώτον, απευθύνεται στο κεντρώο και σοβαρό ακροατήριο που εν πολλοίς θα κρίνει τις επόμενες εκλογές, καθώς το να αιωρείται πιθανή συνεργασία με την Ελληνική Λύση είναι βέβαιο πως θα απομακρύνει κεντρώους και μετριοπαθείς ψηφοφόρους από τη Ν.Δ. Δεύτερον, «απαντά» εμμέσως στον κ. Ανδρουλάκη ο οποίος έχει δηλώσει πως αν αναζητά η Ν.Δ. συγκυβέρ-

νηση να την ψάξει στο πρόσωπο του κ. Βελόπουλου. Τρίτον, αποκρυσταλλώνει τη στρατηγική του κόμματός για την επίτευξη της αυτοδυναμίας συσπειρώνοντας τους πολίτες που αφενός δεν θέ-

Το σχέδιο της Ν.Δ. για να αποδυναμώσει τις εκ δεξιών της πιέσεις.

λουν περιπέτειες, αφετέρου δεν επιθυμούν επιστροφή του Αλέξη Τσίπρα. Πλην των παραπάνω στρατηγικών στόχων, η δεδομένη πρόθεση του Μπτιστάκη, που θα εκφραστεί και δημοσίως το επόμενο διάστημα, να αποκλείσει κάθε πιθανότητα συγκυβέρνησης με την Ελληνική Λύση υπηρετεί και έναν ακόμα στόχο: Με αυτόν τον τρόπο συμπίεζει το κόμμα της Ελληνικής Λύσης και όσους ψηφοφόρους του δεν θέλουν να δουν επιστροφή του κ. Τσίπρα στην εξουσία, επιχειρώντας να το οδηγήσει μέσω της δεδομένης πόλωσης που θα υπάρξει όσο πηγαίνουμε προς τις εκλογές ακόμα και εκτός Βουλής. Τούτο θα βοηθήσει πολύ τη Νέα Δημοκρατία, καθώς το ποσοστό της αυτοδυναμίας του πρώτου κόμματος θα εξαρτηθεί από το συνολικό ποσοστό των κομμάτων που θα μείνουν εκτός Βουλής. Συγκεκριμένα για

κάθε 1% που λαμβάνει ένα κόμμα εκτός Βουλής, πέφτει κλιμακωτά 0,4, 0,3 κτλ. το ποσοστό αυτοδυναμίας. Αυτό σημαίνει πως εάν η Ελληνική Λύση ή το ΜέΡΑ25 που είναι κόμματα Βουλής έμειναν εκτός με οριακά ποσοστά, τότε αυτομάτως το ποσοστό που θα χρειαζόταν η Ν.Δ. για να κερδίσει την αυτοδυναμία θα έπεφτε ακόμα και περίι του 36,5 με 37%. Τα δύο κόμματα πάντως δεν είναι αυτή τη στιγμή σε τροχιά εξόδου από τη Βουλή –ειδικά το κόμμα Βελόπουλου είναι σταθερό–, που σημαίνει ότι με τα σημερινά δεδομένα η Ν.Δ. θα χρειάζεται ποσοστό πάνω από το 37,5% στις δεύτερες εκλογές για να πάρει την αυτοδυναμία. Είναι δεδομένο πάντως πως με βάση αυτούς τους υπολογισμούς το κυβερνών κόμμα θα ήθελε πολλά μικρά κόμματα με σημαντικό ποσοστό εκτός Βουλής, ώστε να το διευκολύνουν. Στο πλαίσιο αυτό η κινητικότητα που υπάρχει στα δεξιά του θα μπορούσε να το ευνοήσει. Αυτή τη στιγμή αρκετά κόμματα, όπως των κ. Τζήμερου –Κρανιδιώτη αλλά και οι Έλληνες του έγκλειστου στις φυλακές Ηλία Κασσιδιάρη, λαμβάνουν ποσοστά που εντοπίζονται στις δημοσκοπήσεις, χωρίς να καταφέρνουν να ξεπερνάνε το όριο του 3%. Αυτή η συνθήκη ευνοεί τη Ν.Δ.

Την ίδια ώρα, υπάρχουν πολλά μικρά κόμματα στα δεξιά της Ν.Δ., που το προηγούμενο διάστημα έγιναν προσπάθειες συνένωσής τους.

Σκληροί ποινικοί σε στρατούς χούλιγκαν

Το προφίλ και οι μέθοδοι εμπλοκής

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Το μεσημέρι της 9ης Σεπτεμβρίου 2021, ο 32χρονος οργανωμένος οπαδός του Παναθηναϊκού Ρουσλάν Π. μαζί με έναν φίλο του βρίσκονταν έξω από τον σύνδεσμο της ομάδας στη λεωφόρο Αλεξάνδρας, όταν είδαν περίπου δέκα άτομα να κινούνται απειλητικά εναντίον τους. «Ο ένας από αυτούς κρατούσε πυροβόλο όπλο σημαδεύοντας τον Ρουσλάν, με τον τελευταίο να προσπαθεί να του το αρπάξει». Ο ένοπλος πυροβόλησε τρεις φορές κατά του 32χρονου, με τη μία από τις σφαίρες να τον τραυματίζει σοβαρά στην πλάτη. Είκοσι ημέρες αργότερα, αστυνομικοί της Ασφάλειας τον επισκέφθηκαν στον «Ευαγγελισμό» προκειμένου να του πάρουν κατάθεση για όσα είχαν προηγηθεί. «Κατά την εξέτασή του περιέγραψε την εις βάρος του απόπειρα ανθρωποκτονίας, χωρίς ωστόσο να είναι σε θέση να αναγνωρίσει τους δράστες. Ερωτηθείς επακριβώς σχετικά με το άτομο που τον πυροβόλησε αποκρίθηκε χαρακτηριστικά: “Δεν θέλω να πω κάτι άλλο. Θέλω να σταματήσουμε την κατάσταση”.

Για συμμετοχή στην επίθεση συνελήφθησαν τέσσερα άτομα, οργανωμένοι οπαδοί και αυτοί του Παναθηναϊκού, σε μια πρωτοφανή στα αστυνομικά χρονικά ένοπλη σύγκρουση μεταξύ σκληροπυρηνικών οπαδών, της ίδιας μάλιστα ομάδας!

Το αιματηρό περιστατικό θεωρήθηκε από τα στελέχη των υπηρεσιών ασφαλείας σαφώς ένδειξη κλιμάκωσης της οπαδικής βίας, ενώ ήταν η αφορμή για την πρωτοβουλία της πράσινης ΠΑΕ να «απενεργοποιήσει» τους στρατούς των οργανωμένων οπαδών. Οι εμπλεκόμενοι σε αυτό είχαν βαρύ ποινικό παρελθόν, επιβεβαιώνοντας ότι στις τάξεις των οργανωμένων οπαδών συμμετέχουν σκληροί ποινικοί. Και οι τέσσερις συλληφθέντες είχαν κατηγορηθεί στο παρελθόν για συγκρούσεις με χούλιγκαν αντίπαλων ομάδων, ενώ ο 47χρονος που κα-

νελευσινιακού κατά τη διάρκεια –κυρίως– εκτός έδρας αναμετρήσεων. Ο ένας μάλιστα από τους κατηγορούμενους συμμετείχε επ’ αμοιβή σε επεισόδια με αντιπάλους οπαδούς και αναλάμβανε να τρομοκρατεί τους παίκτες αντίπαλων ομάδων, με στόχο να επηρεάσει τα αποτελέσματα των αγώνων.

Η σκοτεινή πλευρά της οπαδικής βίας επανήλθε στο προσκήνιο με τον πλέον δραματικό τρόπο: τον θανάσιμο τραυματισμό του 19χρονου φιλάθλου του Αρν, Αλκν Καμπανού, από χούλιγκαν του ΠΑΟΚ. Ενός ουσιαστικά ανυποψίαστου, όπως περιγράφεται από πηγές στη συμπτωτεύουσα, νεαρού που δεν είχε σχέση με οργανωμένους «στρατούς» οπαδών. Και μπορεί μεν το τραγικό συμβάν να σοκάρε την ελληνική κοινωνία, για όσους όμως παρακολουθούν από κοντά όσα συμβαίνουν το τελευταίο διάστημα εντός, αλλά κυρίως εκτός γηπέδου, ο θάνατος τραυματισμός ενός νέου

οπαδών είναι αμέτρητα. Τα τελευταία χρόνια, όμως, φαίνεται να έχουν ενταθεί σε συχνότητα και σοβαρότητα.

Το 2017, ο οπαδός του ΠΑΟΚ Νάσος Κωνσταντίνου σκοτώθηκε όταν τον χτύπησε αυτοκίνητο καθώς επικειρούσε να ξεφύγει από επίθεση οπαδών του Ηρακλή. Το

Ως «πυριτιδαποθήκη» χουλιγκανισμού, έτοιμη να εκραγεί πολύ πριν από τη δολοφονία του Αλκν, περιγράφουν τη Θεσσαλονίκη Αρχές και φίλαθλοι της πόλης.

2020, ο οπαδός του Αρν Τόσκο Μποζατζίσκι σκοτώθηκε από διερχόμενο αυτοκίνητο προσπαθώντας να ξεφύγει από επίθεση οπαδών του ΠΑΟΚ. Η 27χρονη οδηγός κρίθηκε ένοχη για ανθρωποκτονία με ενδεχόμενο δόλο και αργότερα αφέθηκε ελεύθερη. Όσον αφορά τα οπαδικά μαχαίρωματα, τα σοβαρά περιστατικά των τελευταίων δύο χρόνων

«Αυτός κρατούσε το στείλιάρι»

Τον 23χρονο σεσημασμένο οπαδό του ΠΑΟΚ που συνελήφθη για τον φόνο του Αλκν Καμπανού αναγνώρισε ως έναν από τους δράστες φίλος του 19χρονου, που ήταν παρών στο συμβάν. Κατέθεσε ότι τον είδε να κρατάει ένα στείλιάρι, πάνω στο οποίο μάλιστα βρέθηκαν ίχνη αίματος του θύματος. Επιπλέον, το αυτοκίνητό του διακρίνεται στη σκηνή του εγκλήματος, ενώ από βίντεο προκύπτει ότι ο συλληφθείς αμέσως μετά τον φόνο πηγαίνει στον σύνδεσμο του ΠΑΟΚ στα «Λαδάδικα» μαζί με τρεις συνεργούς του. Η ΕΛ.ΑΣ. διαθέτει στοιχεία για την ταυτότητά τους, ωστόσο βρίσκεται εν αναμονή των αποτελεσμάτων από την άρση απορρήτου στο κινητό του δράστη και την εργαστηριακή εξέταση σε πειστήρια από τη σκηνή του εγκλήματος, προκειμένου «να τους δέσει» με την υπόθεση. Η απολογία του 23χρονου για τον φόνο και τις δύο απόπειρες δολοφονίας είναι προγραμματισμένη για αύριο.

σε συγκρούσεις μεταξύ οπαδών αντίπαλων ομάδων έμοιαζε δυστυχώς με πιθανό ενδεχόμενο. «Παρατηρώμε το τελευταίο διάστημα μια ποιοτική αναβάθμιση στη δράση των χούλιγκαν με τη χρήση μαχαίριών», σχολιάζει στην «Κ» αρμόδιο στέλεχος της Διευθύνσης Ασφάλειας Αττικής, και για του λόγου το αληθές παραθέτει μια σειρά από περιστατικά που καταγράφηκαν στη διάρκεια των τελευταίων δύο - τριών μηνών. Την 24η Νοεμβρίου, για παράδειγμα, στο περιθώριο αγώνα βόλεϊ γυναικών του Παναθηναϊκού με αντίπαλο την Οστράβα στο Μαρούσι, αστυνομικοί της ομάδας Δ.Ι.Α.Σ. συνέλαβαν ούτε λίγο ούτε πολύ 57 οπαδούς του Παναθηναϊκού, οι οποίοι είχαν στην κατοχή τους σουγιάδες, μαχαίρια, καταβίδια, τσεκούρια, τιμπουσσόν, σφυριά και άλλα πολεμοφόδια. Στις 15 Ιανουαρίου 2022, στο περιθώριο του αγώνα ποδοσφαίρου Απόλλων - Αρns, προσήλκθησαν 87 οπαδοί της φιλοξενούμενης ομά-

«Παράσημα» βίας στα social media

Φωτογραφίες από τη δράση τους, στις οποίες εμφανίζονται να κρατούν μαχαίρια και ρόπαλα, δημοσιεύουν σε λογαριασμούς που διατηρούν στα κοινωνικά δίκτυα οι σκληροί, οργανωμένοι οπαδοί ομάδων, όπως αυτοί που πρωταγωνίστησαν στη δολοφονία του 19χρονου Αλκν Καμπανού, στη Θεσσαλονίκη.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

όσο και στη Θεσσαλονίκη έρχονται ως απάντηση σε προηγούμενες συγκρούσεις χούλιγκαν, για τις οποίες οι ίδιοι οι πρωταγωνιστές προέβησαν σε αναρτήσεις στα social media, μαζί με σκόλια όπως: «Ανεβάζετε και λέτε θα τα πούμε στους δρόμους. Εμείς κάθε μέρα στη γύρα είμαστε. Εσείς που είστε;».

Μόλις λίγα εικοσιτετράωρα πριν από τον θανάσιμο τραυματισμό του Αλκν Καμπανού, σκληροπυρηνικοί οπαδοί του Αρν είχαν πραγματοποιήσει επίθεση σε σύνδεσμο οπαδών του ΠΑΟΚ κατά τη διάρκεια εκδηλώσης για την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας. Κάτι παρόμοιο συνέβη την περασμένη Κυριακή στο Πέραμα. Χούλιγκαν της ΑΕΚ έστησαν ενέδρα σε οργανωμένους οπαδούς του Ολυμπιακού, που κατευθύνονταν στα γραφεία του συνδέσμου τους για την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας. Ενα από τα πλέον αναγνωρίσιμα στελέχη της «Θύρας 7» μόλις που πρόλαβε να πηδήξει έξω από το αυτοκίνητό του, ένα mini cooper, τη στιγμή που το πυρπολούσαν οι επιτιθέμενοι. Η ενέδρα οργανώθηκε ως απάντηση στην επίθεση οπαδών του Ολυμπιακού σε αυτούς της ΑΕΚ στο περιθώριο αγώνα για την Α1 μπάσκετ, στα Λιόσια.

Από τον Σεπτέμβριο μέχρι σήμερα πάνω από 300 σκληροί οπαδοί των μεγάλων ομάδων της Αττικής έχουν προσαχθεί στα γραφεία της Ασφάλειας και οι 150 από αυτούς έχουν συλληφθεί για συμμετοχή σε επεισόδια, κατοχή όπλων, βεγγαλικών κ.ο.κ. «Το 30% αυτών είναι ανήλικοι, ενώ οι υπόλοιποι είναι ηλικίας 20 έως 30 ετών», εξηγεί

στην «Κ» αρμόδια αστυνομική πηγή, διευκρινίζοντας ότι στη «μαύρη λίστα» της Υποδιεύθυνσης Αντιμετώπισης Βίας στους Αθλητικούς Χώρους υπάρχουν καταχωρισμένα περίπου 300 άτομα, σκληροί χούλιγκαν όλων των ομάδων της Αττικής.

Τα πολιτικά άκρα

Από την εξίσωση της οπαδικής βίας, τέλος, δεν λείπει το στοιχείο της διασύνδεσης των χούλιγκαν με τα πολιτικά άκρα. Σε λογαριασμό που διατηρεί στα κοινωνικά δίκτυα εθνικιστική οργάνωση υπάρχει δημοσιευμένη φωτογραφία με φόντο τη Θύρα 13 του Παναθηναϊκού, στην οποία κουκουλοφόροι κρατούν πανό με σύνθημα: «Στις τουρκικές προκλήσεις η λύση είναι μία, τα σύνορα να φτάσουμε ως τη Μικρά Ασία - Αλληλεγγύη στον Στρατό».

Αντίστοιχα, η λεζάντα κάτω από φωτογραφία χούλιγκαν της ΑΕΚ που κραδαινουν βόμβες μολότοφ και φορούν αντιασφυγιγόνες μάσκες γράφει: «ΑΕΚ, βία, τρομοκρατία». Η δολοφονία του 19χρονου Αλκν στη Θεσσαλονίκη έγινε γνωστή στους κύκλους των σκληροπυρηνικών οπαδών, ή Ultras στη δική τους αργκό, όλης της Ευρώπης. Αναφορά στο τραγικό συμβάν έκανε ένα εικοσιτετράωρο αργότερα σελίδα με τίτλο Hooliganscene. Αποτiei κατά κάποιον τρόπο φόρο τιμής στον άτυχο νεαρό με ένα σύντομο κείμενο κάτω από μια φωτογραφία ενός πανό που κρατούν οι οπαδοί μιας ομάδας που αναφέρει το εξής: «Only losers use knives» (μόνο δειλοί χρησιμοποιούν μαχαίρια).

«Μιλάμε για φάλαγγες που παριστάνουν τους οπαδούς»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Το βράδυ της Πέμπτης, στο πλάι της πολυκατοικίας με τον αριθμό 18 στην οδό Θεοδώρου Γαζή, έχει μαζευτεί κόσμος. Μπουκέτα σε πλαστικά περιτυλίγματα, τον διπλανό τοίχο καλύπτουν κιτρινόμαυρες, κυρίως, φανέλες και κασκόλ, και δεκάδες σημειώματα, το φως από τα κεριά που καίνε σε εκατοντάδες κόκκινα καντήλια φαίνεται από τον κάθετο δρόμο. Μπλε αυτοκόλλητα με άσπρα περιγράμματα είναι κολλημένα στον τοίχο – «Οδός Αλκιβιάδν Καμπανού», γράφουν. Κι ενώ στους δρόμους της Χαριλάου τα περισσότερα γκράφιτι λένε «Αρns», στο πεζούλι της οδού Γάζη λέει «Αλκν Zeis». Αλλά ο Αλκns Καμπανός δεν ζει. Δολοφονήθηκε σε αυτόν ακριβώς τον δρόμο, έξω από αυτήν ακριβώς την πολυκατοικία, γιατί σε μια ερώτηση κάποιoi έκριναν την απάντησή του λάθος. Και η απάντηση ήταν «Αρns».

Σύμφωνα με όλες τις μαρτυρίες, ο Αλκns δεν ήταν καν οργανωμένος σε κάποιο σύνδεσμο. Τα επεισόδια μεταξύ των επονομαζόμενων χούλιγκαν δεν είναι κάτι καινούργιο. Και στη Θεσσαλονίκη τα επεισόδια μεταξύ

στη Θεσσαλονίκη είναι τουλάχιστον 30, λέει στην «Κ» αστυνομική πηγή, παρότι γήπεδα και σύνδεσμοι έχουν κατά διαστήματα κλείσει λόγω πανδημίας. «Είχαμε αρκετά περιστατικά παρόμοιας φύσης – ολιγομελής ομάδα, 5 με 15 ατόμων, επιτίθεται σε πολύ λίγα άτομα, τα χτυπιέματα είναι κυρίως στα πόδια και στους γλουτούς», δηλώνει. «Κατά κύριο λόγο», λέει, στη Θεσσαλονίκη «είναι μεταξύ Αρν - ΠΑΟΚ, όχι ότι οι οπαδοί του Ηρακλή είναι πιο ήσυχoi – είναι πιο πολυπληθείς οι οπαδοί των άλλων δύο», τονίζει.

Κάποια από τα περιστατικά, αναφέρει, γίνονται ως αντίποινα – σε άλλα τα θύματα είναι, τραγικά, τυχαία. «Ρωτάνε “τι ομάδα είσαι;” ή βλѐπουν κάποιον που φοράει διακριτικά μιας άλλης ομάδας», αναφέρει η αστυνομική πηγή, και επιτίθενται. «Γι’ αυτό δεν φοράμε χρώματα», λέει ένας φίλαθλος του Αρν, συμπληρώνοντας πως πριν από κάποια χρόνια οπαδοί του ΠΑΟΚ είχαν κυνηγήσει τον αδελφό του, όταν φεύγοντας από ένα παιχνίδι, παρότι δεν απάντησε στην ερώτηση «τι ομάδα είσαι;», είδαν το κιτρινο χρώμα του κασκόλ που είχε κρύψει.

«Έχουν συμβεί διάφορα περιστατικά, δεν θα βγάλουμε την ουρά μας απέξω», λέει στην «Κ» ένας 37χρονος οπαδός του Αρν έξω από τον σύνδεσμο της Χαριλάου. «Αλλά», τονίζει, «δεν ξυπνάμε όλοι οι οπαδοί και λένε “πιάμε να σφάζουμε”». Τα τελευταία χρόνια πιστεύει πως ορισμένοι οπαδοί του ΠΑΟΚ «έχουν πάρει αέρα γιατί δεν τους αγγίζουν – τα προηγούμενα χρόνια δεν γίνονταν αυτά, γιατί δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση μετά».

«Πλακώνονται κάθε μέρα»

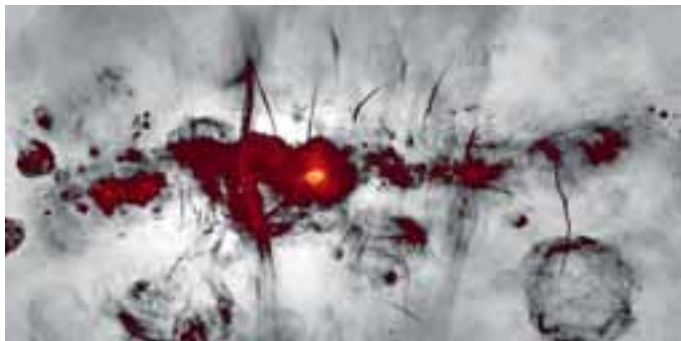
Ενας φίλαθλος του ΠΑΟΚ δηλώνει στην «Κ» πως ενώ δεν γίνονται σκηνικά «τόσο ακραία» όσο η δολοφονία του Αλκν, άλλα συμβάντα είναι συχνά. «Κάθε μέρα μπορεί να πλακώνονται στο έζλο», αναφέρει σχετικά με τους συνδέσμούς, που δεν ελέγχονται. «Μόνο κριτήριο είναι η υποστηρίξεις την ίδια ομάδα», συμπληρώνει.

«Μιλάμε για συμμορίες εγκληματικών φύσης, με αρκnhγούς, υπαρχηγούς, είναι κανονικές φάλαγγες που παριστάνουν τους οπαδούς ομάδων», λέει στην «Κ» τѐως εργαζόμενος ομάδας της

Θεσσαλονίκης, συμπληρώνοντας μάλιστα πως δεν κρύβουν καν την παραβατική τους δραστηριότητα. «Νιώθουν ότι οι ομάδες τους τους χρειάζονται, ότι έχουν μια είδους ασυλία», τονίζει, σημειώνοντας πως και οι ομάδες φέρουν μερίδιο ευθύνης. «Αγκάλιασαν τέτοια γκρουπ», δηλώνει. «Στο ελληνικό ποδόσφαιρο μπορείς να δεις εκφάνσεις του υποκόσμου όπου και να κοιτάξεις», λέει, αλλά τονίζει πως η βία δεν έχει να κάνει μόνο με το ποδόσφαιρο.

Πρόσφατα, μια συμπλοκή ήταν μεταξύ μελών ίδιου συνδέσμου, αναφέρει η αστυνομική πηγή από τη Θεσσαλονίκη, με άλλη πηγή να λέει στην «Κ» πως αφορούσε διαφορετικές πολιτικές παρατάξεις συνδέσμου του ΠΑΟΚ. «Η εμπειρία και σε άλλες χώρες δείχνει πως το ποδόσφαιρο μπορεί να είναι ένα κανάλι εκτόνωσης βίας, αλλά αυτή η βία προέρχεται από πιο βαθιές συνθήκες στην κοινωνία και ψάχνει οποιαδήποτε κατάλληλη διέξοδο», δηλώνει στην «Κ» ο Κέβιν Φέδερτσον, διευθυντής του Hellenic Observatory στο LSE. «Πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις ρίζες του προβλήματος», αναφέρει.

Το βράδυ της Πέμπτης, τουλάχιστον τρεις σύνδεσμοι του ΠΑΟΚ στη Θεσσαλονίκη ήταν κλειστοί. Στην πολυκατοικία με τον αριθμό 39 στην Παλαιών Πατρών –για τα ευρήματα (σουγιάδες, φτυάρια, ρόπαλα κ.ά.) στον συγκεκριμένο σύνδεσμο καταδικάστηκε ο 23χρονος που κατηγορείται για τον φόνο του Αλκν σε 4 χρόνια και 3 μήνες φυλάκιση, ενώ έγιναν και άλλες συλλήψεις για ευρήματα σε συνδέσμούς ΠΑΟΚ και Αρν– το κουδούνι γράφει με ακνά γράμματα, σχεδόν ολοσχερώς ξεθωριασμένα, «ΠΑΟΚ». «Ο σύνδεσμος είναι εδώ από το 1976, έχουν περάσει γενιές και γενιές», λέει στην «Κ» εργαζόμενος του διπλανού πάρκινγκ. «Μαζεύονται το βράδυ», συμπληρώνει, «ούτε λίγος ούτε πολύς κόσμος, για να δουν αγώνα, επειδή δεν πάνε στο γήπεδο». Οι κάτοικοι της πολυκατοικίας, σημειώνει, θέλουν να τους δώσουν. «Εμάς που μας ξέρουν, δεν μας πειράζουν, αν δεν σε ξέρουν...», ξεκινάει, αφήνοντας τη σκέψη του ατελή. Το κουδούνι του αριθμού 39 την Πέμπτη δεν απαντάει. «Σιγά», συνεχίζει, «μην εμφανιστούν – σε κάνα δυο μήνες τώρα».

Η εικόνα, από το ραδιοτηλεσκόπιο MeerKAT, αποκαλύπτει μια καταιγίδα δραστηριοτήτων στην κεντρική περιοχή του γαλαξία μας.

Η «καταιγίδα» στην καρδιά του γαλαξία μας

Το μυστήριο των «λαμπερών νημάτων»

Τον **DENNIS OVERBYE**
THE NEW YORK TIMES

Ο **θόρυβος** και το χάος κυριαρχούν στην καρδιά του γαλαξία μας, όπως αποτυπώνεται σε μια εντυπωσιακή εικόνα που τραβήχτηκε πρόσφατα από αστρονόμους στη Νότια Αφρική. Η εικόνα, από το ραδιοτηλεσκόπιο MeerKAT, αποκαλύπτει μια καταιγίδα δραστηριοτήτων στην κεντρική περιοχή του γαλαξία μας, καθώς νήματα ραδιοεκπομπής απεικονίστηκαν να μπλέκονται και να εκτοξεύονται στο Διάστημα ανάμεσα σε φασαλίδες ενέργειας. Στο κέντρο βρίσκεται ο Τοξότης Α*, μια υπερμεγέθης μαύρη τρύπα που εκπέμπει τον δικό της θεαματικό βόμβο. Η εικόνα καταγράφηκε και αναλύθηκε από ομάδα αστρονόμων με επικεφαλής τον Ιαν Χέιγουντ του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης και του Ραδιοαστρονομικού Παρατηρητηρίου της Νότιας Αφρικής. Οι επιστήμονες δημοσίευσαν τα αποτελέσματά τους στο περιοδικό Astrophysical Journal.

Εχουμε συνηθίσει να βλέπουμε τους γαλαξίες ως απαλά φώτα ή ως μεγαλοπρεπείς, λαμπερές δίνες και σπάνια βλέπουμε τι κρύβεται μέσα τους. Στα τηλεσκόπια ορατού φωτός, μεγάλα τμήματα του γαλαξία γίνονται μαύρα από τα ενδιάμεσα σύννεφα κοσμικής σκόνης. Αντίθετα, τα ραδιοκύματα διαπερνούν πλήρως τα σύννεφα αυτά, επιτρέποντας στο MeerKAT να «δει» πιο πολλές λεπτομέρειες. Είκοσι ξεχωριστές παρατηρήσεις, που παρήγαγαν 70 terabytes δεδομένων και απαιτούσαν τρία χρόνια επεξεργασίας, χρειάστηκαν για τη δημιουργία της εικόνας. Το αποτέλεσμα είναι ένα πανόραμα

πλάτους 1.000 και ύψους 600 ετών φωτός των κεντρικών περιοχών του γαλαξία. Ο δίσκος του γαλαξία μας, όπου βρίσκονται τα περισσότερα αστέρια και εξωπλανήτες, εμφανίζεται ως μια ανομοιομορφη οριζόντια μουντζούρα. Μια πυκνή μάζα ενέργειας στη μέση σηματοδοτεί το σημείο όπου κρύβεται μια μαύρη τρύπα, τέσσερα εκατομμύρια φορές μεγαλύτερη από τον Ηλιο μας. Η γύρω περιοχή είναι γεμάτη με λαμπερά νήματα μήκους 100 ετών φωτός. Οι αστρονόμοι υποθέτουν ότι τέτοια νήματα, που αναγνωρίστηκαν για πρώτη φορά 35 χρόνια πριν, σχηματίζονται

Στο κέντρο βρίσκεται ο Τοξότης Α*, μια υπερμεγέθης μαύρη τρύπα που εκπέμπει τον δικό της θεαματικό βόμβο.

από μαγνητισμένους σωλήνες αερίου και σωματίδια υψηλής ενέργειας, αλλά εξακολουθούν να μην καταλαβαίνουν πώς δημιουργήθηκαν. Η μελέτη συγκέντρωσε νέα παραδείγματα τέτοιων χαρακτηριστικών για να μελετηθεί για πρώτη φορά τις ιδιότητες και ποικιλίες τους ως ομάδας. Κάθετα επάνω και κάτω από τον γαλαξιακό δίσκο εκπέμπεται ένα ταιριαστό ζεύγος γιγαντιαίων ραδιοφυσάλιδων, πιθανά υπολείμματα μιας σειράς εκρήξεων σουπερνόβα πριν από εκατομμύρια χρόνια. Στο βάθος, η εικόνα είναι διάστικτη με τις φωτεινές κοκκίδες των υπερμεγέθων μαύρων οπών από μακρινούς γαλαξίες.

Η κάθοδος των αρνητών, οι νεοναζί και οι... γκιλοτίνες

Υποκίνηση των αντιεμβολιαστικών διαδηλώσεων από ακροδεξιές οργανώσεις

Της **ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΔΗ**

Ορμή, ένταση και βία είναι τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά των διαδηλώσεων αντιεμβολιαστών τις τελευταίες εβδομάδες και στις δύο όχθες του Ατλαντικού. Η αύξηση του αριθμού των κυβερνήσεων που επιλέγουν το μέτρο του υποχρεωτικού εμβολιασμού ως προϋπόθεση για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και την ταχύτερη επιστροφή στην κανονικότητα εξόργισε χιλιάδες αρνητές των εμβολίων. Ταυτόχρονα, παρείχε μια χρυσή ευκαιρία που άδραξαν οργανώσεις στα άκρα του πολιτικού φάσματος. Στο στόχαστρο του μένους των αντιεμβολιαστών βρέθηκε την περασμένη εβδομάδα ο Καναδάς. Με αφορμή την υποχρέωση εμβολιασμού των οδηγών φορτηγών, χιλιάδες οδηγοί με τα οχήματά τους, η περίφημη «αυτοκινητοπομπή της ελευθερίας», κατέκλυσαν τους δρόμους της Οτάβας, θέτοντάς τη σε κατάσταση πολιορκίας. Η εισβολή προκάλεσε κυκλοφοριακή ασφυξία, με τους πολίτες να εξοργίζονται από τα νυχθημερόν κορναρίσματα και την πλήρη αδυναμία μετακίνησης.

Η «αυτοκινητοπομπή της ελευθερίας», σε μια κίνηση υψηλού συμβολισμού, περικύκλωσε και απέκλεισε το канаδικό Κοινοβούλιο. Οι αντιεμβολιαστές όμως αυτή τη φορά δεν περιορίστηκαν στα συνθήματα και στην πχορρύπανση. Οι άγριες διαθέσεις τους ξανάγκασαν τον πρωθυπουργό Τζάστιν Τριντό και την οικογένειά του να αναζητήσουν καταφύγιο μακριά από την πόλη. Την ίδια στιγμή, οι διαδηλωτές βεβίλωσαν ιστορικά μνημεία, μεταξύ των οποίων το Εθνικό Μνημείο Πεσόντων και το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη, απείλυσαν αστυνομικούς, δημοτικούς υπαλλήλους, ακόμη και το προσωπικό δημοτικού συστήσιου αστέγων προκειμένου να υπορπάξουν μερικές μερίδες φαγητού. Δεν εξέφρασαν, πάντως, μόνο την οργή τους για τον υποχρεωτικό εμβολιασμό και τους περιορισμούς. Το канаδικό Παρατηρητήριο κατά του Μίσους κατέγραψε πληθώρα περιστατικών, που μαρτυρούν ότι κάποιοι από αυτούς είχαν διαφορετική ατζέντα. Ορισμένοι ύψωναν σημαίες με τη ναζιστική σβάστικα, αποκαλύπτοντας τη σύνδεσή τους με νεοναζιστικές οργανώσεις. Αυτοί, ωστόσο, δεν ήταν αναπάντεχο. Το Ισπανικό Στρατηγικό Διαλόγου, με έδρα το Λονδίνο και στόχο

Στον Καναδά, με αφορμή την υποχρέωση εμβολιασμού των οδηγών φορτηγών, χιλιάδες οδηγοί με τα οχήματά τους, η περίφημη «αυτοκινητοπομπή της ελευθερίας», κατέκλυσαν τους δρόμους της Οτάβας.

Πρωτοφανή επεισόδια και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού – Ο πρωθυπουργός του Καναδά Τζάστιν Τριντό αναζήτησε καταφύγιο μακριά από την Οτάβα.

τον έλεγχο του εξτρεισμού, της ρητορικής μίσους και της παραπληροφόρησης, επί μήνες προειδοποιούσε ότι τα πιο προβλεπόμενα μέλη των αντιεμβολιαστικού κινήματος σε όλο τον κόσμο συνδέονται με την Ακροδεξιά, με οργανώσεις «Λευκής υπεροχής» και νεοναζί, οι οποίοι με «ρητορική πανδημικού μίσους» συνέβαλαν στην κοινωνική πόλωση.

Ο Τζάστιν Τριντό, σκιαγραφώντας την ταυτότητα των συγκεντρωμένων, τόνισε ότι πρόκειται για μια «περιθωριακή μειονότητα που τράφηκε με τη διαδικτυακή παραπληροφόρηση και τις θεωρίες συνωμοσίας για μικροτοίπη και άλλες παράνοιες». Λαϊκιστές Καναδοί πολιτικοί δεν δίστασαν να εκμεταλλευθούν προς ίδιον όφελος την ορμή του κινήματος αποφεύγοντας να το αποκρύψουν. Η «αυτοκινητοπομπή της ελευθερίας» είχε άλλωστε τις ευλογίες και του Ντόναλντ Τραμπ.

Η υποχρεωτικότητα και τα υγειονομικά διαβατήρια, που θεσπίστηκαν σε πολλά κράτη, κατέβασαν αντιεμβολιαστές και στους δρόμους της Ευρώπης. Και σε αυτήν την περίπτωση, η Ακροδεξιά προσπαθεί να ποδηγετήσει τις διαμαρτυρίες.

Στη Γερμανία

Τη Δευτέρα, δεκάδες χιλιάδες Γερμανοί κατέλαβαν τους δρόμους προκειμένου να διαμαρτυρηθούν για τα περιοριστικά μέτρα, αλλά και την πιθανότητα να υπερψηφισθεί η πρόταση υποχρεωτικού εμβολιασμού από το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, μόνο το τελευταίο δεκαπενθήμερο πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 1.700 διαδηλώσεις κατά των μέτρων στη Γερμανία, που συγκέντρωσαν περίπου 400.000 διαδηλωτές. Ανάμεσά τους έντονη ήταν η παρουσία νεοναζιστικών ομάδων. Αναμειγνύοντας θεωρίες συνωμοσίας για τα εμβόλια και εκμεταλλευόμενοι την αντίθεση στα περιοριστικά μέτρα, οι νεοναζί αντιεμβολιαστές καταλήγουν σε παροξυσμούς αντισημιτικής ρητορικής και μίσους. Στην Αυστρία, όπου ισχύει πλέον η νομοθεσία για τον υποχρεωτικό

εμβολιασμό όλων των ενήλικων, οι Αρχές κατέληξαν σε μία ακόμη πιο ανησυχητική διαπίστωση: οι Αυστριακοί αρνητές των εμβολιασμών όχι μόνο συνδέονταν αλλά και συντονίζονταν με τις νεοναζιστικές οργανώσεις της Γερμανίας.

Στη Γαλλία

Εκδηλώσεις ακραίας βίας από αντιεμβολιαστές έλαβαν χώρα και στη Γαλλία. Η ρητορική και η συνθηματολογία των Γάλλων «αγανακτισμένων» είχε ως έμπνευση ένα περισσότερο οικείο ιστορικό γεγονός, τη Γαλλική Επανάσταση. Έτσι οι απειλές για γκιλοτίνες και εκτελέσεις δεν έλειψαν. Στο στόχαστρο βρέθηκαν, κατά κύριο λόγο, Γάλλοι κοινοβουλευτικοί και κρατικοί αξιωματούχοι που θεωρούνται υπεύθυνοι για τα περιοριστικά μέτρα και ιδιαίτερα για τη θέσπιση του υγειονομικού πάσου. Το γαλλικό υπουργείο Εσωτερικών κατέγραψε αύξηση 47% στις πράξεις βίας εναντίον εκλεγμένων αξιωματούχων το διάστημα Ιανουαρίου - Νοεμβρίου του 2020. Στις 21 Ιανουαρίου, τριάντα αντιεμβολιαστές πολióρκησαν το γραφείο του βουλευτή του κόμματος του Μακρόν, Ρομέν Γκράου, φωνάζοντας και βαιοπραγώντας. «Θάνατος σε όλους σας» ούρλιαζαν, χτυπώντας τον βουλευτή στο κεφάλι.

Αγώνας για τη διατήρηση της ειρήνης

Ο υπουργός Εξωτερικών της Σερβίας, Νίκολα Σελάκοβιτς, μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στην **ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΠΕΡΣΗ**

Ο **υπουργός Εξωτερικών** της Σερβίας, Νίκολα Σελάκοβιτς, στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ» την ώρα που η Βοσνία κλυδωνίζεται και οι εντάσεις στο Κόσοβο περιοδικά αναζωπυρώνονται, χαρακτηρίζει ως σημαντικότερο δίδαγμα των τελευταίων δεκαετιών το ότι πρέπει πάση θυσία να διατηρηθεί η ειρήνη.

– Στην περίπτωση του Κόσοβου, όσο περνάει ο καιρός τόσο χειρότερα γίνονται τα πράγματα για τα σερβικά συμφέροντα. Αν αφήσουμε το τι είναι ορθό και περάσουμε στο τι είναι ρεαλιστικό, μήπως ήρθε η στιγμή να περιορίσει η Σερβία τις απώλειές της;

– Πρώτα πρέπει να απαντήσουμε αν είναι σωστό να υπάρχει ένα μέτρο στην περιοχή για τους Σέρβους και ένα άλλο για τους υπολοίπους.

– Πάλι μιλάτε με **νηλικούς** όρους.

– Μπορείτε να απαντήσετε στους Σέρβους που ζουν στη Ρεπούμπλικα Σέρπσκα (η σερβική οντότητα στη Βοσνία) γιατί επιτράπηκε στους Αλβανούς του Κοσόβου να διακηρύζουν την ανεξαρτησία τους και δεν επιτρέπεται σε αυτούς; Αυτός είναι ο λόγος που η Σερβία υποστηρίζει την εδαφική ακεραιότητα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Αλλά ο σεβασμός της εδαφικής ακεραιότητας πρέπει να ισχύει για όλες τις χώρες, όχι να ισχύει για όλες τις χώρες εκτός από τη Σερβία. Θα συμφωνήσω μαζί σας ότι την περίοδο που η προσέγγισή μας δεν ήταν ρεαλιστική χάναμε.

– Αρα είστε υπέρ μιας **μεγάλης διαπραγματεύσεως που να περιλαμβάνει και το Κόσοβο και τη Βοσνία;**

– Δεν λέω αυτό. Απλώς δείχνω πόσο αρνητική επίδραση έχει το Κόσοβο στην περιοχή. Γι' αυτό ξεκινήσαμε την Πρωτοβουλία για τα Ανοικτά Βαλκάνια (Σερβία, Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία). Αν φανούν τα οφέλη της οικονομι-

κής συνεργασίας, τα πολιτικά ζητήματα θα επιλυθούν πιο εύκολα. Μετά έναν αιώνα και πλέον κακών σχέσεων ανάμεσα στη Σερβία και στην Αλβανία, τώρα οι ηγέτες μας συναντιούνται κάθε τρεις μήνες και συζητούν τα ζητήματα που αφορούν τις επιχειρήσεις και τις κοινωνίες μας.

– **Η Αθήνα αναβάθμισε πρόσφατα τις σχέσεις της με την Πρίστινα. Είναι η ενίσχυση της συνεργασίας σας με την Αγκυρα ένα είδος απάντησης σε αυτό;**

– Νομίζω ότι δεν είναι. Φυσικά, δεν είμαστε ικανοποιημένοι με την αναβάθμιση των σχέσεων Αθήνας - Πρίστινας. Υπάρχουν οι αρχές του διεθνούς δικαίου και υπάρχει και κάτι πολύ ισχυρότερο από το πολιτικό κατεστημένο που βρίσκεται τώρα στην εξουσία στην Ελλάδα και στη Σερβία, το πνεύμα παραδοσιακής φιλίας και ορθόδοξης αδελφότητας που έχει επιβιώσει από πολλές ιστορικές δοκιμασίες. Δεν μπορούμε να συγκρίνουμε τη συνεργασία μιας χώρας 7 εκατομμυρίων με μια χώρα 85 εκατομμυρίων από

τη μία πλευρά και τη συνεργασία μιας χώρας 11 εκατομμυρίων με μια πολιτική οντότητα 1,3 εκατομμυρίου ανθρώπων από την άλλη. Οι Έλληνες έχετε το δικό σας τραύμα, το Κυπριακό. Η στάση του λαού και της κυβέρνησης της Σερβίας ως προς αυτό είναι απολύτως ξεκάθαρη, αναγνωρίζουμε την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

– **Υπάρχουν έντονες ανησυχίες για το μέλλον της Βοσνίας. Πώς επηρεάζει τις εξελίξεις η νέα δημογραφική πραγματικότητα, στην οποία οι μουσουλμάνοι είναι η μεγαλύτερη εθνότητα;**

– Η λύση που θα βρεθεί θα πρέπει να έχει τη συναίνεση και των δύο οντοτήτων και των τριών εθνοτήτων και δεν πρέπει να επιβληθεί από τρίτους.

– **Η διακήρυξη απόσχισης δεν είναι μια λύση που προέρχεται από επιβολή;**

– Δεν βλέπω τη διαφορά ανάμεσα στη διακήρυξη (των Σερβοβοσνίων) που περιγράφετε ως διακήρυξη απόσχισης και στις

Υπάρχουν οι αρχές του διεθνούς δικαίου και υπάρχει και κάτι πολύ ισχυρότερο από το πολιτικό κατεστημένο που βρίσκεται τώρα στην εξουσία στην Ελλάδα και στη Σερβία, το πνεύμα παραδοσιακής φιλίας και ορθόδοξης αδελφότητας που έχει επιβιώσει από πολλές ιστορικές δοκιμασίες, επισημαίνει ο Νίκολα Σελάκοβιτς αναφερόμενος στις διμερείς σχέσεις.

διακηρύξεις περί ενιαίου κράτους που έκανε πριν από τρία χρόνια το μεγαλύτερο μουσουλμανικό κόμμα, το Κόμμα Δημοκρατικής Δράσης. Όχι εθνότητες, όχι διοικητικές οντότητες, εντελώς ενάντια στο σύνταγμα και στις συμφωνίες του Ντέιτον. Κάθε δράση φέρνει αντίδραση. Στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, οι Σέρβοι και οι Κροάτες έχουν κάποια κοινά προβλήματα.

– **Τι διδάγματα έχετε αντλήσει από το πρόσφατο παρελθόν;**

– Ότι πρέπει να διατηρήσουμε την ειρήνη. Χωρίς ειρήνη δεν μπορούμε να προσφέρουμε άνοδο του βιοτικού επιπέδου και να κρατήσουμε τον πληθυσμό στην περιοχή. Η Γιουγκοσλαβία είχε 23 εκατομμύρια κατοίκους, τώρα σε όλα τα εδάφη της πρώην Γιουγκοσλαβίας ζουν το πολύ 18 εκατομμύρια άνθρωποι.

Το σκληνικό θανάτου του ηγέτη του ISIS

Πώς τον ξετρύπωσαν στη Συρία οι ΗΠΑ

Σε διάγγελά του την Πέμπτη ο Αμερικανός πρόεδρος, Τζο Μπάιντεν, ανακοίνωσε ότι ο ηγέτης του Ισλαμικού Κράτους (ISIS), Αμπού Ιμπραήμ αλ Χασίμι αλ Κουρέσι, σκοτώθηκε κατά την έναρξη αμερικανικής επιχείρησης στη Συρία, όταν πυροδότησε εκρηκτικό μηχανισμό που παρέσυρε στον θάνατο τον ίδιο και μέλη της οικογένειάς του, ανάμεσά τους γυναίκες και παιδιά. «Χάρη στις ικανότητες και τη γενναιότητα των ενόπλων δυνάμεων θέσαμε εκτός μάχης τον Αμπού Ιμπραήμ αλ Χασίμι αλ Κουρέσι, τον ηγέτη του ISIS», είπε ο Μπάιντεν. «Όλοι οι Αμερικανοί επέστρεψαν σώοι από την επιχείρηση».

Η επιδρομή, που πραγματοποιήθηκε με την κάλυψη ελικοπτέρων, drones και μαχητικών αεροσκαφών, περιελάμβανε σχεδόν είκοσι Αμερικανούς κομάντος και έμοιαζε με την αντίστοιχη κατά του προηγούμενου ηγέτη της οργάνωσης, Αμπού Μπακρ αλ Μπαγκντάντι, ο οποίος επίσης είχε πυροδοτήσει γιλέκο με εκρηκτικά όχι πολύ μακριά από το σημείο της επιχείρησης της Πέμπτης. Η επιδρομή ήρθε λίγες ημέρες μετά το τέλος της μεγαλύτερης αμερικανικής ένοπλης σύγκρουσης με άνδρες του Ισλαμικού Κράτους από όταν κατέρρευσε το επονομαζόμενο χαλίφατο πριν από τρία χρόνια. Αμερικανικές δυνάμεις με τη βοήθεια Κούρδων μαχητών στα βορειοανατολικά της Συρίας προσπαθούσαν επί σχεδόν μία εβδομάδα να εκδιώξουν μαχητές της οργάνωσης από φυλάκη, την οποία κατέλαβαν στην πόλη Χάσακα. Ελάχιστα είναι γνωστά για τον Αλ Κουρέσι, ο οποίος διαδέχθηκε τον Αλ Μπαγκντάντι στο ISIS. Ωστόσο, αναλυτές εκτιμούν ότι ο θάνατός του συνιστά σοβα-

ρό πλήγμα στην τρομοκρατική οργάνωση.

Αμερικανικά ελικόπτερα μετέφεραν κομάντος στο σημείο της επιδρομής λίγο μετά τα μεσάνυχτα της Τετάρτης προς Πέμπτη. Εκείνοι περικύκλωσαν ένα σπίτι στο Ατμέχ, μια πόλη κοντά στα σύνορα με την Τουρκία στην επαρχία Ιντλίμ, το τελευταίο προπύργιο των τζιχαντιστών στη Συρία. Ακολούθησε μια μακρά, έντονη συμπλοκή, με απειλές να ακούγονται στα αραβικά από megάφωνα και να καλούν όλους τους ενοίκους του σπιτιού να παραδοθούν. Αυτό είπαν αυτόπτες μάρτυρες. «Όσοι θέλετε να πάρετε μέρος στην τζιχάντ, βγείτε έξω! Όλοι θα είναι

Την αποστολή, που πραγματοποιήθηκε με την κάλυψη ελικοπτέρων, drones και μαχητικών αεροσκαφών, έφεραν εις πέρας σχεδόν είκοσι Αμερικανοί κομάντος.

ασφαλείς αν παραδοθούν. Όσοι μείνουν μέσα, θα πεθάνουν», ήταν η προειδοποίηση από τα megάφωνα. Επειτα από δύο ώρες κι ενώ ουδείς εμφανίστηκε να βγαίνει από το σπίτι, ξέσπασε μάχη με ανταλλαγή πυρών και πλήγματα από πυραύλους που κατέστρεψαν το σπίτι. Στις φωτογραφίες πουδόθηκαν στη δημοσιότητα, κάποιοι τοίχοι φαίνονται να έχουν καταρρεύσει, ενώ πολλά τζάμια έσπασαν. Κατά την επιχείρηση ένα αμερικανικό ελικόπτερο υπέστη βλάβη και υποχρεώθηκε να προσγειωθεί, αλλά καταστράφηκε

Το σπίτι στο οποίο εντοπίστηκε και εξουδετερώθηκε ο Αμπού Ιμπραήμ αλ Χασίμι αλ Κουρέσι. Κατά την επιχείρηση σκοτώθηκαν και μέλη της οικογένειάς του, γυναίκες και παιδιά· σύμφωνα με το Πεντάγωνο, από εκρηκτικά που πυροδότησε ο ίδιος ο Αλ Κουρέσι.

Ο Αλ Κουρέσι ήταν ένα «φάντασμα»

Ο ηγέτης του Ισλαμικού Κράτους πέθανε όπως έζησε σε όλη του τη ζωή: στη σκιά του τζιχαντιστικού υποκόσμου. Ελάχιστα είναι γνωστά για τον Αλ Κουρέσι. Το αληθινό του όνομα ήταν Αμίρ Μοχάμεντ Σαΐντ Αμπντέλ Ραχμάν αλ Μάουλα. Αν και δεν ήταν τόσο γνωστός όσο ο πρόκάτοχός του, Αλ Μπαγκντάντι, έχαιρε σεβασμού στους κύκλους των τζιχαντιστών. Θεωρείτο ιδιαίτερα έξυπνος, με εξαιρετική ικανότητα στρατηγικής σκέψης, εκτιμούν Αμερικανοί αναλυτές. Το γεγονός ότι διατήρησε χαμηλό προφίλ τον βοήθησε να γλιτώσει μέχρις ενός σημείου από το αμερικανικό ανθρωποκυνηγητό, αλλά ταυτόχρονα υπονόμευσε την εκστρατεία του να διευρύνει το διεθνές δίκτυο της οργάνωσης. Το ότι ήταν πάντα ένα «φάντασμα» δεν του επέτρεψε να εμπνεύσει τη στρατολόγηση νέων μελών. Ερώτημα αποτελεί ποιος θα είναι ο επόμενος ηγέτης της οργάνωσης, αφού μάλλον θα είναι κάποιος άγνωστος. Αυτό θα δυσκολέψει τις ΗΠΑ, που θα βρεθούν αντιμετώπιες με την πρόκληση να συγκεντρώσουν στοιχεία και να χαρτογραφίσουν το δίκτυό του.

από αμερικανικό μαχητικό αεροσκάφος. Τρεις ώρες πέρασαν και οι Αμερικανοί κομάντος απογειώθηκαν μαζί με τα εναπομείναντα ελικόπτερα. Βίντεο από το σημείο της επιχείρησης που αναρτήθηκαν στα σόσιαλ μίντια δείχνουν ανθρώπους να ανασύρουν τα πτώματα τουλάχιστον εννέα ανδρών, γυναικών και παιδιών από τα συντρίμια του σπιτιού. Οι περιοικοί απέδωσαν τις ζημιές στις αμερικανικές επιδρομές, αλλά ανώτατοι Αμερικανοί αξιωματούχοι είπαν πως οφείλονται στο γεγονός ότι ο στόχος της επίθεσης πυροδό-

τησε εκρηκτικό μηχανισμό και ανατινάχθηκε.

Το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκανε λόγο για δεκατρείς νεκρούς, ανάμεσά τους τρεις γυναίκες και τέσσερα παιδιά, ενώ η UNICEF έκανε λόγο για έξι νεκρά παιδιά. Το σπίτι που βρέθηκε στο στόχαστρο των Αμερικανών ήταν ένα απομονωμένο τριώροφο κτίριο, περιτοικισμένο από ελαϊόδεντρα. Στις φωτογραφίες μετά την επιχείρηση απεικονίζονται απλά δωμάτια με στρώματα στο πάτωμα, ένα αερόθερμο, πεταμένα ρούχα και

κουβέρτες, ορισμένες από αυτές καλυμμένες με αίμα. Η περιοχή Ατμέχ, που κάποτε ήταν επίκεντρο λαθρεμπορίου, αύξησε τον πληθυσμό της στη διάρκεια του πολέμου, καθώς τεράστιοι προσφυγικοί καταυλισμοί άρχισαν να ξεπηδούν για να στεγάσουν εκτοπιζόμενους Σύρους από άλλες περιοχές. Αναλυτές εκτιμούν ότι τζιχαντιστές είχαν κρυφτεί μεταξύ προσφύγων στα στρατόπεδα.

Η σημασία της επιχείρησης

Για τον Αμερικανό πρόεδρο η επιτυχία της επιχείρησης ήταν ζωτικής σημασίας. Μετά την ανακατάληψη του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν, που υποχρέωσαν τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους να εγκαταλείψουν τη χώρα, υπήρχε έντονη η ανησυχία ότι η απώλεια του Αφγανιστάν θα προσέφερε μια νέα ευκαιρία στο ISIS να ανακαταλάβει εδάφη. Ο διευθυντής της CIA, Ουίλιαμ Μπερνς, είπε στο Κογκρέσο ότι θα μπορούσαν να υπονομευθούν οι προσπάθειες για τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τη δράση της οργάνωσης. Ειδικότερα είχε επισημάνει το περασμένο καλοκαίρι πως ενώ η CIA ήταν έτοιμη να συγκεντρώσει πληροφορίες και να πραγματοποιήσει επιχειρήσεις από μακριά, η δυνατότητα συλ-

λογής πληροφοριών και δράσης «είχε πληγεί σοβαρά».

Κατά την αναζήτηση του Κουρέσι, όμως, η έξοδος από το Αφγανιστάν δεν αποτέλεσε εμπόδιο. Αξιωματούχοι των μυστικών υπηρεσιών φαίνεται πως τον είχαν εντοπίσει κάποια στιγμή πέρυσι, ακολουθώντας τα ίχνη κάποιων διανομένων-αγγελιαφόρων στη Συρία. Ετσι κατάφεραν να εντοπίσουν το σπίτι στο οποίο ζούσε, να διαπιστώσουν ότι η οικογένεια που έμενε από κάτω δεν ήξερε στιδήποτε για την ταυτότητά του, και να σχεδιάσουν ένα πλάνο δράσης με στόχο να μειώσουν τις πιθανότητες απώλειας αμάχων. Στρατιωτικοί διοικητές ενημέρωσαν τον Μπάιντεν για τον σχεδιασμό τους και μάλιστα του παρουσίασαν μια μακέτα του κτιρίου στο οποίο ζούσε ο ηγέτης του Ισλαμικού Κράτους, διευκρινίζοντας ότι η οικογένεια Σύρων στον πρώτο όροφο δεν είχε καμία σχέση με την οργάνωση. Ωστόσο, ο Αλ Κουρέσι πυροδότησε εκρηκτικό μηχανισμό στο διαμέρισμά του στον τρίτο όροφο και από αυτή την έκρηξη προκλήθηκαν κάποιιοι από τους θανάτους αθώων ανθρώπων, σύμφωνα με τον Μπάιντεν και στελέχη του Πενταγώνου.

THE NEW YORK TIMES

Η φύση απεχθάνεται το κενό... στη Μέση Ανατολή

Καθώς οι Ηνωμένες Πολιτείες αποσύρονται, η Κίνα με προσεκτικά βήματα προσεγγίζει πολλά κράτη της περιοχής

Των **BEN HUBBARD** και **AMY QIN**
THE NEW YORK TIMES

Τον Ιανουάριο, πέντε ανώτατοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι πλούσιων σε πετρέλαιο αραβικών μοναρχιών επισκέφθηκαν την Κίνα για συζητήσεις. Ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών μετέβη στο Πεκίνο για να προωθήσει νέες εμπορικές συμφωνίες και ο Ιρανός ομόλογός του άσκησε πιέσεις για επιτάχυνση των επενδύσεων αξίας 400 δισ. δολαρίων που έχει υποσχεθεί η Κίνα στη χώρα του. Καθώς οι ΗΠΑ, ύστερα από δεκαετίες πολέμου και αναταραχής στη Μέση Ανατολή, περιορίζουν την εκεί στρατιωτική παρουσία τους, η Κίνα εμβαθύνει τις σχέσεις της με συμμάχους και αντιπάλους της Ουάσινγκτον σε όλη την περιοχή. Δεν ανταγωνίζεται προσώρας την αμερικανική επιρροή στη Μέση Ανατολή, αλλά τα κράτη της περιοχής στρέφονται ολοένα και πιο συχνά στο Πεκίνο όχι μόνο ως αγοραστή του πετρελαίου τους, αλλά και ως στρατηγικό επενδυτή στις υποδομές και στα αμυντικά τους προγράμματα.

Για το Πεκίνο, οι πρόσφατες κρίσεις σε γειτονικές χώρες, όπως το Αφγανιστάν και το Καζακστάν, αποτελούν προειδοποιήσεις για την επιτακτική ανάγκη διατήρησης της σταθερότητας στην περιοχή. Τα διπλωματικά ανοίγματα της Κίνας ακολουθού-

σαν την αμερικανική απόσυρση από το Αφγανιστάν και τη λήξη των αμερικανικών στρατιωτικών επιχειρήσεων στο Ιράκ. Η Κίνα καλωσορίζει την ευκαιρία να επεκτείνει την επιρροή της, ενώ οι Άραβες ηγέτες διαπιστώνουν με ικανοποίηση ότι το Πεκίνο δεν πρόκειται να αναμειχθεί στις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις, ούτε θα στείλει ποτέ τον στρατό του να ανατρέπει εκθροικούς δικτάτορες. Η κάθε πλευρά έχει

Το Πεκίνο επεκτείνει την επιρροή του χάρη σε γιγάντια έργα υποδομής και συμφωνίες τεχνολογικής και αμυντικής συνεργασίας.

τη βεβαιότητα ότι οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα παραμείνουν κρυφές. Το κινεζικό ενδιαφέρον για τη Μέση Ανατολή είχε πάντα τις ρίζες του στο πετρέλαιο. Η Κίνα αγοράζει το ήμισυ του αργού πετρελαίου της από αραβικά κράτη, με τη Σαουδική Αραβία να ηγείται του καταλόγου εξαγωγέων. Τα τελευταία χρόνια, όμως, η Κίνα επενδύει μεγάλα κεφάλαια σε έργα υποδομής στην περιοχή, υπογράφοντας συμφωνίες παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών

Πέρυσι, η αξία των εμπορικών συναλλαγών Κίνας και κρατών του Περσικού Κόλπου υπερέβη για πρώτη φορά τα 200 δισ. δολάρια.

και αμυντικής τεχνολογίας. Κινεζικές εταιρείες εποφθαλμιούν το συμβόλαιο εκσυγχρονισμού του λιμανιού του Τσαμπακάρ στο Ιράν. Κινεζικά κεφάλαια χρηματοδότησαν την κατασκευή βιομηχανικής ζώνης στο λιμάνι του Ντουκμ στο Ομάν, ενώ κινεζική εταιρεία διαχειρίζεται τον σταθμό εμπορευματοκιβωτίων του Αμπού Ντάμπι, πρωτεύουσας των Εμιράτων. Οι κινήσεις αυτές αποδεικνύουν ότι το Πεκίνο θεωρεί τη Μέση Ανατολή κρίσιμο κόμβο της πρωτοβου-

λίας «Μία Ζώνη, ένας Δρόμος», τον νέο «δρόμο του μεταξιού» με στόχο τη διευκόλυνση του κινεζικού εμπορίου. Φιλοδοξεί να ενώσει αγορές και αλυσίδες παραγωγής από τον Ινδικό Ωκεανό μέχρι την Ευρώπη, καθιστώντας κρίσιμο τον Περσικό Κόλπο. Το Πεκίνο έχει αποφύγει κάθε αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή, εμφανίζοντας την πολιτική του ως αυστηρά εμπορική. Η Κίνα, όμως, αναλαμβάνει συχνά ρόλο εταίρου κρατών, τα οποία αμφισβητούν

το αμερικανικό αναπτυξιακό μοντέλο ή την αμερικανική πολιτική επιρροή και στρατιωτική παρουσία στην περιοχή. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι οι μουσουλμανικές χώρες που συνεργάζονται με το Πεκίνο δεν έχουν προβεί σε δημόσια κριτική του μαζικού εγκλεισμού ομοθρήσκων τους Ουιγούρων στη δυτική Κίνα, που χαρακτηρίζεται γενοκτονία από την Ουάσινγκτον. Ορισμένα αραβικά κράτη απέλασαν Ουιγούρους στην Κίνα, αγνοώντας ανησυχίες για βασανισμό ή εκτέλεσή τους από τις κινεζικές αρχές. Μόνον ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου έθεσε το θέμα κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στο Πεκίνο.

Όλοι ωφελημένοι

Για τα κράτη της Μέσης Ανατολής, τα οφέλη της συνεργασίας με την Κίνα είναι ξεκάθαρα: το Πεκίνο δεσμεύεται να αγοράζει πετρέλαιο και φυσικό αέριο εις το διηνεκές, παραμένοντας πηγή επενδύσεων, χωρίς τις πολιτικές δυσκολίες που παρουσιάζει η οικονομική συνεργασία με τις ΗΠΑ. Το Πεκίνο αποδείχθηκε πρόθυμο να συνάψει σχέσεις με κράτη, τα οποία η Ουάσινγκτον αποφεύγει. Η Συρία, οι ηγέτες της οποίας κατηγορούνται από τη Δύση για εγκλήματα πολέμου, έγινε πρόσφατα μέλος της πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη, ένας

Δρόμος». Το Ιράν έχει αναπτύξει οικονομική εξάρτηση από την Κίνα μετά την υπαναχώρηση των ΗΠΑ από τη συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης. Η Κίνα αναμένεται να διατηρήσει –αλλά και να ενισχύσει– τη θέση της ως ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος πολλών κρατών της Μέσης Ανατολής, καθώς οι ΗΠΑ περιορίζουν σταδιακά τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων και στρέφονται προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Πέρυσι, η αξία των εμπορικών συναλλαγών Κίνας και κρατών του Περσικού Κόλπου υπερέβη για πρώτη φορά τα 200 δισ. δολάρια. Το Μπακρέιν και τα Εμιράτα ήταν οι πρώτες χώρες που ενέκριναν τη χορήγηση του κινεζικού εμβολίου Σίνovac κατά του κορωνοϊού, ενώ τα Εμιράτα συνήψαν συμφωνία για την παραγωγή του εμβολίου.

Με το πέραςμα των ετών, αναλυτές εκτιμούν ότι η Κίνα θα αντιμετωπίσει και αυτή κόπωση από τις δυσχέρειες και τις γεωπολιτικές ιδιαιτερότητες της Μέσης Ανατολής, με τους πολέμους, τις εξεγέρσεις και την εθνοτική βία. Η Κίνα απέφυγε να μιμηθεί τις ΗΠΑ, που διατηρούσε στρατιωτική παρουσία στην περιοχή, ενώ οι Άραβες σύμμαχοι των ΗΠΑ έχουν προσπαθήσει να μη θίξουν τα αμερικανικά συμφέροντα, παρά τις σχέσεις που ανέπτυξαν με το Πεκίνο.

Μεταγραφές, το εμπόριο της εποχής

Το πάρε - δώσε των κυπριακών ομάδων
στη χειμερινή μεταγραφική περίοδο

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ο δημοσιογράφος και συγγραφέας Φρέντυ Γερμανός, γνωστός για τα ευθυμογραφήματα του, κάποτε είχε γράψει για τις μεταγραφές ποδοσφαιριστών ότι «Κάθε Καλοκαίρι όλοι αγοράζουν και πουλάνε ποδοσφαιριστές. Είναι το εμπόριο της εποχής». Προφανώς αυτό ισχύει και την περίοδο του Ιανουαρίου. Άλλωστε λόγω και των εορτών των Χριστουγέννων είναι η περίοδος που και οι φίλαθλοι σε όλο τον κόσμο ανυπομονούν για τις μεταγραφές, όπως τα παιδιά για τα δώρα στις γιορτές.

Από αυτό τον κανόνα του «εμπορίου» και των δώρων δεν μπορεί να μην επηρεάζεται και η ποδοσφαιρική Κύπρος. Μιας και η κουβέντα για τους συγγραφείς ο (και δημοσιογράφος) Κώστας Μπυλάτσας το μετέφερε με ανάγλυφο τρόπο πως... η περίοδος των μεταγραφών είναι διαχρονικά μια συναρπαστική περίοδος που τροφοδοτεί τη συλλογική φαντασίωση των φιλάθλων.

Πάει και ο Ιανουάριος και πλέον οι ομάδες μας έχουν ολοκληρώσει, κάποιες νωρίς, μερικές άλλοτε παρά πέντε, το σχεδιασμό τους. Πόσο μελετημένος είναι ο σχεδιασμός το καταλαβαίνεις από τον αριθμό των παικτών που αποκτήθηκαν. Όσο περισσότερες τόσο ευδιάκριτο ήταν το πρόβλημα έτσι ώστε να προκύψει η ανάγκη για ενίσχυση. Δεν είναι όλες οι μεταγραφές, αντικατάστασης ποδοσφαιριστών που δεν πρόσφεραν.

Μια ομάδα για να προχωρήσει σε ενίσχυση μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους. Μεταξύ άλλων είναι η αποχώρηση ποδοσφαιριστή με μεταγραφή και ορφανεύει θέση στο δυναμικό, όπως επίσης ένας σοβαρός τραυματισμός δημιουργεί την ανάγκη πλήρωσης της. Οι πλείστες ωστόσο, προέρχονται από τις λανθασμένες επιλογές του Καλοκαιριού με αποτέλεσμα τέσσερεις-πέντε μήνες μετά την οριστική επιβεβαίωση τους, οι ομάδες μπαίνουν ξανά στη διαδικασία να γεμίσουν τα κενά.

Η ΚΟΠ επιτρέπει στις ομάδες να προχωρήσουν μέχρι και σε τέσσερεις εγγραφές νέων ποδοσφαιριστών. Εάν επέτρεπε περισσότερες πιθανόν οι ποδοσφαιριστές που αποκτώνται τον Ιανουάριο να ήταν και περισσότεροι. Εάν ήταν πέντε ή έξι για παράδειγμα δε θα μας φαινόταν απίθανο να εξαντλούσαμε όλα τα περιθώρια που μας παρέχονται. Κάθε χώρα έχει θεσπίσει τους δικούς της κανόνες.

Ο Ιανουάριος ουσιαστικά είναι μια περίοδος που παραχωρήθηκε στις ομάδες της ΟΥΕΦΑ έτσι ώστε να καλύπτουν κάποιες ανάγκες που δημιουργούνται κυρίως από τραυματισμούς.

Οι 12 ομάδες μας είχαν περιθώριο να προχωρήσουν μέχρι και σε τέσσερις μεταγραφές, δηλαδή 48. Έγιναν 46. Μια χαρά. Τις περισσότερες έκαναν η ΠΑΕΕΚ που πέραν των επιτρεπόμενων ενέγραψε επτά στο δυναμικό της καθώς οι τρεις είναι με το καθεστώς του ερασιτέχνη.

Δυστυχώς στο σύγχρονο ποδόσφαιρο αλλάζουν συχνά που δεν προλαβαίνει ο οπαδός να ταυτιστεί μαζί τους συναισθηματικά. Δε ριζώνει στην καρδιά του και δεν υπάρχει αυτή η σύνδεση οπαδού-παίκτη όπως παλαιότερα. Αυτή την ανάγκη μεταγραφής δεν την έχουν όλοι. Ειδικά αν δούμε σε πόσες μεταγραφές έχουν προχωρήσει οι ομάδες της Πρέμιερ Λιγκ, στην Πριμέρα Ντιβιζιόν, την Μπουντεσλίγκα ή τη Γαλλική λίγκα, που έχουν εκατομμύρια να ξοδέψουν τότε θα διαπιστώσουμε πως οι ανάγ-

κες τους ήταν μικρότερες. Προφανώς δούλεψαν καλύτερα την καλοκαιρινή περίοδο έτσι να μην εξαρτάται η πορεία κάποιας ομάδας από τη μεταγραφική περίοδο του Ιανουαρίου. Στην Αγγλία λοιπόν οι 20 ομάδες προχώρησαν σε 37 μεταγραφές, δηλαδή 1,85 η κάθε ομάδα. Αντίστοιχα στην Γερμανία οι 18 ομάδες προχώρησαν σε 36 μεταγραφές με το ποσοστό ανά ομάδα να φτάνει στις 2. Στην Ισπανία το ποσοστό ανεβαίνει λίγο παραπάνω στο 2,05 αφού οι 20 ομάδες προχώρησαν σε 41 μεταγραφές ενώ στη Γαλλία το ποσοστό είναι 2,2 μιας και οι 20 ομάδες απέκτησαν 44 ποδοσφαιριστές.

Μόνο οι Ιταλοί είναι κοντά στο ποσοστό της Κύπρου (3,83) το οποίο ανέρχεται στο 3,4 αφού οι 20 ομάδες απέκτησαν 68 παίκτες. Η διαφορά τους βέβαια είναι πως δεν έχουν τους βερισμούς. Πράγμα που αν συνέβαινε και στην Κύπρο πιθανό το ποσοστό ανά ομάδα να ήταν μεγαλύτερο. Για να σχηματίσουμε καλύτερη άποψη στο Βέλγιο πραγματοποιήθηκαν 58 μεταγραφές (18 ομάδες – 3,22%), στην Ολλανδία 55 μεταγραφές (18 ομάδες – 3,05%) και στην Πορτογαλία 47 μεταγραφές (18 ομάδες – 2,6%).

As ελπίσουμε ότι οι νέες προσθήκες των Κυπριακών ομάδων να προσφέρουν περισσότερα από τους ποδοσφαιριστές που έφυγαν διότι οι καλοπληρωμένοι ποδοσφαιριστές δεν είναι πάντα οι καλύτεροι.

Ο Ολυμπιακός ενισχύθηκε με τον 26χρονο Ανδρέας Μακρή, που αποχώρησε από την ΑΕΚ Λάρνακας.

- ΑΕΚ**
ΗΡΘΑΝ
- **Αντώνης Μαρτίης** (Μέσος, 21 χρ., Κυπριαοστραλός, Μακάρθουρ)
 - **Γιακούμης Λαμπόικο** (Μέσος, 24 χρ., Πολωνός, δανεικός από Μπρέσια)
 - **Όμιρ Άλτσιαν** (Επιθετικός, 27 χρ., Ισραηλινός, Αρούκα)
 - **Γκάσπαρ Παναδέρο** (Εξτρέμ, 24 χρ., Ισπανός, δανεικός από Καραμπάχ)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Λεόντιος Καλαϊτζής**
 - **Ανδρέας Μακρής**
 - **Ρούμπεν Μαρτίνεθ**
 - **Τιάγκο**

- ΑΕΛ**
ΗΡΘΑΝ
- **Μπάλαζ Μέγιερ** (Τερματοφύλακας, 31 χρ., Ούγγρος, Γκοζτέπε)
 - **Ρομάριο Μπαλντέ** (Ακραίος επιθετικός, 25 χρ., Πορτογάλος, Δόξα)
 - **Αμαντέι Μαρόσα** (Επιθετικός, 27 χρ., Σλοβένος, Μούρα)
 - **Νικολάε Μιλιντσεάνου** (Επιθετικός, 29 χρ., Μολδαβός, ΠΑΣ Γιάννινα)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Άντονι Γεωργίου**
 - **Αντρέας Τσάβες**
 - **Φράνκο Μάζουρεκ**
 - **Βοζίνια**
 - **Πελέ**

- ΑΝΟΡΘΩΣΗ**
ΗΡΘΑΝ
- **Σόμια Νοβότιν** (Επιθετικός, 27 χρ., Ούγγρος, Μπόχουμ)
 - **Μπλάζ Βέρχοβετς** (Μέσος, 29 χρ., Σλοβένος, Μάριμπορ)
 - **Ροδρίγκο Εσκοβάλ** (Στόπερ, 24 χρ., Πορτογάλος, Ρίεκα)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Νίκια Νινούα**
 - **Καίλι Λάφερτι**
 - **Νίκια Κατσουράβα**
 - **Μπουσουλάζιτς**
- ΑΠΟΕΛ**
ΗΡΘΑΝ
- **Μπερτ Έσελινγκ** (Στόπερ, 22 χρ., Ολλανδός, ΠΑΕΕΚ)
 - **Ζοάο Πέδρο** (Δεξί μπακ, 35 χρ., Πορτογάλος, Ακοντέμικα)
 - **Κίνγκσλεϊ Σαρφό** (Μέσος, 26 χρ., Γκανέζος, δανεικός από Ολυμπιακό)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Ράφαελ Σάντος**
 - **Μάριους Λουντέμο**
- ΑΠΟΛΛΩΝ**
ΗΡΘΑΝ
- **Νικολά Ντιγκνί** (Επιθετικός, 33 χρ., Γάλλος, επανεγγραφή)
 - **Ολεκσάντρ Ναγιόκ** (Αμυντικός μέσος, 33 χρ., Ουκρανός, Ρουχτ Μπρεστ)
 - **Τάσος Αυλωνίτης** (Στόπερ, 32 χρ., Ελλαδίτης, Άσκολι)
 - **Έρβιν Ονγκεντά** (Μεσοεπιθετικός, 26 χρ., Γάλλος, Μποτοσάνι)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Γιόργκι Παπουνασβίλι**
 - **Μουσταφά Αμίνι**
 - **Λούκα Στορ**

- **Ουέλινγκτον Νασιμέντο**

- ΑΡΗΣ**
ΗΡΘΑΝ
- **Φραντς Μπρόρσον** (Στόπερ, 25 χρ., Σουηδός, Μάλμε)
 - **Εβγένι Γιαμπλόνσκι** (Αμυντικός μέσος, 26 χρ., Λευκορώσος, Μπάτε)
 - **Ίσταν Μπόγκναρ** (Μεσοεπιθετικός, 30 χρ., Ούγγρος, Πάικ)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Νούνο Λόπες**
 - **Χαράλαμπος Χααραλάμπους**
 - **Ντάνι Πατσέκο**

- ΔΟΞΑ**
ΗΡΘΑΝ
- **Ζαν-Αρμέλ Ντρολέ** (Ακραίος Επιθετικός, 24 χρ., Ιβोरιανός, Αντάλιασπορ)
 - **Σαμίρ Κέρλα** (Στόπερ, 34 χρ., Βόσνιος, Σούντουβα)
 - **Καμίλο Σαϊθ** (Στόπερ, 29 χρ., Κολομβιανός, Ρίγα)
 - **Γιώργος Ποντικός** (Μεσοεπιθετικός, 18 χρ., Κύπριος, δανεικός από Απόλλων)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Κέβιν Λαφράνς**
 - **Ρομάριο Μπαλντέ**
 - **Μαρτίνος Χριστοφί**

- ΕΘΝΙΚΟΣ**
ΗΡΘΑΝ
- **Μιχαήλ Ντούρις** (Επιθετικός, 33 χρ., Σλοβακός, Ομόνοια)
 - **Φράνκο Μάζουρεκ** (Μεσοεπιθετικός, χρ., 28, Αργεντινός, ΑΕΛ)
 - **Καμίλ Βοτκόφσκι**

- (Μεσοεπιθετικός, 23 χρ., Πολωνός, Βόλος)
- **Άμπραχαμ Γκονζάλες** (Μέσος, 36 χρ., Ισπανός, ΑΕΚ)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Φλοριάν Τολμές**
 - **Αράζ Αμπντουλάγιεφ**
 - **Ζιαν Λουκ Ασούμπρε**
 - **Παρασκευάς Μωυσεώς**

- ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ**
ΗΡΘΑΝ
- **Μιχάλης Μανιάς** (Επιθετικός, 31 χρ., Ελλάδα, Ανόρθωση)
 - **Ανδρέας Μακρής** (Ακραίος επιθετικός, 26 χρ., Κύπριος, ΑΕΚ)
 - **Τιάγκο** (Μεσοεπιθετικός, 34 χρ., Βραζιλιάνος, δανεικός από ΑΕΚ)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Βαγγέλης Μάντζης**
 - **Κίνγκσλεϊ Σαρφό**

- ΟΜΟΝΟΙΑ**
ΗΡΘΑΝ
- **Ερνέστο Ασάντε** (Ακραίος επιθετικός, 33 χρ., Γκανέζος, επανεγγραφή)
 - **Τιμ Ματάβζ** (Επιθετικός, 33 χρ., Σλοβένος, Μπούρσασπορ)
- Ι Μαξιμιλιάνο Λοβέρα** (Επιθετικός, 22 χρ., Αργεντινός, ΟΣΦΠ)

- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Μιχαήλ Ντούρις**
 - **Μαρίνος Τζιωνής**
 - **Ιγιάνι Ατιέμγουεν**

- ΠΑΕΕΚ**
ΗΡΘΑΝ
- **Έρχουν Ομπανόρ** (Στόπερ, 26 χρ., Νιγηριανός, Δανεικός

- από Ίστρα)
- **Λίβιο Μίλτς** (Ακραίος επιθετικός, 24 χρ., Βέλγος, Ουαρτού)
 - **Νικ Καϊρόλεν** (Αμυντικός μέσος, 21 χρ., Ολλανδός, ΑΠΕΛ)
 - **Λούκας Ράμος** Ολιβέιρα (Αμυντικός μέσος 27 χρ., Βραζιλιάνος, Βέροια)
 - **Μάρκο Νούνιτς** (Επιθετικός, 29 χρ., Σλοβένος, Δυναμό Βουκ.)
 - **Θινς Φαν Αμερόνγκεν** (Στόπερ, 22 χρ., Ολλανδός, Ντόρβεθ)
 - **Κωνσταντίνος Πατιτζής** (Μέσος, 17 χρ., Κύπριος, ΑΠΟΕΛ)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Κέβιν Γιάνσεν**
 - **Μουσταφά Αμίνι**
 - **Φελίπε Μασάδο**
 - **Μπερτ Έσελινγκ**

- ΠΑΦΟΣ**
ΗΡΘΑΝ
- **Τάλις Ολιβέιρα** (Αριστερός μπακ, 22 χρ., Βραζιλιάνος, Όσιγκεκ)
 - **Άρικ Χέσταντ** (Ακραίος επιθετικός, 26 χρ., Νορβηγός, Μόλντε)
 - **Χαμαντί Αλ Γκαντιουί** (Επιθετικός, 31 χρ., Γερμανομαροκινός, Στουτγάρδη)
 - **Ίβαν Τόμετσας** (Δεξί μπακ, 32 χρ., Κροάτης, Ρίεκα)
- ΕΦΥΓΑΝ**
- **Μαροσέλο Τόρες**
 - **Κυριάκος Αντωνίου**
 - **Έντγκαρ Μπαμπιγιάν**
 - **Κέβιν Μπεριγκό**

ΑΠΟΨΕΙΣ Λαιμαργία στο κουτόχορτο

Τον **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Δεν είναι κανείς σε θέση να καταγράψει στην παρούσα φάση τις ζημιές που προκλήθηκαν εις βάρος των φορολογουμένων μέσα από την περίπτωση του γηπέδου της Λεμεσού. Καλά, καλά κοιμηθήκαμε με 13.000 θεατές και ξυπνήσαμε χωρίς να γνωρίζουμε τον τελικό αριθμό επισκεπτών που μπορεί να φιλοξενεί το νέο γήπεδο, έξι μήνες πριν παραδοθεί. Καλά, καλά ξεκινήσαμε με αρχικό κόστος τα 15 εκ. πλησιάζουμε συνολικά τα 50 εκ. και ακόμη «πληγώνουν» το δημόσιο ταμείο έως ότου ολοκληρωθεί. Πέραν της τσαπατσουλιάς, του ερασιτεχνισμού, γενικότερα των αρνητικών οικονομικών προεκτάσεων που προκαλούνται μέσα από την διαφοροποίηση των αρχικών σχεδίων του πρότζεκτ, ούτε καν επικοινωνιακά δεν έλεγξαν το θέμα αφού η «λεπτομέρεια» που φέρει την χωρητικότητα του έργου να μειώνεται, έπεσε σαν κεραμίδα στο κεφάλι ολόκληρης της κοινωνίας. Και άμα κανείς μπηκε στον κόπο ν' ακούσει τις εξηγήσεις από τους ιθύνοντες του έργου, τον αποτελείωσαν μια και καλή με τα κούφια λόγια που ειπώθηκαν. «Αν θέλουμε το κάνουμε 12.600, αν θέλουμε το κάνουμε 11.500» είπε ο αρχιμηχανικός και μείναμε όλοι τάβλα. Με λίγα λόγια, ούτε «κουτόχορτο» δεν κατάφεραν να ταισούν το πόπολο. Το πόπολο που ως γνωστό στην Κύπρο ποτέ δεν χορταίνει αφού εδώ και δεκαετίες έχει φάει άπειρες ποσότητες και ποτέ δεν λείει κάποτε να σταματήσει. Είναι πραγματικά απίστευτο ότι ο Κύπριος φορολογούμενος δεν διαθέτει καθόλου συνείδηση ως προς τα δικαιώματά του και τις υποχρεώσεις του. Ούτε οι υπερχρεώσεις, οι κακοί υπολογισμοί η διαφοροποίηση των αρχικών σχεδίων, οι ανύπαρκτες εποπτείες εκ μέρους του Κράτους, η διαχείριση εκ μέρους των μετρίων και ανίκανων ιθυνόντων, ακόμη και η επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού αποτελούν σοβαρό θέμα για τον κύριο πολίτη ο οποίος εξ όσων διαπιστώνουμε για μια ακόμη φορά απλά δεν νοιάζεται. Είναι έτσι και αλλιώς λίγο γνωστό ότι το δημόσιο χρήμα δεν το εκλαμβάνουμε ως δικό μας, αλλά σαν πίτα με μέλι μέσα στην οποία ο καθένας μπορεί να βουτηχτεί το χέρι. Και ως γνωστό, όσοι έχουν την ευκαιρία, δύσκολα σταματούν αποκόπτοντας μια είδους εξάρτηση μ' αυτό. Και ο κύριος φορολογούμενος, σταθερά να τρώει κουτόχορτο, διατηρώντας διαχρονικά μια παθητική στάση για το πώς και πού ξοδεύονται τα λεφτά του. Σε σημείο που πλήρους αναισθητοποιήσις, δεν νοιάζεται μήτε για την διασπίθιση, μήτε για την κακοδιαχείριση, μήτε για την υπερχρέωση, μήτε τίποτα. Χωρίς αντίληψη, χωρίς ποτέ να αποδίδει ευθύνες, χωρίς να νοιάζεται καθόλου, χωρίς να ψάχνει τους υπαίτιους, απλά υποφέρει από «λαιμαργία» από κουτόχορτο... το οποίο διοχετεύουν αλόγιστα οι δάθεν υπεύθυνοι, αξιωματούχοι, ιθύνοντες της Πολιτείας.

Κάντε, επιτέλους, κάτι

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Ούτε η πρώτη και λογικά ούτε και η τελευταία φορά που η ΟΥΕΦΑ ασχολείται με το κυπριακό ποδόσφαιρο και ότι για καλό σκοπό. Εκθέσεις (κόκκινοι φάκελοι) από την αρμόδια επιτροπή της ΟΥΕΦΑ έφθασαν δεκάδες και στο παρελθόν, αρκετοί χωρίς να ξεκαθαρίζουν σε μεγάλο βαθμό γεγονότα ή ενέργειες, σε σχέση με τη χειραγώγηση αγώνων και κάποιοι με περισσότερη διαφάνεια και κυρίως... σιγουριά. Ποτέ και σε καμία περίπτωση δεν προέκυψαν συνεντεύξεις για όσους εμπλέκονται, πέρα από τις ποινές σε καθαρά αθλητικό επίπεδο. Στο περιεχόμενο της αναφοράς της ΟΥΕΦΑ γίνονται ξεκάθαρως αναφορές για τον τρόπο που χειραγωγήθηκε ο αγώνας ΕΝΠΙ - Ερμής και παράλληλα, γίνεται αναφορά για συγκεκριμένους ποδοσφαιριστές οι οποίοι συμμετείχαν και είχαν καθοριστικό ρόλο στην χειραγώγηση του εν λόγω αγώνα, όπως αναφέρει ξεκάθαρα στο σκεπτικό της απόφασης για τιμωρία του Ερμή, ο Αθλητικός Δικαστής. Υπόθεση ο φάκελος της οποίας έχει ήδη σταλεί στην Γενική Εισαγγελία από την Επιτροπή Δεοντολογίας και προस्ताσίας του αθλητισμού.

Πιο απλά, παρουσιάζεται μία ακόμη ευκαιρία, όχι στο κυπριακό ποδόσφαιρο αλλά στην κυπριακή πολιτεία, να πάρει την υπόθεση και γενικότερα το θέμα χειραγώγησης αγώνων, ένα βήμα πιο πέρα. Δεκάδες εκθέσεις – φάκελοι της ΟΥΕΦΑ παραλήφθηκαν τα τελευταία χρόνια, έτυχαν διαχείρισης και διερεύνησης σε αθλητικό επίπεδο, πήραν το δρόμο για το Αρχηγείο Αστυνομίας και βρίσκονται εκεί αρχειοθετημένοι στο ράφι των ανεξιχνίαστων υποθέσεων. Και πάντα με την ίδια δικαιολογία, της μη ύπαρξης επαρκών στοιχείων ή μαρτυριών, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί υπόθεση και να οδηγηθεί ενώπιον Δικαστηρίου.

Όπως προκύπτει, από την αξιολόγηση των στοιχείων της έκθεσης της ΟΥΕΦΑ, τόσο από την Επιτροπή Δεοντολογίας, όσο και από τον Αθλητικό Δικαστή, αυτή τη φορά δεν μιλάμε μόνο για ενδείξεις, υποψίες ή εκτιμήσεις. Αν μάλιστα δεν υπήρχαν ξεκάθαρα στοιχεία, το πιο πιθανό ήταν ο σχετικός φάκελος να μην βρισκόταν τώρα στη Γενική Εισαγγελία.

Ένα παιχνίδι χειραγωγείται, πιο απλά... στήνεται, με τη συμμετοχή ποδοσφαιριστών ή και ατόμων εκτός του αγωνιστικού χώρου. Τα εμπλεκόμενα σωματεία τιμωρούνται, χωρίς η ευθύνη να βαρύνει όλους όσοι διαχειρίζονται τη λειτουργία τους. Οι λίγοι που επωφελούνται, σε προσωπικό επίπεδο, από τα κέρδη ενός παράνομου στοιχήματος, παραμένουν για χρόνια ατιμώρητοι. Ενδεχόμενη αλλαγή του σκηνικού αυτού και αποτρεπτικό στοιχείο μπορεί να αποτελέσει για τους... λάτρεις του είδους και μέρος της αξιοπιστίας του χώρου θα διασώσει...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΕΚΤ Τα «γεράκια» δείχνουν ξανά τα δόντια τους για τα επιτόκια Σελ. 11	Πετρέλαιο	€/ \$
↓ Χ.Α.Κ. -0,93%	↑ Χ.Α. 2,22%	↑ 0,92%	↑ 1,65%	↑ 2,70%	↑ 0,32%	↑ 0,84%		↑ 4,71%	↑ 2,66%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΟΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΩΝ ΠΛΕΥΡΩΝ

Αβέβαιο το καθεστώς κίνησης στη Μακαρίου

Αβεβαιότητα επικρατεί για το κυκλοφοριακό καθεστώς της λεωφόρου Μακαρίου στη Λευκωσία. Ο δήμαρχος Κ. Γιωρκάτζης τονίζει ότι το καλύτερο σενάριο είναι η εφαρμογή του σχεδιασμού για είσοδο λεωφορείων, ταξί, προμηθευτών, εργαζομένων και κατοίκων. Οι θέσεις των κατστηματαρχών. **Σελ. 3**

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Στο κόκκινο οι αντοχές Ελλήνων καταναλωτών

Για έβδομο συνεχόμενο μήνα, οι καταναλωτές καλούνται να πληρώσουν υψηλούς λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας παρά τις κρατικές επιδοτήσεις. Πλέον καταγράφεται αύξηση στην καθυστέρηση αποπληρωμής των λογαριασμών, ενώ προβλήματα ρευστότητας αντιμετωπίζουν και οι πάροχοι. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

Υψηλότερος φόρος για ακριβά ακίνητα

Αυξημένο ΕΝΦΙΑ θα καταβάλουν φέτος 180.000 ιδιοκτήτες ακινήτων που διαθέτουν ακίνητα σε περιοχές όπου η τιμή ζώνης αυξήθηκε αισθητά μετά την αναπροσαρμογή των αντικειμενικών στην Ελλάδα. Για ακίνητα άνω των 400.000 ευρώ θα καταβάλλεται πρόσθετος φόρος με ειδική κλίμακα. **Σελ.12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,23%	0,20%
Γερμανία	0,17%	0,23%
Γαλλία	0,64%	0,27%
Ιταλία	1,70%	0,42%
Ισπανία	0,98%	0,32%
Ιρλανδία	0,72%	0,26%
Ελλάδα	2,09%	0,27%
Ην. Βασίλειο	1,39%	0,16%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Από κόσκινο όσοι πήραν επιδόματα

Ελεγχος από ανεξάρτητο οίκο των εταιρειών οι οποίες έτυχαν στήριξης στην πανδημία

Από αυστρό έλεγχο θα περάσουν οι εταιρείες οι οποίες έτυχαν στήριξης από τα ειδικά σχέδια του Υπ. Εργασίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας. Το Υπουργείο ετοιμάζεται

για προκήρυξη διαγωνισμού που θα αναθέτει σε ανεξάρτητο Οίκο τον έλεγχο των οντοτήτων που έτυχαν στήριξης. Οι όροι του διαγωνισμού είναι ακόμα σε ετοιμασία. Εκείνο που προέχει είναι ότι

θα εξεταστούν οι οντότητες που συμμετείχαν στα σχέδια και αν κριθεί πως δεν ήταν επαρκή ή αληθή τα στοιχεία για τα ποσοστά της μείωσης του κύκλου εργασιών τους ή άλλα, τα χρήματα που έλα-

βαν θα πρέπει να τα επιστρέψουν. Ο όγκος της εργασίας αυτής, είναι τεράστιος, γι' αυτό και το Υπουργείο Εργασίας θα προκηρύξει διαγωνισμό ώστε να αναλάβει το έργο ανεξάρτητος οίκος. Ο Οίκος

που θα αναλάβει το έργο, θα πρέπει να μην έχει σύγκρουση συμφερόντων (conflict of interest) ελέγχοντας εταιρείες που μπορεί κατά το παρελθόν να ενήργησε για όφελος αυτών. **Σελ. 3**

Μέτρα από την Ελβετία για αποφυγή «φρούσκας» στα ακίνητα

Η Ελβετία είναι η πρώτη χώρα που λαμβάνει μέτρα για να περιορίσει τις χορηγήσεις στεγαστικών δανείων και να αποτρέψει τη διόγκωση της «φούσκας» των ακινήτων. Υποχρέωσε τις τράπεζες να διατηρούν πρόσθετα κεφάλαια ως αποθέματα ασφαλείας έναντι των κινδύνων που προκύπτουν από την έκρηξη των τιμών στην αγορά ακινήτων. Οι τράπεζες θα αναγκαστούν να κατέχουν ένα επιπλέον 2,5% του σταθμισμένου ενεργητικού που συνδέονται με εγχώρια στεγαστικά δάνεια κατοίκων, ανακοίνωσε η κυβέρνηση της Βέρνης. Οι κανόνες ισχύουν από τις 30 Σεπτεμβρίου. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του HOLGER SCHMIEDING*

Η Ρωσία δεν απειλεί άμεσα την ευρωπαϊκή οικονομία

Εάν επιθεθεί η Ρωσία στην Ουκρανία, θα πρόκειται για μια ανθρωπιστική τραγωδία. Πέραν των στρατιωτικών και πολιτικών ζητημάτων, που ανακύπτουν, πιθανότατα θα υπάρξει προσωρινό πλήγμα στην εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και των καταναλωτών στην Ευρώπη. Οι τιμές ηλεκτρικού ρεύματος ενδεχομένως να αυξηθούν περαιτέρω στη Γηραιά Ήπειρο, ενισχύοντας παροδικά τον πληθωρισμό. Στη χειρότερη εκδοχή των πραγμάτων, μια παρατεταμένη διακοπή της ροής του πετρελαίου και του φυσικού αερίου θα προξενήσει προσωρινές ελλείψεις στην Ευρώπη. Αλλά θα πρέπει να θέσουμε αυτούς τους κινδύνους σε μια προοπτική, οπότε ας σκεφθούμε

πως ο δριμύς χειμώνας θα διαρκέσει ακόμα μερικούς μήνες. Πληρώνοντας περισσότερο για τις εισαγωγές ενέργειας από άλλες πηγές και επιδοτώντας τους λογαριασμούς αυτούς για τα φτωχότερα νοικοκυριά, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα μπορούσαν να ανακουφίσουν το βάρος από τις ελλείψεις φυσικού αερίου από τη Ρωσία έως ένα βαθμό.

Εν τω μεταξύ, μια περαιτέρω άνοδος στις τιμές ενέργειας τους επόμενους μήνες θα μπορούσε να εκληφθεί ως το προσωρινό σοκ στις προμήθειες, το οποίο θα εξετάσει ενδελεχώς η ΕΚΤ. Δεν πρόκειται να φέρει πιο κοντά την αύξηση επιτοκίων, αντιθέτως η ΕΚΤ ίσως και να παρέμβει με το να ανοίξει ακόμα δυναμικό-

Πέραν της ενέργειας, οι οικονομικές επιπτώσεις σε ενδεχόμενη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είναι αντιμετωπίσιμες.

τερα τις στρόφιγγες ξανά, ώστε να διασφαλίσει πως οι κεφαλαιαγορές εξακολουθούν να διοικούνται με τα μέτρα στήριξης της στην πραγματική οικονομία. Όταν το πρώτο εξάμηνο του 2014 η Ρωσία είχε κινηθεί κατά της Ουκρανίας, τότε το οικονομικό κλίμα στην Ευρώζων επηρεά-

στηκε ελάχιστα. Το πραγματικό ΑΕΠ έδειξε μια κάμψη από το 0,4% το πρώτο τρίμηνο στο 0,2% το δεύτερο τρίμηνο, ενώ στη συνέχεια κατά το τρίτο τρίμηνο ανέκαμψε στο 0,5%, ακολουθώντας μια φυσιολογική αστάθεια σε διάστημα τριμήνων.

Η Ρωσία συνιστά μια μεγάλη στρατιωτική δύναμη και δεν παύει να είναι μια μεγάλη χώρα. Εντούτοις, όπως και στην περίοδο της σοβιετικής Ιστορίας της, έχει μια οικονομία κακώς διαχειριζόμενη, η οποία αποδίδει πολύ χαμηλότερα από τις δυνατότητές της.

Παρά το μέγεθος και την εγγύητά της, δεν αποτελεί μείζονα αγορά για την Ευρώπη. Η Γερμανία πωλεί εκεί μόνο το 1,9%

των εξαγωγών της έναντι του 5,6% της Πολωνίας και του 12% και πλέον των τεσσάρων οικονομιών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης. Το μερίδιο της Ρωσίας επί των γερμανικών εξαγωγών αυξήθηκε μόλις λίγο πριν η Ρωσία καταλάβει την Κριμαία το 2014. Η Γερμανία αποκομίζει το 0,7% του ΑΕΠ της και το 0,6% η Ευρωζώνη εν γένει από την πώληση αγαθών στη Ρωσία. Κατά συνέπεια, η δυναμική εγχώρια ζήτηση εντός της Ευρωζώνης και εκεινη από τις ΗΠΑ θα αντισταθμίσει πλήρως τις όποιες απώλειες από το εμπόριο με τη Ρωσία.

* Ο κ. Holger Schmieding είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

rwC

Κάνε το επόμενο βήμα στην καριέρα σου
Γίνε επαγγελματίας Coach & Μέντορας

Μάθετε περισσότερα
και εγγραφείτε

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της **NETTY ISMAIL / BLOOMBERG**

Η Τουρκία σε πλήρες αδιέξοδο

Τα πραγματικά επιτόκια στην Τουρκία βρίσκονται στο -35% και καθώς δεν φαίνεται να υπάρχει καμία προοπτική για αύξηση των επιτοκίων από την κεντρική τράπεζα της χώρας, η κατάσταση προοιωνίζεται περαιτέρω απώλειες για την παραποίηση του τουρκικού λίρα. Παράγοντες της αγοράς δίνουν πιθανότητες τουλάχιστον 50% πως η ισοτιμία της τουρκικής λίρας θα υποχωρήσει περαιτέρω, κάτω και από το ιστορικό της ρεκόρ των 18,3633 τουρκικών λιρών έναντι του δολαρίου, μέχρι το τέλος του έτους. Βασίζουν αυτή την εκτίμησή τους σε

μάζεται να προχωρήσει σε αυξήσεις επιτοκίων. Σύμφωνα με τον Πιοτρ Ματίς, στρατηγικό αναλυτή συναλλάγματος στην InTouch Capital Markets του Λονδίνου, «η τουρκική λίρα είναι το λιγότερο ελκυστικό ανάμεσα στα νομίσματα των αναδυόμενων αγορών, επειδή τα πραγματικά επιτόκια είναι σε βαθύτητα αρνητικό έδαφος σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον στο οποίο επικρατούν τάσεις για αυξήσεις επιτοκίων ως αντίδραση στη ραγδαία άνοδο του πληθωρισμού».

Στην Τουρκία ο πληθωρισμός τιμών καταναλωτή αυξήθηκε τον Ιανουάριο κατά 48,7% θέτοντας την κεντρική τράπεζα ενώπιον διλημμάτων. Κι ενώ μια αύξηση των επιτοκίων θα προκαλούσε την οργή του Ερντογάν, που αυτοαποκαλείται «εχθρός των επιτοκίων», η μείωσή τους ή ακόμη και η παραμονή τους στα υφιστάμενα επίπεδα θα επιτείνει τις πληθωριστικές πιέσεις. Την περασμένη εβδομάδα ο Ερντογάν αντικατέστησε τον επικεφαλής της στατιστικής υπηρεσίας εν μέσω πολιτικής διαμάχης για την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων που έδινε στη δημοσιότητα. Μέσα στις τελευταίες έξι εβδομάδες, και μετά τις παρεμβάσεις της κεντρικής τράπεζας και των κρατικών τραπεζών της Τουρκίας τον Δεκέμβριο, η λίρα έχει δείξει αντοχή στο επίπεδο περίπου των 14 λιρών προς ένα δολάριο.

Η κυβέρνηση υιοθέτησε πρόγραμμα αναπλήρωσης των καταθέσεων στον βαθμό που πηλύνονται από την υποτίμηση του νομίσματος, προκειμένου να πείσει τους επενδυτές να διατηρήσουν τις αποταμιεύσεις τους στο τοπικό νόμισμα. Και πάλι, όμως, η τουρκική λίρα παρουσιάζει τη χειρότερη πορεία ανάμεσα στα νομίσματα των αναδυόμενων αγορών και φέτος, αφού πρώτα έχασε σχεδόν τη μισή αξία της στη διάρκεια του 2021.

Ολα δείχνουν ότι οι πιέσεις στη λίρα θα ενταθούν, ενώ ο πληθωρισμός οδεύει προς το 50%.

υπολογισμούς του Bloomberg. Το νόμισμα της Τουρκίας υποχώρησε κατά 1,2%, αν και ανέκαμψε στη συνέχεια, με την ισοτιμία του να διαμορφώνεται περίπου στις 13,5772 λίρες προς ένα δολάριο στο χρηματιστήριο της Κωνσταντινούπολης.

Υπό την πίεση του Τούρκου προέδρου, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, η κεντρική τράπεζα έχει μειώσει τα επιτόκια κατά 500 μονάδες βάσης στους λίγους μήνες που έχουν παρέλθει από τον Σεπτέμβριο κι ενώ οι κεντρικές τράπεζες άλλων αναπτυσσόμενων οικονομιών υιοθετούν περιοριστικά πολιτική για να τιθασεύσουν τις τιμές που έχουν πάρει την ανιούσα.

Δεδομένου ότι το επίπεδο των πραγματικών επιτοκίων στην Τουρκία είναι το χειρότερο ανάμεσα στις αναδυόμενες αγορές, η τουρκική λίρα θα είναι το πλέον ευάλωτο νόμισμα σε οποιαδήποτε τάση των επενδυτών να αποφύγουν την ανάληψη κινδύνου τώρα που η Federal Reserve ετοι-

ΔΗΚΤΗΣ

Πέμπτη χώρα

Μετά τις Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Νορβηγία, ανακοίνωσε και η Σουηδία την άρση των μέτρων πρόληψης για περιορισμό της εξάπλωσης της covid 19 από την ερχόμενη Τέταρτη. Σύμφωνα με την Πρωθυπουργό της χώρας, η απόφαση είναι αποτέλεσμα της υψηλής εμβολιαστικής κάλυψης στην επικράτεια και της καλύτερης κατανόησης της παραλλαγής “Όμικρον” από τους επιστήμονες που έχουν την ευθύνη συμβολής στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Ανεξάρτητα από τις χαλαρώσεις, η κυβέρνηση της χώρας προτρέπει τους ανεμβολίαστους να αποφεύγουν χώρους με μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση ενώ για όσους παρουσιάζουν τα συμπτώματα της ασθένειας, η σύσταση είναι να περιορίζονται στο σπίτι.

Σταθερές απόψεις

Σταθερή στις θέσεις της όσον αφορά στον πληθωρισμό παρέμεινε η ΕΚΤ, διατηρώντας τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ αμετάβλητα. Στο δικαιολογητικό της απόφασης σημειώνεται ότι ο πληθωρισμός ενδεχομένως να παραμείνει για μεγαλύτερο διάστημα από ότι αρχικά αναμενόταν αλλά εκτιμάται πως θα υποχωρήσει προς το τέλος του έτους. Αξιοσημείωτη είναι η ανησυχία που εκφράζεται για το γεγονός ότι η άνοδος των τιμών δεν αφορά μόνο στο κόστος της ενέργειας αλλά εκτείνεται και στις τιμές των τροφίμων. Όσον αφορά στο πανδημικό πρόγραμμα αγοράς ομολόγων, επαναβεβαιώθηκε η προηγούμενη πρόθεση για τερματισμό του τον προσεχή Μάρτιο.

Ποδοσφαιρικά οικονομικά

Σε απολογισμό της διετίας του κορωνοϊού προχώρησε ο επικεφαλής του ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου κάνοντας λόγο για απώλεια εισοδημάτων που ξεπερνούν τα €7 δισ. Η ανάλυση αφορά στις ποδοσφαιρικές περιόδους 2019-2020 και 2020-2021, με τη δεύτερη να εκτιμάται ότι θα έχει απώλειες της τάξης των €4 δισ. περισσότερες από τις καταγεγραμμένες της προηγούμενης περιόδου που ήταν 3 δισ. ευρώ. Οι εκτιμήσεις έγιναν για τις ομάδες υψηλής δυναμικότητας της UEFA και περιλαμβάνουν μόνο απώλειες σε εισπράξεις εισιτηρίων, μια πτώση της τάξης του 88% σε σχέση με πριν την πανδημία. Επιπλέον, υπολογίζεται η απώλεια σε χορηγίες και τηλεοπτικά δικαιώματα να ανέρχεται σε €1,9 δισ. και €0,7 δισ. αντίστοιχα.

Δεύτερη συνεχόμενη

Αποφασίστηκε δεύτερη συνεχόμενη άνοδος των επιτοκίων στη στερλίνα, γεγονός που προκαλεί εντύπωση αφού κάτι τέτοιο έχει να συμβεί από το μακρινό 2004. Η δεύτερη στη σειρά άνοδος, που ήταν ισόποση της πρώτης, φέρνει το επιτόκιο βάσης της τράπεζας της Αγγλίας στο 0,5%. Η απόφαση για τη δεύτερη αυτή αύξηση λήφθηκε οριακά με ψήφους 5 προς 4 ενώ μια μειοψηφία 4 μελών

diktis@kathimerini.com.cy

Σύντομα θα κληθεί να προσμετρήσει τον βαθμό που θα επηρεάσει η ακρίβεια την αναπτυξιακή προοπτική της οικονομίας το Υπουργείο Οικονομικών.

πρόκρινε μια πιο τολμηρή προς τα πάνω αναπροσαρμογή που θα έφερνε το επιτόκιο στο 0,75%.

Αβέβαιο περιβάλλον

Η ανακοίνωση αποτελεσμάτων για πρώτη φορά κάτω από το νέο της όνομα, δεν υπήρξε καθόλου θετική για τη Facebook, η οποία σημείωσε τις μεγαλύτερες καταγεγραμμένες ημερήσιες απώλειες στην χρηματιστηριακή της ιστορία. Η Meta, όπως πλέον ονομάζεται η εταιρεία, ανακοίνωσε χαμηλότερες των αναμενόμενων πωλήσεις με

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Μοναδιαία Ελαστικότητα Προσφοράς

CYPRUS INSTITUTE OF MARKETING THE CYPRUS BUSINESS SCHOOL

Μοναδιαία ελαστικότητα προσφοράς υφίσταται για αγαθά και υπηρεσίες των οποίων η μεταβολή στην προσφερόμενη ποσότητα τους είναι ίση με τη μεταβολή στην τιμή τους. Δηλαδή, η αύξηση (μείωση) στην τιμή τους οδηγεί σε αύξηση (μείωση) στην προσφερόμενη ποσότητά τους, κατά τον ίδιο βαθμό, κάτι που ουσιαστικά είναι πολύ σπάνιο να συμβεί στην αγορά.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

αποτέλεσμα η μετοχή να καταγράψει πτώση 26% και να απολέσει 230 δισ. δολάρια σε χρηματιστηριακή αξία. Σύμφωνα με την εταιρεία, τα διαφημιστικά της έσοδα αναμένεται να επηρεαστούν περαιτέρω αρνητικά από τις αλλαγές που έχει επιφέρει στο λειτουργικό της περιβάλλον η Apple και σχετίζονται με την πολιτική επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων.

Νομισματικό πείραμα

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθωρισμού στην Τουρκία ανήλθε στο 47% καταγράφοντας ρεκόρ εικοσαετίας. Σε μηνιαία βάση, ο πληθωρισμός Ιανουαρίου ξεπέρασε τις προσδοκίες για μονοψήφια άνοδο και κυμάνθηκε οριακά πάνω από το 11%. Την ίδια στιγμή, η πτώση στην αξία της τουρκικής λίρας έναντι του δολαρίου πλησιάζει σε ετήσια βάση το 44%. Αυτό που οι αναλυτές αποκαλούν αποτυχημένο νομισματικό πείραμα του Ερντογάν, εκδηλώθηκε τους τελευταίους τέσσερις μήνες με μείωση των επιτοκίων κατά 500 μονάδες βάσης.

Περιβαλλοντικό αποτύπωμα

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του μη κερδοσκοπικού οργανισμού Greenpeace, 100.000 πτήσεις «πέταξαν» χωρίς επιβάτες στην Ευρώπη την χρονιά που μας πέρασε επειδή οι αερογραμμές επέλεξαν να πραγματοποιούν τα δρομολόγια ακόμη και χωρίς επιβάτες για να διατηρήσουν τα δικαιώματά τους σε συγκεκριμένα αεροδρόμια. Το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της συγκεκριμένης «ανωμαλίας» εκτιμάται ότι αντιστοιχεί στους ρύπους που εκπέμπουν 1,4 εκατομμύρια ρυπογόνα οχήματα.

Αγριογούρουνα εισβολείς

Νομοσχέδιο θα άρει τους περιορισμούς στη θήρα τους στο Σαν Φρανσίσκο

Του **THOMAS FULLER**
THE NEW YORK TIMES

Απολύτως ασφαλή νιώθουν τα άγρια ζώα σε όλη την περιοχή του κόλπου του Σαν Φρανσίσκο χάρη στην περιβαλλοντική ευαισθησία των κατοίκων, αλλά και στην ικανότητα της τοπικής άγριας πανίδας (γαλοπούλες, λίγκες, ελάφια, αγριόγατες, αλεπούδες, μεταξύ πολλών άλλων) να συμβιώνει αρμονικά με τους ανθρώπους γείτονές της. Το ίδιο δεν ισχύει, πάντως, με τα αγριογούρουνα. Τα επίμονα αυτά θηλαστικά, απόγονοι οικοσυστημάτων, καταστρέφουν γρασίδια κατοικιών και γηπέδων γκολφ, απειλούν τα πόσιμα ύδατα της περιοχής και παρεμποδίζουν τη συγκομιδή των σταφυλιών στην κοιλάδα Νάπα της βόρειας Καλιφόρνιας. «Είναι ζημιογόνα ζώα για όλους. Είναι πολύ πολύ καταστροφικά», τονίζει ο Ερικ Σκλαρ, μέλος της επιτροπής θήρας και αλιείας της πολιτείας και υποστηρικτής νομοσχεδίου, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα σε κυνηγούς να σκοτώνουν αγριογούρουνα.

Καταστροφές

Εδώ και δεκαετίες, τα αγριογούρουνα με τους κοφτερούς καυλιόδοντές τους έχουν καταστρέψει καλλιέργειες καλαμποκιού, φισικιών και βάμβακος στο Τέξας και σε πολιτείες του Νότου των ΗΠΑ. Το υπουργείο Γεωργίας εκτιμά το

Στο πρόστιο του Σαν Φρανσίσκο, Λαφαγέτ, ο δήμος δαπάνησε 110.000 δολάρια για την αποκατάσταση των ζημιών από αγριογούρουνα, ενώ η επαφή τους με το νερό μπορεί να μεταδώσει μολυσματικές ασθένειες στον άνθρωπο.

Τουλάχιστον 30 πολιτείες των ΗΠΑ αντιμετωπίζουν ανεξέλεγκτη αύξηση του πληθυσμού.

κόστος της αγροζήτημίας που προκαλούν τα αγριογούρουνα σε 2,5 δισ. δολάρια τον χρόνο. Με σωματικό βάρος που συχνά ξεπερνά τα 100 κιλά, τα ζώα αυτά μπορεί να γίνουν ιδιαίτερα επιθετικά, ενώ σε ελάχιστες περιπτώσεις έχουν

προκαλέσει ακόμη και τον θάνατο ανθρώπων. Τουλάχιστον 30 πολιτείες της χώρας αντιμετωπίζουν ανεξέλεγκτη αύξηση του πληθυσμού.

Στο πρόστιο του Σαν Φρανσίσκο, Λαφαγέτ, ο δήμος δαπάνησε πριν από την πανδημία 110.000 δολάρια για την αποκατάσταση των ζημιών από αγριογούρουνα που αναπτύσσονταν ριζες και βολβούς κάτω από το γρασίδι του γηπέδου ποδοσφαίρου και μπέιζμπολ. Ο αρμόδιος αντιδήμαρχος πρόσελαβε ειδικό των παγίδων για τη σύλληψη και εξόντωση των «δραστών». Κτηνίατροι συστήνουν, όμως, σε όσους

έλθουν αντιμέτωποι με αγριογούρουνα να σκαρφαλώσουν σε δέντρο ή στην οροφή αυτοκινήτου. «Δεν ξέρουν να σκαρφαλώνουν», εξηγεί κτηνίατρος.

Κίνδυνο για το περιβάλλον αποτελεί η εισβολή εκατοντάδων γουρουνιών στις πηγές των ποταμών που τροφοδοτούν την τεχνητή λίμνη Σαν Λεάντρο, πηγή του πόσιμου ύδατος σε Οκλαντ, Αλαμίντα, Πίτμοντ, Χέιγουορντ και άλλες κοινότητες. Τα γουρούνια είναι φορείς μολυσματικών παραγόντων, όπως το βακτήριο E. coli, αλλά και λεπτοσπείρωσης, τοξοπλάσμοσης και σαλμονέλλας, ενώ η επαφή τους με το νερό μπορεί να μεταδώσει τις ασθένειες αυτές στον άνθρωπο.

Τα γουρούνια, που δεν είναι γνηγενή στην αμερικανική ήπειρο, στερουν την τροφή από την τοπική πανίδα, καταναλώνοντας μεγάλες ποσότητες βελανιδιών και πολλών τροφών αναγκαίων για την επιβίωση άλλων ζώων. Το υπουργείο Γεωργίας εκτιμά πως οι ΗΠΑ φιλοξενούν σήμερα περισσότερα από 6 εκατομμύρια αγριογούρουνα, συνήθως υβρίδια οικοσυστημάτων κοίρων, «συνταξιδιωτών» των πρώτων Ευρωπαίων εξερευνητών πριν από πέντε αιώνες, που ζευγάρωσαν με ευρασιατικούς άγριους χοίρους. «Ο συνδυασμός αυτός δημιούργησε υπερεισβολέα», λέει στέλεχος της υπηρεσίας καταγραφής αγροζήτημων.

Επανάσταση στη διάγνωση καρκίνου

Επανάσταση στη διάγνωση των γυναικολογικών καρκίνων θα εισαγάγει το καινοτόμο τεστ WiD (αναγνώρισης κινδύνου γυναικολογικών καρκίνων), το οποίο όχι μόνο διαγιγνώσκει εγκαίρως τη νόσο, αλλά προβλέπει αξιόπιστα τον κίνδυνο εμφάνισης τεσσάρων μορφών γυναικολογικού καρκίνου. Το μόνο

Καινοτόμο τεστ WiD αναγνωρίζει τον κίνδυνο τεσσάρων μορφών γυναικολογικών κακοθειών, μόνο με δείγμα τραχηλικού επιχρίσματος.

που χρειάζεται είναι δείγμα τραχηλικού επιχρίσματος, όμοιο με αυτό του τεστ Παπανικολάου.

Η ανάλυση των τραχηλικών κυττάρων αποκαλύπτει εάν η γυναίκα πάσχει από καρκίνο των ωοθηκών ή του μαστού και ταυτόχρονα προβλέπει τις πιθανότητες που διατρέχει να νοσήσει στο μέλλον. Την εκπληκτική εξέλιξη περιγράφουν οι επιστήμονες σε δύο μελέτες στο περιοδικό Nature Communications. Τις μελέτες συγχρηματοδότησαν η οργάνωση «Eve's Appeal» και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ερευνών.

Οι ερευνητές προκειμένου να

καταλήξουν στο τεστ χρησιμοποίησαν δείγματα τραχηλικών κυττάρων από 242 γυναίκες που έπασχαν από καρκίνο των ωοθηκών και 869 που δεν είχαν αρρωστήσει. Η ανάλυση τους επέτρεψε να ανιχνεύσουν 14.000 επιγενετικές αλλαγές και να αναγνωρίσουν τη μοναδική «γενετική υπογραφή» της νόσου. Εφαρμόζοντας το νέο εργαλείο, ταυτοποίησαν το 71,4% γυναικών κάτω των πενήντα και το 54,5% γυναικών άνω των πενήντα που είχαν καρκίνο των ωοθηκών με ακρίβεια 75%.

Στη δεύτερη μελέτη, οι ερευνητές εντόπισαν τις επιγενετικές αλλαγές στα τραχηλικά δείγματα 329 γυναικών με καρκίνο του μαστού, και κακή πρόγνωση για την εξέλιξη της υγείας τους, και 869 γυναικών που δεν έπασχαν. Πάλι αναγνώρισαν ποιες γυναίκες νοσούσαν από την επιγενετική υπογραφή της νόσου στα τραχηλικά κύτταρα. Όπως επισήμανε ο Μάρτιν Φίντσοβεντερ, καθηγητής του Πανεπιστημίου του Ινσμπρουκ και του University College London και συντονιστής της έρευνας, «το νέο τεστ επιφέρει επανάσταση στη διαγνωστική ικανότητά μας, καθώς μπορεί να διαγνώσει διαφορετικές μορφές καρκίνου ανιχνεύοντας τις επιγενετικές υπογραφές τους σε ένα δείγμα τραχηλικών κυττάρων. Όμως, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν περαιτέρω έρευνες προτού το νέο τεστ βρει κλινική εφαρμογή».

Από κόσκινο οι εταιρείες που πήραν επιδόματα

Το Υπουργείο Εργασίας θα αναθέσει
τον έλεγχο σε ανεξάρτητο οίκο σύντομα

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Από «κόσκινο» αναμένεται να περάσει ανεξάρτητος Οίκος όσους στηρίχθηκαν από τα ειδικά σχέδια του Υπουργείου Εργασίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του ιού COVID 19. Το Υπουργείο Εργασίας βρίσκεται σε ετοιμασία για προκήρυξη διαγωνισμού στο αμέσως επόμενο διάστημα, που θα αναθέτει σε ανεξάρτητο Οίκο τον έλεγχο των οντοτήτων που

Συνολικά η Κύπρος έχει λάβει το ποσό των 603,8 εκατ. ευρώ ως στήριξη μέσω του ευρωπαϊκού ταμείου SURE μετά την εμφάνιση της πανδημίας.

έλαβαν στήριξη. Ακόμα δεν έχει καθοριστεί το χρονικό διάστημα για το οποίο θα γίνει ο έλεγχος, δηλαδή αν θα είναι έλεγχος για όλους τους πανδημικούς μήνες, ή για συγκεκριμένους. Οι όροι του διαγωνισμού είναι ακόμα σε ετοιμασία. Εκείνο που προέχει είναι ότι θα εξεταστούν οι οντότητες που συμμετείχαν στα σχέδια και αν κριθεί πως δεν ήταν επαρκή ή αληθή τα στοιχεία για τα ποσοστά της μείωσης του κύκλου εργασιών τους ή άλλα, τα χρήματα που έλα-

βαν θα πρέπει να τα επιστρέψουν. Ο όγκος της εργασίας αυτής, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, είναι τεράστιος, γι' αυτό και το Υπουργείο Εργασίας θα προκηρύξει διαγωνισμό ώστε να αναλάβει το έργο ανεξάρτητος οίκος. Ο Οίκος που θα αναλάβει το έργο, θα πρέπει να μην έχει σύγκρουση συμφερόντων (conflict of interest) ελέγχοντας εταιρείες που μπορεί κατά το παρελθόν να ενήργησε για όφελος αυτών. Το Υπουργείο Εργασίας για τους πρώτους πανδημικούς μήνες προχώρησε σε τυχαίους δειγματοληπτικούς ελέγχους (ad hoc) σε εταιρείες, ενώ το Τμήμα Φορολογίας διενήργησε ελέγχους για τους μήνες που έλαβαν στήριξη εταιρείες από το Δεκέμβριο του 2020 μέχρι και το Μάρτη του 2021. Εκείνους τους μήνες υπήρξαν κάποια συγχρηματοδοτούμενα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Σχέδια στήριξης και όριζε έτσι η συμφωνία, δηλαδή να γίνουν έλεγχοι. Στην κατηγορία αυτή ήταν το ειδικό σχέδιο ξενοδοχειακών μονάδων, το ειδικό σχέδιο οικονομικών δραστηριοτήτων συνδεδεμένων με την τουριστική βιομηχανία, ειδικό σχέδιο πλήρους αναστολής των εργασιών της επιχείρησης και άλλα.

Αξίζει να σημειωθεί πως το Υπουργείο Εργασίας βρίσκεται σε μια διαδικασία ανάκτησης ποσών και αφορούν περιπτώσεις που εντέλει εταιρείες δεν πληρούσαν τα κριτήρια ή κατοπινά δεν εμφάνισαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία. Τα ποσά που έχουν ζητηθεί πίσω

Το Υπουργείο Εργασίας για τους πρώτους πανδημικούς μήνες προχώρησε σε τυχαίους δειγματοληπτικούς ελέγχους (ad hoc) σε εταιρείες, αλλά πλέον ο όγ-

κος του ελέγχου είναι τεράστιος. από τις εν λόγω εταιρείες παραμένουν αδιευκρίνιστα στην παρουσία φάση. Σύμφωνα με την τελευταία ενημέρωση αναφορικά με το κόστος των μέτρων για τη στήριξη των εργαζομένων και των επιχειρήσεων που επηρεάστηκαν από τις επιπτώσεις της πανδημίας μέσω του Υπουργείου Εργασίας, έφταναν τα 760 εκατομμύρια ευρώ τον Οκτώβριο του 2021. Συγκεκριμένα, όταν παρουσίαζε η υπουργός Εργασίας Ζέτα Αιμιλιανίδου τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικών στα τέλη Νοεμβρίου, σημείωνε πως «στηρίχθηκαν συνολικά 210.000 εργαζόμενοι με επιδότηση του μισθού τους, με δαπάνη που ξεπέρασε τα 760 εκατ. ευρώ, ενώ άλλα 160 εκατ. ευρώ έχουν καταβληθεί με τη μορφή εφάπαξ χορηγίας σε επιχειρήσεις». Μέχρι και σήμερα το ποσό αυτό

θα έχει αυξηθεί, αφού μέχρι και την Τετάρτη που μας πέρασε αποφασίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο για επιπρόσθετα μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων οι οποίοι συνεχίζουν να επηρεάζονται σημαντικά λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας κατά τα έτη 2020 και 2021.

Βοήθησαν λεφτά από Ευρώπη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τον κανονισμό SURE στις 2 Απριλίου 2020, στο πλαίσιο της αρχικής αντίδρασης της ΕΕ στην πανδημία. Εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 19 Μαΐου 2020 ως ισχυρή ένδειξη ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και κατέστη διαθέσιμο μετά την υπογραφή των συμφωνιών εγγύησης από όλα τα κράτη μέλη στις 22 Σεπτεμβρίου 2020. Η Επιτροπή πρότεινε στο Συμβούλιο να χορηγήσει πρόσθετη χρηματοδοτική συνδρομή

ύψους 3,7 δισ. ευρώ σε έξι κράτη μέλη στο πλαίσιο του SURE, του μέσου των 100 δισ. ευρώ, το οποίο σχεδιάστηκε για την προστασία των θέσεων εργασίας και των εισοδημάτων που επλήγησαν από την πανδημία COVID-19, ένα εκ των οποίων, η Κύπρος. Συνολικά η Κύπρος έχει λάβει το ποσό των 603,8 εκατ. ευρώ ως στήριξη μέσω του ευρωπαϊκού ταμείου SURE μετά την εμφάνιση της πανδημίας, ενώ το επιπρόσθετο ποσό που έλαβε η Κύπρος, τα 124,7 εκατ. ευρώ αποτέλεσε μέρος του συνόλου των 603,8 εκατ. ευρώ που μπορούσε να λάβει. Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Κύπρος αξιοποιώντας το εργαλείο SURE, κατατάσσεται στις πρώτες θέσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη στήριξη των εργαζομένων και αυτοεργοδοτούμένων.

Οι κατηγορίες της στήριξης

Για να μετριάσει τις οικονομικές, κοινωνικές και υγειονομικές επιπτώσεις από την πανδημική κρίση, η Κυβέρνηση υιοθέτησε ένα πακέτο στήριξης που μπορεί να συνοψιστεί σε τέσσερις κύριες κατηγορίες. Πρώτον στη στήριξη των εισοδημάτων των εργαζομένων, δεύτερον στη στήριξη της απασχόλησης με δικλίδες ασφαλείας για αποφυγή απολύσεων, τρίτον στη στήριξη των νοικοκυριών και επιχειρήσεων με μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητάς τους και τέταρτον στη στήριξη του τομέα της υγείας.

Περιμένοντας μια απόφαση για την Μακαρίου

Στις 15 Φεβρουαρίου αποφασίζει η αστυνομία για την ανανέωση ή όχι της μονοδρόμησης της λεωφόρου

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Δuo μήνες μετά από τις 7 Δεκεμβρίου, ημέρα επίσημου ανοίγματος της ανανεωμένης λεωφόρου Μακαρίου, το κυκλοφοριακό καθεστώς που θα επικρατήσει τελικά στην λεωφόρο δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει. Ο αρχικός σχεδιασμός που προέβλεπε την είσοδο μόνο εξουσιοδοτημένων οχημάτων δεν μπορεί να εφαρμοστεί, στην ουσία λόγω κενών του θεσμικού πλαισίου για το θέμα της τοποθέτησης φωτισοήμανσης και ελέγχου συγ-

Ανακοίνωση, η οποία υπογράφεται από την πλειοψηφία των καταστημάτων του εμπορικού κέντρου, αναμένεται να σταλεί στον αρχηγό Αστυνομίας, τον υπουργό Μεταφορών και τον δήμο Λευκωσίας.

κεκριμένων οδικών αρτηριών. Την προηγούμενη εβδομάδα το αρμόδιο Υπουργείο ξεκίνησε την διαδικασία επικαιροποίησης του, κάτι που χαιρετίστηκε μεν, αλλά δεν επιλύει άμεσα το ζήτημα της κυκλοφορίας. Στο μεταξύ τις επόμενες μέρες αναμένεται να συνέλθει ο κυκλοφοριακός φορέας μελετών για να αποφασίσει, ενώ η επίσημη απόφαση

Ο δήμαρχος Λευκωσίας τονίζει ότι το καλύτερο σενάριο για την Μακαρίου είναι η εφαρμογή του αρχικού σχεδιασμού.

στις 15 Φεβρουαρίου αναμένεται ότι θα είναι είτε για παράταση στο καθεστώς μονοδρόμησης, είτε για άνοιγμα μόνο σε εξουσιοδοτημένα οχήματα.

Ξεκαθαρίζει ο Γιωρκάτζης

Από την πλευρά του, ο δήμαρχος Λευκωσίας Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης τονίζει ότι το καλύτερο σενάριο για την Μακαρίου είναι η εφαρμογή του αρχικού σχεδιασμού - την κυκλοφοριακή ρύθμιση που επιτρέπει

είσοδο στο δρόμο μόνο εξουσιοδοτημένων οχημάτων, δηλαδή λεωφορεία, ταξί, προμηθευτές, εργαζόμενους και κατοίκους. Στην ουσία ο δήμαρχος ξεκαθαρίζει ότι ο δήμος συνεχίζει να υιοθετεί τον αρχικό σχεδιασμό, παρά τις προτροπές και τις αντιδράσεις μερίδας επιχειρηματιών της λεωφόρου που τάσσονται ανοικτά υπέρ της παρούσας προσωρινής ρύθμισης. Όπως επισημαίνει, «εάν εισακουστούν οι απόψεις του Δήμου, θα

εφαρμοστούν με την υλοποίηση των απαιτούμενων υπολειπόμενων υποδομών και θεσμικού πλαισίου». Σε δηλώσεις του στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης υπογραμμίζει ότι η Μακαρίου δεν θα γίνει ποτέ πιο ανταγωνιστική, παραμένοντας ένας συμβατικός, κοινός, εμπορικός άξονας κυκλοφορίας. Θέση του δημάρχου είναι ότι το εμπορικό κέντρο της Λευκωσίας θα αποκτήσει συγκριτικό πλεονέκτημα «δημιουργώντας έναν προσβάσιμο για όλους

χώρο, ασφαλή για περπάτημα, αισθητικά αναβαθμισμένο με δέντρα, πλατείες, σιντριβάνια, που να προσομοιάζει λειτουργικά, αλλά και αισθητικά με εξωτερικό εμπορικό κέντρο».

Ικανοποιεί η επισκεψιμότητα

Θετικά είναι πάντως τα πρώτα μηνύματα τόσο από πλευράς επισκεψιμότητας και αγορών, καθώς και το γεγονός ότι οι πρώτες εκτιμήσεις επιχειρηματιών της περιοχής σκιαγραφούν ένα πιο high end προφίλ καταναλωτών σε σχέση με τα κλειστά εμπορικά κέντρα. Ωστόσο επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην Μακαρίου τονίζουν ότι η αβεβαιότητα σε σχέση με το αν επιτρέπεται η όχι η διέλευση οχημάτων, τα χρονοδιαγράμματα, οι αντιδράσεις και η αναμονή για τις νέες αποφάσεις, δεν επιτρέπουν στις επιχειρήσεις της περιοχής να βρουν τους ρυθμούς τους. Ως εκ τούτου, όπως μεταφέρουν στην «Κ», ενδεχόμενη παράταση της αβεβαιότητας στην ουσία ζημιώνει τους επιχειρηματίες.

Προχωρούν με τις υπογραφές

Όπως ήδη έχει καταγράψει η «Κ», οι διαφωνούντες με τους χειρισμούς του δήμου επιχειρηματίες ετοιμάζονται να προχωρήσουν με την δημοσίευση ανακοίνωσης, μέσω της οποίας εξηγούν τους λόγους για τους οποίους εκτιμούν ότι η Μακαρίου θα πρέπει να διατηρήσει το υφιστάμενο-προσωρινό-καθεστώς. Στο εν λόγω υπόμνημα γίνεται λόγος για την ανάγκη ομαλής και απρόσκοπτης διακίνησης των πο-

λιτών και για εύκολη πρόσβαση στους στον κεντρικό εμπορικό δρόμο της πρωτεύουσας, ως απαραίτητο συστατικό για την διασφάλιση της εμπορικής βιωσιμότητας του συνόλου των καταστημάτων της περιοχής. Στην ουσία, οι υπογράφοντες καταστηματοάρχες ζητούν όπως η Μακαρίου παραμείνει ανοικτή στην κυκλοφορία και εισηγούνται τέσσερις ρυθμίσεις. Κατ' αρχάς, εισηγούνται την μονοδρόμηση της Λεωφόρου Μακαρίου στη συμβολή των λεωφόρων Σπύρου Κυπριανού-Διγενή Ακρίτα με κατεύθυνση προς την λεωφόρο Ευαγόρου. Κατά δεύτερο, προτείνουν όπως η αριστερή λωρίδα κυκλοφορίας της Μακαρίου, χρησιμοποιείται αποκλειστικά από δημόσια οχήματα Αστικής Κυκλοφορίας (λεωφορεία) και η δεξιά λωρίδα από ιδιωτικά οχήματα. Όσον αφορά τα ιδιωτικά οχήματα, εισηγούνται όπως τους επιτρέπεται η στροφή προς τα δεξιά, με κατεύθυνση την λεωφόρο Στασάνδρου και τους παράδρομους Άννης Κομνηνής, Ήρας και Μπουμπουλίνας. Τέλος, στο υπόμνημα αναφέρεται ότι η παράδρομος Γρηγορίου Ξενοπούλου και Άννης Κομνηνής θα πρέπει να λειτουργούν αντιστροφή, ώστε να είναι εφικτή η επαναφορά από τη λεωφόρο Στασάντρου στη λεωφόρο Μακαρίου. Η ανακοίνωση φαίνεται ότι συγκεντρώνει την υποστήριξη και τις υπογραφές σημαντικής μερίδας καταστηματοαρχών των εμπορικού τριγώνων και αναμένεται να σταλεί τις επόμενες μέρες στον αρχηγό Αστυνομίας, τον υπουργό Μεταφορών και τον δήμο Λευκωσίας.

«Αν το 2021 έκλεισε στο 50% του 2019 ξεκινώντας μέσα στον Ιούνιο, το 2022 θα είναι σαφώς καλύτερη χρονιά, αν και δεν αναμένεται ότι θα πιάσουμε τους αριθμούς του 2019».

Η πρώτη πεντάδα των τουριστών για το 2022

Βρετανοί και Ρώσοι τουρίστες στην κορυφή, τα ερωτηματικά για Ουκρανία και Ισραήλ και το στοίχημα για τη Γαλλία

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Οι προκρατήσεις τουριστών στα ξενοδοχεία ξεκίνησαν. Την σεζόν ξεκλειδώνει η βρετανική αγορά εκδηλώνοντας ενδιαφέρον για κρατήσεις από τον Απρίλιο, ενώ σε πιο ήπιους τόνους κινούνται αυτή την περίοδο οι προκρατήσεις από τις αγορές της Πολωνίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ρωσίας, Ελβετίας. Φυσικά, το γεγονός ότι πρόκειται για προκρατήσεις, δεν αποτελεί χέγγυο για καλή τουριστική σεζόν, από την στιγμή που δεν υπάρχει η οικονομική δέσμευση για τον ενδιαφερόμενο. Αποτελεί ωστόσο μια καλή ένδειξη, η οποία ενισχύει και τα μηνύματα που λαμβάνει το

Βάσει κρατήσεων, η Κύπρος ήταν στην 2η θέση μεταξύ των 10 κορυφαίων διεθνών προορισμών για την ρωσική αγορά, για το 2ο εξάμηνο του 2021.

Από τον Απρίλιο θα ξεκινήσουν φέτος οι αφίξεις για την καλοκαιρινή τουριστική περίοδο, ξεκίνησαν ήδη τις προκρατήσεις οι Βρετανοί.

Υφυπουργείο στο πλαίσιο των επαφών του με αγορές κλειδιά όπως η Βρετανία και η Ρωσία. Στην εξίσωση φυσικά διατηρεί την θέση του ο άγνωστος Χ της πανδημίας. Ωστόσο, τα μέχρι στιγμής δεδομένα αλλά και κινήσεις χωρών με τουριστικό ενδιαφέρον για την Κύπρο δίνουν εκ πρώτης όψεως το στίγμα για το πώς θα ξεκινήσει η χρονιά. Βάσει αυτών διαμορφώνονται και οι αγορές που θα διαμορφώσουν την πρώτη πεντάδα των τουριστικών αφίξεων φέτος. Σύμφωνα με τον υφυπουργό Τουρισμού Σάββα Περδίο στην πρώτη και δεύτερη θέση θα δούμε και φέτος να φιγουράρουν η Ρωσία και η Βρετανία. Τρίτη στη σειρά θεωρείται ότι θα είναι η πολωνική αγορά, ενώ την πεντάδα συμπληρώνουν η Γερμανία και η Ουκρανία η οποία ανα-

μένεται ότι θα πάει πολύ καλά το 2022. Οι επιδόσεις της τελευταίας βεβαίως πρέπει να εξεταστούν και υπό το πρίσμα της γεωπολιτικής αβεβαιότητας, που υπάρχει αυτή την περίοδο στην περιοχή. Ερωτηματικό παραμένει και το πώς θα κινηθεί φέτος η αγορά του Ισραήλ, μια αγορά η οποία το 2021 δεν ικανοποίησε τις προσδοκίες.

Με ερωτηματικό το Ισραήλ

Προσπάθειες να γεφυρωθεί η απόσταση μεταξύ του επιθυμητού αποτελέσματος και των υφιστάμενων δεδομένων γίνονται, αφού το Ισραήλ είναι στις πρώτες δέκα χώρες στις οποίες επικεντρώνεται η ψηφιακή διαφήμιση της Κύπρου ως τουριστικός προορισμός. Σε επίπεδο ξενοδόχων, πρόσφατα ο ΠΑΣΥΣΕ είχε συνάντηση με τον

Πρέσβη του Ισραήλ. Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή του συνδέσμου Φιλόκυπρο Ρουσσουνίδη, τέθηκαν επί τάπητος τρόποι ενίσχυσης της τουριστικής αγοράς του Ισραήλ προς την Κύπρο δεδομένου και του αυξημένου ενδιαφέροντος που υπάρχει από πλευράς Ισραήλ για επενδύσεις στην Κύπρο στον τομέα του τουρισμού. Αυτό, όπως επισημαίνεται, δικαιολογεί μια αισιοδοξία για τις επιδόσεις της συγκεκριμένης αγοράς και τον στόχο ότι στα επόμενα 1-2 χρόνια το Ισραήλ θα πιάσει τα προ πανδημίας επίπεδα.

Η ρωσική αγορά

Αισιοδοξία εκφράζεται και για την ρωσική αγορά από πλευράς Υφυπουργείου, μετά και την επίσκεψη Σάββα Περδίου στις αρχές

Δεκεμβρίου στην χώρα και τις επαφές με τουριστικούς πράκτορες και αεροπορικές εταιρείες. Εξάλλου, η περασμένη χρονιά έκλεισε με εξαιρετικές επιδόσεις σε σχέση με τις ρωσικές αφίξεις. Πρόσφατες μελέτες έχουν καταδείξει ότι βάσει κρατήσεων, η Κύπρος ήταν στην δεύτερη θέση μεταξύ των 10 κορυφαίων διεθνών προορισμών για την ρωσική αγορά, για το 2ο εξάμηνο του 2021 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2020 και του 2019. Όπως σχολιάζει σχετικά ο Υφυπουργός, διαχρονικά η Κύπρος βρίσκεται στην πρώτη τριάδα των προορισμών που προτιμούν οι Ρώσοι τουρίστες, τουλάχιστον σε επίπεδο προορισμών της Μεσογείου. Πέραν λοιπόν των πολιτικών εξελίξεων στις σχέσεις Ρωσίας-Ουκρανίας δεν υπάρχει, τουλάχιστον επί του παρόντος, άλλο

Το top 10 της διαφήμισης

Στα πέντε εκατομμύρια ευρώ ανέρχεται φέτος η δαπάνη για την ψηφιακή διαφήμιση την οποία ήδη τρέχει το Υφυπουργείο και θα συνεχίσει καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Ποσοστό πέραν του 70% αυτού του ποσού αφορά διαφημιστική καμπάνια σε δέκα χώρες. Κατά σειρά δαπανών, πρώτη στον κατάλογο είναι η Γαλλία και ακολουθούν Πολωνία, Ρωσία, Ην. Βασίλειο, Ουκρανία, Γερμανία, Ελβετία, Ισραήλ, Δανία και Σουηδία. Μικρότερα ποσά διαφήμισης συγκεντρώνουν άλλες 20 χώρες.

ζήτημα που να ανησυχεί την τουριστική βιομηχανία. Στον κάδρο μπαίνει και το πώς θα εξελιχθεί η διαδικασία εξέτασης της αίτησης της Κύπρου για ένταξη της στην ζώνη Σένγκεν. Είναι γνωστό ότι ενδεχόμενο πράσινο φως για Σένγκεν, θα παγώσει στην ουσία τις αφίξεις από Ρωσία, αφού θα αλλάξουν οι διαδικασίες εισόδου των Ρώσων τουριστών. Πρόκειται ωστόσο για ζήτημα το οποίο δεν ανησυχεί επί του παρόντος τους φορείς του τουρισμού, αλλά μάλλον οι οποίες συζητήσεις γίνονται σε θεωρητικό επίπεδο.

Οι Βρετανοί

Με την χαλάρωση των ταξιδιωτικών περιορισμών και των μέτρων για αναχαίτιση της πανδημίας στην Βρετανία, η ζήτηση για πακέτα διακοπών και ταξίδια εκτοξεύθηκε μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα. Στους δημοφιλείς προορισμούς βρίσκεται και η Κύπρος. Ενδεικτικά, η Πάφος βρίσκεται στο top 10 της TUIUK, από άποψη πωλήσεων. Αν συνυπολογιστεί και το ότι οι προκρατήσεις των Βρετανών αφορούν την περίοδο Απριλίου και μετά, τότε εύκολα

εξάγεται το συμπέρασμα ότι η βρετανική αγορά θα κινηθεί σε σαφώς καλύτερα επίπεδα σε σχέση με το 2021. Υπενθυμίζεται ότι την περασμένη χρονιά η άρση των ταξιδιωτικών περιορισμών για τους Βρετανούς έγινε περί τα μέσα Ιουλίου, ενώ οι αφίξεις από την συγκεκριμένη αγορά στην Κύπρο άρχισαν μόλις τον Αύγουστο.

Το στοίχημα της Γαλλίας

Μεγάλη προσπάθεια γίνεται για να προσέλκυση τουριστικών ροών από την ανερχόμενη αγορά της Γαλλίας. Αυτή την περίοδο επικριρείται η αύξηση της συνδεσιμότητας με προσθήκη νέων δρομολογίων. Πέραν τούτου όμως, επενδύονται πολλά και στον τομέα της διαφήμισης. Σύμφωνα με τον Υφυπουργό, είναι η υπ' αριθμόν ένα χώρα στον κατάλογο της ψηφιακής διαφήμισης, με στόχο να δημιουργηθεί η ζήτηση για τον προορισμό ώστε να διευκολυνθεί στην συνέχεια και η αύξηση των πτήσεων από και προς τα γαλλικά αεροδρόμια. Τόσο η Γαλλία όσο και η Ιταλία είναι σύμφωνα με τον Σάββα Περδίο, αγορές οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν ευχάριστη έκπληξη για το 2022.

Καλύτερο το 2022

Σε γενικές γραμμές εκφράζεται αισιοδοξία για το πώς θα κινηθούν φέτος αφίξεις και πληρότητες στα ξενοδοχεία. Σημαντικό βήμα, όπως τονίζει ο αρμόδιος Υφυπουργός, είναι το γεγονός ότι ήδη έχει ανακοινωθεί το πρωτόκολλο προορισμού της Κύπρου το οποίο ξεκαθαρίζει από νωρίς το τοπίο. «Για μας το βασικό στοίχημα ήταν να ξεκινήσει ο τουρισμός φέτος πιο νωρίς από το 2021 για να πιάσουμε τον στόχο μας, να πιάμε φέτος καλύτερα» δηλώνει ο Σάββας Περδίο, επισημαίνοντας ότι αν το 2021 έκλεισε στο 50% του 2019 ξεκινώντας μέσα στον Ιούνιο, το 2022 θα είναι σαφώς καλύτερη χρονιά, αν και δεν αναμένεται ότι θα πιάσουμε τους αριθμούς του 2019.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ Α. ΣΚΟΡΔΑΚΗ***

Ο ρόλος των παραγόντων ESG στη διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου

Αν θέλαμε να απεικονίσουμε παραστατικά την έννοια της διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου (Enterprise Risk Management) θα μπορούσαμε να την παρομοιάσουμε με τα φρένα ενός οχήματος: όσο πιο γρήγορα και σταθερά θέλουμε να κινηθεί το όχημα, τόσο πιο αποτελεσματικά φρένα χρειάζεται να έχει. Το αποτελεσματικό φρενάρισμα δεν επιτυγχάνεται όμως μόνο με την ύπαρξη ικανού συστήματος φρένων, αλλά προϋποθέτει και την ύπαρξη ενός αριθμού άλλων παραγόντων, όπως π.χ. κατάλληλες καιρικές συνθήκες, συντηρημένο οδόστρωμα, κατάλληλα ελαστικά κ.λπ.

Ας μεταφέρουμε την ανωτέρω παρομοίωση σε επίπεδο λειτουργίας μιας επιχείρησης και διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου της. Η αποτελεσματική διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου δεν είναι η στείρα αποφυγή ανάλυσης οποιουδήποτε επιχειρηματικού κινδύνου,

τακτική η οποία θα είχε νομολογικά ως αποτέλεσμα να «φρενάρει» την ανάπτυξη της επιχείρησης, αλλά η ορθή πρόβλεψη και διαχείριση των κινδύνων που η επιχείρηση διατρέχει στο πλαίσιο της επιχειρηματικής της δραστηριότητας μέσω της διάκρισης και ανάλυσης του αποδεκτού, ανά περίπτωση, κινδύνου (ρίσκου). Με τον τρόπο αυτό, παράγεται για την επιχείρηση η επιθυμητή προστιθέμενη αξία και εντάσσεται η διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου στους παράγοντες ανάπτυξης αυτής και συνεπώς στην ευρύτερη επιχειρηματική στρατηγική της και στην καθημερινή λειτουργία της.

Στο πλαίσιο αυτό, την τελευταία δεκαετία γίνεται ολοένα και περισσότερο αντιληπτό ότι η διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου οφείλει να μην εστιάζεται μόνο σε κινδύνους συνδεδεμένους άμεσα με τη χρηματοοικονομική επίδοση των επιχειρήσεων, αλλά και σε πλήθος

Θα μπορούσαμε να παρομοιάσουμε την έννοια της διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου με τα φρένα ενός οχήματος: όσο πιο γρήγορα και σταθερά θέλουμε να κινηθεί το όχημα, τόσο πιο αποτελεσματικά φρένα χρειάζεται να έχει.

άλλων κινδύνων, και δη σε αυτούς που συνδέονται με τη (μη) βιώσιμη ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, για να καταστεί η διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου αποτελεσματικότερη οφείλει να εφαρμόζεται με γνώμονα

μια πιο ολιστική προσέγγιση, προσανατολισμένη στη βιώσιμη ανάπτυξη και στους παράγοντες αξιολόγησής της, γνωστούς ως παράγοντες ESG (Environmental-Social-Governance/Περιβάλλον-Κοινωνία-Διακυβέρνηση).

Οι παράγοντες ESG συνδέονται με την ικανότητα μιας επιχείρησης να παράγει αξία μακροπρόθεσμα, έχοντας θετικό περιβαλλοντικό και κοινωνικό αποτύπωμα. Συναφώς, μέσω αυτών αναδεικνύονται κινδύνοι ESG που, ενώ κάποτε θεωρούνταν ιδιαίτερα απομακρυσμένοι και απίθανοι (θεωρία μαύρου κύβου), κρίνονται πλέον ιδιαίτερα πιθανοί, η δε πραγμάτωσή τους δύναται να επηρεάσει σοβαρά την κερδοφορία, την ανάπτυξη, ακόμη και την επιβίωση μιας επιχείρησης. Πρόσφατο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πανδημία COVID-19 και οι δυσμενέστερες επιπτώσεις της στις πληττόμενες επιχειρήσεις και κοινωνίες παγκο-

σμίως. Αν ανατρέξει κανείς σε πρόσφατες εκθέσεις αναφορικά με τους παγκόσμιους κινδύνους, θα διαπιστώσει ότι έως και το έτος 2015, μέσα στους πέντε βασικότερους κινδύνους, τόσο σε επίπεδο πιθανοτήτων πραγματοποίησης όσο και σε επίπεδο βαθμού αντικτύπου, συμπεριλαμβάνονταν κυρίως κινδύνοι οικονομικής και γεωπολιτικής φύσεως. Τα επόμενα έτη και ιδίως τα πρόσφατα 2019-2021, τις θέσεις από τις πέντε πρώτες θέσεις των βασικότερων κινδύνων καταλαμβάνουν κινδύνοι είτε περιβαλλοντικής φύσεως (κλιματική αλλαγή, βιοποικιλότητα κ.λπ.), είτε κοινωνικής φύσεως (πανδημία), είτε τεχνολογικής φύσεως (παραβίαση ασφαλείας δεδομένων, κυβερνοεπιθέσεις), δηλαδή κινδύνοι που σχετίζονται με τους παράγοντες ESG.

Η ταχέως διαμορφούμενη από τους παράγοντες ESG νέα πραγματικότητα στο επιχειρηματικό γί-

γνεσθαι έχει ήδη αρχίσει να γίνεται αντιληπτή από τους επενδυτές, οι οποίοι συνυπολογίζουν πλέον ως βασικούς παράγοντες διαμόρφωσης των επενδυτικών τους πλάνων τόσο τον βαθμό ενσωμάτωσής από τις επιχειρήσεις των παραγόντων ESG όσο και τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να αντιμετωπίσουν εγκαίρως και επαρκώς, μέσω της εφαρμογής στοχευμένων προληπτικών και κατασταλτικών μηχανισμών, τους κινδύνους ESG. Τη δυνατότητα αυτή μπορεί να την εξασφαλίσει η οργάνωση και εφαρμογή από τις επιχειρήσεις ενός συστήματος διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου, που εστιάζεται και μπορεί να διακρίνει τους κινδύνους ESG ανάλογα και με τη φύση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εκάστης επιχείρησης.

* Ο κ. Χαράλαμπος Α. Σκορδάκης είναι δι-
κηγόρος - Manager, Firmwide Risk Management, PwC Ελλάδος.

Οι ψηφιακές προκλήσεις των ασφαλειών

Η βιομηχανία θα επωφεληθεί από τις τεχνολογίες που αναμένεται να προσδιορίσουν καλύτερα τις ανάγκες του πελάτη

Συνέντευξη στον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

«**Οι ασφάλειες** ζωής και υγείας αποδεικνύουν πως είναι ανθεκτικές έναντι του ΓεΣΥ, επιβεβαιώνοντας πως σε ένα υγιές και ανταγωνιστικό περιβάλλον λειτουργούν συμπληρωματικά των υπηρεσιών που παρέχει το εθνικό σύστημα υγείας», σημειώνει σε συνέντευξή του ο Εκτελεστικός Διευθυντής των Ασφαλιστικών Εργασιών Τράπεζας Κύπρου, Λούης Ποκάνης.

Ο κ. Ποκάνης εκτιμά πως, σε μια περίοδο που ο σύγχρονος κόσμος δοκιμάζεται από την υγειονομική κρίση, το ενδιαφέρον των πολιτών για ιδιωτική ασφάλιση σημειώνει ανοδική τάση, ενώ την ίδια ώρα εξηγεί ότι, στη σύγχρονη εποχή, η πράσινη ανάπτυξη διαδραματίζει το δικό της καθοριστικό ρόλο.

Στην Κύπρο οι ασφάλειες ζωής και υγείας αποδεικνύουν πως είναι ανθεκτικές έναντι του ΓεΣΥ.

Ο Εκτελεστικός Διευθυντής των Ασφαλιστικών Εργασιών Τράπεζας Κύπρου συμπληρώνει δε, ότι στα επόμενα χρόνια ο ασφαλιστικός κλάδος θα αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις, με τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την πληθώρα των θεσμικών μεταρρυθμίσεων να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξελίξεις.

- Πώς επηρεάσε τον ασφαλιστικό κλάδο η πανδημία; Τι μαθήματα έδωσε;

- Η πανδημία ήταν μια καλή συγκυρία για να αναδυθεί στο προσκήνιο η κεφαλαιώδης σημασία της πρόληψης και της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών υγείας σε κάθε πολίτη, ως κοινωνικό αγαθό. Σε μια περίοδο που ο σύγχρονος κόσμος δοκιμάζεται από την υγειονομική κρίση, το ενδιαφέρον των πολιτών για ιδιωτική ασφάλιση σημειώνει ανοδική τάση, κάτι που αντικατοπτρίζεται στην αύξηση του αριθμού ασφαλιστηρίων και του όγκου των ασφαλιστρών στη Eurolife.

Οι νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μας διδάξαν πως πρέπει να προσαρμοζόμαστε. Από την πλευρά μας, η Eurolife και οι Γενικές Ασφάλειες, ως ηγετικοί οργανισμοί στον Κλάδο Ζωής και τον Γενικό Κλάδο, απολοποιήσαμε το λειτουργικό μας μοντέλο και προχωρήσαμε σε περαιτέρω ψηφιοποίηση των διαδικασιών μας. Επενδύσαμε ακόμη περισσότερο στην τεχνολογία

αναπτύσσοντας περαιτέρω τα ψηφιακά μας κανάλια αλλά επενδύσαμε και στους ανθρώπους μας. Εντείνουμε τις διαδικασίες κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς η σχέση εμπιστοσύνης με τους πελάτες μας αποτελεί το πολύτιμότερο ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα.

- Έχοντας μπει και στη δεύτερη του φάση που δίνει πλέον καθαρή εικόνα, πως άλλαξε ο ασφαλιστικός χάρτης στο πλαίσιο του ΓεΣΥ;

- Οι πολίτες πάντα θα επιζητούν τη σιγουριά και την ποιότητα της ιδιωτικής ασφάλισης για περισσότερες επιλογές σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Στη χώρα μας, οι ασφάλειες ζωής και υγείας αποδεικνύουν πως είναι ανθεκτικές έναντι του ΓεΣΥ, επιβεβαιώνοντας πως σε ένα υγιές και ανταγωνιστικό περιβάλλον λειτουργούν συμπληρωματικά των υπηρεσιών που παρέχει το εθνικό σύστημα υγείας.

Παράλληλα, οι ασφαλιστικές εταιρείες παρακολουθούν συνεχώς τις εξελίξεις με στόχο να ανταποκρίνονται στις όλο και πιο σύνθετες ανάγκες των ασφαλισμένων τους και να προσαρμόζουν ανάλογα τα προϊόντα τους.

Οχύρωση έναντι κινδύνων - Οι κίνδυνοι στον κυβερνοχώρο αποτελούν ζήτημα ανησυχίας για τον ασφαλιστικό κλάδο; Πώς τους αντιμετωπίζει;

- Η τεχνολογική ανάπτυξη, πέραν του θετικού αποτυπώματος που αφήνει σε όλους τους τομείς, δημιουργεί και μεγάλες προκλήσεις που αφορούν την κυβερνοασφάλεια. Όγκος πληροφοριών και προσωπικών δεδομένων αποθηκεύονται και κυκλοφορούν ολόένα και περισσότερο σε ηλεκτρονική μορφή σε αρχεία που είναι ευάλωτα σε σύνθετους και απροβλέπτους κινδύνους, με παράπλευρες συνέπειες.

Οι οργανισμοί επιβάλλεται να οχυρωθούν έναντι των κινδύνων αυτών και να ασφαλιστούν για απώλεια, αλλοίωση ή κλοπή δεδομένων. Οι ασφαλιστικές εταιρείες δημιουργούν νέα σχέδια που παρέχουν κάλυψη έναντι ψηφιακών επιθέσεων και διαρροές πληροφοριών. Από την πλευρά μας, ως πρωτοπόρος οργανισμός, έχουμε τη δυνατότητα να παρέχουμε εξατομικευμένες λύσεις που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των μεγάλων επιχειρήσεων, όπως είναι η κυβερνοασφάλεια.

Ηλεκτροκίνηση και ασφάλειες - Γίνεται το τελευταίο διάστημα προσπάθεια στροφής των καταναλωτών στα ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Πώς αυτό επηρεάζει την ασφάλεια αυτοκινήτου;

Σε μια περίοδο που ο σύγχρονος κόσμος δοκιμάζεται από την υγειονομική κρίση, το ενδιαφέρον των πολιτών για ιδιωτική ασφάλιση σημειώνει ανοδική τάση, σημειώνει ο κ. Λούης Ποκάνης.

- Στη σύγχρονη εποχή, η πράσινη ανάπτυξη διαδραματίζει το δικό της καθοριστικό ρόλο. Σήμερα, δημιουργούνται νέα μέσα μεταφοράς όπως: αυτόνομα οχήματα, ηλεκτρικά ποδήλατα, σκούτερ και πατίνια. Παράλληλα, η ηλεκτροκίνηση αναπτύσσεται με στόχο να αποτελέσει στο μέλλον τη μοναδική πηγή ενέργειας στον τομέα μεταφορών.

Η εξέλιξη αυτή αποτελεί μια ακόμη σημαντική πρόκληση για τον ασφαλιστικό κλάδο, καθώς η μικρή προϊστορία δεν επιτρέπει με ακρίβεια τον υπολογισμό του ρίσκου που προκύπτει από τη χρή-

ση τέτοιων μέσων. Οι ασφαλιστικές εταιρείες πρέπει να είναι σε θέση να προσφέρουν κάλυψη με κόστος που να μην καθιστά τη χρήση τους απαγορευτικά. Αντίθετα το κόστος ασφάλισης θα πρέπει να δίνει κίνητρα για τη στροφή προς πιο πράσινες λύσεις.

Στην ασφάλιση των ηλεκτρικών αυτοκινήτων επιβάλλονται καινοτόμες καλύψεις που αφορούν τόσο τα οχήματα, όσο και τους οδηγούς, όπως για παράδειγμα προσωπικό ατύχημα οδηγού και υλικές ζημιές κατά τη φόρτιση και κλοπή καλωδίου φόρτισης.

- Ποιες οι προκλήσεις για τον

κλάδο στην επόμενη τριετία;

- Τα επόμενα χρόνια ο ασφαλιστικός κλάδος θα αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις, με τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την πληθώρα των θεσμικών μεταρρυθμίσεων να έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξελίξεις.

Η βιομηχανία θα επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από τις ψηφιακές τεχνολογίες που αναμένεται να προσδιορίσουν καλύτερα τις ανάγκες του πελάτη, να εξατομικεύσουν την εμπειρία του, να διαχειριστούν καλύτερα τους κινδύνους και να βελτιστοποιήσουν τις διαδικασίες. Η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών

Τα επόμενα βήματα

- Ποιο το επόμενο βήμα για τις ασφαλιστικές εταιρείες της Τράπεζας Κύπρου;

- Η ηγετική θέση των Γενικών Ασφαλειών και της Eurolife επιβεβαιώνεται τόσο από τη συνεχή αύξηση των ασφαλιστρών και των μεριδίων αγοράς όσο και από την πρόσφατη βράβευση τους ως οι κορυφαίες ασφαλιστικές εταιρείες Γενικού Κλάδου και Κλάδου Ζωής αντίστοιχα, στην Κύπρο, στο πλαίσιο των «Global Insurance Awards 2021» που διοργάνωσε το διεθνές οικονομικό περιοδικό «World Finance».

Ως κορυφαίοι οργανισμοί, συνεχίζουμε την ανοδική μας πορεία και οδηγούμε τις εξελίξεις στον ασφαλιστικό τομέα. Η τεχνολογική αναβάθμιση αποτελεί προτεραιότητα μας και σε αυτό επενδύουμε, αναπτύσσοντας περαιτέρω τα ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης μας, για εξάλειψη των χρόνιων και κοστοβόρων διαδισκασίων.

Στόχος μας, είναι οι πελάτες μας να συνεχίσουν απρόσκοπτα να απολαμβάνουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες και προϊόντα που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της αγοράς και της κοινωνίας. Με πελατοκεντρική προσέγγιση και εξατομικευμένη εξυπηρέτηση υποστηρίζουμε το διαχρονικό μας ρόλο που δεν είναι άλλο από το να παρέχουμε ασφάλεια και προστασία στους πελάτες μας απέναντι στους κινδύνους και τα αναπάντεχα της ζωής.

θα αναβαθμίσει επίσης τον τρόπο με τον οποίο αλληλοεπιδρούν οι ασφαλιστικές με τους πελάτες τους, καταφέρνοντας να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

Τεράστιο κεφάλαιο είναι και το πανευρωπαϊκό συνταξιοδοτικό σχέδιο (PEPP) που αναμένεται να επιφέρει εξελίξεις στο συνταξιοδοτικό, ενώ το διεθνές λογιστικό πρότυπο IFRS17 που στοχεύει στην καλύτερη και πιο διαφανή αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης μιας ασφαλιστικής εταιρείας (που θα τεθεί σε εφαρμογή το 2023) απαιτεί μεγάλη προετοιμασία.

Ενισχύθηκε η οικονομική ανισότητα στην Ελλάδα το 2019

Σε 17.092 ευρώ διαμορφώθηκε το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) το 2019, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, αυξημένο κατά 2,2% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο.

Ωστόσο, το μέγεθος υποκρύπτει σημαντικές διαφορές και ανισότητες μεταξύ των περιφερειών. Ετσι, η Αττική είναι με διαφορά η πρώτη περιφέρεια, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να διαμορφώνεται στις

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Αττική διαμορφώθηκεσε 22.854 ευρώ, έναντι 11.271 ευρώ στο Β. Αιγαίο.

22.854 ευρώ, ενώ ουραγοί είναι το Βόρειο Αιγαίο με 11.271 ευρώ και η Ανατολική Μακεδονία - Θράκη με 11.639 ευρώ.

Ψηλά στην κατάταξη βρίσκονται τα νησιά Αιγαίου και Ιονίου, όπου ο τουρισμός συνεισφέρει ση-

Από τους κλάδους που συνεισέφεραν στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, τη μεγαλύτερη συμμετοχή, 43,219 δισ. ευρώ (στο σύνολο των 158,762 δισ. ευρώ), είχε ο τομέας υπηρεσιών - εμπόριο, μεταφορές.

μαντικά.

Ετσι, μετά την Αττική, το δεύτερο υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχει το Νότιο Αιγαίο με 18.655 ευρώ και το τρίτο υψηλότερο τα Ιόνια Νησιά με 16.147 ευρώ. Μάλιστα, στις περιοχές αυτές σημει-

ώνονται και οι μεγαλύτερες αυξήσεις σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, επομένως οι ανισότητες διευρύνθηκαν. Ετσι, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε το 2019 στο Νότιο Αιγαίο κατά 4,2% και στα Ιόνια Νησιά κατά 4,5%. Σημαντική

αύξηση, 3,7%, είχε και η Θεσσαλία, όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ διαμορφώθηκε στις 13.071 ευρώ. Στην Αττική η αύξηση ήταν περίπου στον μέσο όρο της χώρας, 2,1%. Αντίθετα, στο Βόρειο Αιγαίο το ήδη χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ

μειώθηκε περαιτέρω κατά 1,3%, ενώ στην Ανατολική Μακεδονία - Θράκη η αύξηση ήταν κάτω από τον μέσο όρο, 1,5%. Σημαντική μείωση κατά 7,9% σημείωσε και η περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, από 15.513 ευρώ το 2018 σε 14.285 ευρώ το 2019.

Στο σύνολο της χώρας, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) διαμορφώθηκε στα 158,762 δισ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 2% σε σύγκριση με το 2018 και πλησιάζοντας τα επίπεδα του 2013 όταν ήταν 159,467 δισ. ευρώ (αλλά σαφώς χαμηλότερη από τα 166,151 δισ. ευρώ του 2012).

Σχεδόν το ήμισυ της ΑΠΑ, 47,7%, δημιουργήθηκε στην Αττική. Ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία με 13,7%, η Θεσσαλία με 5,1%, η Κρήτη με 5%, η Στερεά Ελλάδα με 4,7%, η Πελοπόννησος με 4,5%, η Δυτική Ελλάδα με 4,4%, η Ανατολική Μακεδονία - Θράκη με 3,8%, το Νότιο Αιγαίο με 3,5%, η Ηπειρος με 2,2%, η Δυτική Μακεδονία με 2,1%, τα Ιόνια Νησιά με 1,8% και το Βόρειο Αιγαίο με 1,4%.

Όσον αφορά τους κλάδους που συνεισέφεραν στην ΑΠΑ, τη μεγαλύτερη συμμετοχή, 43,219 δισ. ευρώ (στο σύνολο των 158,762 δισ. ευρώ), είχε ο τομέας υπηρεσιών-εμπόριο, μεταφορές και τουρισμός, καταλύματα και εστίαση. Ακολουθεί με 31,683 δισ. η δημόσια διοίκηση και άμυνα, η εκπαίδευση και ο τομέας της υγείας και μέριμνας.

Επεται η διαχείριση ακίνητης περιουσίας με συνεισφορά 25,804 δισ., και στην τέταρτη θέση με 21,845 δισ. ευρώ βρίσκεται η μεταποίηση, ορυχεία και λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και νερού, διαχείριση αποβλήτων. Ακολουθούν οι επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές και διοικητικές δραστηριότητες με 8,334 δισ. ευρώ, οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες με 7,673 δισ., η γεωργία και αλιεία με 6,926 δισ., οι τέχνες, η διασκέδαση και άλλες υπηρεσίες με 5,623 δισ., η ενημέρωση και επικοινωνία με 5,077 δισ. και οι κατασκευές με 2,579 δισ. ευρώ.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Στα όριά τους καταναλωτές και ενεργειακοί πάροχοι

Καθυστερήσεις εξόφλησης λογαριασμών και οφειλών προς Διαχειριστές

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Στα όριά τους έχει φέρει καταναλωτές και εταιρείες προμήθειας η παρατεταμένη ενεργειακή κρίση. Για έβδομο συνεχόμενο μήνα οι καταναλωτές, παρά τις κρατικές επιδοτήσεις, καλούνται να πληρώσουν υπέρογκα ποσά για ρεύμα και φυσικό αέριο. Παράλληλα, οι εταιρείες προμήθειας αναγκάζονται να καλύπτουν τις αυξανόμενες ανάγκες ρευστότητας, ανοίγοντας συνεχώς νέες πιστωτικές γραμμές, με κάποιες εξ αυτών να καταφεύγουν και σε άλλες πρακτικές ενίσχυσης της ρευστότητάς τους, όπως καθυστερώντας την εξόφληση οφειλών προς τους Διαχειριστές (ΑΔΜΗΕ, ΔΕΔΔΗΕ, ΔΑΠΕΕΠ) ή και παρακρατώντας έσοδα από τα τέλη υπέρ δήμων.

Οι ισολογισμοί των εταιρειών προμήθειας, ανεξαρτήτως μεγέθους, κινούνται μεταξύ κόκκινου και βαθύ κόκκινου, ενώ από τον Δεκέμβριο και μετά άρχισαν και οι πρώτες καθυστερήσεις εξόφλησης λογαριασμών ρεύματος από τους καταναλωτές, το εισόδημα των οποίων ροκανίζει καθημερινά η ακρίβεια. Όλο και περισσότεροι καταναλωτές μεταφέρουν προς τα πίσω την ημερομηνία αποπληρωμής των λογαριασμών τους και όλο και περισσότεροι πληρώνουν με δι-ακανονισμούς, διογκώνοντας τα προβλήματα ρευστότητας των εταιρειών.

Οι ανησυχίες για το ενδεχόμενο ενός νέου κύματος ανεξόφλητων οφειλών από τους καταναλωτές προς τους παρόχους, που θα εξελιχθεί σε ντόμινο σε όλη την αγορά, κορυφώνονται καθώς δεν διαφαίνεται αποκλιμάκωση των τιμών νωρίτερα από την άνοιξη. Το αρμόδιο υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, που θα ελεγχθεί με τον έλεγχο των τιμών σε υψηλά επίπεδα μετά την αποκλιμάκωσή τους και σχεδιάζει συνέχιση των επιδοτήσεων

Όλο και περισσότεροι πληρώνουν με δι-ακανονισμούς τους λογαριασμούς, διογκώνοντας τα προβλήματα ρευστότητας των εταιρειών.

Μερικοί πάροχοι παρακρατούν τα έσοδα από τα τέλη υπέρ δήμων.

για τη στήριξη των καταναλωτών για ολόκληρο το 2022, για το οποίο θα χρειαστεί να διαθέσει περί τα 2 δισ. ευρώ.

«Η φτώχεια φέρνει γκρίνια» κατά τον σοφό λαό, πράγμα που επιβεβαιώνουν πλήρως τα πολλά μέτωπα που έχουν ανοίξει εξαιτίας των φουσκωμένων λογαριασμών ρεύματος, με πιο πρόσφατο αυτό μεταξύ εταιρειών προμήθειας και υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ο υπουργός Κώστας Σκρέκας φέρεται να καταλογίζει σε κάποιους προμηθευτές ότι κρεώνουν υπερβολικά μεγάλους ρήτρες αναπροσαρμογής, με αποτέλεσμα να εξανεμίζεται ένα

μέρος της ελάφρυνσης των καταναλωτών από τις επιδοτήσεις και, σύμφωνα με πληροφορίες, έχει δώσει εντολή στη ΡΑΕ να του παραδώσει μέχρι την ερχόμενη Δευτέρα πλήρη κατάλογο με τις ρήτρες που κρεώνει κάθε εταιρεία ανά μήνα από τον Σεπτέμβριο μέχρι και σήμερα.

Είχαν προηγηθεί, με εντολή επίσης του υπουργού, δύο κατεπείγουσες επιστολές της ΡΑΕ προς τους προμηθευτές, μία μέσα στον Δεκέμβριο και μία τον Ιανουάριο για την αποστολή των τιμολογίων τους, προκειμένου να διασταυρώσει εάν πράγματι πέρασαν στους καταναλωτές οι επιδοτήσεις. Οι προμηθευτές από την πλευρά τους καταλογίζουν στο υπουργείο προχειρότητα στον σχεδιασμό των μέτρων στήριξης και καθυστερήσεις που επιβαρύνουν τους ίδιους.

Ενα δεύτερο μέτωπο έχει ανοίξει μεταξύ κάποιων εταιρειών προμήθειας και της Κεντρι-

κής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ). Η παρακράτηση δημοτικών τελών από 5-6 εταιρείες του κλάδου αποτέλεσε κεντρικό ζήτημα της συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου της ΚΕΔΕ στις 27 Ιανουαρίου. Ο πρόεδρος της ΚΕΔΕ και δήμαρχος Τρικκαίων Δημήτρης Παπαστεργίου περιέγραψε το πρόβλημα, κατονομάζοντας αυτή τη φορά τους προμηθευτές που χρωστάνε «για να μην κατηγορούνται συλλήβδην όλοι», όπως είπε χαρακτηριστικά. Αναφέρθηκε στον δικό του δήμο, στον οποίο, όπως είπε, μία εταιρεία έχει να πληρώσει τέλη από τον Δεκέμβριο του 2020, δύο εταιρείες από τον Ιανουάριο του 2021, μία από τον Μάιο του 2021, μία από τον Φεβρουάριο του '21 και μία από τον Μάιο του 2021. Οι ίδιες εταιρείες, σύμφωνα με τον κ. Παπαστεργίου, εμφανίζουν και τις μεγαλύτερες καθυστερήσεις στους περισσότερους δήμους. Το ζήτημα μεταφέρθηκε προσφάτως στον υπουργό Κώστα Σκρέκα με αίτημα να νομοθετήσει ότι καθυστέρηση πέραν του τριμήνου αποτελεί υπεξαίρεση. Ο κ. Παπαστεργίου θυμίζει τη ζημιά που υπέστησαν οι δήμοι από την Energa και την Hellas Power. Δεν είναι λίγοι οι δήμοι που ξεκίνησαν νομικές διαδικασίες για τη διεκδίκηση των οφειλών τους, όπως ο Δήμος Κηφισιάς για χρέη ύψους 1,8 εκατ. ευρώ. Το δημοτικό συμβούλιο Κηφισιάς μάλιστα τον περασμένο Νοέμβριο, εμφάνισε τη σοβαρή υστέρηση των εσόδων του δήμου από τους παρόχους ως μία από τις τέσσερις αιτίες για την αύξηση των δημοτικών τελών κατά 8% σε ορισμένες περιοχές του δήμου.

Η παρακράτηση τελών των δήμων, όπως και οι ανεξόφλητες οφειλές προς τους Διαχειριστές, έχουν με τη σειρά τους προκαλέσει ρήγνα μεταξύ των παρόχων, με την πλευρά των συνεπών να κάνει λόγο για δημιουργία συνθηκών αθέμιτου ανταγωνισμού.

Η ενεργειακή κρίση ανέδειξε τη βαρύτητα των διμερών συμβολαίων στην τελική διαμόρφωση του ενεργειακού κόστους για νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

ρήσεις. Στην Ελλάδα, το σύνολο της ενέργειας περνάει μέσω του Χρηματιστηρίου με αποτέλεσμα να μεταβιβάζεται στους καταναλωτές το 100% του αυξημένου κόστους, όταν σε άλλες χώρες που λειτουργούν τα διμερή συμβόλαια και οι προθεσμιακές αγορές το ποσοστό αυτό περιορίζεται στο 40%-60%.

Εντός του 2022

Το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας δρομολογεί τις διαδικασίες για το νέο μοντέλο διενέργειας των διαγωνισμών για νέα έργα ΑΠΕ, όπως εκτιμούν όμως αρμόδια στελέχη, δεν θα είναι έτοιμο για να εφαρμοστεί στον πρώτο διαγωνισμό που θα

γίνει τον Μάρτιο και θα αφορά ισχύ 600 MW. Στόχος είναι, πάντως, να δρομολογηθούν οι απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις ώστε το νέο μοντέλο να κάνει προεπίκερ στον αμέσως επόμενο διαγωνισμό, μέσα στο 2022. Τη διεξαγωγή των νέων διαγωνισμών για έργα ΑΠΕ εισηγήθηκε για πρώτη φορά στο ΥΠΕΝ η ΡΑΕ, η οποία διαμόρφωσε την πρότασή της με τη συνδρομή της σκανδιναβικών συμφερόντων εταιρείας συμβούλων AFRY (πρώην Pöyry), ενώ σύμφωνα με πληροφορίες, παρόμοιες εισηγήσεις έφτασαν στον υπουργό Κώστα Σκρέκα και από άλλους φορείς.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Λογαριασμούς ρεύματος χωρίς επιδότηση λαμβάνουν καταναλωτές

Λογαριασμοί χωρίς επιδότηση για τον μήνα Ιανουάριο άρχισαν να καταφτάνουν στους καταναλωτές, αποτέλεσμα της καθυστέρησης από πλευράς του ΔΕΔΔΗΕ αποστολής των αρχείων με τους δικαιούχους στους παρόχους, αφού από το νέο έτος καταργήθηκε η οριζόντια επιδότηση των οικιακών καταναλωτών και συνδέθηκε με την πρώτη κατοικία.

Τα στοιχεία των δικαιούχων γνωστοποιήθηκαν στις εταιρείες παροχής ρεύματος τη Δευτέρα 31 Ιανουαρίου, με αποτέλεσμα σε ένα ποσοστό των καταναλωτών που έχει τιμολογηθεί ήδη για το μεγαλύτερο μέρος της κατανάλωσης του Ιανουαρίου και η αγορά το υπολογίζει στο 10%, να μην έχει περάσει η επιδότηση των 42 ευρώ που έχει εξαγγελίσει η κυβέρνηση.

Ήδη μάλιστα άρχισαν να εκδηλώνονται παράπονα και αντιδράσεις στους παρόχους από τους πρώτους καταναλωτές που διαπίστωσαν ότι στον λογαριασμό τους δεν υπάρχει επιδότηση για τον Ιανουάριο. Εκπρόσωποι ιδιωτών παρόχων αλλά και της ΔΕΗ εξηγούν στην «Κ» ότι δεν μπορούσαν να τιμολογήσουν με επιδοτήσεις χωρίς να γνωρίζουν ποιες παροχές αντιστοιχούν στην πρώτη κατοικία.

Τη διασταύρωση αυτών των στοιχείων έκανε ο ΔΕΔΔΗΕ βάζοντας αρχείο που παρέλαβε από την ΑΑΔΕ με στοιχεία μέχρι και τις 31/12/2021, διαδικασία που αποδείχθηκε χρονοβόρος λόγω της μη επικαιροποίησης του μητρώου πελατών του ΔΕΔΔΗΕ. Πέραν της καθυστέρησης, ερωτήματα διατυπώνονται από την αγορά και για την αποτελεσματικότητα της διασταύρωσης, δεδομένου ότι στους προμηθευτές στάλθηκαν στοιχεία μετρητών χωρίς ΑΦΜ.

Εντοπίζεται επίσης αναντιστοιχία των στοιχείων του ΔΕΔ-

ΔΗΕ για τους δικαιούχους του ΚΟΤ με αυτά των εταιρειών προμήθειας. Για παράδειγμα, πάνω από 1.000 πελάτες ιδιώτη προμηθευτή που είναι ενταγμένοι στο ΚΟΤ (Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο) δεν συμπεριλαμβάνονται στις λίστες δικαιούχων του ΔΕΔΔΗΕ.

Ιδιώτες πάροχοι και ΔΕΗ αρχίζουν να περνούν την επιδότηση του Ιανουαρίου στις καταναλώσεις που τιμολογούν από αυτή την εβδομάδα και όσοι δεν πρόλαβαν να προσαρμόσουν τα συστήματά τους με τα νέα δεδο-

Ο ΔΕΔΔΗΕ καθυστερήσε να στείλει τα αρχεία με τους δικαιούχους στους παρόχους, καθώς επιδοτούνται πλέον μόνο οι πρώτες κατοικίες.

μένα της κλιμακωτής χρέωσης (160 ευρώ/μεγαβάτώρα για τις πρώτες 150 KWh και 120 ευρώ/MWh για μηνιαία κατανάλωση από 151 έως 300 KWh) θα περάσουν την επιδότηση μία εβδομάδα αργότερα.

Για τους καταναλωτές που έχουν ήδη τιμολογηθεί, η επιδότηση θα δοθεί αναδρομικά στους επόμενους λογαριασμούς. Η πλευρά των προμηθευτών επισημαίνει επίσης ότι δεν έχει ακόμη εκδοθεί η απαιτούμενη ΚΥΑ για την εξειδίκευση των νέων μέτρων επιδότησης, ενώ σε ό,τι αφορά τις τιμολογήσεις του Φεβρουαρίου εκτιμά ότι θα υπάρξει μια αντιστοιχία εικόνας με αυτή του Ιανουαρίου εάν καθυστερήσουν πολύ τα κυβερνητικά μέτρα για νέες επιδοτήσεις.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Ρεκόρ πληθωρισμού στις χώρες του ΟΟΣΑ τον Δεκέμβριο

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ρεκόρ 30ετίας σημείωσε ο πληθωρισμός στις χώρες του ΟΟΣΑ τον Δεκέμβριο με 6,6%, με την Ελλάδα να βρίσκεται αρκετά κάτω από τον μέσο όρο, με 5,1%, αλλά πολύ πάνω από τον μέσο όρο σε ό,τι αφορά την αύξηση των τιμών των καυσίμων.

Εν τω μεταξύ, τα νεότερα στοιχεία της Eurostat, προχθές, για τον εναρμονισμένο δείκτη χτύπησαν ανησυχητικά καμπανάκια για τον Ιανουάριο, αφού αυτός έφτασε στο 5,5%, δηλαδή 1,1 μονάδα υψηλότερα από τον προηγούμενο μήνα. Κάτι που αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να ξεπεράσει ο εθνικός δείκτης το 6% τον Ιανουάριο.

Καμπανάκια χτύπησε και ο Υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας χθες, απαντώντας σε επίκαιρη ερώτηση βουλευτών του ΚΙΝΑΔ, όταν υποστήριξε ότι ναι μεν τα διαθέσιμα στοιχεία εξακολουθούν να συνηγορούν ότι η αύξηση τιμών θα είναι παροδική, αλλά «η εκτίμηση αυτή υπόκειται σε υψηλό βαθμό αβεβαιότητας».

Αλλωστε και η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, παραδέχθηκε σε συνέντευξη Τύπου ότι ο πληθωρισμός ξεπέρασε τις προβλέψεις τον Ιανουάριο και πως υπάρχουν ανοδικοί κίνδυνοι, ιδίως βραχυπρόθεσμα, κάτι που σημαίνει ότι ο πληθωρισμός ίσως είναι πολύ υψηλότερος από τις προβλέψεις.

Τα στοιχεία του ΟΟΣΑ επιβεβαίωσαν ότι οι τιμές της ενέργειας έχουν εκτοξευθεί, με αύξηση 32,6% έναντι 25,6% κατά μέσον όρο στον ΟΟΣΑ και 25,9%

στην Ευρωζώνη. Υψηλότερες αυξήσεις από την Ελλάδα στην ενέργεια είχαν το Βέλγιο (42%), η Εσθονία (55,6%), η Λιθουανία (36,7%), η Ολλανδία (53,7%), η Νορβηγία (73%), η Ισπανία (40,2%), η Σουηδία (39,3%) και η Τουρκία (48,8%).

Στα τρόφιμα, οι αυξήσεις των τιμών στην Ελλάδα τον Δεκέμβριο ήταν 4,3%, κάτω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ (6,8%), αλλά πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (3,5%) και ακριβώς

Εφτασε στο 6,6%, κυρίως λόγω της εκτόξευσης των τιμών ενέργειας.

στον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (4,3%).

Ετσι, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, η συνεισφορά της ενέργειας στον δείκτη του Δεκεμβρίου ήταν 3,5 μονάδες, των τροφίμων 1 μονάδα και όλων των υπολοίπων αγαθών 0,6 της μονάδας.

Επομένως, σχεδόν 70% του πληθωρισμού οφείλεται στις τιμές της ενέργειας.

Το ρεκόρ του ΟΟΣΑ, το υψηλότερο επίπεδο πληθωρισμού από τον Ιούλιο του 1991, επιβεβαιώθηκε σε μεγάλο βαθμό από την Τουρκία, που είχε πληθωρισμό 36,1%.

Χωρίς αυτήν, ο μέσος όρος στις χώρες-μέλη του ήταν 5,6%. Σε ετήσια βάση, ο πληθωρισμός στον ΟΟΣΑ το 2021 ήταν 4%, με τις τιμές των καυσίμων να αυξάνονται κατά 15,4%, το υψηλότερο επίπεδο από το 1981.

Νέο μοντέλο έργων ΑΠΕ ενισχύει τα διμερή συμβόλαια με τη βιομηχανία

Το άνοιγμα της αγοράς διμερών συμβολαίων, και μάλιστα με όρους που θα δεσμεύουν τους παραγωγούς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) ότι ένα μέρος της ισχύος από τα νέα έργα θα κατευθύνεται στη βιομηχανία για τη μείωση του ενεργειακού κόστους και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της, δρομολογεί το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ο υπουργός Κώστας Σκρέκας βλέπει θετικά εισηγήσεις που έχει δεχθεί από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) και άλλους φορείς για τη διεξαγωγή των διαγωνισμών για νέα έργα ΑΠΕ με ένα υβριδικό μοντέλο, που θα δημιουργήσει χώρο για τη σύναψη διμερών συμβολαίων μεταξύ μεγάλων καταναλωτών, όπως η βιομηχανία και οι προμηθευτές ρεύματος.

Η προϋπόθεση

Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, οι επενδυτές που θα «κλειδώσουν» εγγυημένη τιμή για μεγάλα έργα ΑΠΕ θα δεσμεύονται να κατασκευάσουν το 50% της ισχύος τους με χρηματοδότηση μέσω διμερών συμβολαίων, με την υποχρέωση το 50% αυτής (δηλαδή το 25% της συνολικής ισχύος) να συμβολαιοποιείται με βιομηχανικές επιχειρήσεις. Μάλιστα, η δέσμευση θα είναι ισχυρή, ώστε να μην μπορούν να υπαναχωρήσουν. Θα χάνουν, για παράδειγμα, τους όρους σύνδεσης του έργου για το οποίο έχουν λάβει εγγυημέ-

νη τιμή εάν μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα δεν έχουν ολοκληρώσει την ισχύ για την οποία έχουν δεσμευθεί ότι θα εγκαταστήσουν με όρους αγοράς.

Αυτό σημαίνει ότι από τη νέα ισχύ των 4,2 GW από νέα έργα ΑΠΕ που η Κομισιόν έχει δώσει

Ενα μέρος της ισχύος θα κατευθύνεται υποχρεωτικά σε μεγάλους καταναλωτές, όπως η βιομηχανία και οι προμηθευτές ρεύματος.

το πράσινο φως για να προχωρήσουν μέχρι το 2025 με λειτουργική κερδοφορία, εγκρίνοντας προϋπολογισμό 2,27 δισ. ευρώ, τα 2,1 GW θα μπορούσαν να προχωρήσουν μέσω διμερών συμβολαίων, εργαλείο που παρέχει τη δυνατότητα στη βιομηχανία και στους προμηθευτές ρεύματος να καλύψουν ένα μέρος των αναγκών τους σε ηλεκτρική ενέργεια σε σταθερές τιμές, αντισταθμίζοντας με τον τρόπο αυτό τις διακυμάνσεις της κονδρεμπορικής αγοράς.

Η τρέχουσα ενεργειακή κρίση ανέδειξε τη βαρύτητα αυτού του εργαλείου στην τελική διαμόρφωση του ενεργειακού κόστους για νοικοκυριά και επιχει-

Νέες ξενοδοχειακές μονάδες δίνουν ξανά ζωή στη Σταδίου

Επενδύσεις άνω των 50 εκατ. ευρώ σε κτίρια που ήταν κλειστά για χρόνια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Επενδύσεις που ξεπερνούν τα 50 εκατ. ευρώ υλοποιούν στην οδό Σταδίου εταιρείες ακινήτων, επενδυτές και ξενοδοχειακοί όμιλοι, για την ανακατασκευή, αναβάθμιση και λειτουργία νέων ξενοδοχειακών μονάδων. Ο κεντρικός δρόμος της Αθήνας, που στο παρελθόν χαρακτηριζόταν από έντονη εμπορική και επιχειρηματική δραστηριότητα, πέρασε μια περίοδο παρακμής, καθώς μεσούσης της οικονομικής κρίσης της προηγούμενης δεκαετίας, το 40% των ακινήτων που φιλοξενεί είχε παραμείνει κενό.

Σήμερα ετοιμάζεται μια σημαντική αναβάθμιση, καθώς ιστορικά κτίρια πρόκειται να επανενταχθούν στον αστικό ιστό, λειτουργώντας ως σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες.

Η πιο πρόσφατη εξέλιξη αφορά την κινητοποίηση, έστω και έπειτα από πέντε και πλέον χρόνια, του ομογενοῦς επιχειρηματία Θ. Δουζόγλου, με προέλευση από τη Βενεζουέλα. Επειτα από μαπράζ επενδύσεων ὕψους άνω των 100 εκατ. ευρώ στην ελληνική αγορά ακινήτων, κυρίως την περίοδο 2015-2017, τα «ixνn» του κ. Δουζόγλου χάθηκαν και παρά τις κατά καιρούς διαρροές, εν τέλει τα περισσότερα από τα ακίνητα που αποκτήθηκαν έμεναν μέχρι σήμερα αναξιοποίητα. Πλέον φαίνεται πως αυτό αλλάζει, καθώς πρόσφατα το πρώην κτίριο του ΟΤΕ στην οδό Σταδίου (έναντι της Παλαιάς Βουλής) έλαβε το «πράσινο φως» για την

Σε ξενοδοχείο πέντε αστέρων και δυναμικότητας 91 δωματίων και 240 κλινών θα μετατραπεί το πρώην κτίριο του ΟΤΕ που απέκτησε ο ομογενής επιχειρηματίας από τη Βενεζουέλα Θ. Δουζόγλου.

Το πρώην κτίριο του ΟΤΕ, έναντι της Παλαιάς Βουλής, έλαβε το «πράσινο φως» για την ένταξή του στον αναπτυξιακό νόμο.

ένταξη του στον αναπτυξιακό νόμο του 2016. Σύμφωνα με το επενδυτικό σχέδιο, το κτίριο θα μετατραπεί σε ξενοδοχείο πέντε αστέρων και δυναμικότητας 91

δωματίων και 240 κλινών. Το συνολικό ὕψος της επένδυσης ανέρχεται σε 14,3 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για ακίνητο επιφανείας 1.400 τ.μ., το οποίο βρίσκεται στη συμβολή των οδών Σταδίου, Ανθίμου Γαζή και Χρ. Λαδά, για το οποίο ο κ. Δουζόγλου φημιολογείται ότι κατέβαλε ποσό της τάξεως των 13 εκατ. ευρώ, κάτι που σημαίνει ότι το συνολικό ὕψος της επένδυσης θα ξεπεράσει τα 27 εκατ. ευρώ. Το νεοκλασικό κτίσμα της δεκαετίας του 1930 βρίσκεται σε ιδιαίτερα επίκαιρο σημείο, έναντι μάλιστα

ενός από τα τουριστικά αξιοθέατα της πόλης, την Παλαιά Βουλή.

Οι Ισραηλινόι

Ξενοδοχείο σχεδιάζει και η Brown Hotels στην οδό Σταδίου 41, σε κτίριο ιδιοκτησίας του ΕΦΚΑ. Η Ισραηλινών συμφερόντων αλυσίδα ήταν η μοναδική που υπέβαλε προσφορά για τη μακροχρόνια ενοικίαση του αυτοτελούς κτιρίου, επιφανείας 8.453 τ.μ., το οποίο θεωρείται από τα «φιλέτα» του ΕΦΚΑ, καθώς καλύπτει ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο (Σταδίου - Πεσμαζόγλου - Σοφοκλέους - Αιόλου), βρίσκεται πολύ κοντά στην Πλ. Ομονοίας, αλλά και στον σταθμό του μετρό Πανεπιστήμιο. Στο ακίνητο στεγαζόταν στο παρελθόν πολυκατάστημα της αλυσίδας Fokas. Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου για την αλλαγή χρήσης και λειτουργία ως ξενοδοχείο, η Brown Hotels θα προχωρήσει σε σημαντική επένδυση, που υπολογίζεται ότι θα προσεγγίσει τα 10 εκατ. ευρώ.

Ανάλογο ποσό έχει δαπανήσει και η επίσης Ισραηλινών συμφερόντων, Fattal Group, προκειμένου να ανακατασκευάσει και ανακαινίσει το πρώην Esperia Palace, στη συμβολή των οδών Σταδίου και Εδουάρδου Λω. Εκεί, θα λειτουργήσει ξενοδοχείο της αλυσίδας NYX Athens. Οι σχετικές εργασίες ξεκίνησαν πριν από περίπου τρεις μήνες και αναμένεται να ολοκληρωθούν το προσεχές φθινόπωρο, κάτι που σημαίνει ότι το νέο ξενοδοχείο θα προλάβει τη φετινή εορταστική περίοδο.

Στο 12,7% υποχώρησε η ανεργία τον Δεκέμβριο από 13,3% τον Νοέμβριο

Πτωτικά κινήθηκε το ποσοστό της ανεργίας στην Ευρώζων για τον Δεκέμβριο του 2021, με την Ελλάδα να καταγράφει μεν το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό, μετά την Ισπανία, όμως σημαντικά μειωμένο, στο 12,7% από 13,3% τον προηγούμενο μήνα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Eurostat, το ποσοστό ανεργίας στις χώρες του ευρώ διαμορφώθηκε στο 7% έναντι 7,2% τον Νοέμβριο του 2021 και έναντι 8,2% τον Δεκέμβριο του 2020. Εκτιμάται, δε, ότι 13,612 εκατομμύρια άνδρες και γυναίκες στην Ε.Ε., εκ των οποίων 11,481 εκατομμύρια στη ζώνη του ευρώ, ήταν άνεργοι τον Δεκέμβριο του 2021.

Και όπως χαρακτηριστικά δήλωσε, σχολιάζοντας τα ευρήματα της Eurostat, ο επίτροπος Οικονομικών Υποθέσεων της Κομισιόν, Πάολο Τζεντιλόνι, «η Ευρώζων ολοκλήρωσε το 2021 –τη χρονιά με τη μεγαλύτερη ύφεση από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο– με το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ιστορία. Μια απόδειξη για την επιτυχία στη συλλογική αντιμετώπιση της κρίσης».

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ε.Ε. καταγράφονται στην Ισπανία (13%) και ακολουθούν η Ελλάδα (12,7%) και η Ιταλία (9%). Αντίθετα, η Τσεχία (2,1%), η Πολωνία (2,9%) και η Γερμανία (3,2%) σημειώνουν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ε.Ε.

Βέβαια, στη χώρα μας υπήρξε σημαντική υποχώρη-

ση σε σχέση με το 15,6% του Δεκεμβρίου του 2020, γεγονός που επισήμανε και ο Έλληνας υπουργός Εργασίας, Κωστής Χατζηδάκης, αναφέροντας ότι το ποσοστό ανεργίας συνεχίζει την πτωτική πορεία όλων των τελευταίων μηνών, παρά τις δυσμενείς συνέπειες της κρίσης του κορωνοϊού στην οικονομία και τη λήξη ουσιαστικά των προστατευτικών μέτρων για την αγορά εργασίας, που είχαν ληφθεί λόγω της πανδημίας. Σύμφωνα με τον κ. Χατζηδάκη, η πτώση των 4,5 ποσοστιαίων μονάδων με την κυβέρνηση της Ν.Δ. είναι αποτέλεσμα της φορολογικής, δημοσιονομικής, αδειοδοτικής, εργασιακής και ασφαλιστικής πολιτικής που ακολουθείται.

«Έχει να κάνει με τη μείωση των φόρων, τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, την απλούστευση των αδειοδοτήσεων για τις επιχειρήσεις, μια εργασιακή πολιτική που συνδυάζει την ανταγωνιστικότητα με την προστασία των εργαζομένων, με τη γενικότερη πολιτική μας, η οποία εμπεδώνει ένα κλίμα εμπιστοσύνης για την ελληνική οικονομία», επισήμανε. Σε ό,τι αφορά τους νέους (κάτω των 25 ετών), τον Δεκέμβριο του 2021 το ποσοστό ανεργίας τόσο στην Ευρώζων όσο και στην Ε.Ε. ήταν 14,9%, από 15,4% και 15,3% τον Νοέμβριο, αντίστοιχα. Στη χώρα μας, η ανεργία των νέων μειώθηκε στο 30,5% τον Δεκέμβριο, από 37% τον προηγούμενο μήνα.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00

Μπες στην πιο συναρπαστική καταδίωξη γνώσεων και κέρδισε μέχρι και **€10,000** καθημερινά!

Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

**PARKLANE
RESORT & SPA
LIMASSOL**

Inspired to Grow?

Parklane Resort & Spa Limassol, presents a unique career opportunity to talents wishing to join the team of the most luxurious Hotel in Cyprus.

Join our talented team!

Attractive remuneration package will be offered to successful candidates.

Send your cv to: recruitments@parklanecyprus.com

Πληθωρισμό 5,5% τον Ιανουάριο στην Ελλάδα βλέπει η Eurostat

Είναι η μεγαλύτερη μεταβολή που έχει καταγραφεί από τον Δεκέμβριο του 2010

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Το ένα ρεκόρ μετά το άλλο σπάει ο πληθωρισμός, καθώς το κύμα αναμενόμενων άλλωστε, τον Ιανουάριο. Το χειρότερο είναι ότι ακόμη δεν υπάρχουν ορατά σημάδια ανάσχεσης αυτού του κύματος, καθώς παραμένουν σε υψηλά επίπεδα οι τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος, των τροφίμων και αγροτικών πρώτων υλών, ενώ πλέον καταγράφονται πολύ σημαντικές αυξήσεις και στις τιμές των υγρών καυσίμων. Η πρόσφατη κακοκαιρία προκαλεί ήδη αυξήσεις τιμών στα νωπά φρούτα και λαχανικά, ενώ οι τελευταίες πολιτικές εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη, και δη η ένταση ανάμεσα σε Ρωσία και Ουκρανία, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για υποχώρηση των τιμών.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat, ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή στην Ελλάδα τον Ιανουάριο προβλέπεται ότι διαμορφώθηκε σε 5,5% έναντι ετήσιας μεταβολής 4,4% τον Δεκέμβριο του 2021. Εάν η εκτίμηση της Eurostat επιβεβαιωθεί (σ.σ. τα στοιχεία για τον δείκτη τιμών καταναλωτή στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένου και του εναρμονισμένου, πρόκειται να ανακοινωθούν από την Ελληνική Στατιστική Αρχή στις 15 Φεβρουαρίου), τότε ο εν λόγω δείκτης θα έχει σημειώσει την υψηλότερη τιμή των τελευταίων 11 ετών. Η τελευταία φορά που ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή διαμορφώθηκε σε επίπεδα άνω του 5% ήταν τον Δεκέμβριο του 2010 (5,2%), ενώ την ίδια χρονιά είχε φτάσει και στο 5,7% (Σεπτέμβριος του 2010).

Αξίζει, μάλιστα, να σημειωθεί ότι με την εκτίμηση για πληθωρισμό 5,5% η Ελλάδα δεν συγκαταλέγεται πλέον στις χώρες της Ευρωζώνης με τις μικρότερες αυξήσεις τιμών, κάτι που αποτελούσε μέχρι πρόσφατα βασικό επιχείρημα αρκετών κυβερνητικών στελεχών στο πλαίσιο της προσπάθειας υποβάθμισης του ζητήματος της ακρίβειας. Με βάση τα στοιχεία-εκτιμήσεις της Eurostat, τον Ιανουάριο καταγράφηκε στην Ελλάδα η 7η μεγαλύτερη αύξηση τιμών καταναλωτή μεταξύ των 19 χωρών της Ευρωζώνης.

Τούτο, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι πλέον ο πληθωρισμός στην Ελλάδα είναι υψηλότερος από αυτόν της Ευρω-

Σταθερά υψηλά οι τιμές ενέργειας και αγροτικών προϊόντων, ενώ πλέον καταγράφονται αυξήσεις και στις τιμές των καυσίμων.

ζώνης (5,1% η εκτίμηση της Eurostat για τον Ιανουάριο), επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις για εμφάνιση των πληθωριστικών πιέσεων στην Ελλάδα με χρονική υστέρηση, η οποία οφείλεται κυρίως σε δύο παράγοντες: επανέναρξη της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα πιο αργά το 2021 σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη, καθώς μέχρι την άνοιξη η χώρα ήταν σε lockdown, και σημαντική εξάρτηση από εισαγόμενα προϊόντα, τελικά και ενδιάμεσα.

Βάσει των στοιχείων της Eurostat, οι τιμές της ενέργειας αυξήθηκαν στην Ευρωζώνη κατά 28,6% τον Ιανουάριο του 2022 (έναντι 25,9% τον Δεκέμβριο του 2021), ενώ μεγαλύτερες ήταν και οι αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων (3,6% τον Ιανουάριο του 2022 έναντι 3,2% τον Δεκέμβριο του 2021). Οι τιμές των υπηρεσιών κατέγραψαν την ίδια αύξηση (2,4%) και τα μη ενεργειακά βιομηχανικά προϊόντα μικρότερη αύξηση (2,3% τον Ιανουάριο από 2,9% τον Δεκέμβριο).

Βάσει των στοιχείων της εταιρείας ερευνών αγοράς IRI, οι τιμές των προϊόντων σούπερ μάρκετ την εβδομάδα που τελείωσε στις 16 Ιανουαρίου 2022 ήταν 5% υψηλότερες σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021.

Στα τρόφιμα, οι ανατιμήσεις αυτή την εβδομάδα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021 ήταν της τάξης του 1% μεσοσταθμικά, με σημα-

ντικές, όμως, ανατιμήσεις στα γαλακτοκομικά (3%) και στα συσκευασμένα τρόφιμα (3%), καθώς και στα αναψυκτικά και ροφήματα (2%). Η μοναδική κατηγορία στην οποία καταγράφεται μείωση τιμών (2%) είναι στα αλκοολούχα ποτά. Στα μη τρόφιμα, οι αυξήσεις ήταν της τάξης του 11% σε ετήσια βάση.

Σημαντικές πλέον αυξήσεις καταγράφονται και στις τιμές των καυσίμων. Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Τιμών Καυσίμων, η μέση τιμή πανελλαδικά της απλής αμόλυβδης βενζίνης διαμορφώθηκε την 1η Φεβρουαρίου σε 1,831 ευρώ/λίτρο και του πετρελαίου κίνησης σε 1,572 ευρώ/λίτρο. Ενα μήνα πριν, η μέση τιμή πανελλαδικά της απλής αμόλυβδης ήταν 1,746 ευρώ/λίτρο και του πετρελαίου κίνησης 1,481 ευρώ/λίτρο. Μέσα σε ένα μήνα, δηλαδή, η τιμή της απλής αμόλυβδης αυξήθηκε κατά 4,86% και του πετρελαίου κίνησης κατά 6,14%.

Μπόνους έως 600 ευρώ μεικτά μηνιαίως δίνει ο ΕΦΚΑ σε υπαλλήλους

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Τη χορήγηση μπόνους, που στην περίπτωση των υπαλλήλων ανέρχεται έως και τα 450 ευρώ μεικτά, επιπλέον του μισθού, ενώ για τους διευθυντές φθάνει και τα 600 ευρώ, εισπράττει η διοίκηση του ΕΦΚΑ, με στόχο την εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων που καταφεύγουν στην αναζήτηση βοήθειας μέσω του τηλεφωνικού κέντρου 1555.

Το μπόνους αφορά τους εργαζομένους στο τμήμα «Εξυπηρέτησης Τηλεφωνικά» που λειτουργεί στον ΕΦΚΑ και που από τον περασμένο Αύγουστο δεν απαντά σε τηλεφωνικές κλήσεις πολιτών, αλλά λειτουργεί ως υπηρεσία back office και απασχολείται με τη διαχείριση και εξυπηρέτηση σύνθετων αιτημάτων και ερωτημάτων που υποβάλλονται μέσω του 1555. Αφορά επίσης και τους εργαζομένους στο τμήμα Εξυπηρέτησης Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου και Άλλων Μορφών Επικοινωνίας, που από τον Δεκέμβριο του 2021 διαχειρίζεται αιτήματα που υποβάλλονται στον ΕΦΚΑ μέσω της υπηρεσίας «support.gov.gr» αλλά και μέσω της ιστοσελίδας 1555.gov.gr και της αντίστοιχης εφαρμογής για κινητά.

Βασικό επιχείρημα της διοίκησης είναι ότι ο όγκος των ερωτημάτων των πολιτών που διαβιβάζονται προς απάντηση στη Διεύθυνση Εξυπηρέτησης Πολιτών είναι ιδιαίτερα μεγάλος και η εξυπηρέτηση δεν μπορεί επιτευχθεί μόνο κατά τη διάρκεια του τακτικού ωραρίου υπηρεσίας και στο πλαίσιο της υπερωριακής απασχόλησης, αλλά πρέπει να καλυφθεί με πρόσθετη απασχόληση.

Βέβαια, η χορήγηση του οικονομικού κινήτρου για την εργασία πέραν του κανονικού ωραρίου και πέραν του χρόνου που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση, εξαρτάται και από την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο οργανικής δομής του ΕΦΚΑ.

Η διαδικασία εφαρμογής των bonus θα ισχύει για όλο το τρέχον έτος. Το προσωπικό που θα στελεχώνει το τμήμα θα επιλεγεί από τον διοικητή του φορέα.

Αναλυτικά και σύμφωνα με την εισήγηση του αρμόδιου τμήματος, που σήμερα πρόκειται να λάβει έγκριση από το Δ.Σ. του ΕΦΚΑ, τα bonus διαβαθμίζονται ως εξής:

- Για τη γραμματεία του τμήματος τηλεφωνικής εξυπηρέτησης, 350 ευρώ τον μήνα.
- Για τους υπαλλήλους που απασχολούνται ως μέλη των θεματικών κατηγοριών, 450 ευρώ τον μήνα.
- Για τους επόπτες των τμημάτων, 500 ευρώ τον μήνα.
- Για τον προϊστάμενο του τμήματος

τος τηλεφωνικής εξυπηρέτησης, 550 ευρώ τον μήνα.

- Για τους υπαλλήλους που απασχολούνται στο τμήμα εξυπηρέτησης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και άλλων μορφών επικοινωνίας, 450 ευρώ τον μήνα.
- Για τον προϊστάμενο του τμήματος εξυπηρέτησης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, 550 ευρώ.
- Για τον διευθυντή της Διεύθυνσης Εξυπηρέτησης Πολιτών, 600 ευρώ.

Τα ποσά είναι μεικτά και αφορούν εργασία 22 ημερών τον μήνα. Για εργασία λιγότερων ημερών, το bonus θα μειώνεται αναλογικά.

Για να λάβει βέβαια κάποιος εργαζόμενος το επιπλέον αυτό ποσό, που θα βαρύνει τον προϋπολογισμό του ΕΦΚΑ, θα πρέπει να επιτύχει συγκεκριμένους στόχους. Ετσι, για παράδειγμα, η ελάχιστη ημερήσια απόδοση στο τμήμα back office πρέπει να είναι 20 περιπτώσεις, όταν πρόκειται για ερωτήματα - θέματα που αφορούν κύριες και επικουρικές συντάξεις και 22 περιπτώσεις όταν πρόκειται για όλα τα υπόλοιπα ζητήματα ασφαλιστικής παροχών και υγείας.

Αφορά το τμήμα «Εξυπηρέτησης Τηλεφωνικά» που διαχειρίζεται σύνθετα ερωτήματα, τα οποία υποβάλλονται μέσω του 1555.

Για να επιτύχει τον ημερήσιο στόχο ο συγκεκριμένος υπάλληλος, θα πρέπει να διεκπεραιώνονται άλλες 10 περιπτώσεις ημερησίως, φθάνοντας συνολικά τις 30 περιπτώσεις συνταξιοδότησης (ή 33 στην περίπτωση που τα ερωτήματα αφορούν άλλα θέματα). Για να λάβουν το μπόνους οι επόπτες, θα πρέπει να επιτυγχάνεται το 60% του εκάστοτε στόχου της θεματικής κατηγορίας που έχουν αναλάβει. Αντίστοιχα ελέγχεται και η αποδοτικότητα του προϊστάμενου του τμήματος τηλεφωνικής εξυπηρέτησης, η οποία πρέπει να έχει ως βάση το 70% του στόχου όλων των θεματικών κατηγοριών.

Να σημειωθεί ότι με το υπό κατάρτιση σχέδιο νόμου για τον εκσυγχρονισμό του ΕΦΚΑ, που αναμένεται να ολοκληρωθεί και να κατατεθεί στη Βουλή το επόμενο διάστημα, θα υπάρχει μόνιμος μηχανισμός καταβολής πριμ παραγωγικότητας για όλους τους υπαλλήλους του ΕΦΚΑ, με βάση τις αρμοδιότητες αλλά και τους στόχους.

Αναδρομικά από Δεκέμβριο 2021 η επιδότηση αγοράς ηλεκτρικών οχημάτων

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Με αναδρομική ισχύ από 1ης Δεκεμβρίου 2021 και με ενισχυμένες επιδοτήσεις για την αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων και δικύκλων, αλλά και κοινωνικά κριτήρια για ΑμεΑ, τρίτεκνους και για νέους έως 29 ετών, θα ξεκινήσει τον Απρίλιο ο δεύτερος κύκλος του προγράμματος «Κινοούμει Ηλεκτρικά», συνολικού προϋπολογισμού 50 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα το ΥΠΕΝ, για τα φυσικά πρόσωπα, το ποσοστό επιδότησης για την αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου αυξάνεται από 20% σε 30% και το μέγιστο ποσό σε 8.000 ευρώ από 6.000 ευρώ που ίσχυε στον προηγούμενο κύκλο. Η απόσυρση παλαιού οχήματος επιβραβεύεται με 1.000 ευρώ, ενώ η αγορά εξυπνου οικιακού φορτιστή με 500 ευρώ. Επιπλέον 1.000 ευρώ επιδότηση θα έχουν άτομα με αναπηρία, οικογένειες με τουλάχιστον 3 εξαρτώμενα τέκνα θα λάβουν επιπλέον επιδο-

Η επιδότηση αυξάνεται από 6.000 σε 8.000 ευρώ, ενώ προβλέπεται επιπλέον ενίσχυση ΑμεΑ, πολυτέκνων και νέων έως 29 ετών.

τηση 1.000 ευρώ για κάθε τέκνο, έναντι των συνολικά 1.000 ευρώ που προέβλεπε το προηγούμενο πρόγραμμα, ενώ επιπλέον 1.000 ευρώ θα λαμβάνουν και οι νέοι έως 29 ετών. Για την αγορά ηλεκτρικών δικύκλων και τρικύκλων κατηγορίας L5e έως και L7e αυξάνεται από 20% σε 40% και το μέγιστο ποσό επιδότησης από 800 ευρώ σε 3.000 ευρώ. Ειδικά για νέους έως 29 ετών προβλέπεται η προσαύξηση της ενίσχυσης κατά 1.000 ευρώ για την αγορά ηλεκτρικών μικροαυτοκινήτων. Το ποσοστό επιδότησης για τα

Για τις εταιρείες, το ποσοστό επιδότησης για την αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου αυξάνεται από 20% σε 30% και το μέγιστο ποσό σε 8.000 ευρώ ανά όχημα.

ηλεκτρικά δίκυκλα L1e έως L4e παραμένει στο 20% και το μέγιστο ποσό επιδότησης θα είναι 800 ευρώ. Στις κατηγορίες αυ-

τές περιλαμβάνονται τα ελαφρά ηλεκτρικά δίκυκλα και τρικύκλα με κυβισμό μικρότερο των 50 cc καθώς και τα αντίστοιχα οχήματα

μεγαλύτερου κυβισμού. Το ποσοστό επιδότησης για τα ηλεκτρικά ποδήλατα παραμένει στο 40% και το μέγιστο ποσό επιδότησης θα είναι 800 ευρώ.

Για τις εταιρείες, το ποσοστό επιδότησης για την αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου αυξάνεται από 20% σε 30% και το μέγιστο ποσό σε 8.000 ευρώ ανά όχημα. Επίσης καταργείται το όριο επιδότησης των 3 οχημάτων για κάθε εταιρεία και των 6 για τα νησιά, ενώ οι εταιρείες θα μπορούν πλέον να επιδοτούνται και για την αγορά και εγκατάσταση εξυπνων φορτιστών αποκλειστικά για την εξυπηρέτησή τους και όχι για εμπορική εκμετάλλευση. Ακόμη, θα επιδοτούνται με 1.000 ευρώ για την αντικατάσταση κάθε παλαιού οχήματος με ηλεκτρικό.

Η αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου σε όλα τα νησιά της χώρας επιδοτείται με επιπλέον 4.000 ευρώ. Ενισχύονται επίσης οι εταιρείες αντιπροσώπων, εμπόρων και εισαγωγέων αυτοκινήτων για

την αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων επίδειξης (test drive) με ποσοστό επιδότησης 30% και μέγιστο ποσό 8.000 ευρώ ανά αυτοκίνητο. Σε σχέση με τον πρώτο κύκλο του προγράμματος, δεν θα υπάρχει πλέον η υποχρέωση εξαγοράς του οχήματος στη λήξη της περιόδου χρονομίσθωσης. Με τον τρόπο αυτόν διευκολύνεται η αντικατάσταση των παλαιών ρυπογόνων εταιρικών στόλων.

Στη συμβολή του νέου προγράμματος στην επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων για την ηλεκτροκίνηση, που προβλέπονται στον πρώτο εθνικό κλιματικό νόμο, αναφέρθηκαν με δηλώσεις τους ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κώστας Σκρέκας και η γ.γ. Ενέργειας Αλεξάνδρα Σζούκου. Κάνοντας τον απολογισμό του πρώτου προγράμματος, ο υπουργός τόνισε ότι υπερκαλύφθηκε κατά 183,6% ο εθνικός στόχος καθώς ταξινομήθηκαν 6.697 ηλεκτρικά οχήματα έναντι στόχου για 3.750.

Η Ελβετία λαμβάνει πρώτη μέτρα για τη «φούσκα» των ακινήτων

Νέοι κανόνες στα αποθεματικά των τραπεζών για να περιοριστούν τα στεγαστικά δάνεια

Η Ελβετία είναι η πρώτη χώρα που λαμβάνει μέτρα για να περιορίσει τις χορηγήσεις στεγαστικών δανείων και να αποτρέψει τη διόγκωση της «φούσκας» των ακινήτων. Υποχρέωσε τις τράπεζες να διατηρούν πρόσθετα κεφάλαια ως αποθέματα ασφαλείας έναντι των κινδύνων που προκύπτουν από την έκρηξη των τιμών στην αγορά ακινήτων.

Οι τράπεζες θα αναγκαστούν να κατέχουν ένα επιπλέον 2,5%

Στη διάρκεια του περασμένου έτους, ο κίνδυνος στην αγορά κατοικιών αυξήθηκε κατά μέσον όρο σε πολλές πόλεις σε όλο τον κόσμο.

του σταθμισμένου ενεργητικού που συνδέονται με εγχώρια στεγαστικά δάνεια κατοικιών, ανακοίνωσε η κυβέρνηση της Βέρνης. Οι κανόνες ισχύουν από τις 30 Σεπτεμβρίου.

Η κεντρική τράπεζα της Ελβετίας έχει επανειλημμένως προειδοποιήσει για τον κίνδυνο διόρθωσης στην αγορά, καθώς οι τιμές συνεχίζουν να αυξάνονται.

Η αγορά είναι υπερτιμημένη και η άνοδος των τιμών δεν μπορεί να δικαιολογηθεί πλήρως, ανέφερε η ελβετική Εθνική Τράπεζα (SNB) σε ανακοίνωσή της, συμπληρώνοντας: «Τόσο ο όγκος των στεγαστικών δανείων όσο και οι τιμές για κατοικίες έχουν αυξηθεί περισσότερο από ό,τι μπορεί να εξηγηθεί από θεμελιώδεις παράγοντες όπως τα ενοίκια και το εισόδημα».

Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας εισήχθη ως μέρος των μεταρρυθμίσεων για να γίνουν οι τράπεζες πιο ανθεκτικές στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008. Ισχυσε από τον Φεβρουάριο του 2013 έως τον Μάρτιο του 2020, όταν οι ελβετικές αρχές προσάρμοσαν τα ρυθμιστικά πρότυπα για να εξασφαλίσουν ότι οι τράπεζες θα συνεχίσουν να δανείζουν σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά που πλύττονται από την πανδημία του κορωνοϊού.

Η αρχή εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ελβετίας, Finma, δήλωσε ότι υποστήριξε την επανεισαγωγή του buffer και την επανενεργοποίησή του όταν ζητήθηκε η γνώμη της από την SNB.

Ο όγκος των στεγαστικών δανείων «επιταχύνεται, παρά την πανδημία του κορωνοϊού», υπογράμμισε ο επικεφαλής της

Finma. «Τα ιδρύματα αναλαμβάνουν ολόένα και μεγαλύτερους κινδύνους στον στεγαστικό δανεισμό».

Η άνοδος των τιμών των κατοικιών είναι ένα σχεδόν παγκόσμιο φαινόμενο, που συναρτάται κυρίως με τη χαλαρή νομισματική πολιτική και την παροχή άφθονης και φθηνής ρευστότητας από τις κεντρικές τράπεζες στην αρχή για να αντιμετωπιστεί η κρίση χρέους και στη συνέχεια η πανδημία.

Η ετήσια μελέτη UBS Global Real Estate Bubble Index 2021, που πραγματοποιεί η Διεύθυνση Επενδύσεων (Chief Investment Office) της UBS Global Wealth Management, επισημαίνει ότι, στη διάρκεια του περασμένου έτους, ο κίνδυνος «φούσκας» αυξήθηκε κατά μέσον όρο, όπως αυξήθηκε και ο ενδεχόμενος βαθμός σοβαρότητας τυχόν διόρθωσης των τιμών σε πολλές από τις πόλεις που παρακολουθεί ο δείκτης. Η Φρανκφούρτη, το Τορόντο και το Χονγκ Κονγκ βρίσκονται στην κορυφή του φετινού δείκτη UBS Global Real Estate Bubble Index 2021, με τις τρεις πόλεις να δικαιολογούν τις πιο τρανταχτές αξιολογήσεις για τον κίνδυνο δημιουργίας «φούσκας» στις αγορές κατοικιών υπό εξέταση, σύμφωνα με την ετήσια μελέτη που

Η Φρανκφούρτη (φωτογραφία), το Τορόντο και το Χονγκ Κονγκ βρίσκονται στην κορυφή του δείκτη με τις πόλεις που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο δημιουργίας «φούσκας» στις αγορές κατοικιών.

πραγματοποιεί η Διεύθυνση Επενδύσεων (Chief Investment Office) της UBS Global Wealth Management. Ο κίνδυνος είναι επίσης υψηλός για το Μόναχο και τη Ζυρίχη, ενώ το Βανκούβερ και η Στοκχόλμη έχουν αμφότερες επανέλθει στη ζώνη κινδύνου «φούσκας». Το Αμστερνταμ και το Παρίσι ολοκληρώνουν τη λίστα των πόλεων που διατρέχουν τον κίνδυνο αυτόν.

Όλες οι πόλεις των ΗΠΑ που

αξιολογήθηκαν –Μαϊάμι (που αντικαθιστά το Σικάγο στον φετινό δείκτη), Λος Άντζελες, Σαν Φρανσίσκο, Βοστώνη και Νέα Υόρκη– βρίσκονται σε υπερτιμημένη ζώνη. Η στεγαστική αγορά παρουσιάζει επίσης υψηλές ανισορροπίες στο Τόκιο, στο Σίδνεϊ, στη Γενεύη, στο Λονδίνο, στη Μόσχα, στο Τελ Αβίβ και στη Σιγκαπούρη.

Ωστόσο, οι επιπτώσεις της «φούσκας» ακινήτων είναι περισσότερο ορατές απ' όπουδήποτε

τε αλλού ήδη στην Κίνα. Χιλιάδες διαμερίσματα είναι άδεια και μεγάλοι κατασκευαστικοί όμιλοι καταρρέουν εξαιτίας της αδυναμίας να αποπληρώσουν τα χρέη τους. Ο κίνδυνος να μεταφερθεί ο «ιός της Κίνας» και σε άλλες περιοχές του πλανήτη, καθώς οι μεγαλύτερες κεντρικές τράπεζες αργά (όπως η ΕΚΤ) ή γρήγορα (όπως η Fed) θα υιοθετούν μια πιο συσταλτική νομισματική πολιτική, ωθεί τις εποπτικές αρχές να λάβουν μέτρα.

PIK1 | PIK HD

“PLAYLIST” ΜΙΑ ΑΓΚΑΛΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Σίγουρα δεν είναι ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία μουσική τηλεοπτική εκπομπή. Έχει όμως θετική ατμόσφαιρα, που ξυπνά όμορφα συναισθήματα και αναμνήσεις και γίνεται ένα ζεστό καταφύγιο χαλάρωσης και ψυχαγωγίας. Η αγαπημένη ηθοποιός Μάρα Κωνσταντίνου τραγουδά, χορεύει και με μπόλικη τρέλα και χαμόγελο δίνει μια αληθινή νότα στην εκπομπή.

Οκτώ βιρτουόζοι μουσικοί, με μαέστρο τον Νικόλα Μαυρέση, συναντούν τον καταξιωμένο μουσικό Χρήστο Φιλίππου και μαζί φτιάχνουν την εξαιρετική μπάντα του Playlist, την ορχήστρα μας. Το Playlist μας ταξιδεύει σε μουσικά μονοπάτια που μας κάνουν να αφήσουμε για λίγο πίσω το άγχος και την πίεση της καθημερινότητας.

Παρουσίαση
Μάρα Κωνσταντίνου

Οργάνωση Παραγωγής / Καλλιτεχνική Διεύθυνση
Χρήστος Φιλίππου

Σκηνοθεσία / Επιμέλεια Παραγωγής
Μόνικα Φανουρίου

Σάββατο
9:30 μ.μ.
PIK 1 & PIK HD

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η κρίση Ρωσίας - Ουκρανίας
βάζει φωτιά και στο πετρέλαιο

Του CLIFFORD KRAUSS / THE NEW YORK TIMES

Οι τιμές του πετρελαίου είναι πάλι σε ανοδική πορεία και ρίχνουν βαριά σκιά πάνω στην οικονομία, καθώς οδηγούν σε επιτάχυνση του πληθωρισμού και υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

Μόνο μέσα στον Ιανουάριο και εν μέσω ανησυχίας για ενδεχόμενη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι τιμές του αργού σημείωσαν άνοδο 15% και του Brent υπερέβησαν τα 90 δολάρια το βαρέλι για πρώτη φορά έπειτα από επτά χρόνια.

Αν και αυξάνεται η δημοτικότητα των ηλεκτροκίνητων οχημάτων και η πανδημία επιμένει, πολλοί αναλυτές θεμάτων ενέργειας προβλέπουν πως σύντομα το πετρέλαιο θα αγγίζει τα 100 δολάρια το βαρέλι.

Ευμερούν έτσι και καταγράφουν μεγάλα κέρδη οι Εκκοή Mobil και οι άλλες πετρελαϊκές, που μόλις πριν από

Πολλοί αναλυτές θεμάτων ενέργειας προβλέπουν πως σύντομα το πετρέλαιο θα αγγίξει τα 100 δολάρια το βαρέλι.

έναν χρόνο θεωρούνταν από τους αναλυτές της Wall Street κάτι σαν δεινόσαυροι υπό εξαφάνιση.

Ο κυριότερος παράγοντας είναι γεωπολιτικής φύσης. Το ενδεχόμενο εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία «έχει προκαλέσει ένταση στην αγορά πετρελαίου», όπως τονίζει ο Μπεν Καχίλ, συνεργάτης του Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών στην Ουάσιγκτον, που υπογραμμίζει πως «οποιαδήποτε κρίση μπορεί να οδηγήσει τις τιμές πάνω από τα 100 δολάρια το βαρέλι». Η Ρωσία παράγει 10 εκατ. βαρέλια πετρελαίου την ημέρα, δηλαδή περίπου ένα στα 10 βαρέλια που χρησιμοποιεί ο πλανήτης.

Αν διακοπούν οι εξαγωγές ρωσικού πετρελαίου είτε μέσω Ουκρανίας είτε μέσω άλλων αγωγών προς τη βόρεια Ευρώπη, θα δεχθεί πλήγη το μεγάλο μέρος της Γηραιάς

Ηπείρου και θα στρεβλωθεί η παγκόσμια αλυσίδα προσφοράς ενέργειας.

Όπως επισημαίνουν παράγοντες της αγοράς, ο υπόλοιπος κόσμος δεν διαθέτει πλεονασματική παραγωγική δυνατότητα ικανή να υποκαταστήσει το πετρέλαιο της Ρωσίας.

Επιπλέον, η μείωση της ροής ρωσικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη μπορεί να αναγκάσει τις εταιρείες κοινής ωφελείας να παράγουν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια χρησιμοποιώντας πετρέλαιο και όχι φυσικό αέριο. ΗΠΑ, Ιαπωνία και ευρωπαϊκές χώρες, ακόμη και η Κίνα, ενδέχεται να απελευθερώσουν πετρέλαιο από τα στρατηγικά τους αποθέματα, κάτι που θα βοηθούσε την κατάσταση, ιδιαίτερα αν πρόκειται για βραχυβία κρίση. Τα στρατηγικά αποθέματά τους, όμως, δεν θα αρκούν αν διακοπεί η προσφορά ρωσικού πετρελαίου επί μήνες ή και χρόνια.

Οι τιμές του πετρελαίου σημειώνουν άλλοτε άνοδο και άλλοτε πτώση και υπάρχουν πολλοί παράγοντες που θα μπορούσαν θεωρητικά να τις οδηγήσουν σε υποχώρηση μέσα στους επόμενους μήνες. Η πανδημία δεν έχει λήξει και η Κίνα έχει επιβάλει αποκλεισμό σε πολλές πόλεις για να ανακόψει τη μετάδοσή της, με αποτέλεσμα να επιβραδύνεται η οικονομία της αλλά και η ζήτηση για πετρέλαιο. Η Ρωσία και η Δύση ενδέχεται να καταλήξουν σε συμφωνία, είτε επίσημη είτε σιωπηρή, και να αποτραπεί η εισβολή στην Ουκρανία. Και οι ΗΠΑ με τους συμμάχους τους ενδέχεται να αποκαταστήσουν τη συμφωνία του 2015 για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν που εγκυκλιώθηκε ο Ντόναλντ Τραμπ. Στην περίπτωση αυτή το Ιράν θα εξαγάγει πολύ περισσότερο πετρέλαιο, που σύμφωνα με τους αναλυτές θα είναι τουλάχιστον ένα εκατ. βαρέλια την ημέρα. Και τέλος, οι υψηλές τιμές θα μπορούσαν να περιορίσουν τη ζήτηση τόσο ώστε να αρχίσουν να υποχωρούν. Ένα από τα κίνητρα για την αγορά ηλεκτροκίνητου αυτοκινήτου, για παράδειγμα, είναι ότι η ηλεκτρική ενέργεια είναι φθηνότερη από τη βενζίνη.

Τα «γεράκια» της ΕΚΤ δείχνουν ξανά τα νύχια τους

Μήνυμα της ευρωτράπεζας για απόσυρση των μέτρων στήριξης νωρίτερα

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Μια πιο επιθετική στροφή διακρίνουν οι αναλυτές στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κρίνοντας από τις δηλώσεις της Κριστίν Λαγκάρντ κατά τη συνέντευξη Τύπου μετά τη συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου, παρά το γεγονός ότι επιβεβαίωσε τον σχεδιασμό για τα επιτόκια και το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων. Εκτιμούν πως ουσιαστικά η πόρτα για ταχύτερη μείωση των αγορών περιουσιακών στοιχείων και για την αύξηση των επιτοκίων, ακόμη και φέτος, είναι πλέον ανοικτή, καθώς οι ανησυχίες για την άνοδο του πληθωρισμού είναι εμφανείς.

«Μοιάζει σαν να είδαμε την εκδίκαση των “γερακιών” της ΕΚΤ», σχολιάζει ο επικεφαλής μακροοικονομικών της ING, Κάρστεν Μπρζέσκι. «Η συνεδρίαση της ΕΚΤ έδωσε ένα επιθετικό μήνυμα, με το διοικητικό συμβούλιο να δείχνει ότι είναι περισσότερο ανοιχτό προς την απόσυρση νωρίτερα της στήριξης της νομισματικής πολιτικής», σημειώνει από την πλευρά του ο διαχειριστής κεφαλαίων της Pimco, Κωσταντίν Βέιτ. «Η αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ δεν είναι πλέον πολύ μακριά, ίσως και πριν από τα τέλη του έτους», σημειώνει ο αναλυτής της DZ Bank, Κρίστιαν Ρέιχερτερ.

Η επικεφαλής της ΕΚΤ απέφυγε να επιβεβαιώσει προηγούμενη δήλωσή της (που έκανε πολλές φορές στο παρελθόν) ότι «είναι πολύ απίθανο να αυξηθούν τα επιτόκια το 2022», παρά το γεγονός ότι ρωτήθηκε δύο φορές από τους δημοσιογράφους, και αυτό δείχνει ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η αύξηση των επιτοκίων, παρ' όλο που η Λαγκάρντ τόνισε ότι η αρχή της αλληλουχίας – δηλαδή πρώτα θα τερματιστούν οι καθαρές αγορές περιουσιακών στοιχείων και σύντομα μετά θα ακολουθήσει αύξηση των επιτοκίων – εξακολουθούσε να ισχύει.

Σε ένα ακόμη πιο ισχυρό «σήμα» για τη... νίκη των «γερακιών», η ΕΚΤ για πρώτη φορά ύστερα από χρόνια επανέφερε τη φράση ότι «ο κίνδυνος για τις προοπτικές πληθωρισμού κλίνουν προς τα πάνω». Αυτή η εκτίμηση είχε εξαφανιστεί από τις εισαγωγικές δηλώσεις της ΕΚΤ όταν ξεκίνησε το QE. Και

Η επικεφαλής της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ σημείωσε ότι οι ανησυχίες για την ισχυρή άνοδο του πληθωρισμού ήταν έντονες και ομόφωνες στο διοικητικό συμβούλιο.

Ανοίγει η πόρτα για ταχύτερη μείωση των αγορών περιουσιακών στοιχείων και για αύξηση των επιτοκίων ακόμη και φέτος.

ενώ αυτή η φράση απουσίαζε από την επίσημη επικοινωνία της ΕΚΤ για σχεδόν μια δεκαετία, τα γνωστά «γεράκια» Κλας Νοτ και Γενς Βάιντμαν χρησιμοποίησαν αυτή ακριβώς τη φράση σε ομιλίες και σχόλια τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του περασμένου έτους, όπως παρατηρεί ο αναλυτής της ING.

Η Λαγκάρντ τόνισε πάντως ότι η ΕΚΤ «δεν πρόκειται να βιαστεί να πάρει κάποια απόφαση», απαντώντας στον καταιγισμό ερωτήσεων από τους δημοσιογράφους σχετικά με το εάν η ισχυρή άνοδος του πληθωρισμού οδηγεί την ΕΚΤ να αλλάξει τη στάση της νομισματικής πολιτικής, τη στιγμή που η Fed είναι πολύ κοντά στην πρώτη αύξηση επιτοκίων, ενώ η Τράπεζα της Αγγλίας προχώρησε χθες σε δεύτερη αύξηση επιτοκίων κατά 0,25%, στο 0,5%. Η επικεφαλής της ΕΚΤ υπογράμμισε πως τα οικονομικά δεδομένα τόσο στην ΗΠΑ όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο διαφέρουν πολύ με αυτά της

Ευρώζωνς και παρέπεμψε στη συνεδρίαση του Μαρτίου ή έως τον Ιούνιο, για την οποία νέα αξιολόγηση της κατάστασης της οικονομίας. «Η συνεδρίαση του Μαρτίου και στη συνέχεια η συνεδρίαση του Ιουνίου θα είναι κρίσιμες σημασίας», είπε χαρακτηριστικά.

Πάντως η Λαγκάρντ σημείωσε ότι οι ανησυχίες για την ισχυρή άνοδο του πληθωρισμού τον Ιανουάριο και τον Δεκέμβριο (5,1% και 5% αντίστοιχα) ήταν έντονες και ομόφωνες στο διοικητικό συμβούλιο, το οποίο αναμένει ότι ο πληθωρισμός θα παραμείνει αυξημένος για περισσότερο απ' ό,τι είχε προηγουμένως εκτιμηθεί, αλλά θα υποχωρήσει κατά τη διάρκεια του έτους. Όπως τόνισε, το 50% της ανόδου του πληθωρισμού οφείλεται στο ράλι των τιμών της ενέργειας, με τις πιέσεις να αναμένεται ωστόσο να υποχωρήσουν κατά τη διάρκεια του έτους.

«Η ΕΚΤ ανέβαλε τη λήψη οποιωνδήποτε επόμενων βημάτων μέχρι τη συνεδρίαση του Μαρτίου τουλάχιστον, όταν θα είναι διαθέσιμος ένας νέος γύρος μακροοικονομικών προβλέψεων και ιδιαίτερα για τον πληθωρισμό. Η Λαγκάρντ όμως άνοιξε την πόρτα για επιτάχυνση των μειώσεων αγοράς περιουσιακών στοιχείων και αύξηση επιτοκίων φέτος. Λαμβάνοντας όλα αυτά υπόψη και υποθέτο-

ντας ότι οι τιμές της ενέργειας δεν θα υποχωρήσουν τις επόμενες τέσσερις εβδομάδες, αναμένουμε να επιταχύνει τη μείωση των καθαρών αγορών περιουσιακών στοιχείων και να τις τερματίσει τον Σεπτέμβριο, επιτρέποντας στην ΕΚΤ να αυξήσει το επιτόκιο καταθέσεων τουλάχιστον μία φορά πριν από το τέλος του έτους», όπως σημειώνει η ING.

«Εάν οι ήδη επιθετικές προβλέψεις για τον πληθωρισμό παρουσιάζουν σημαντικές αναθεωρήσεις προς τα πάνω για το 2023 και το 2024, η ΕΚΤ πιθανότατα θα εξετάσει μια κάπως επιταχυνόμενη πορεία εξόδου από το QE, ένα σενάριο που η αγορά έχει ήδη αποτιμήσει. Η αγορά τιμολογεί τώρα πλήρως μια πρώτη αύξηση των επιτοκίων κατά 10 μονάδες βάσης τον Ιούλιο, η οποία συνεπάγεται τερματισμό των καθαρών αγορών περιουσιακών στοιχείων ήδη από τον Απρίλιο», σημειώνει από την πλευρά του ο Βέιν της Pimco.

Οι αγορές πάντως έδειξαν πως έλαβαν το σήμα αυτής της σημαντικής αλλαγής στάσης της ΕΚΤ, με το ευρώ να σημειώνει ράλι μετά τις δηλώσεις Λαγκάρντ, και τα γερμανικά ομόλογα να σημειώνουν «βουτιά», με την απόδοση του 10ετούς να εκτινάσσεται στο 0,14%, το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων τριών ετών.

Πράσινη ενέργεια με πυρηνική σύντηξη

Στον αγώνα δρόμου για τη μετάβαση της ευρωπαϊκής οικονομίας στην εποχή της πράσινης ενέργειας συμμετέχουν και οι κολοσσοί του κλάδου, οι οποίοι στρέφονται στην πυρηνική σύντηξη, έναν νεοπαγή κλάδο στον οποίο πρωτοπορούν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Η εταιρεία Marvel Fusion, η οποία έχει έδρα το Μόναχο, έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας με ομίλους όπως η γερμανική Siemens Energy, η γαλλική Thales και η μη εισηγμένη επίσης γερμανική μηχανοκατασκευαστική Trumpf, ενώ παράλληλα, όπως επισημαίνει η εφημερίδα των Financial Times, έχει εξασφαλίσει από έναν επενδυτικό γύρο 35 εκατ. ευρώ. Πρωταγωνιστικό ρόλο στον γύρο αυτό παίζει ο όμιλος Earlybird, που επενδύει στην καινοτομία.

Το ενδιαφέρον για την τεχνολογία της πυρηνικής σύντηξης καθίσταται ολοένα και ζωρότερο τους τελευταίους μήνες. Πρόκειται περί μιας υποσχόμενης διαδικασίας, η οποία δεν παράγει ραδιενεργά απόβλητα, που παραμένουν επί πολλά έτη

στον πλανήτη, και δεν ενέχει τον κίνδυνο να τηχθεί ο αντιδραστήρας. Το 2021 ο κλάδος κατόρθωσε να εξασφαλίσει σε καινοτομικά επενδυτικά κεφάλαια περισσότερα από 2,3 δισ. ευρώ, ως επί το πλείστον από επιχειρήσεις με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αντιθέτως με

Εντονη κινητικότητα και συμφωνίες πολλών δισ. μεταξύ μεγάλων ευρωπαϊκών ομίλων.

την τρέχουσα παραγωγή με τη χρήση πυρηνικής ενέργειας, που έχει να κάνει με τη σχάση, η σύντηξη μπορεί να προσφέρει μια εικονικά απεριόριστη προμήθεια σε ενέργεια με πολύ περιορισμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Θεωρητικά μιλώντας, ένα εργαστήριο σύντηξης του μεγέθους ενός γηπέδου ποδοσφαίρου θα μπορούσε να ηλεκτροδοτήσει μια πόλη τέτοιας κλίμακας όπως

και το Λονδίνο. Η συγκεκριμένη τεχνολογία ήταν γνωστή ήδη από την εποχή της ΕΣΣΔ και οι Σοβιετικοί επιστήμονες προσπάθησαν να τη χρησιμοποιήσουν στη δεκαετία του 1950. Ωστόσο, μέχρι σήμερα οι μερικές δεκάδες πυρηνικά εργοστάσια της τεχνολογίας αυτής σε όλο τον κόσμο δεν κατόρθωσαν να παράγουν περισσότερη ηλεκτρική ενέργεια από όση καταναλίσκει η περίπλοκη διαδικασία της σύντηξης. Καθόλου τυχαία ο διευθύνων σύμβουλος της Marvel Fusion, Μόριτζ φον ντερ Λίντεν, χαρακτηρίζει την τεχνολογία αυτή «ιερό δισκοπότηρο», εάν αποβεί αποτελεσματική.

Η εταιρεία του, πάντως, ισχυρίζεται ότι η δική της μέθοδος, η οποία χρησιμοποιεί λέιζερ για να προκαλέσει ατομικές αντιδράσεις αντί για μαγνήτες και υπερβολικά υψηλή θερμοκρασία, θα καταστήσει εμπορικά βιώσιμη τη διαδικασία σε οριζόντα λίγων ετών, όπως αναφέρουν οι Financial Times. «Έχουμε ένα θεωρητικό μοντέλο, το οποίο ουσιαστικά είναι μια προσομοίωση ενός τεράστιου υπολογιστή και,

στη συνέχεια, βήμα βήμα λαμβάνει πιστοποίηση σε μία πειραματική εκστρατεία, αρχής γενομένης από το 2021», υπογράμμισε ο Μόριτζ φον ντερ Λίντεν. Η όλη φάση της πιστοποίησης αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός διετίας ή τριετίας. Η Marvel Fusion συστάθηκε το 2019 και η τεχνολογία που ακολουθεί βασίζεται στην πρωτοπόρο ανακάλυψη των δύο βραβευθέντων επιστημόνων με το Νομπέλ του 2018, Ντόνας Στρίκλαντ και Ζεράρ Μουρού, οι οποίοι κατόρθωσαν να δημιουργήσουν υψηλής έντασης υπερβραχείς παλμούς λέιζερ χωρίς να καταστρέψουν το περί dieύρυνση υλικό. Τέλος, οι περισσότερες νεοφύεις στην πυρηνική σύντηξη χρησιμοποιούν μια διαδικασία λεγόμενη μαγνητικός περιορισμός και ορισμένες έχουν εξασφαλίσει μεγάλα κεφάλαια από επενδυτές, όπως η αμερικανική Commonwealth Fusion Systems, η οποία θα λάβει σχεδόν 2 δισ. δολάρια από υποστηρικτές της τεχνολογίας της, μεταξύ των οποίων ο Μπιλ Γκέιτς και η Tiger Global Management.

Ο διευθύνων σύμβουλος της Marvel Fusion, Μόριτζ φον ντερ Λίντεν, χαρακτηρίζει την τεχνολογία της πυρηνικής σύντηξης «ιερό δισκοπότηρο της ενέργειας» και υποστηρίζει ότι η μέθοδος που ακολουθεί η εταιρεία του μπορεί να την καταστήσει αποτελεσματική.

Εκτινάχθηκε στο 48,7% ο πληθωρισμός στην Τουρκία

Τον Ιανουάριο έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 20 ετών

Στα υψηλότερα επίπεδα από τότε που ανέλαβε την εξουσία ο πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, πριν από δύο δεκαετίες, εκτινάχθηκε ο πληθωρισμός στην Τουρκία, φτάνοντας στο 48,7% τον περασμένο μήνα.

Υπό την πίεση του προέδρου, ο οποίος θέλει να τονώσει την ανάπτυξη ενόψει των εκλογών του 2023, η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας μείωσε το βασικό επιτόκιο κατά 500 μονάδες βάσης, στο 14%, ή στην πραγματικότητα σε αρνητικό 35% αν ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός, με αποτέλεσμα να υποχωρήσει περαιτέρω η λίρα και να επιταχυνθεί η άνοδος των τιμών καταναλωτή.

«Η Τουρκία βρίσκεται σε έναν φαύλο κύκλο. Ενα ασθενέστερο νόμισμα αυξάνει τον πληθωρισμό, γεγονός που μειώνει την αγοραστική δύναμη των αποταμιευτών σε λίρες, ωθώντας τους ντόπιους να στραφούν στα δολάρια, γεγονός που στη συνέχεια αποδυναμώνει περαιτέρω το νόμισμα. Τα υψηλότερα επιτόκια μπορούν να σπάσουν αυτόν τον κύκλο, αλλά ο πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αντιτίθεται σθεναρά σε αυτή την κίνηση», σημειώ-

νει το Bloomberg Economics.

Η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας διατήρησε τα επιτόκια σταθερά τον Ιανουάριο, καθώς οι τιμές εκτινάχθηκαν στα ύψη, αλλά ο Ερντογάν, ο οποίος υποστηρίζει την ανορθόδοξη άποψη ότι το υψηλότερο κόστος δανεισμού τροφοδοτεί τον πληθωρισμό, σηματοδότησε την περασμένη εβδομάδα ότι δεν είχε πρόθεση να εγκαταλείψει τη συνολική πολιτική του.

Οι επενδυτές αντιλαμβάνονται πως η νομισματική πολιτική της Τουρκίας έχει γίνει απρόβλεπτη, οδηγούμενη περισσότερο από τις ιδιοτροπίες του Ερντογάν παρά από τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη.

Οι απότομες αυξήσεις των τιμών αποτελούν πολιτική πρόκληση για τον Ερντογάν ενόψει των εκλογών του 2023. Ανέλαβε την εξουσία σε μια εποχή βαθιάς απογοήτευσης των πολιτών για την επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου και την οικονομική δυσπραγία. Στη διάρκεια της προεδρίας του η Τουρκία γνώρισε μια υπερδεκαετή περίοδο ανάπτυξης, που συχνά τροφοδοτείται από την προεκλογική πιστωτική επέκτα-ση. Ωστόσο, η οικονομία έχει

Η Τουρκία βρίσκεται σε φαύλο κύκλο. Ενα ασθενέστερο νόμισμα αυξάνει τον πληθωρισμό, με αποτέλεσμα να μειώνεται η αγοραστική δύναμη των αποταμιευτών σε λίρες, ωθώντας τους ντόπιους να στραφούν στα δολάρια, γεγονός που στη συνέχεια αποδυναμώνει περαιτέρω το νόμισμα, τονίζουν οικονομικοί αναλυτές.

Η εμμονική πολιτική του Ερντογάν κατά της αύξησης των επιτοκίων ενόψει των εκλογών του 2023 εντείνει το πρόβλημα.

αντιμετωπίσει προκλήσεις τα τελευταία χρόνια, καθώς επλήγη από μια ύφεση που ακολούθησε γρήγορα η πανδημία της COVID-19.

Η δημοτικότητα του Ερντογάν έπεφτε στα τέλη του 2021 – πριν προχωρήσει στην αύξηση

του κατώτατου μισθού– κατά 50%. Τα στοιχεία του Ιανουαρίου δείχνουν ότι ο πληθωρισμός έχει πλέον εξαλείψει το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των μισθών.

Ο Ιανουάριος είναι παραδοσιακά μήνας υψηλού πληθωρισμού στην Τουρκία, καθώς ο κρύος καιρός πιέζει τις τιμές των τροφίμων και η κυβέρνηση προσαρμόζει ορισμένους φόρους σύμφωνα με τους ρυθμούς πληθωρισμού που καταγράφει το προηγούμενο έτος.

Η τιμή του οικιακού ρεύματος ήταν υψηλότερη κατά 130% σε σχέση με ένα μήνα νωρίτερα.

Ο διοικητής της κεντρικής τράπεζας, Σαχάπ Καβτσιόγλου, είπε ότι η στήριξη της λίρας είναι ο βασικός στόχος φέτος, αλλά κανείς δεν είναι βέβαιος ότι αυτό σημαίνει αυστηρότερη νομισματική πολιτική.

Η κεντρική τράπεζα ελπίζει να περιορίσει την αύξηση των τιμών λαμβάνοντας μέτρα για να ενθαρρύνει την αποδολαριοποίηση, αν και κάθε κύμα εξασθένισης της λίρας ωθεί τους Τούρκους να αγοράσουν το αμερικανικό νόμισμα ως ασφαλές καταφύγιο.

Η άνοδος των τιμών των εμπορευμάτων θα συνεχίσει να ενισχύει τις πληθωριστικές πι-

έσεις, σύμφωνα με τον οικονομολόγο της Istanbul Analytics Guldem Atabay, ο οποίος εκτιμά ότι με βάση τις τιμές παραγωγού ο δείκτης τιμών καταναλωτή θα ανέλθει σε επίπεδα 55%-60% μέχρι το τέλος του πρώτου τριμήνου.

Η κεντρική τράπεζα της Τουρκίας θα δημοσιεύσει στοιχεία για το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τόσο για τον Δεκέμβριο όσο και για ολόκληρο το έτος 2021 στις 11 Φεβρουαρίου. Ο Καβτσιόγλου θα προεδρεύσει στην επόμενη συνεδρίαση για τον καθορισμό των επιτοκίων στις 17 Φεβρουαρίου.

BLOOMBERG

PRESSING
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
13:00 - 15:00

**Αντρέας Βιοηάρης
& Λούης Νικοηάου**

DEE JAY
93.5
RADIO

#THEISLANDSDJ

BRUNCHING

MΕ ΤΗΝ ΕΛΕΩΝΟΡΑ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ **10:00 - 13:00**

Οι χαμένοι και οι κερδισμένοι του νέου ΕΝΦΙΑ

Ποιοι θα πληρώσουν έως και διπλάσιο φόρο, πού εφαρμόζονται οι εκπτώτικοί και πού οι επιβαρυντικοί συντελεστές

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Υψηλότερο φόρο θα κληθούν να πληρώσουν 180.000 ιδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίοι διαθέτουν ακίνητα σε περιοχές όπου η τιμή ζώνης αυξήθηκε σημαντικά. Υψηλότερο φόρο θα πληρώσουν και όσοι μέχρι σήμερα υποφορολογούνταν για τα ακίνητα που διαθέτουν και τα οποία εντάχθηκαν στο σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων.

Ο φόρος θα είναι σε ορισμένες περιπτώσεις έως και διπλάσιος σε σύγκριση με το 2021, κάτι όμως που θα διαπιστωθεί με την ολοκλήρωση της διαδικασίας και την ενσωμάτωση όλων των περιοχών στην άσκηση που συνεχίζει να «τρέχει» το υπουργείο Οικονομικών. Η κατάργηση του συμπληρωματικού φόρου για τα φυσικά πρόσωπα οδηγεί στη μείωση του ΕΝΦΙΑ για πολλούς ιδιοκτήτες ακινήτων, ωστόσο δεν θα γλιτώσουν, σύμφωνα με πληροφορίες, όσοι έχουν πολύ μεγάλη ακίνητη περιουσία. Όπως ανακοίνωσε το οικονομικό επιτελείο, για ακίνητα αξίας άνω των 400.000 ευρώ θα καταβάλλεται πρόσθετος φόρος με ειδική κλίμακα. Ωστόσο για ορισμένους δεν θα είναι η μοναδική επιβάρυνση που θα έχουν. Όπως αναφέρουν κύκλοι του υπουργείου Οικονομικών, για τις πολύ μεγάλες περιουσίες θα υπάρχουν και «επιβαρυντικοί» συντελεστές (θα λειτουργούν αντίθετα από τους εκπτώτικούς συντελεστές).

Για παράδειγμα, για τα χαμηλής αξίας ακίνητα και μέχρι 100.000 ευρώ θα υπάρχει έκπτωση 30% επί του φόρου που προκύπτει από την κλίμακα. Η έκπτωση υπολογίζεται στο σύνολο της ακίνητης περιουσίας. Για περιουσία έως 150.000 ευρώ η έκπτωση περιορίζεται στο 25%. Όσο αυξάνεται η ακίνητη περιουσία τόσο θα μειώνονται οι εκπτώτικοι συντελεστές. Σε κάποιο ύψος της ακίνητης περιουσίας οι συντελεστές θα μηδενίζονται. Μετά τον μηδενισμό όμως θα ξεκινήσει η αντίστροφη

πορεία, δηλαδή οι εκπτώτικοι συντελεστές μετατρέπονται σε επιβαρυντικούς συντελεστές. Για παράδειγμα (είναι ενδεικτικό καθώς δεν έχει γίνει ακόμα γνωστό από ποιο ύψος περιουσίας θα επιβάλλονται οι επιβαρύνσεις καθώς και οι συντελεστές τους), για κύριο φόρο ύψους 30.000 ευρώ θα επιβάλλεται συντελεστής 10%.

Ο νέος ΕΝΦΙΑ υπολογίζεται ανά ακίνητο ξεχωριστά. Αφού προκύψει ο φόρος με τη νέα κλίμακα υπολογισμού, μετά θα διενεργείται και η έκπτωση στο σύνολο της περιουσίας. Εστω λοιπόν ότι φορολογούμενος διαθέτει ένα μόνο ακίνητο αντικειμενικής αξίας 70.000 ευρώ και με βάση τη νέα κλίμακα αντιστοιχεί φόρος 130 ευρώ. Στο σύνολο της περιουσίας θα γίνει έκπτωση 30%. Δηλαδή ο συγκεκριμένος θα πληρώσει ΕΝΦΙΑ ύψους 91 ευρώ. Ένας άλλος φορολογούμενος διαθέτει δύο ακίνητα αξίας το πρώτο 90.000 ευρώ και το δεύτερο 60.000 ευρώ, ο ΕΝΦΙΑ για το πρώτο ακίνητο ανέρχεται στα 180 ευρώ και για το δεύτερο στα 100 ευρώ. Σύνολο φόρου 280 ευρώ. Στο ποσό αυτό (η αξία της περιουσίας ανέρχεται στις 150.000 ευρώ, οπότε ο εκπτώτικός συντελεστής διαμορφώνεται στο 25%) θα γίνει έκπτωση με τον τελικό φόρο να περιορίζεται στα 210 ευρώ.

Παραδείγματα

Αύξηση φόρου με αύξηση αντικειμενικών αξιών:

- Διαμέρισμα στο Ελληνικό, 3ου ορόφου, 100 τ.μ., 15ετίας, με τιμή ζώνης 1.400 ευρώ, πλήρωσε το 2021 φόρο 328,86 ευρώ. Το 2022, με την τιμή ζώνης να διαμορφώνεται στις 2.600 ευρώ (αύξηση 85,81%), ο φόρος που αναλογεί είναι 399,96 ευρώ, αυξημένος κατά 21,62%.

Μείωση φόρου με αύξηση αντικειμενικών αξιών:

- Διαμέρισμα στο Περιστέρι Αττικής, 3ου ορόφου, 90 τ.μ., 15ετίας, με τιμή ζώνης 1.100 ευρώ, πλήρωσε το 2021 φόρο 295,97 ευ-

Ο νέος ΕΝΦΙΑ υπολογίζεται ανά ακίνητο ξεχωριστά. Αφού προκύψει ο φόρος με τη νέα κλίμακα υπολογισμού, μετά θα διενεργείται και η έκπτωση στο σύνολο της περιουσίας.

ρώ. Το 2022 η τιμή ζώνης αυξήθηκε σε 1.450 ευρώ (αύξηση 31,82%) και ο φόρος που αναλογεί είναι 209,98 ευρώ, μειωμένος κατά 29,05%.

- Διαμέρισμα στη Νέα Σμύρνη, 3ου ορόφου, 110 τ.μ., 15ετίας, με τιμή ζώνης 1.200 ευρώ, πλήρωσε το 2021 φόρο 361,74 ευρώ. Το 2022 η τιμή ζώνης αυξήθηκε σε 1.500 ευρώ (αύξηση 25%) και ο φόρος που αναλογεί είναι 256,64 ευρώ, μειωμένος κατά 29,05%.
- Διαμέρισμα στη Σητεία Κρήτης, 1ου ορόφου, 150 τ.μ., 15ετίας, με τιμή ζώνης 850 ευρώ, πλήρωσε το 2021 φόρο 382,80 ευρώ. Το 2022 η τιμή ζώνης ανέρχεται στα 1.200 ευρώ (αύξηση 23,53%) και ο φόρος που αναλογεί είναι 231,00 ευρώ, μειωμένος κατά 39,66%.

Ελαφρύνσεις για ευπαθείς ομάδες

Οι εκπτώσεις 50% και οι απαλλαγές από τον ΕΝΦΙΑ διατηρούνται κανονικά, αναφέρουν από το οικονομικό επιτελείο, για τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Ο υπολογισμός των εκπτώσεων θα γίνει ωστόσο με βάση τα εισοδήματα του 2020 που δήλωσαν οι φορολογούμενοι στη δήλωση που υπέβαλαν το 2021 και αυτό καθώς η εκκαθάριση του φόρου θα γίνει νωρίτερα από άλλες χρονιές, με στόχο η πληρωμή του να ξεκινήσει τον Μάιο του 2022.

Συγκεκριμένα, έκπτωση 50%

στον ΕΝΦΙΑ δικαιούνται οι ιδιοκτήτες ακινήτων εφόσον:

- Το συνολικό φορολογητέο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τις 9.000 ευρώ, προσαυξημένο κατά 1.000 ευρώ για τον ή τη σύζυγο και κάθε εξαρτώμενο μέλος.
- Το σύνολο της επιφανείας των κτισμάτων δεν υπερβαίνει τα 150 τ.μ.
- Η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας δεν υπερβαίνει τα 85.000 ευρώ για τον άγαμο, τα 150.000 ευρώ για τον έγγαμο με ένα εξαρτώμενο τέκνο και τα 200.000 ευρώ για τον έγγαμο

με δύο εξαρτώμενα τέκνα.

Πλήρη απαλλαγή από τον ΕΝΦΙΑ έχουν οι οικογένειες που είναι τρίτεκνες ή πολύτεκνες ή περιλαμβάνουν άτομα με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80%, εφόσον πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:

- Το συνολικό ετήσιο καθαρό οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα 12.000 ευρώ, προσαυξημένο κατά 1.000 ευρώ για τον ή τη σύζυγο και κάθε εξαρτώμενο μέλος.
- Το σύνολο της επιφανείας των κτισμάτων δεν υπερβαίνει τα 150 τ.μ.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Το 2022 μπήκε με το δεξί

Τον Δεκέμβριο είπαμε πως η χρονιά έκλεισε με τον καλύτερο τρόπο, αφού οι συναλλαγές σε ακίνητα ήταν πραγματικά εκρηκτικές. Αν αυτό μας άφησε ικανοποιημένους, τότε το ξεκίνημα του 2022 θα πρέπει να μας αφήσει κατενθουσιασμένους επειδή ο Ιανουάριος έσπασε κάποια ρεκόρ με τρανταχτό τρόπο.

Όλοι θυμόμαστε το μπουμ της τριετίας 2005 – 2007 που τελικά οδήγησε στη δημιουργία φούσκας μέχρι το τρίτο τρίμηνο του 2008 και η οποία άρχισε να ξεφουσκώνει από το τέταρτο τρίμηνο εκείνου του έτους. Μήπως θα πρέπει να ανησυχούμε Όπως θα δούμε πιο κάτω, οι αριθμοί προκαλούν μεγάλο ενδιαφέρον, αλλά τα όποια συμπεράσματα δεν μπορούν να είναι βεβαιωμένα.

Τον Ιανουάριο του 2022 λοιπόν σημειώθηκαν συνολικά 1.177 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Έχουμε να δούμε τέτοια επίπεδα αριθμού ακινήτων για Γενάρη από το 2007 όπου σημειώθηκαν 1.490 μεταβιβάσεις ακινήτων. Ακόμη και το 2008 είχαν σημειωθεί 1.082 μεταβιβάσεις. Έκτοτε η πτώση της επίδοσης Ιανουαρίου ήταν δραστική αφού ανά έτος μέχρι και το 2017 οι μεταβιβάσεις ακινήτων κυμαίνονταν μεταξύ 400 και 650 ακινήτων σε Παγκύπρια βάση. Έπρεπε να φθάσει το 2018 και το 2019 για να δούμε τους αριθμούς να κοντεύουν αλλά να μην φθάνουν τις 1.000. Σε σχέση με πέρσι τον Ιανουάριο δε, ο φετινός Ιανουάριος είναι κατά 55,7% ανε-

Από πλευράς αξίας συναλλαγών ο φετινός Ιανουάριος στέφεται πρωταθλητής όλων των Ιανουαρίων που προηγήθηκαν! Αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας της τάξης των €271,9 εκ.

basμένος.

Από πλευράς αξίας συναλλαγών ο φετινός Ιανουάριος στέφεται πρωταθλητής όλων των Ιανουαρίων που προηγήθηκαν! Αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας της τάξης των €271,9εκ., ενώ το 2007 που η αγορά ήταν στο απόγειο της είχαν ανταλλάξει χέρια ακίνητα συνολικής αξίας της τάξης των €240εκ. Εδώ χρειάζεται να υποδείξουμε πως οι αριθμοί είναι ονομαστικοί καθώς δεν σταθμίστηκαν με βάση τον πληθωρισμό, οπότε η πραγματική διαφορά είναι μικρότερη. Σε σχέση με πέρσι, τα κεφάλαια που επενδύθηκαν φέτος είναι σχεδόν διπλάσια.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 388 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €64,6εκ. Είχε μερίδιο

Τον Ιανουάριο του 2022 σημειώθηκαν συνολικά 1.177 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Έχουμε να δούμε τέτοια επίπεδα αριθμού ακινήτων για Γενάρη από το 2007 όταν σημειώθηκαν 1.490 μεταβιβάσεις ακινήτων.

συνολικής αγοράς Ιανουαρίου 33% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 23,8% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιανουάριο πέρσι είχε καταγράψει 305 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €43,7εκ.

Η Λεμεσός κατέγραψε 343 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €135,1 εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Ιανουαρίου 29% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 49,7% επί της αξίας συναλλαγών! Άλλο ένα χρυσό έπαθλο για τη Λεμεσό με πολύ μεγάλη σημασία. Τον Ιανουάριο πέρσι είχε καταγράψει 177 συναλλαγές συνο-

λικής αξίας περίξ των €41εκ. Άρα σχεδόν διπλασίασε τις πωλήσεις της και υπερτριπλασίασε την αξία των ακινήτων της που αντάλλαξαν χέρια.

Η Λάρνακα κατέγραψε 208 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €29,7 εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Ιανουαρίου 17,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 10,9% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιανουάριο πέρσι είχε καταγράψει 118 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €17,7 εκ.

Η Πάφος κατέγραψε 200 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών

περίξ των €36,1 εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Ιανουαρίου 17% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 13,3% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιανουάριο πέρσι είχε καταγράψει 119 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €17 εκ. και η Πάφος υπερδιπλασίασε τον τζίρο της σε σχέση με πέρσι.

Τέλος η Αμμόχωστος κατέγραψε 38 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €6,4 εκ. Είχε μερίδιο συνολικής αγοράς Ιανουαρίου 3,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 2,3% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιανουάριο πέρσι

είχε καταγράψει 37 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €7,3 εκ. Η Αμμόχωστος είναι η μόνη που είχε σχετικά αμετάβλητη εικόνα και συνεισέφερε λιγότερα σε αυτό το μεγάλο κύμα ανόδου. Η δραστηριότητα στην αγορά ακινήτων διαφέρει από αυτήν που ζησαμε την περίοδο μέχρι το 2008. Τότε είχαμε υπέρμετρο δανεισμό και πλασματική ευμάρεια σε όλους τους τομείς της οικονομίας που το αγκάλιαζε ένα λανθασμένο μοντέλο οικονομίας. Τώρα έχουμε πολύ χαμηλότερα επίπεδα δανεισμού και μεγαλύτερη χρήση ιδίων κεφαλαίων, ενώ έγινε ευρεία και βαθιά αναδιάρθρωση των τομέων της οικονομίας. Τώρα έχουμε τομείς που υπολειπονταν λόγω της πανδημίας και η αγορά των ακινήτων είναι η μόνη που προς το παρόν έλκει σοβαρό ενδιαφέρον. Η πιο γρήγορη αδειοδότηση έργων και η (πολύ σχετική) επίσπευση εκδόσης τίτλων αποτελούν ικανοποιητικά εμπόδια στη δημιουργία φούσκας – κάτι που επίσης δεν ίσχυε τότε. Για τους πιο πάνω λόγους, αλλά και για πολλούς άλλους, δεν φαίνεται να υπάρχουν στοιχεία δημιουργίας φούσκας. Όμως, υπάρχουν άλλα πράγματα και υπό διαμόρφωση δεδομένα που προκαλούν σοβαρούς κινδύνους για την αγορά. Αυτά θα τα δούμε στην πορεία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Αγνωστοί θησαυροί του Αγίου Ορους

Η ιστορία δύο χρυσοκέντητων επιμανίκων που έφθασαν στη Μονή Ιβήρων τον 18ο αιώνα από τη μακρινή Καμπόατκα

Της ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ

Τα κίντσα και τους καημούς της ενδεχομένως δεν θα τα μάθουμε ποτέ, αλλά το όνομά της «μνημονεύεται» εδώ και περίπου 350 χρόνια στην Αγιορείτικη Πολιτεία. Δύο κεντημένα επιμάνικα φέρουν την υπογραφή της, αφιερωμένα στην αθωνική Μονή Ιβήρων. Τα κέντησε η Βάσια Φιοντόροβα (Vassy Fiodorova) στο φρούριο Μπολσερέτσκι (Bolsheretski ostrog) της Καμπόατκα, από όπου ταξίδεψαν το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα με προορισμό τη χερσόνησο του Αθώ για «τη μνημόνευσή της κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας και την άφεση των αμαρτιών της».

Θεωρούνται σπάνια ως προς το είδος τους για τη θεματική κατά την εποχή που φιλοτεχνήθηκαν και σε έναν τόπο που οι κάτοικοί του άρχισαν να εκχριστιανίζονται στις πρώτες δεκαετίες του 18ου αιώνα. Τα χρυσοκέντητα εκκλησιαστικά κειμήλια, αν και φυλάσσονται στη Μονή Ιβήρων επί τρεισήμισι αιώνες, παρέμεναν άγνωστα στο ευρύ κοινό. Την ιστορία τους ανακάλυψε ο αρχαιολόγος

«...αφιερώθηκαν στο Αγιον Ορος από τη Βάσια Φιοντόροβα για τη μνημόνευσή της κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας και την άφεση των αμαρτιών της».

της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Ορους, δρ Νικόλαος Μερτζιμέκς. Μελετώντας την τεχνοτροπία και τα στυλιστικά στοιχεία του κεντημένου έργου και αναζητώντας το ιστορικό, κοινωνικό και θρησκευτικό πλαίσιο, άρχισε να ξετυλίγει το νήμα που συνδέει τις δύο χερσονήσους.

«Αποτελούν έργα λαϊκού τεχνίτη, ωστόσο είναι εντυπωσιακή η ζωντάνια με την οποία απέδωσε το θέμα της η χρυσοκεντήτρια, παρά τις ελάχιστες γνώσεις που διέθετε για τη μακρινή χερσόνησο του Αθώ», λέει ο κ. Μερτζιμέκς. Το πρώτο απεικονίζει το κτιριακό συγκρότημα της Μονής Ιβήρων και το δεύτερο τη χερσόνησο του Αγίου Ορους με εκκλησία στην κορυφή του Αθώ. Αν και το «έτος» και η «ημέρα» έχουν φθαρεί, περιμετρικά των παραστάσεων διατηρείται ευανάγνωστος ο μήνας (Μάιος) και η χρυσοκέντητη

«Είναι εντυπωσιακή η ζωντάνια με την οποία απέδωσε το θέμα της η χρυσοκεντήτρια, παρά τις ελάχιστες γνώσεις που διέθετε για τη μακρινή χερσόνησο του Αθώ», λέει δρ Νικόλαος Μερτζιμέκς.

επιγραφή σε κυριλλικό αλφάβητο, στη ρωσική γλώσσα, η οποία, ξεκινώντας από το πρώτο άμφιο και συνεχίζοντας στο δεύτερο, επιβεβαιώνει ότι «τα παρόντα επιμάνικα κεντήθηκαν στη γη της Καμπόατκα στο φρούριο Μπολσερέτσκι και αφιερώθηκαν στο Αγιον Ορος από τη Βάσια Φιοντόροβα για τη μνημόνευσή της κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας και την άφεση των αμαρτιών της».

Από πού άντλησε τόσο λεπτομερείς πληροφορίες για την εικόνα της μονής ώστε να τη μεταφέρει τόσο αριστοτεχνικά στα κεντημένα ιερά άμφια; Η πιο πιθανή εξήγηση ήταν η παρουσία του μοναχού Ιωαννίκιου Ιβήριτη στην Καμπόατκα, όπου εστάλη το 1746 από το μετόχι του Αγίου Νικολάου στη Μόσχα με σκοπό τη συλλογή βοηθημάτων («ζητεια»). «Την εποχή εκείνη το αγιορείτικο μετόχι είχε εξελιχθεί σε τόπο δι-

αμονής όλων των Ελλήνων κληρικών που έφθαναν στη Μόσχα», εξηγεί ο κ. Μερτζιμέκς. «Αντίγραφο της εικόνας φιλοτεχνήθηκε το 1648 κατόπιν παρακλήσεων του μετέπειτα πατριάρχη Νίκωνα αποτελούσε μεγάλο προσκύνημα στο Βασίλειο της Μοσχοβίας. Το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, όπου στεγάστηκε το 1653, παραχωρήθηκε ως μετόχι στη Μονή Ιβήρων από τις ρωσικές αρχές με τίτλους ιδιοκτησίας που εκδόθηκαν επισήμως το 1669 από τον τσάρο της Ρωσίας Αλέξιο Μιχαήλοβιτς Ρομανόφ».

Χάρη στις αποστολές των μοναχών κυκλοφορούσαν προσκυνήτριά με περιγραφές και σχέδια των μονών του Αγίου Ορους σε όλο τον χριστιανικό κόσμο. Ένα από αυτά ήταν το βιβλίο του Ουκρανού μοναχού - περιηγητή Βασίλειου Μπάρσκι (1744), του οποίου το σχέδιο της Μονής Ιβή-

ρων φέρει πολλά κοινά στοιχεία με την κεντημένη παράσταση του αγιορείτικου συγκροτήματος στο ένα από τα δύο επιμάνικα.

Μέσα από τα σχέδια αυτά φαίνεται πως άντλησε τις παραστάσεις της η κεντήτρια στο Μπολσερέτσκι, πρωτεύουσα της Καμπόατκα. Αποτελούσε ήδη από το 1711 ένα από τα σημαντικότερα οχυρά στη δυτική ακτή της χερσονήσου, κόμβος διέλευσης για πολλές αποστολές που ερευνήσαν και μελέτησαν τις Κουρίλες νήσους και το βόρειο τμήμα του Ειρηνικού ωκεανού.

Το 1705 ο μητροπολίτης Φιλόθεος της επαρχίας Γιακούτσκι έστειλε μια ομάδα ιεραποστόλων με επικεφαλής τον αρχιμανδρίτη Μαρτιανό στην Καμπόατκα με σκοπό τον εκχριστιανισμό των ντόπιων κατοίκων (Kamchadal). Πώς όμως έφθασαν τα επιμάνικα από τη μακρινή Καμπόατκα

στην αθωνική Μονή Ιβήρων; «Ένα μεγάλο ταξίδι μιας ομάδας ανθρώπων, που είχαν ως αφετηρία το Μπολσερέτσκι το 1770 και τερματισμό τη Γαλλία το 1772, μας βοηθάει να προσεγγίσουμε την απάντηση», αναφέρει ο κ. Μερτζιμέκς. Αφορμή για εκείνο το ταξίδι, εξηγεί, ήταν η εξέγερση εξόριστων κρατουμένων που βρίσκονταν φυλακισμένοι στο Μπολσερέτσκι από το 1770. Οι εκτοπισμένοι, πολιτικοί κρατούμενοι οι περισσότεροι, επαναστάτησαν τον Απρίλιο 1771, κατέλαβαν το πλοίο «Αγιος Πέτρος» και ξεκίνησαν το ταξίδι τους προς την Ευρώπη. Μεταξύ των επαναστατών συμπεριλαμβάνεται ο τοπικός ιερέας Αλεξί Ουστιουζανίνοβ (Eleksey Ustyuzhaninov) και ο γιος του, Ιβάν. Οι στασιαστές αγκυροβόλησαν στο πορτογαλικό λιμάνι του Μακάο τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου. Πούλησαν τον «Αγιο Πέτρο» και αναχώρησαν για

τη Γαλλία με άλλο πλοίο. Το ταξίδι της φυγής κράτησε περίπου ενάμισι χρόνο.

Από τους 70 κρατούμενους, άνδρες και γυναίκες, έφθασαν στη Γαλλία, το καλοκαίρι του 1772, 37 άνδρες και τρεις γυναίκες. Ήταν ο ιερέας ή κάποιος άλλος από τους συνταξιδιώτες που μετέφερε τα επιμάνικα στην Ευρώπη κι από εκεί στο Αγιον Ορος; Ή στο ίδιο καράβι επέβαινε και η Φιοντόροβα; «Όλα τα σενάρια είναι πιθανά, κανένα δεν μπορούμε να αγνοήσουμε», επισημαίνει ο κ. Μερτζιμέκς. «Τα πρώτα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν τον περασμένο Δεκέμβριο στο έγκριτο επιστημονικό περιοδικό Cahiers Balkaniques n. 48 (Inalco Presses, Paris 2021) αναδεικνύουν ένα γοητευτικό αφήγημα και υπενθυμίζουν τις μακράιωνες πνευματικές σχέσεις της Αθωνικής Πολιτείας με την Ορθόδοξη Ρωσία».

Δημιουργούμε χώρο
για τις δικές σας ιδέες

Καλωσορίσατε στο ολοκαίνουργιο
Τραπεζικό Κέντρο Λευκωσίας!

800 00 722 www.rcbcy.com

RCB Bank Ltd. Μιστική Εταιρεία. Αριθμός εγγραφής: 72376.
Εγγεγραμμένη έδρα: Αρσινόων 2, 3105 Λεμεσός, Κύπρος.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

6-12.2.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

«Τραγουδι Χωρίς Όνομα» στο Πάνθεον

Ο Όμιλος Φίλων Κινηματογράφου παρουσιάζει στο Πάνθεον την ταινία «Τραγουδι Χωρίς Όνομα» (2019) της Περουβιανής σκηνοθέτριας Melina Leon. Η Georgina, μια νεαρή κοπέλα από ένα μικρό χωριό των Άνδεων, φτάνει στη Λίμα προκειμένου να γεννήσει σε μια αυτοσχέδια κλινική. Μυστηριώδης όμως, το βρέφος εξαφανίζεται. Ελεύθερη είσοδος, χωρίς κρατήσεις. SafePass και μάσκα απαραίτητα Ο Όμιλος λειτουργεί ως Κινηματογραφική Λέσχη και σύμφωνα με τους κανόνες λειτουργίας του ΔΕΝ επιτρέπεται η είσοδος σε άτομα κάτω των 18 ετών. **Κινηματοθέατρο Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία, Πέμπτη 10 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Γιάννης Κότσιρας επιστρέφει στο Θέατρο Ριάλτο

Ο **ερμηνευτής** Γιάννης Κότσιρας επιστρέφει στο Θέατρο Ριάλτο με μια ιδιαίτερη μουσική παράσταση. Ένα μουσικό ταξίδι, που εκτός από τα δικά του γνωστά και αγαπημένα μας τραγούδια, συμπεριλαμβάνει και τα σπουδαία τραγούδια μεγάλων δημιουργών της σύγχρονης ελληνικής μουσικής, όπως είναι ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Σταύρος Ξαρχάκος, ο Μίμης Πλέσσας κ.ά. Από το πρόγραμμά του δεν λείπουν και τα ελληνικά ρεμπέτικα και λαϊκά τραγούδια του Μάρκου Βαμβακάρη, του Βασίλη Τσιτσάνη, του Χρίστου Νικο-

λόπουλου κ.ά. Είναι γνωστό ότι ο Γιάννης Κότσιρας έχει επιλεχθεί από τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες για να ερμηνεύσει τα σπουδαιότερα, άλλα και τα δυσκολότερα έργα τους. Ο ίδιος, γεννημένος μέσα στο λαϊκό και το ρεμπέτικο τραγούδι, είναι κοινώς αποδεκτό ότι είναι από τους καλύτερους εκπροσώπους του κλασικού λαϊκού και ρεμπέτικου τραγουδιού της γενιάς του. **Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρυσσιώτη 19, Πλατεία Ηρώων Λεμεσός, Πέμπτη 10 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. E-ticket: www.rialto.com.cy, Rialto App**

ΔΙΑΛΕΞΗ

Αρχειο Ιστορίας της Ελληνικής Κυπριακής Εκπαίδευσης

Το **Κέντρο** Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών διοργανώνουν διαδικτυακή διάλεξη του δρος Κυπριανού Λούη, αναπληρωτή διευθυντή Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών και διευθυντή Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης με θέμα «Η συγκρότηση του Αρχείου Ιστορίας της Ελληνικής Κυπριακής Εκπαίδευσης στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών». Η διάλεξη θα παρουσιάσει τους σκοπούς του προγράμματος συγκρότησης του Αρχείου Ιστορίας της Ελληνικής Κυπριακής Εκπαίδευσης, τη μεθοδολογία της έρευνας και τα οφέλη που αναμένονται να προκύψουν με την ολοκλήρωσή του καθώς και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ερευνητική ομάδα κατά την ερευνητική δραστηριότητα. Τρίτη 8 Φεβρουαρίου 2022 και ώρα 7:30 μ.μ. **Για εγγραφή και παρακολούθηση επισκεφθείτε τον σύνδεσμο <https://us02web.zoom.us/join/register/tZMvdnsirD4rHd5CVUGsc-wgT8eDxBz6Aggt>**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η λάμψη μιας ασήμαντης νύκτας» του Κόνορ Μακφέρσον

Στην **κεντρική** σκηνή του Θεάτρου «ΔΙΟΝΥΣΟΣ» συνεχίζονται οι παραστάσεις του βραβευμένου έργου «Η λάμψη μιας ασήμαντης νύκτας» (The Night Alive, 2013), του Ιρλανδού συγγραφέα Κόνορ Μακφέρσον, σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή. Το έργο πραγματεύεται το δράμα των περιθωριακών και κοινωνικά αποκλεισμένων ανθρώπων που ταλανίζονται από σοβαρά προβλήματα, όπως η φτώχεια, ο αλκοολισμός, η ανεργία και οι προσωπικές αποτυχίες. Ο Τόμμου έχει εγκαταλείψει εδώ και καιρό την οικογένειά του και ζει μόνος του στο ισόγειο του διώροφου σπιτιού του

Διαγόρου 29, Λευκωσία. Τακτικές παραστάσεις στη Λευκωσία: Τετάρτη, Παρασκευή & Σάββατο στις 8:30 μ.μ., και Κυριακή στις 6:30μμ μέχρι τις 9 Φεβρουαρίου 2022. **Πληροφορίες 22818999, 99621845, info@theatrodionysos.com, www.theatrodionysos.org**

ΕΚΘΕΣΗ

FRAU ARCHITEKT

Η **έκθεση** FRAU ARCHITEKT έχει παραταθεί μέχρι τις 19 Μαρτίου 2022, προσφέροντας σε περισσότερα άτομα και ομάδες που ενδιαφέρονται για την αρχιτεκτονική και/ή την ισότητα των φύλων την ευκαιρία να την επισκεφθούν. Στη FRAU ARCHITEKT εξετάζεται η παρουσία των γυναικών στον χώρο της αρχιτεκτονικής στη Γερμανία και στην Κύπρο, τα επιτεύγματά τους, την καθημερινή τους πραγματικότητα και τον αγώνα τους για εδραίωση ίσων επαγγελματικών ευκαιριών. Η έκθεση αναπτύσσει τη θεματική μέσα από 33 πορτρέτα - 22 από τη Γερμανία και 11 από την Κύπρο - με παραδείγματα έργων και προσωπικές ιστορίες γυναικών, οι οποίες επηρέασαν και ακόμα επηρεάζουν σημαντικά την Αρχιτεκτονική. Αυτή η έκθεση αποτελεί μέρος μιας πρόσφατης ευρύτερης διεθνούς πρωτοβουλίας για την αναθεώρηση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής ιστορίας, προκειμένου να αποτυπωθεί δικαιότερα η συμβολή των γυναικών. Επιπλέον, στις 19 Φεβρουαρίου και 2 Μαρτίου θα πραγματοποιηθούν δύο ξεναγήσεις. Η έκθεση θα ολοκληρωθεί με μια εκδήλωση στις 19 Μαρτίου 2022 στον κήπο του Ινστιτούτου Γκαίτε. Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου, λεωφ. Μάρκου Δράκου 21, Λευκωσία. Τετάρτη - Παρασκευή, 14:00-19:00, Σάββατο 10:00-14:00. Ελεύθερη είσοδος. **Πληροφορίες 22674606, kultur-nikosia@goethe.de, www.goethe.de/kypros**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ταξίδι στα βάθη της ύπαρξης

■ **ΕΚΙΝΩΝΤΑΣ** να γράψει κανείς για ταξίδια του Ταϊλάνδου σκηνοθέτη — ■ με το για δυνατόους σινεφίλ λύτες όνομα!— Apichatpong Weerasethakul (Απιτσαπτόνγκ Βερασεθακούλ ή Βιρασετάκουλ) βρίσκεται σε πολύ ολισθηρό έδαφος. Κινδυνεύει να μείνει από καύση, είτε προσπαθώντας να εξηγήσει/αναλύσει δαιδαλώδεις διαδρομές είτε βυθιζόμενος στην αργή υπνωτιστική αφήγησή του, κάποτε ρεαλιστική, συχνά φαντασιακή. Το διφορούμενο του ονείρου έχει ισχυρό αποτύπωμα στον θεατή που παρασύρεται από τις ταινίες του: αλλιώς, παραμένει αμύητος ή αδιάφορος μπροστά στην απουσία λογικοφανών συνδέσμων και συνδέσεων δράσης και εικόνας. Το απροσδιόριστο μιας εσωστρεφούς περιπλάνησης ορίζει το έργο του.

Την περασμένη Δευτέρα οι «Νύκτες Πρεμιέρας» οργάνωσαν μια —κατ' εξαίρεση— προβολή της τελευταίας του ταινίας «Memoria», η οποία είχε μεν βγει στις αίθουσες αλλά «χάθηκε», σχεδόν, παρά τις εγκαταστάσεις κριτικές, μέσα στη συνθήκη του κορωνοϊού. Ιδέα εξαιρετική η επαναφορά της (και η απογευματινή και η βραδινή ήταν sold out), σπεύσαμε κι εμείς με χαρά και προσμονή. Κι εδώ ένα σύντομο, εμβόλιμο, σχόλιο/παρ'ένθεση: Η απόλαυση ενός έργου, πλέον, λόγω πανδημίας, είναι ευθέως ανάλογη με τα πρωτόκολλα και τα μέτρα που τηρούνται. Στο «Αστωρ», εκτός από τον αρχικό έλεγχο των πιστοποιητικών στην είσοδο, όλα τα άλλα αφέθηκαν στο αίσθημα ευθύνης των θεατών —όχι ανεπιτήρητο. Με κατεβασμένες μάσκες αρκετοί (μέσα σε μια ασφυκτικά γεμάτη αίθουσα) κατανάλωναν αναψυκτικά και ποπ κορν, ενώ —αντίθετα προς τους κανονισμούς— έγινε διάλειμμα! Κρίμα. Αξίζει στην ταινία απρόσκοπτη προβολή, χωρίς φόβο, δυσφορία, θυμό.

Το «Memoria», γυρισμένο στην Κολομβία —ο ανοιχτά ομοφυλόφιλος 52χρονος σκηνοθέτης/εικαστικός, αναγνωρισμένος σε όλον τον κόσμο, αντιμετωπίζει προβλήματα στη χώρα του—, βασίζεται σε έναν ανεξικνίαστο θόρυβο. Η κεντρική ηρωίδα, η Τζέσικα (Τίλντα Σουίντον), που επισκέπτεται την αδελφή της στην Μπογκοτά, ακούει, μόνον αυτή, έναν επαναλαμβανόμενο «κρότο από τα έγκυα της Γης». Ο ίδιος ο Απιτσαπτόνγκ, όπως διαβάζουμε στο σάιτ της ταινίας (<https://memoriathefilm.com>), υπέφερε από το σύνδρομο «εκρηγνυόμενης» κεφαλής, μια διαταραχή του ύπνου. Οι πάσχοντες από αυτό «ακούν» απότομους, δυνατούς ήχους (πόρτες να χτυπάνε, πυροτεχνήματα να σκάνε, πυροβολισμούς, βαριά αντικείμενα να πέφτουν κ.ο.κ.) σαν εκρήξεις, τη στιγμή που βυθίζονται στον ύπνο. Ο Ταϊλάνδος δημιουργός μετέφερε το πρόβλημά του στο σενάριο. Μόνο που στην «Ανάμνηση» ο γδούπος μοιάζει απόκοσμος παρά τη ρεαλιστική εκδοχή του. Η πρωταγωνίστρια, η διάφανη, «εξωπραγματική» παρουσία της Τίλντα Σουίντον δίνει τον τόνο, περιφέρεται και αναρωτιέται: οι επαφές της με τους ανθρώπους βασίζονται σε αυτό το μυστικιστικό, αδιευκρίνιστο πλέγμα, αφηγήσεων/μνήμης/συνειδήτου - ασυνείδητου. Μπορεί οι ήχοι που μας περιβάλλουν, αντικείμενα ευτελή, όπως τα ομοιόμορφα βότσαλα, να «κρύβουν» τις δικές τους ιστορίες; Μικροσυμβάντα, ένα κορδόνι αισθήσεων και συναντήσεων, που «δένει» τις ιστορίες, με τα βάθη της γεωλογίας και του χρόνου. Όμως ο χρόνος, στο θεραπευτικό σινεμά του Απιτσαπτόνγκ Βιρασετάκουλ, ρέει χωρίς «διακόπτη» που να καθορίζει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Η ταινία θα μπορούσε να είναι και μια ανορθόδοξη όπερα, χωρίς μουσική. Μια «σύνθεση» σκέψεων, επισκέψεων της μνήμης, προσώπων απόντων και παρόντων. Ανθρώπων «έκπαιτων» που ζουν στις παρυφές της πραγματικότητας, που μπορεί να μη μοιράζονται τους ίδιους ήχους αλλά κοινά συναισθήματα. «Παρότι προσεγγίζω τον κόσμο επιστημονικά», έχει πει ο Ταϊλάνδος σκηνοθέτης, «δεν μπορώ να αποβάλω αυτό το συναίσθημα της έντονης παρουσίας πνευμάτων τριγύρω μου. Όταν βρίσκομαι στη φύση, νιώθω ότι μπορώ να επικοινωνώ με τα δέντρα, με τις μνήμες της ζούγκλας και με τον ίδιο μου τον εαυτό». Εξομολογείται ότι γυρίζοντας το «Memoria» εξοικειώθηκε με τον κρότο που άκουγε. Ο «πχπτικός σύμφωνος» του τον έκανε να αισθανθεί «σαν μαέστρος» που συντονίζει μια παράδοση ορχήστρα. Μέρος της κι εμείς, συντονιστήκαμε.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τη χάσαμε τη γόνδολα, πατριώτη!

Το ότι η Κύπρος το 2022 δεν θα συμμετάσχει στην Μπιενάλε της Βενετίας είναι ένα λυπηρό γεγονός και δείγμα χαρακτηριστικό πώς η Πολιτεία αντιμετωπίζει τα πολιτιστικά πράγματα. Αλλά θα μου πείτε, σιγά που θα ασχολούμαστε με θέατρα, ζωγραφιές και άλλα τέτοια, ειδικά τώρα που έχουμε και προεκλογικά ζητήματα. Πάντως, είναι μεγάλο κρίμα και πάλι κρίμα, και δόγμα βαθύ τα τέλη, η οποία δεν θα έχει παρουσία σ' ένα από τα σημαντικότερα πολιτιστικά δρώμενα του πλανήτη. Αν' ό,τι φαίνεται όλα έγιναν γιατί ο υπουργός Παιδείας ανέλαβε προσωπικά το ζήτημα της εκπροσώπησης της χώρας, με μία άγνωστη στο κοινό επιτροπή και στο τέλος, χάσαμε και την ημερομηνία και την Μπιενάλε και τα αβγά και τα πασάλια και ουδέν των. Και εδώ έρχεται το κρίσιμο ερώτημα και με τριβελίζει.

Αν είχαμε υφυπουργείο Πολιτισμού θα ξέραμε τον υπεύθυνο που άφησε τη χώρα εκτός λιμνοθάλασσας; Θα μπορούσαμε θα πει κάποιος να επιρρίψουμε ευθύνες στον πολιτικό προϊστάμενο, και να πάμε παρακάτω. Όσο και να είμαι υπέρμαχος της δημιουργίας υφυπουργείου Πολιτισμού, το οποίο το θεωρώ μία άκρως απαραίτητη δομή,σε αυτή

την περίπτωση νομίζω πως δεν θα μας έκανε διαφορά, στο να βρεθεί ποιος φταίει για την αποτυχία, ένα πράγμα φταίει, η κακή μας μοίρα, τίποτε άλλο δεν φταίει, όταν η χώρα πληρώνει περίπτερο στη Βενετία τζάμπα και βερσέ, έτσι για να έχουμε τον χώρο, αν τυχόν και πάμε.

Οι ευθύνες του υπουργού κ. Προδρόμου είναι εκεί, όποιος άλλος και αν φταίει από τους υπηρέσιακούς, η απουσία της Κύπρου από την Μπιενάλε της Βενετίας είναι αποτυχία, και φυσικά την ευθύνη την έχει ο πολιτικός προϊστάμενος του ΥΠΠΑΝ, δεν χωράει αμφιβολία. Η χώρα, που από το 1968 συμμετέχει —με ένα διάλειμμα— στο μεγαλύτερο εικαστικό συναπάντημα του πλανήτη, φέτος δεν θα λάβει μέρος, γιατί δεν έγινε σωστή προετοιμασία, δεν ενημερώθηκαν αυτοί που έπρεπε, ενημερώθηκαν άλλοι που δεν έπρεπε, έγινε με λίγα λόγια η γνωστή διαδικασία, ό,τι δεν μπορείς να το αλλάξεις κανονικά, το αφήνεις να πέσει, να διαλυθεί από μόνο του, όπως γίνονταν με τα διατηρητέα στην Ελλάδα, και μετά να έρθει να πληρωθεί το αρχαίο ρητό: Δρυός πεσούσης, πας ανήρ —και γυνή φυσικά— ξυλεύεται.

Φυσικά, η ξυλεία θα είναι άφθονη

και αφού μπορεί κι απάνω της, της καμμένης της δρυός. Και το χειρότερο είναι πως όσοι και όσες προσέδωσαν διά να ξυλευθούν δεν θα είναι αθώοι στο έγκλημα της πτώσης, απλώς θα εμφανιστούν μετά ως σωτήρες της, ως καταγγέλλοντες και θα θέσουν εαυτούς στις υπηρεσίες του κράτους για ν' αποκατασταθεί η αδικία... Δεν ξέρω, έτσι μου φαίνεται πως θα γίνει και με την Μπιενάλε της Βενετίας. Έχει οριστεί μία Επιτροπή, που κανείς δεν ξέρει ποιοι και ποιες την αποτελούν, κανείς δεν ξέρει τι θα κάνουν και τι λύση θα βρουν; Εγώ τη βλέπω τη δουλειά, και για να μην μπλέξουν στο ΥΠΠΑΝ με γενικούς ελεγκτές και τα λοιπά και για να μη μείνει ο χώρος που πληρώνει η Δημοκρατία στη Βενετία άδειος και έρημος θα βρεθούν πρόθυμοι καλλιτέχνες, που η Επιτροπή θα προτείνει και έτσι θα συνεχίσουμε και εμείς να ζούμε καλά, και οι καλλιτέχνες που θα πάνε στην πόλη των τεναγών καλύτερα και οι υπόλοιποι που δεν θα πάνε, as πούνε ξύδι να τους περάσει...

Ε, με έτσι δεν κάνουμε πολιτισμό, έτσι δεν διορθώνονται χρόνια προβλήματα του πολιτισμού μας. Ούτε με επιτροπές που συγκροτούνται εν κρυπτώ και παραβύστω, ούτε με θυμό, ούτε με

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η αλήθεια δεν μπαίνει σε στεγανά

Στη θεολογική προσέγγιση της λογοτεχνίας δεν πρέπει κανείς να αναζητά το σωτηριολογικό πενταπόσταγμα της Αγίας Γραφής

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή το βιβλίο του καθηγητή Θεολογίας και εκπαιδευτικού Παναγιώτη Θωμά «Διαρρηγνύοντας την αμφιβολία. Μελετήματα για την ποίηση της Κικής Δημουλά» (εκδ. Αρμός, 2020) κάναμε μια κουβέντα με τον συγγραφέα για τη σχέση της Λογοτεχνίας και με τη Θεολογία, αλλά και τη στάση και τη θέση μελών της Εκκλησίας στα σημερινά ζητήματα της πανδημίας και πώς μπορεί η Θεολογία να εξυπηρετήσει την κοινωνία του 21ου αιώνα. Χαρακτηριστικό είναι αυτό που λέει ο κ. Θωμά ότι κάποιοι που θεωρούν εαυτούς εκπροσώπους μιας αυθεντικής Εκκλησίας έχουν υιοθετήσει, όπως και οι ακόλουθοί τους, μια μαγική πρόσληψη της πίστης.

–**Να ξεκινήσουμε με τα στοιχεία που πρέπει να έχει η λογοτεχνία ώστε να ερμηνευτεί θεολογικά;**

–Τα στοιχεία που πρέπει να έχει η αληθινή λογοτεχνία, τίποτε παραπάνω και τίποτε λιγότερο! Δεν επιλέγουμε με κριτήρια ομολογιακής, θρησκευτικής ή πόσο μάλλον θρησκοληπτικής κοπής τα έργα που ερμηνεύει και συνεπώς εκτιμάει η θεολογία. Δεν ψάχνουμε για χριστιανική λογοτεχνία, ούτε για χριστιανικό πολιτισμό. Τούτα είναι εξάλλου σχήματα αμφιλεγόμενα και αμφισβητήσιμα, καθώς στο βάθος τους λειτουργούν (στο παρελθόν και στο παρόν) ως συστατικά στοιχεία μιας θρησκευτικής ή ομολογιακής υπεροχής ή ως παράγωγα του εθνοφυλετισμού, περιπτώσεις

Πολλοί πρεσβεύουν «μια άκρως λαθεμένη εκκλησιολογία (στον τόπο μας αυτό είναι ακόμα πιο έντονο) που καθιστά τους ναούς χώρους de facto άφθαρτους και συνεπώς αρνείται τη θεραπεία της θεόδοτης και θαυμαστής επιστήμης».

και οι δύο επικίνδυνες και ανεπιθύμητες για τη σύγχρονη θεολογία και τον άγριο καιρό μας. Θα έλεγα πως κάθε έργο, πεζό ή ποιητικό, που αποτυπώνει με τέχνη το τοπίο και αφουγκράζεται την υπαρξιακή αγωνία του ανθρώπου στις ακραίες και άκρως γόνιμες στιγμές του έρωτα για τον άνθρωπο και τη ζωή και του θανάτου, που τέμνει τη ζωή στα δύο, ενδιαφέρει τη θεολογία. Έτσι μπορεί κανείς να κινείται με άνεση από τον Ντοστογιέφσκι και τον Wendell Berry ως τον Μπουκόφσκι, από την Κική Δημουλά και τον Κυριάκο Χαραλαμπίδη ως τον Franz Kafka.

–**Σκοπός της λογοτεχνίας ο σπαργμός, της θρησκείας η σωτηρία... αυτά πώς συγκεράζονται;**

–Ναι, όντως το αναφέρω στο βιβλίο μου για την Κική Δημουλά, παραθέτοντας απόψεις αξιολογών στοχαστών, ως μία από τις προϋποθέσεις θεολογικής προσέγγισης της λογοτεχνίας, πως σε αυτήν δεν πρέπει κανείς να αναζητά απόφωτο και ξεκάθαρο το σωτηριολογικό πε-

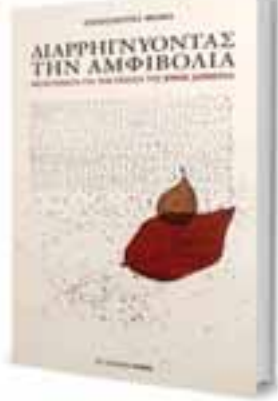

Λογοτεχνία και θεολογία σίγουρα συγκεράζονται, «η αλήθεια δεν μπαίνει σε στεγανά: όταν η μμνογραφία ονομάζει τον άνθρωπο «μέγα τραύμα», τότε σπαράζει, όταν η Δημουλά γράφει “δεν είναι φήμη ο Ουρανός, υπάρχει...” δημιουργεί ελπίδα σωτηρίας» λέει ο συγγραφέας Παναγιώτης Θωμά.

νταπόσταγμα που βρίσκεται κανείς στην Αγία Γραφή, στα κείμενα παλαιών και νεώτερων εκκλησιαστικών συγγραφέων, αλλά την ειλικρίνεια του σπαργαμού, της απορίας απέναντι στα μεγάλα υπαρξιακά ερωτήματα. Τούτο είναι ζήτημα βασικών και αναγκαίων διακρίσεων ως προς τη φύση των δύο, δηλαδή της θεολογίας και της λογοτεχνίας. Αλλά, ναι, σίγουρα συγκεράζονται, η αλήθεια δεν μπαίνει σε στεγανά: όταν η μμνογραφία ονομάζει τον άνθρωπο «μέγα τραύμα», τότε σπαράζει, όταν η Δημουλά γράφει «δεν είναι φήμη ο Ουρανός, υπάρχει...» δημιουργεί ελπίδα σωτηρίας.

–**Υπερέχουσα οικονομία... και οικονομημένος βίος, πόσο δύσκολο είναι να ζήσουμε άραγε έναν τέτοιο βίο, μακριά από αχρείαστη τρυφή;**

–Σίγουρα εύκολο δεν είναι, αλλά το θέσατε πολύ ωραία. Αν η αναγνώριση της Υπερέχουσας Οικονομίας, μιας Πρόνοιας δηλαδή που μας βεβαιώνει πως πολλά πράγματα στον κόσμο παρέχονται απλόχερα και δωρεάν, πέρα από τη δική μας ικανότητα ή διάθεση να τα απολαύσουμε, είναι απολύτως αναγκαία, επίσης αναγκαία είναι η εκ μέρους μας πρόνοια, η σκληρή εργασία για να δικαιούμαστε τον επούσιο. Άλλοι θα έχουν περισσότερα και άλλοι λιγότερα, δεν είναι αυτό το μείζον αλλά το να μπορεί κανείς με ευγνωμοσύνη να απολαμβάνει αυτό που έχει και κυρίως να μπορεί να το μοιράζεται με τους άλλους. Από την άλλη, οι στερήσεις της πανδημίας θα πρέπει να μας οδηγήσουν σε μεγαλύτερη εκτίμηση των αγαθών της θείας οικονομίας στη ζωή μας.

–**Εν έτει 2022, κάποιοι εκπρόσωποι της Εκκλησίας αναμετρώνται με την επιστήμη της Ιατρικής και όχι μόνο, αυτό γιατί συμβαίνει;**

–Τα αίτια είναι πολλά, αλλά θα αρκεστώ να αναφέρω πως κάποιοι που κακώς θεωρούν εαυτούς εκπροσώπους μιας αυθεντικής Εκκλησίας έχουν υιοθετήσει, όπως και οι ακόλουθοί τους, μια μαγική πρόσληψη της πίστης. Εγγυημένο θαύμα και αυτομάτως ανανεούμενη εγγυημένη προφητεία, μια αυτοματοποιημένη πίστη που δεν έχει σχέση με την ελευθερία του ανθρωπίνου προσώπου και τη συνείδηση πως αυτός ο κόσμος είναι ακόμα υποκείμενος στη φθορά και τον θάνατο, μια άκρως λαθεμένη εκκλησιολογία (στον τόπο μας αυτό είναι ακόμα πιο έντονο) που καθιστά τους ναούς χώρους de facto άφθαρτους και συνεπώς αρνείται τη θεραπεία της θεόδοτης και θαυμαστής επιστήμης. Στ’ αλήθεια αυτή η στάση τους αρνείται σχεδόν το σύνολο του ανθρωπίνου πολιτισμού. Πρόκειται για απολιθωμένη εκδοχή της ζωής.

–**Μπορεί η Θεολογία να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της κοινωνίας του 2022;**

–Πιστεύω πως μπορεί, πάντα υπό προϋποθέσεις. Η Θεολογία παραπέμπει πάντα στο εκκλησιαστικό σώμα, όπως η βιολογία στο ανθρώπινο σώμα. Μόνο ως ζωντανό, προσαρμοστικό και ευέλικτο σώμα μπορεί να υπηρετήσει τον άνθρωπο. Το «αγαπάτε αλλήλους», όπως έγραψε ο Σταύρος Κουγιουμτζής, είναι «γνωστό εδώ και 2000 χρόνια. Όμως εμείς δεν αγαπήσαμε ούτε τ’ άντερά μας». Αυτό συμβαίνει γιατί και η αγάπη εκκροάζεται ανάλογα με την πραγματική ανάγκη των καιρών, γι’ αυτό και τώρα θα πρέπει να σημαίνει την πλήρη προσαρμογή σε όλα τα μέτρα προστασίας για να αντιμετωπιστεί το κακό της πανδημίας.

–**Θα ήθελα να σταθούμε, κλείνοντας, στη φράση «γκετοποιημένη συνείδηση ορισμένων πιστών»... εξηγήστε μου;**

–Χρησιμοποιώ αυτόν τον όρο στο βιβλίο μου, όχι σε απόλυτη αντιστοιχία με την ιστορική του συνάφεια, για να στιγματίσω μια ανάλογη συνθήκη κατά την οποία ορισμένες εντολές, μοναστήρια ή εκκλησιαστικές περιφέρειες καλλιεργούν τη συνείδηση μιας ομάδας εκλεκτών, αυτάρκους μέσα στην αυτοαναφορική πνευματικότητα της και αποκομμένες από τη λοιπή κοινωνία. Αυτό ασφαλώς συνάδει απόλυτα και με την αίσθηση του διωγμού τους από τον κόσμο που είναι ασφαλώς φανταστική και εμπίπτει στη σφαίρα της νεύρωσης και της ψυχοπαθολογίας, όπως η πανδημία και τα παρεπόμενά της έχουν καταδείξει.

ANNA

ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
ΩΡΑ: 20.30 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
01 ΜΠΑΛΑΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ

TO LOVE FM 100.7

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΚΑΙ Η RCB BANK

RCB

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΤΗΝ
ANNA ΒΙΣΣΗ
ΣΤΗΝ ΠΙΟ ΕΡΩΤΙΚΗ
ΣΥΝΑΥΛΙΑ
ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ:

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ: RCB

ΧΟΡΗΓΟΣ: lacta

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ: sky express

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ TICKETHOUR.COM ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ACS: Tickethour 7777 7040

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
6:00-10:00

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

TO ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ
όλη η Κύπρος

111% LOVE FM 100.7

10.1% ANT1

9.2% MIX

8.9% SFERA

8.4% SUPER

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ
cyta mobile | Vodafone

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

Πανόραμα της προκυμαίας της Σμύρνης με τα εμβληματικά της κτίρια, πριν από την καταστροφή του 1922, τη μεγάλη πυρκαγιά και τους διωγμούς του ελληνικού πληθυσμού.

Ο ξεριζωμός των Ελλήνων, τα ψηφιακά ίχνη του

Ερευνα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Μέσα στο 1922 ο Γιάννης Σουμελίδης παίρνει μια πληροφορία από ένα φίλο του στον τουρκικό στρατό. Δεν είναι γνωστό τι ακριβώς του είπε ή σε ποια χρονική στιγμή, αλλά η πληροφορία έκανε τον Σουμελίδη και την οικογένειά του να αφήσουν τις δουλειές τους στα χάνια της Λαραχανής του Πόντου και να φύγουν. Διήνυσαν τα 50 χιλιόμετρα που χωρίζει το χωριό της Λαραχανής, το σημερινό Ακαρσού της Τουρκίας, από την παραθαλάσσια Τραπεζούντα και έφυγαν εν πλω για τη Θεσσαλονίκη. «Εκεί τους είχαν σε καραντίνα για μερικούς μήνες και μετά έφυγαν για το Ροδοχώρι της Νάουσας. Σύμφωνα με την Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων, το Ροδοχώρι, επειδή ήταν ορεινό, έμοιαζε με τον τόπο καταγωγής τους», μας λέει σήμερα η 22χρονη τελειόφοιτη του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Ζωή Σουμελίδου για την ιστορία των προγόνων της.

Αρκετά χιλιόμετρα νοτιότερα, από το χωριό Σατί της Καππαδοκίας, ο Αθανάσιος Ανδρέου ξεκίνησε στα 25 του χρόνια το μακρύ ταξίδι του ξεριζώμου. Από την Καππαδοκία βρέθηκε πρώτα στην Αργεντινή, πριν φθάσει στην Ελλάδα και εγκατασταθεί στον Νέο Μυλότοπο Γιαννιτσών. Εκεί του παραχωρήθηκε καλλιεργήσιμη γη και συνέχισε τις αγροτικές εργασίες που άφησε στην Καππαδοκία. Κάποια στιγμή, το «Ανδρέου» έγινε «Ανδρέας» και άλλαξε το επώνυμό του σε «Παπαδόπουλος». «Δεν ξέρω γιατί το άλλαξε, αλλά θέλω να μάθω περισσότερα», λέει η Δήμητρα Παπαδοπούλου, φοιτήτρια στο ίδιο τμήμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η οποία κατάγεται από την οικογένεια Ανδρέου από την πλευρά του πατέρα της. Προσφυγική ήταν και η οικογένεια της μητέρας της, με τον προπάππου της, Κωνσταντίνο Τσομπάνογλου, να έρχεται στην Ελλάδα από την Καλλιπολι της Μικράς Ασίας. Μεγάλωσε με τις ιστορίες της γιαγιάς της για το πόσο δύσκολη ήταν η ζωή και η επιβίωση τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασης στην Ελλάδα. Από τα λίγα πράγματα που έφερε μαζί της η προγιαγιά

της από την Καλλιπολι ήταν μια εικόνα των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης που ήταν στην οικογένειά της –και παραμένει– για πέντε γενιές. «Όταν ήμουν μικρότερη δεν έδεικνα μεγάλο ενδιαφέρον, αλλά τώρα καταλαβαίνω τη σημασία αυτών των ιστοριών», μας λέει η 20χρονη φοιτήτρια. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο αποφάσισε να συμμετάσχει στο μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα που εκπονείται στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και επιχειρεί να αποτυπώσει ψηφιακά την πρώτη μεγάλη μετακίνηση πληθυσμού του 20ού αιώνα, με στόχο να δώσει μια σαφή εικόνα για τους τόπους προορισμού και εγκατάστασης των προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και την ανταλλαγή πληθυσμών του

Για πρώτη φορά θα αποκτήσουμε σαφή εικόνα για τους τόπους αφετηρίας και εγκατάστασης όσων ήρθαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923.

1923. Η κ. Παπαδοπούλου συμμετέχει στη συγκέντρωση στοιχείων για τον εμπλουτισμό των μεγάλων βάσεων δεδομένων που έχει δημιουργήσει το Εργαστήριο Εφαρμογών Πληροφορικής και Υπολογιστικών Οικονομικών του πανεπιστημίου με τα ονόματα και την πορεία περίπου 600.000 αγροτών και αστών προσφύγων. Το ενδιαφέρον για την οικογενειακή της έρευνα, τον αναπληρωτή του Εργαστηρίου και αναπληρωτή καθηγητή Υπολογιστικής Προσομοίωσης Θανάση Σταυρακού-

Εργοστάσιο επεξεργασίας σύκων στη Σμύρνη, την εποχή που οι διαφορετικές εθνότητες της πόλης ζούσαν ειρηνικά.

δη. «Αν δούμε το πρότζεκτ σαν ένα πλοίο, εμείς είμαστε οι Α΄ μηχανικοί», μας λέει σχηματικά. Η ομάδα του οργανώνει τις βάσεις δεδομένων ψηφιοποιώντας καταλόγους και λίστες προσφύγων που έχουν εντοπιστεί σε διάφορα δημόσια ιστορικά αρχεία και συνδέει τους οικισμούς καταγωγής των προσφύγων, όπως εμφανίστηκαν στην απογραφή του 1928, με τους σημερινούς. Ένας από τους στόχους του προγράμματος είναι η δημιουργία μιας ιστοσελίδας, όπου οι χρήστες θα μπορούν να «ακολουθούν» την πορεία ενός πρόσφυγα μέσα στα χρόνια.

Τα δεδομένα που συγκεντρώνονται το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων αναλύονται και ερμηνεύονται από τον επικεφαλής και συντονιστή της έρευνας, τον αναπληρωτή καθηγητή Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Μπράουν Στέλιο Μιχαλόπουλο. Στη βιντεοκλήση μας,

ο κ. Μιχαλόπουλος θυμάται ότι η Ιστορία που έμαθε στο σχολείο τελείωνε με τη Μικρασιατική Καταστροφή, αλλά δεν γνωρίζουμε, σημειώνει, με στοιχεία και δεδομένα ποια ήταν η συμβολή των προσφύγων του '22 στην πολιτική, οικονομική και πολιτισμική ιστορία της Ελλάδας. «Είναι σαν να υπάρχει ένα δίκτυο με τις ιστορίες των προσφύγων αλλά να μην υπάρχουν οι αρμοί που θα το ενώσουν. Ελπίζω ότι με την έρευνά μας θα δημιουργήσουμε τους αρμούς που θα ενώσουν αυτά τα κύτταρα της κοινωνίας», μας λέει. Από το 2017 που οι ερευνητές βούτηξαν στον βυθό χιλιάδων σελίδων και καταλόγων, κυρίως χειρόγραφων, έχουν προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό την καταγραφή και ψηφιοποίηση των δύο μεγάλων προσφυγικών ομάδων, των αγροτών και των αστών προσφύγων. Μάλιστα, όπως μας λέει ο κ.

Μιχαλόπουλος, έχουν ολοκληρωθεί την ψηφιοποίηση των αγροτών προσφύγων αποτυπώνοντας πρώτη φορά 1.754 κωμοπόλεις και πόλεις προέλευσής τους στην Ανατολία. «Για πρώτη φορά έχουμε μια πλήρη, λεπτομερή καταγραφή των περιοχών προέλευσής τους. Όπως προκύπτει, πρόσφυγες από τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη έλαβαν αγροτικό κλήρο με μεγαλύτερη συχνότητα από τους πρόσφυγες με καταγωγή από τα μικρασιατικά παράλια. Οι τελευταίοι εγκαταστάθηκαν ως επί το πλείστον σε πόλεις, συχνά στις παρυφές του αστικού ιστού. Οι πρόσφυγες από την Καππαδοκία φαίνεται να έχουν μοιραστεί σε πόλεις και χωριά», σημειώνει. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα εύρημα της έρευνας σε σχέση με τις συνθήκες εγκατάστασης των αστών προσφύγων. Από την ψηφιοποίηση της απογρα-

φής που διενήργησε η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων το 1927, η οποία ήταν στο ιστορικό αρχείο της Κοινωνίας των Εθνών στην Γενεύη, οι ερευνητές αποτύπωσαν το μεγάλο ποσοστό των οικογενειών που έμεναν σε παρapiήματα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις 124.483 προσφυγικές οικογένειες που απογράφηκαν, μόνο το 18% έμενε σε ενοικιαζόμενα σπίτια για τα οποία δεν σημειώθηκαν διευθύνσεις. Από τις υπόλοιπες 101.406 οικογένειες, το 39% ζούσε σε καταλύματα τύπου Α, που θεωρήθηκαν «υγιεινά και επαρκή». Ωστόσο, το 50% του συνόλου των αστών προσφύγων, δηλαδή σχεδόν 62.000 οικογένειες, έμενε σε καταλύματα τύπου Β και Γ, δηλαδή «ξύλινα παρapiήματα αμφιβόλου στερεότητας» και «κατ'επιμέλειαν κατοικίας, σκηνάς, τεγκεδεοκαλύβες, εγκαταλελειμμένα δημόσια κτίρια, φυλακές, τζαμιά, σχολεία και εκκλησίες». Δεν είναι γνωστό τότε ακριβώς βελτιώθηκαν οι συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων, καθώς δεν διενεργήθηκε ποτέ ξανά παρόμοια απογραφή. «Το πρόβλημα βαινει μειούμενο αλλά παραμένει οξύ κατά τη δεκαετία του '30, ενώ υφίσταται κατά τόπους και μετά τον πόλεμο στις μεγάλες πόλεις», μας λέει ο καθηγητής του London Business School και συνεργάτης της έρευνας, Ηλίας Παπαϊωάννου.

Αττική και Πελοπόννησος

Η πλειονότητα των προσφύγων, λένε οι ερευνητές, εντοπίζεται στην επαρχία της Αττικής. Από τους συνολικά 867.000 κατοίκους του 1928, το 31,3% είναι προσφυγικής καταγωγής. Οι πρόσφυγες της Αττικής αποτελούν το 22,2% του συνόλου των προσφύγων που ήρθαν στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την απογραφή του '28, η Πελοπόννησος έλαβε τους λιγότερους πρόσφυγες, ενώ μόλις δύο δηλώθηκαν στην επαρχία Βιάννου στην Κρήτη.

Παρέμειναν άραγε οι πρόσφυγες στις περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν; Τα εμπειρικά δεδομένα λένε μάλλον ναι. Τόσο ο Γιάννης Σουμελίδης όσο και ο Αθανάσιος Ανδρέου έμειναν για πάντα στους τόπους της αρχικής τους εγκατάστασης όταν έφθασαν στην Ελλάδα. Η Ζωή Σουμελίδου ζει με την οικογένειά της στην Εδεσσα, πολύ κοντά στο Ροδοχώρι, ενώ η Δήμητρα Παπαδοπούλου και η οικογένειά της μένουν στον Νέο Μυλότοπο. Στην πραγματικότητα το ερώτημα είναι δύσκολο να απαντηθεί, όπως λέει ο κ. Μιχαλόπουλος, διότι η πρώτη και τελευταία απογραφή του ελληνικού κράτους με ερώτηση περί προσφυγικής καταγωγής είναι του 1928. Πάντως, από τα στοιχεία που ανέλυσαν οι ερευνητές από την απογραφή του 2001 (που περιλάμβανε ερώτηση για τον τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας κατά τη γέννηση του κάθε ατόμου, και έτσι απομόνωσαν όσους είχαν γεννηθεί πριν από το 1923 και δήλωσαν μόνιμη κατοικία μητέρας την Τουρκία) είδαν ότι, παρά τις μαζικές μετακινήσεις και την πάροδο 70 ετών, το αποτύπωμα της προσφυγικής εγκατάστασης παρέμενε έντονο.

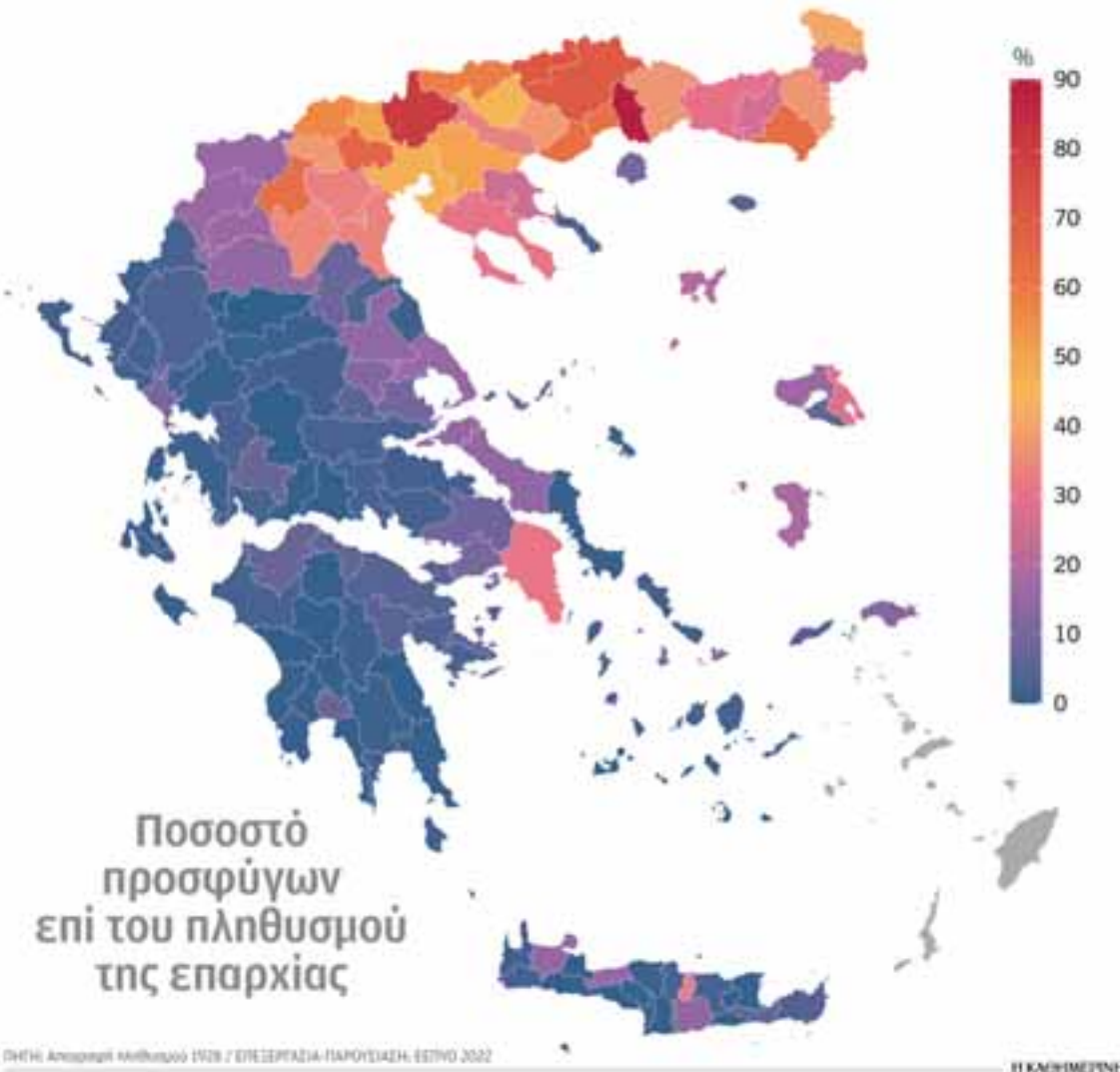
ΣΥΛΛΟΓΗ Α. ΜΑΛΛΗ

Τόποι προέλευσης
προσφύγων
από Μικρά Ασία,
Ανατ. Θράκη, Πόντο
και Ανατολία
Εκτίμηση με βάση το 57%
των καταλόγων προσφύγων

Αγροτικές
περιοχές
0% 25% 50% 75% 100%
Αστικές
περιοχές

ΤΜΗΤΗ Ερευνήτρια Επιστημονική Πληροφορικής και Υπολογιστικών Οικονομικών - Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (2022)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΗΓΗ: Απογραφή πληθυσμού 1928 / ΕΠΕΣΤΡΕΥΣΙΑ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ, ΕΣΤΙΟ 2022

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το αποτύπωμά τους σε πολιτική, οικονομία

Σήμερα, περίπου 84 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο είναι «αναγκαστικά εκτοπισμένοι», σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπατης Αρμοστείας. Έχουν εγκαταλείψει τον τόπο καταγωγής τους εξαιτίας διώξεων, πολέμων, βίας, παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο κ. Μιχαλόπουλος λέει με σιγουριά ότι αυτό το κύμα μετακινήσεων θα γιγαντωθεί στο μέλλον και εκτιμά πως η μελέτη του αποτυπώματος των προσφύγων του 1922 στην πολιτική και οικονομική ιστορία της χώρας μπορεί να δώσει ενδιαφέροντα διδάγματα για το μέλλον.

Μέσα σε 30 κούτες των Αρχείων Εκτιμητικών Επιτροπών Ανταλλαξίμων του υπουργείου Γεωργίας, που βρίσκονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, υπάρχουν στοιχεία για τις περιουσίες που άφησαν πίσω τους οι πρόσφυγες. Τα περίπου 4.000 χειρόγραφα πρακτικά περιέχουν αναλυτικές δηλώσεις για τα ακίνητα και τις εκτάσεις γης που είχαν οι δικαιούχοι στην Ανατολία, για τα εισοδήματα που έχασαν από την καλλιέργεια της γης, τα έπιπλα, τα κοσμήματα, τα εργαλεία και τα ζώα που άφησαν πίσω τους. Οι περιουσίες δηλώνονταν σε λίρες από τον κάθε πρόσφυγα και δίπλα η επιτροπή σημείωνε τη δική της εκτιμώμενη αξία. «Για να ψηφιοποιηθεί αυτός ο όγκος πληροφοριών χρειάζεται titάνια προσπάθεια», επισημαίνει ο κ. Μιχαλόπουλος. Ένα μέρος της ανέλαβε η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών, που φωτογράφησε το σύνολο των αρχείων, δηλαδή ένα εκατομμύριο σελίδες, αλλά για να συνεχιστεί η ψηφιοποίηση χρειάζονται πόροι.

Πάντως, ένα εύρημα που δείχνει την επένδυση των προσφύγων στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης στις αγροτικές περιοχές. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το χάσμα των πρώ-

των χρόνων μεταξύ προσφύγων και γηγενών γεφυρώθηκε γρήγορα – ακόμα στην πρώτη γενιά προσφύγων. «Μάλιστα, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τα προσφυγικά χωριά ξεπερνούν σε ποσοστό αποφοίτων γυμνασίου τα γεινιάζοντα χωριά γηγενών», μας λέει ο καθηγητής του Μπράουν.

«Αυτή η τάση», λένε οι ερευνητές, «είναι πολύ ενδιαφέρουσα για τη διεθνή βιβλιογραφία, καθώς και σε άλλες περιπτώσεις φαίνεται ότι οι πρόσφυγες που χάνουν την περιουσία τους, κινητή και ακίνητη, στρέφονται σε ανθρώπινο κεφάλαιο». Στις ίδιες

«Μετά τον
Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο
τα προσφυγικά χωριά
ξεπερνούν σε ποσοστό
αποφοίτων γυμνασίου
τα γεινιάζοντα
χωριά γηγενών».

περιοχές καταγράφεται και αύξηση της απασχόλησης στη βιοτεχνία και ειδικά στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας μετά το 1950.

Μέχρι το τέλος του επετειακού έτους για τη συμπλήρωση 100 ετών από τη Μικρασιατική Καταστροφή οι ερευνητές θα είναι έτοιμοι να δώσουν απαντήσεις σε τρία σημαντικά ζητήματα. Το ένα αφορά στη συμβολή των προσφύγων στον δομικό μετασχηματισμό της οικονομίας των αστικών περιοχών, το δεύτερο εξετάζει τη συνεισφορά των προσφύγων στη μουσική και κατά πόσον οι συνθέτες προσφυγικής καταγωγής διαφοροποιούνται θεματικά (μιλάνε τα τραγούδια τους πιο συχνά για τον «ξενιτεμό»;) και το τρίτο έχει σχέ-

ση με την πολιτική συμπεριφορά των προσφυγικών περιοχών. Είναι γνωστό ότι οι πρόσφυγες στήριξαν την πολιτική του Βενιζέλου και το Κόμμα των Φιλελευθέρων μέχρι το 1930, αλλά τα αποτελέσματα των εκλογών του 1932 (ο Βενιζέλος έχασε την πλειοψηφία) έδειξαν την αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών.

Η έρευνα όμως αποτυπώνει ότι οι μεγάλοι προσφυγικοί οικισμοί σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη υποστήριξαν τον Βενιζέλο στις εκλογές του '32 παρότι είχε προηγηθεί το ελληνoturκικό σύμφωνο φιλίας του 1930. Οι ερευνητές ψηφιοποίησαν και συνέκριναν τα αποτελέσματα των εκλογικών τμημάτων, τα οποία βρήκαν σε εφημερίδες της εποχής, και είδαν ότι στα εκλογικά τμήματα μέσα στις προσφυγικές γειτονίες τα ποσοστά των Λαϊκού Κόμματος υπό τον Τσαλδάρη πέφτουν από το περίπου 40% στο 10%, ενώ τα ποσοστά των Φιλελευθέρων υπό τον Βενιζέλο αυξάνονται από περίπου 40% σε πάνω από το 60% σε σχέση με τα τμήματα που ήταν μακριά από αυτές τις γειτονίες. «Πού πάνε όμως οι πρόσφυγες πολιτικά μετά την πτώση του βενιζελισμού; Εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να υπάρχει ξεχωριστή πολιτική συμπεριφορά στα “προσφυγικά”; Εάν όντως ισχύει, γιατί συμβαίνει κάτι τέτοιο; Αυτά τα ερωτήματα αναλύουμε αυτή την περίοδο», μας λένε οι καθηγητές Ηλίας Παπαϊωάννου και Στέλιος Μοσχόπουλος.

Στην έρευνα συνεργάζονται ακόμη οι Σεΐγιουν Σακαλί, επίκουρος καθηγητής Οικονομικών στο King's College, Ελι Μουράρντ, επίκουρος καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Αλικάντε της Ισπανίας, Νίκος Μπένος, αναπληρωτής καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, και Στέλιος Καραγιάννης, ερευνητής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πρόσφυγες από την περιφέρεια της Κιουτάχειας παίρνουν τον δρόμο προς τα λιμάνια της Προποντίδας μετά τη διάσπαση του ελληνικού μετώπου.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΒΟΣΤΩΝΗ

Τέρνερ, ο «μοντέρνος»

Στη διάρκεια της ζωής του, ο Βρετανός ζωγράφος Τέρνερ (1775-1851) έγινε μάρτυρας συνταρακτικών αλλαγών καθώς έζησε την εποχή της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η καθημερινότητα άλλαζε γοργά και ο ίδιος εξελίχθηκε σε έναν ρηξικέλευθο ζωγράφο που ερμήνευσε το φως με έναν τρόπο σχεδόν «μοντέρνο». Μεγάλη έκθεση ετοιμάζει το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης με παρουσίαση άνω των 100 έργων του από διάφορα μεγάλα μουσεία του κόσμου. Από τις 27 Μαρτίου.

ΒΕΡΝΗ

Γκαμπριέλε Μίντερ

Από τις σχετικές αφανείς ζωγράφους του γερμανικού εξπρεσιονισμού, η Γκαμπριέλε Μίντερ (1877-1962) έρχεται στο προσκήνιο ως σημαντική καλλιτέχνης με φωτογραφικό έργο, επίσης. Στη Βέρνη, στο Κέντρο Πάουλ Κλέε, παρουσιάζεται έκθεση με έργα της Γκαμπριέλε Μίντερ με σκοπό την ευρύτερη γνωριμία με την περίπτωση αυτής της δημιουργού που παρέμεινε στο ημίφως. Η Μίντερ ήταν στο επίκεντρο των νεωτερικών ρευμάτων των αρχών του 20ού αιώνα και στη διάρκεια του Μεσοπολέμου.

ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ

Υπόδειγμα αρχιτεκτονικής

Η βράβευση του Νοσοκομείου της Φιλίας στο Μπανγκλαντές από το Βασιλικό Ινστιτούτο Βρετανών Αρχιτεκτόνων (RIBA) με την ανώτατη διάκριση για το 2022 δείχνει πως η κατεύθυνση για μια περισσότερο ανθρωποκεντρική αρχιτεκτονική κερδίζει έδαφος εις βάρος φαραωνικών κατασκευών. Το νοσοκομείο στην περιοχή Σατκίρα του Μπανγκλαντές είναι σύμπλεγμα φιλικής αρχιτεκτονικής και φύσης. Είναι έργο του Κάσεφ Τσοουντχάρι και του αρχιτεκτονικού γραφείου Urbana, που έχει έδρα την Ντάκα.

ΜΟΝΑΧΟ

Ο ποιητής των πάγων

Στο Kunstfoyer του Μονάχου παρουσιάζονται οι φωτογραφίες του Ράγκναρ Αξελσον από την Ισλανδία. Ο Αξελσον φωτογραφίζει τον αρκτικό κύκλο, τη φύση και τους ανθρώπους του επί 40 χρόνια – θεωρείται ένας ποιητής των πάγων. Στην αρχή της καριέρας του γοητευόταν από τη σιωπή και τους κώδικες του παγωμένου τοπίου. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει ενεργός στην ευαισθητοποίηση για την κλιματική αλλαγή. Το νέο του βιβλίο έχει τίτλο «Εκεί που ο κόσμος λιώνει».

ΔΡΕΣΔΗ

Γκέρχαρντ Ρίχτερ

Τα 90 χρόνια του ζωγράφου και φωτογράφου Γκέρχαρντ Ρίχτερ τιμά το Μουσείο Αλμπερτίνουμ της Δρέσδης με μια έκθεση «γενεθλίων», που σχεδιάστηκε σε συνεργασία με τον ίδιο τον καλλιτέχνη. Ο Ρίχτερ επέλεξε 40 αντικείμενα (γυαλί, βιτρό, καθρέφτες) και φωτογραφίες, κάποια από την προσωπική συλλογή του και κάποια από τις συλλογές του Ιδρύματος Γκέρχαρντ Ρίχτερ, τα οποία συμπληρώθηκαν με δάνεια από άλλα μουσεία και συλλογές. Η Δρέσδη είναι η γενέτειρα του Ρίχτερ.

Η Λουίζ Μπουρζουά στο ατελιέ της, το 1946.

Η αστείρευτη δημιουργικότητα της Λουίζ Μπουρζουά

Στο Λονδίνο, στη Βασιλεία και στη Νέα Υόρκη, νέες εκθέσεις στο πρώτο ήμισυ του 2022 φέρνουν εκ νέου το κοινό σε επαφή με το αστείρευτο έργο της Λουίζ Μπουρζουά (1911-2010). Δύσκολο να ενταχθεί σε καλλιτεχνικά ρεύματα, σε τάσεις ή σχολές το έργο της Μπουρζουά. Παραμένει αυτόνομο και αυτοτελές, ανοικτό όμως σε διαρκή ώσμωση με άλλους δημιουργούς. Είναι ένα πολύπτυχο έργο γλυπτικής, εγκαταστάσεων, ζωγραφικής, χαρακτικής που γονιμοποιεί και γονιμοποιείται. Στο Λονδίνο, άρχισε ήδη η λειτουργία της έκθεσης στην Hayward Gallery (έως 15 Μαΐου), όπου παρουσιάζονται έργα της Λουίζ Μπουρζουά που δοξάζουν την ύφανση, το πανί και το μέταλλο, την κάθε είδους υφαντική διαδικασία, σε κάθε μορφή και με κάθε υλικό. Ένας ολόκληρος κόσμος τον οποίο καλλιέργησε και ανέδειξε τις τελευταίες δεκαετίες της ζωής της. Εγκαταστάσεις μνημειακών διαστάσεων, παραστατικά γλυπτά και αφηρημένα κολάζ συγκροτούν μια διαδρομή στο υποσυνείδητο και στα τραύματα της μνήμης, στην απώλεια, στο φύλο, στην ενοχή και στην εξιλέωση, θέματα που η Μπουρζουά διαρκώς προσέγγιζε σε αλληλοδιαπλεκόμενους διαύλους δημιουργίας. Στη Βασιλεία, στο Μουσείο Τεχνών (19

Φεβρουαρίου - 15 Μαΐου), το έργο της Λουίζ Μπουρζουά συνομιλεί με τη δημιουργία της Αμερικανίδας εικαστικού Τζένι Χόλζερ (γεν. 1950). Η Χόλζερ εμβαθύνει στη σχέση της Μπουρζουά με το κείμενο και την εικόνα και ενσωματώνει σπαράγματα του έργου της σε εγκαταστάσεις, σε προβολές, σε ρούχα, σε ζωφόρο από LED, σε βιβλίο τέχνης... μια γόνιμη συνομιλία. Στη Νέα Υόρκη, το Μητροπολιτικό Μουσείο ετοιμάζει μεγάλη έκθεση στη Λουίζ Μπουρζουά, που θα εγκαινιαστεί στις 12 Απριλίου. Η έκθεση αναδεικνύει το ζωγραφικό έργο της, καθώς ήταν περισσότερο γνωστή για τα γλυπτά και τις εγκαταστάσεις της. Πρόκειται για την πρώτη έκθεση με αποκλειστικά ζωγραφικά έργα της. Η Μπουρζουά είχε φθάσει στην Αμερική, προερχόμενη από τη Γαλλία το 1938. Ήταν εκείνη την περίοδο που άρχισε να ζωγραφίζει εντατικά έως περίπου τα τέλη της δεκαετίας του 1940, όταν η στροφή της προς τη γλυπτική ήταν μια καθοριστική επιλογή. Όπως αναφέρει το Μητροπολιτικό Μουσείο, ήταν στη διάρκεια εκείνης της κρίσιμης δεκαετίας, η οποία περιλαμβάνει και την περίοδο του πολέμου, που η Λουίζ Μπουρζουά ξεδιπλώνει την προσωπικότητά της και αρθρώνει το ευδιάκριτο εικαστικό ίχνος της.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Κάπου αλλού, όχι εδώ. Ή, απλώς, εδώ

Το «Somewhere not here», που τραγουδούσαν πριν από λίγα χρόνια οι Alpha, αυτή η μακρόσυρτη, επτάλεπτη ψηθουριστή σχεδόν, βραχνή ερωτική μπαλάντα που ακροβατεί εξάισια κάπου ανάμεσα στην τζαζ και στην απαλή electronica, εμπνέει τον κύριο Γκρι: «Κάπου αλλού, όχι εδώ: ο νους μου τρέχει σε ξένους, μακρινούς κόσμους που τους μισο-παρατηρούμε και τους μισο-φανταζόμαστε».

Όπως; «Όπως, ας πούμε, εξωπλανήτες. Αυτό που είχε οραματιστεί ο Τζορντάνο Μπρούνο μιλώντας για άπειρους άλλους κόσμους και τον έκαψαν στην πυρά».

Πες μερικούς. «Ω, από τότε που ανακαλύφθηκαν πλανήτες εκτός του ηλιακού μας συστήματος, το 1995, γίνεται ένας χαμός από δαύτους. Σκέφτομαι, για παράδειγμα, τον J1047b ο οποίος ανακαλύφθηκε το 2012 στον αστερισμό του

Ο πλανήτης Kepler 22b ίσως να καλύπτεται εξ ολοκλήρου από ωκεανούς, πράγμα που μου φέρνει στον νου τον Σολάρις του Στάνισλαβ Λεμ.

Κενταύρου, 420 έτη φωτός από τη Γη, και διαθέτει σύστημα δακτυλίων 640 φορές μεγαλύτερο από αυτό του Κρόνου. Φαντάσου τον ουρανό που θα έχει αυτός ο πλανήτης με όλους αυτούς τους δακτύλιους και να είσαι εκεί, με το κορίτσι δίπλα σου. Ή να είσαι στον Kepler 22b, ο οποίος ενδεχομένως να καλύπτεται εξ ολοκλήρου από ωκεανούς, πράγμα που μου φέρνει στον νου τον Σολάρις

Καλλιτεχνική απεικόνιση του εξωπλανήτη Kepler 452b, γνωστού και ως «Γη 2,0» επειδή θεωρείται ότι μοιάζει πολύ στον πλανήτη μας.

του Στάνισλαβ Λεμ, με τον ωκεανό που τρυπώνει στο ασυνείδητο των γήινων. Στα 620 έτη φωτός απόσταση, αυτός ο γαλάζιος, όπως φαίνεται, πλανήτης ανακαλύφθηκε το 2011 στον αστερισμό του Κύκνου».

Πλην όμως, δεν γνωρίζουμε τη σύσταση των ωκεανών του, λέω στον κύριο Γκρι για να τον γειώσω λίγο. Η δική μου σκέψη φτάνει έως τον πλανήτη PSR B1620-26 b, στα 12.400 έτη φωτός μακριά από τη Γη, στον αστερισμό του Σκορπιού. Γιατί εκεί; Διότι αυτός είναι ο γεροντότερος πλανήτης που ξέρουμε: 12,7 δισεκατομμυρίων ετών, ενώ το σύμπαν έχει ηλικία 13,8 δισεκατομμύρια ετών. Είναι πιο γνωστός ως «Μαθουσάλας» ή «Ο πλανήτης Γένεση». Και μόνο γι' αυτές τις ονομασίες αξίζει τον κόπο.

Ο κύριος Γκρι ακούει το να-νουριστικό, ερωτικό κομμάτι των

Alpha και ονειρεύεται τον σχεδόν διδύμο πλανήτη της Γης, τον Kepler 452b, γνωστό και ως «Γη 2,0». Αλλά είναι πολύ μακριά για να είμαστε σίγουροι ότι είναι όπως τον φανταζόμαστε: στα 1.800 έτη φωτός από τη Γη, με ταχύτητα 56.628 χλμ. την ώρα, που τρέχει, π.χ., η διαστημοσυσκευή New Horizons, θα μας έπαιρνε γύρω στα 26 εκατομμύρια χρόνια να φτάσουμε εκεί...

Αρα; Αρα δεν υπάρχει μέρος όπως η Γη. Το «Somewhere not here» η Γη σ' το προσφέρει. Δεν είναι ένα ακόμα πληκτικό, ηθικό δίδαγμα. Η Γη είναι το «κάπου αλλού, όχι εδώ». Διότι στη Γη βρίσκεται το μυαλό σου κι ας φτάνει ως τον Μαθουσάλα. Το μυαλό σου είναι στη Γη και διατρέχει εκατομμύρια έτη φωτός μέσα σε δευτερόλεπτα. Και αυτό, από μόνο του, είναι «κάπου αλλού», δεν είναι;

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Η απελευθερωτική δύναμη του λόγου

Επιστρέφω για άλλη μια φορά στο ζήτημα της σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων στους κόλπους της Καθολικής Εκκλησίας. Την οδυνηρότερη όψη του δεν τη συναντάς όταν διαβάξεις νούμερα και ποσοστά, αλλά όταν διαβάξεις μαρτυρίες των ίδιων των θυμάτων. Μια εντελώς ξεχωριστή θέση ανάμεσά τους κατέχει το βιβλιαράκι του Patrick C. Goujon, «Prière de ne pas abuser» (Seuil, Οκτώβριος 2021), όπου το «prière» του τίτλου σημαίνει παράκληση και προτροπή, αλλά ταυτόχρονα και προσευχή για την αποτροπή αυτού του κακού. Ο Πατρίκ Γκουζόν είναι ιερέας της Καθολικής Εκκλησίας, ιησουΐτης, καθηγητής στο Centre Sèvres, το εξαιρετικό αυτό πανεπιστήμιο των ιησουΐτών στο Παρίσι.

Το βιβλίο αποτελεί εξιστόρηση μιας νόσου και μιας ίασης. Ο συγγραφέας υπέφερε όλη του τη ζωή από πόνους στην πλάτη και άλλα μυοσκελετικά προβλήματα, συμβουλευτήκε ορθοπεδικούς και ρευματολόγους, κατανάλωσε αμέτρητες ποσότητες αντιφλεγμονωδών φαρμάκων, αλλά αποτέλεσμα δεν είδε. Η κατάσταση μάλιστα επιδειωνωνόταν διαρκώς και οι δόσεις των φαρμάκων αυξανόνταν. Ο παθολόγος του μια μέρα του πέταξε μια κουβέντα: «Είστε ναρκωμένος. Το σώμα σας σας προστατεύει, πριν από τη ρήξη». Τα λόγια αυτά στάθηκαν η απαρχή για να βγει στην επιφάνεια μια καλά κρυμμένη αλήθεια: ο ιερέας Πατρίκ Γκουζόν είχε κακοποιηθεί σεξουαλικά στην παιδική του ηλικία. Επί τρία χρόνια αυνανιζόταν πάνω στην πλάτη του ένας ιερέας της περιοχής του Βερντέν (σ. 30, 49). Δεν θα διηγηθεί λεπτομέρειες. Για σαράντα ολόκληρα χρόνια ο Π. Γκουζόν έχει αποεξάσει ολότελα το γεγονός. Μετατραυματική αμνησία, πλήρης άρνηση. Το θύμα με την άρνησή του, που δεν αποτελεί βεβαίως απόφαση, προστατεύεται από κάτι που δεν μπορεί να πικώσει, προκειμένου να καταφέρει να επιζήσει. Άρνηση όμως δεν σημαίνει λήθη, το σώμα θυμάται, η οδύνη δεν εξαφανίζεται, απλώς μετατίθεται, πάει και φωλιάζει όπου βρίσκει πρόσφορο σημείο, στην ψυχή ή στο σώμα. Η άρνηση προστατεύει προσωρινά, αλλά δεν γιαιτρεύει. Η αναγνώριση αυτού που του συνέβη

Ο **ιερέας** της Καθολικής Εκκλησίας, ιησουΐτης και καθηγητής στο Centre Sèvres, Πατρίκ Γκουζόν. Στην παιδική του ηλικία είχε κακοποιηθεί σεξουαλικά από ιερέα.

Το θύμα με την άρνησή του, που δεν αποτελεί βεβαίως απόφαση, προστατεύεται από κάτι που δεν μπορεί να σκώσει, προκειμένου να καταφέρει να επιζήσει. Άρνηση όμως δεν σημαίνει λήθη, το σώμα θυμάται.

ήταν για τον ιερέα το πρώτο αλλά αποφασιστικό βήμα προς την ψυχοσωματική θεραπεία, σε όσο βαθμό αυτή είναι δυνατή. Η πορεία υπήρξε μακρά και δύσκολη. Βοηθοί και συμπαράστάτες του είναι πολλοί, κυρίως όμως η ψυχολόγος στην οποία προσέφυγε. Καθώς είχε ο ίδιος μεγάλη εμπειρία στην πνευματική συνόδευση (accompagnement) ανθρώπων, μπόρεσε να διακρίνει σωστά τη φύση του προβλήματος και της ανάγκης του και να ζητήσει βοήθεια από ψυχολόγο και όχι από ιερέα - πνευματικό, όπως λέμε στα καθ' ημάς. (Πόσο επικίνδυνη είναι η διεύρυνση της αρμοδιότητας των «πνευματικών» πολύ πέ-

ραν των πνευματικών-θρησκευτικών ζητημάτων φάνηκε τραγικά στον τόπο μας τούτο τον καιρό της πανδημίας.)

Αυτό που κάνει τούτο το μικρό βιβλίο ξεχωριστό είναι ακριβώς το γεγονός ότι ο συγγραφέας του είναι ιερέας. Ένας ιερέας που μίλησε! Το βιβλίο αποτελεί ουσιαστικά ένα εγκώμιο του λόγου, της απελευθερωτικής δύναμής του. Η πρώτη πρώτη φράση του είναι η εξής: «Ξαναβρήκα τον λόγο ενώ αγνοούσα ότι τον είχα στερηθεί». Όταν όμως ξαναβρίσκεις τον λόγο, έχεις να απαντήσεις σε πολλά νέα ερωτήματα.

Το πρώτο οδυνηρό ερώτημα στο οποίο έπρεπε να απαντήσει ο Γκουζόν ήταν αν άραγε όλη η ζωή του καθορίστηκε από αυτή την κακοποίηση, μήπως δεν υπήρξε τελικά τίποτε που να ήταν δική του επιλογή. Χάρis στη βοήθεια της ψυχολόγου θα βρειωθεί ότι οι κρίσιμες αποφάσεις της ζωής του ήταν δικές του και θα νιώσει περήφανος για το παιδί, τον έφηβο και τον νεαρό άντρα που υπήρξε. Χωρίς αυτή τη βεβαιότητα και την περηφάνια θα τον κατάνιπε η απόγνωση.

Το δεύτερο ερώτημα του το θέτουν (και) οι άλλοι: έπαιτα από όλα

αυτά, πώς έγινε ιερέας και κυρίως πώς παραμένει; Η αυτόματη απόγνωση του ήταν «πιστεύω στον Θεό» (σ. 65). Αυτό όμως μπορεί να μη σημαίνει απολύτως τίποτε. Ο Γκουζόν συμπληρώνει: στον Θεό που ακούει τον στεναγμό των πονεμένων, στον Θεό της Βίβλου, εκείνον που είπε στον Μωυσή (ο συγγραφέας γράφει εκ παραδρομής Αβραάμ, σ. 66) στη φλεγόμενη βάτο «είδον την κάκωσιν του λαού μου του εν Αιγύπτω και της κραυγής αυτών ακήκοα από των εργοδιωκτών [καταπεστών]» (Εξ 3: 7). Και πού ήταν αυτός ο Θεός όταν τον κακοποιούσαν; Ο Γκουζόν θα αποτολμήσει και το επόμενο κρίσιμο βήμα: ο Θεός δεν μας προστατεύει πάντα από τη βία των άλλων, όπως δεν προστάτεψε και τον Μονογενή του, που πέθανε στον Σταυρό (σ. 67). Η μόνη βία, θα πρόσθετα με τη σειρά μου, από την οποία μας προστατεύει η πίστη στον Θεό –η αληθινή πίστη, όχι τα θρησκευτικά έθιμα– είναι από τη δική μας εναντίον των άλλων. Είναι λίγο; Η πίστη αυτή είναι αξεχώριστη από την ελπίδα ότι ο καθένας μας μπορεί να ζήσει και να αγαπήσει (σ. 71).

Το τρίτο και βαρύτερο ερώτημα αφορά την τωρινή στάση του απέναντι στον θύτη. Ο Π. Γκουζόν απαντάει με ειλικρίνεια: «Αισθάνομαι εντελώς ανήμπορος να συγχωρήσω. Δεν λέω “ανίκανος” ή “δεν το επιθυμώ”. Λέω “ανήμπορος”» (σ. 71). Η δικαιοσύνη πάντως πρέπει να αποδοθεί, γιατί η κακοποιητική δράση του θύτη αφορούσε και άλλα παιδιά και ολόκληρη την Εκκλησία, γι’ αυτό και ο Γκουζόν δεν απέφυγε και τη δικαστική διαδικασία, πολιτειακή και εκκλησιαστική. Η συχώρηση είναι το πλήρωμα της δικαιοσύνης. Δεν είναι διόλου εύκολη υπόθεση, πολύ περισσότερο όταν ο δράστης δεν τη ζητήσει. Η συχώρηση είναι εκείνη που επιτρέπει στον θύτη να συνεχίσει τη ζωή του –όχι να συνεχίσει τα ίδια– και στο θύμα να αποδεσμευτεί οριστικά από τον θύτη. Ο ιερέας Πατρίκ Γκουζόν έχει φτάσει πολύ κοντά στη συχώρηση: «Τη ζητάω από τον Θεό και ελπίζω ότι θα τον συγχωρήσει. Αγνώω με ποιο τρόπο θα γίνει αυτό. Το ελπίζω» (σ. 72). Προσέχεται ουσιαστικά να τον συντρέξει ο Θεός στην ανημπόρια του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΜΑΤΖΑΡΙΔΟΥ

Η Ευσταθία Ματζαρίδου γεννήθηκε στην Ορεστιάδα το 1962. Σπούδασε φιλολογία και ψυχολογία. Από το 2006 ζει στην Αθήνα. Τα «Φτερά στο τσιμέντο» (εκδ. Περίσπωμένη) είναι το τρίτο της μυθιστόρημα.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό δίπλα σας;

«Οι απόψεις ενός κλόουν» του Χάινριχ Μπελ, «Τα χρόνια» της Ανί Ερνό, «Η ιδέα της Ευρώπης» του Τζορτζ Στάινερ. Σε μια εποχή που η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δοκιμάζεται, ίσως αναζητώ στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία και σκέψη συνεκτικά υλικά και ερείσματα.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Σαντιάγο, ο γέρος ψαράς από το βιβλίο του Χέμινγουεϊ «Ο γέρος και η θάλασσα». Είναι ο ήρωάς μου από τα δεκαπέντε μου – όταν το πρωτοδιάβασα.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς, ποιητές καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Θα καλούσα μόνο τον Τόμας Μπέρνχαρντ, αν και θα ήθελα κι άλλους. Αλλά δεν θα το διακινδύνευα. Ήταν τόσο δύστροπος που σίγουρα θα μας καλούσε τη βραδιά.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός ποιήματος;
Πως η ειρωνεία και η σκωπτική διάθεση είναι ένας καταπληκτικός τρόπος να διαχειρίζεται την τραγικότη-

τα της ζωής και τον τρόμο του θανάτου. Ετσι τουλάχιστον λέει ο Λόρενς Φερλινγκέτι στο ποίημά του «Ο κόσμος είναι μέρος όμορφου».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Μόμπυ Ντικ» του Χέρμαν Μέλβιν. Τι έκανα τόσα χρόνια!

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Εχω εμμονή με τον Τόμας Μπέρνχαρντ, πολλά δικά του, την αυτοβιογραφία του ίσως περισσότερο απ’ όλα.

«Φτερά στο τσιμέντο». Πώς αποτυπώνεται η ακινησία;
Ίσως ο τίτλος να αποτυπώνει ακριβώς την ένταση ανάμεσα στην ακινησία του σώματος και την κινητικότητα του μυαλού και των αισθήσεων: Φτερά που έπεσαν σε φρέσκο τσιμέντο κι όταν αυτό πάγωσε εγκλωβίστηκαν για πάντα αντί να πετούν. Ωστόσο αυτή είναι η σωματική κατάσταση της ηρώιδας, το πνεύμα της όμως που παραμένει ελεύθερο κι ακμαίο με έναν χειμαρρώδη λόγο τη μεταφέρει παντού.

Ψυχολογία, λογοτεχνία. Συγγενεύουν;
Ασφαλώς. Και δεν μιλώ μόνο για το ψυχολογικό μυθιστόρημα. Ακόμα και μέσα από τις πιο απλές ιστορίες αγιζούμε σύνθετα ψυχικά φαινόμενα, μπορούμε στην κυριολεξία να κάνουμε μαθήματα ψυχολογίας μέσω ιστοριών. Η λογοτεχνία άλλωστε είναι εργαλείο της ψυχοθεραπείας/ψυχανάλυσης. Ο καλός λογοτέχνης, είτε το ξέρει είτε όχι, είναι πάνω απ’ όλα ένας εξαιρετός ψυχολόγος. Όσο για την ίδια την ανάγνωση αποτελεί εξίσου μεταβίβαση και αντι-μεταβίβαση, είναι δηλαδή κι αυτή στοιχείο της ψυχαναλυτικής διαδικασίας. Η λογοτεχνία διαθέτει ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων για να ανοίξει τον εσωτερικό κόσμο των ανθρώπων. Γιατί οι λέξεις, όπως λέει ο Ελβετός συγγραφέας Πέτερ Μπίκσελ, είναι γλυκό δηλητήριο. Και τόσο η ψυχανάλυση όσο και η λογοτεχνία γνωρίζουν καλά την απρόβλεπτη δύναμη των λέξεων.

ΨΗΦΙΑΚΗ BIBΛIOΘΗΚΗ

από τη **Read**
LIBRARY

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
«Το τρομακτικό μυστικό του Αϊνστάιν»
«Ο γιος της Μάγισσας»

Παρουσιάζοντας το διηγηματικό έργο του Ανδρέα Κapanδρέου, η φιλόλογος, συγγραφέας και κριτικός λογοτεχνίας κ. Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή αναφέρει για το έργο του πως, από μόνοι τους οι τίτλοι των δύο βιβλίων του Ανδρέα Κapanδρέου, θα μπορούσαν εκ πρώτης όψεως να παραπλανήσουν πως πρόκειται για δελεαστικά εύληπτα μυθιστορήματα επιστημονικής φαντασίας το πρώτο και μεταφυσικού μυστηρίου το δεύτερο. Ωστόσο, ξεδιπλώνοντας τις σελίδες τους δεν είναι παρά τα αρχικά διηγηματικά κείμενα των αλλόκοτων διηγημάτων ή των αλλόκοτων ιστοριών, καθώς ο ίδιος διαφοροτρόπως τα υποτιτλίζει με τις συνώνυμες διευκρινίσεις της ειδολογικής τους κατάταξης. Και δικαίως, θα έλεγα, αναφέρει η κ. Χατζηπαναγή, τους δανείζουν τους αντίστοιχους φερώνυμους τίτλους, όχι επειδή, απλώς, τα προτάσσει ο συγγραφέας, αλλά γιατί οι δύο αυτές αριστοτεχνικές νουβέλες δίνουν εκ προοιμίου τα καλύτερα διαπιστευτήρια της διηγηματικής του γραφής και μαζί τα μελλοντικά εκέγγα για τη δημιουργία προσωπικής συγγραφικής ταυτότητας. Μιας ταυτότητας που εν δυνάμει περιέχει το σπέρμα της ανθοφορίας και ευκαρπίας του είδους, αλλά και προοιωνίζει υποσχετικά τη μετεξέλιξή του σε συνθετικότερες και περιπλοκότερες αρχιτεκτονικές δομές μυθιστορηματικής αποτύπωσης.

Διαβάστε την παρουσίαση της κ. Χατζηπαναγή, για το έργο του Α. Κapanδρέου, στο blog του συγγραφέα: http://andreaskandreou.blogspot.com/2014/02/blog-post_25.html

Τα ψηφιακά βιβλία διανέμονται από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε όλες τις πληροφορίες για τα βιβλία και τον συγγραφέα τους στον σύνδεσμο που ακολουθεί, <https://www.read-library.com>

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakis@sppmedia.com

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Στις παρυφές του γήρατος

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ
Για τον έρωτα και μόνο
εισαγωγή: Βενετία Αποστολίδου
εκδ. Σοκόλη, **σελ.** 191

Σαν να ξανακούς τη φωνή ενός παλιού φίλου. Είκοσι δύο χρόνια μετά τον θάνατό του δημοσιεύεται το μυθιστόρημα που βρέθηκε ολοκληρωμένο, δακτυλογραφημένο και εκτυπωμένο με μερικές χειρόγραφες διορθώσεις στα κατάλοιπα του Νίκου Μπακόλα (1927-1999). Εξόχως προσωπικό, το ύφος του Θεσσαλονικιού πεζογράφου διαθέτει πλουσιότατο πχόχρωμα. Παραπέμποντας στον ρυθμό του έπους, οι αφηγήσεις του είναι λυρικότροπες, υπερβάλλουσες, χειμαρρώδεις, δημιουργώντας μια υψηλή θερμοκρασία προκειμένου να εξιστορήσει τις οδύνες των ατομικών, οικογενειακών, κοινωνικών και εθνικών περιπετειών που ζουν οι ήρωές του. Διότι παρά την αναγνωρίσιμη ομοιογένεια της φωνής του, στην τριανταπεντάχρονη λογοτεχνική πορεία του ο συγγραφέας επέλεξε μεγάλη ποικιλία θεματικών εναλλαγών. Στο «Κήπο των πριγκίπων» (1966), ο Μπακόλας χρησιμοποίησε τον αρχαιοελληνικό μύθο των Ατρείδων για να αφηγηθεί μια οικογενειακή σύγκρουση στη

μεσοπολεμική Θεσσαλονίκη. Στη «Μυθολογία» (1977) θα ιστορήσει το προσωπικό έπος ενός χωριató-παιδου από την Ηπειρο, που στα τέλη του 19ου αιώνα κατεβαίνει στη μεγάλη πόλη και στήνει τη ζωή του απ’ το μηδέν. Στο μυθιστόρημα-ποταμός «Η μεγάλη πλατεία» (1987) θα φέρει αντιμέτωπους τους ήρωές του με κρίσιμα γεγονότα της πρόσφατης (προπολεμικής, κατοχικής και μετακατοχικής) βορειοελλαδίτικης ζωής, καθώς και με την παλαιότερη ιστορία της πόλης (επανάσταση Ζηλωτών 1342-1349). Στην «Καταπάτηση» (1990) κυριαρχούν τα πάθη της μετεμφυλιακής τεσσαρακονταετίας. Στο «Μπέσα για μπέσα ή ο άλλος Φώτης» (1998), τέλος, θίγει, υπό τη μορφή ληστρικού αναγνώσματος του 19ου αιώνα, το πρόβλημα απόδοσης ουσιαστικής δικαιοσύνης λόγω των περιπελεγμένων ορίων ανάμεσα στην νομιμότητα και στην παρανομία. Κοινός τόπος σε όλα τα έργα η Θεσσαλονίκη και η Μακεδονία.

Κοινή προσέγγιση, οι δυσκολίες, οι τραγωδίες και η οδύνη που επιφυλάσσει στους ανθρώπους η Ιστορία: οι θλίψεις, τα βάσανα και οι πληγές που συνεπάγονται οι περιπλοκές της οικογενειακής ζωής. Κοινός τόνος επίσης σε όλα τους οι ρυθμικές εναλλαγές που προ-

καλούν μέσα στη χειμαρρώδη αφήγηση, οι κουβέντες απ’ τον ευθύ λόγο των πρωταγωνιστών. Και όλα τους, διότι ο πεζογράφος μας διαρκώς πειραματίζεται, συνδυάζοντας διαφορετικές αφηγηματικές επιλογές που εκτυλίσσονται από τον συνειρμικό μοντερνιστικό

εσωτερικό μονόλογο έως τη ρεαλιστική εξιστόρηση και τον μεταμοντέρνο υπομνηματισμό. Στο «Για τον έρωτα μόνο», που δημοσιεύτηκε μετά θάνατον, ο συγγραφέας κλείνει τον κύκλο των εξιστορήσεων προσθέτοντας μια νέα εκδοχή της ανθρώπινης περιπέτειας. Στις παρυφές του γήρατος, ο μετά πολλές δυσκολίες τακτοποιημένος ήρωας (έμπορος, υπάνδρος, πατέρας) κάνει τη γεύ-

Η θεατρική παράσταση «Amalia melancholia, η βασίλισσα των φοινίκων» παρουσιάζεται στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, στη σκηνή Ωμέγα. Στον πρωταγωνιστικό ρόλο η Εμίλυ Κολιανδρή.

Η δημιουργία της μελαγχολίας

Η Ζωή Χατζηναντωνίου, σκηνοθέτις της παράστασης για τη ζωή της βασίλισσας Αμαλίας, αναλύει την αιγιγματική φυσιογνωμία της

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΓΚΑ**

Το μόνο που γνώριζε για την Αμαλία ήταν η στολή που θυμόταν από τα σχολικά χρόνια, με τη γαλάζια φόδρα, το βυσσινί ζακετάκι με τα χρυσά σιρίτια και το φέσι. Όμως η ιστορία με το πρόβλημα της ατεκνίας της βασίλισσας ώθησε τη σκηνοθέτιδα Ζωή Χατζηναντωνίου να αναζητήσει περισσότερες λεπτομέρειες για τη ζωή της νεαρής γυναίκας που παντρεύτηκε τον Οθωνα, έγινε «Αμαλία, βασίλισσα της Ελλάδας», αγάπησε με πάθος τη χώρα, αλλά η Ελλάδα δεν την αγάπησε ποτέ.

Σύντομα γεννήθηκε η ιδέα της θεατρικής παράστασης που παρουσιάζεται στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, στη σκηνή Ωμέγα. Τίτλος της «Amalia melancholia, η βασίλισσα των φοινίκων» – ένα ζωντανό έκθεμα φυσικής και πολιτικής ιστορίας.

Ετσι βλέπει την ηρωίδα της η σκηνοθέτις. Ξαν μια γυναίκα μεταξύ μυθοπλασίας και Ιστορίας, μεταξύ νεότητας και γήρατος, μεταξύ στεριότητας και γονιμότητας. Ένα πλάσμα μεταξύ ζωντανού μουσειακού εκθέματος και ζώου υπό παρακολούθηση με σκοπό την αναπαραγωγή. Το σκηνικό που έστησε η Έβα Μανινδάκη παραπέμπει σε αίθουσα μουσείου, η οποία μετατρέπεται σιγά σιγά σε δωμάτιο. «Ξαν λούπα περνάει ξανά και ξανά στον θεατή, μαζί με τη ζωή της ηρωίδας, η οποία σ’ αυτό το δωμάτιο προσπαθεί ανεπιτυχώς να αναπαραχθεί. Ωσπου βρίσκει τον τρόπο να διαιωνιστεί φτιάχνοντας έναν κήπο. Ετσι γίνεται η βασίλισσα των φοινίκων, τον τίτλο που ήθελε η ίδια».

Η ιστορία της Αμαλίας κέντρισε την περιέργεια ή το γυναικείο ενδιαφέρον; «Δεν ξέρω τι από τα δύο, γιατί κι εγώ είμαι ηλικιακά στο κέντρο της ζωής μου, σ’ αυτόν τον κόμβο που περνάς από τη μια φάση στην άλλη μαζί με τις επιλογές σου να κάνεις ή να μην κάνεις οικογένεια», λέει στην «Κ» η Ζωή Χατζηναντωνίου. Μεγαλύτερο ρόλο έπαιξε η ίδια η ιστορία. «Ένα γυναικείο σώμα που υπέστη

επί χρόνια όλες τις θεραπείες και όλους τους πειραματισμούς προκειμένου να γεννηθεί ένα παιδί – ο διάδοχος, ενώ την ίδια περίοδο το σώμα της Ελλάδας υφίστατο κι αυτό πειραματισμούς και δοκιμές από τις Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) προκειμένου να γεννηθεί επισήμως το νέο ελληνικό κράτος. Ήταν δύο παράλληλες ιστορίες στην Ελλάδα. Η σύγχρονη ιατρική θεωρεί ότι η Αμαλία έπασχε από το σύνδρομο Mayer Rokitansky Küster Hauser, δεν αναπτύχθηκε η μήτρα και το άνω μέρος του κόλπου. Μια ανατομική ανωμαλία».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη σκηνοθέτιδα παρουσιάζουν 10 απόρρητα ιατρικά έγγραφα των Ελλήνων και των Γερμανών γιατρών, καθώς κι ενός Αυστριακού ανατόμου. «Σύμφωνα με τους σύγχρονους ερευνητές, το γεγονός ότι ενέπλεξαν έναν ανατόμο σημαίνει ότι γνώριζαν πως υπάρχει πρόβλημα. Έλληνες γιατροί και ο προσωπικός της Γερμανός γιατρός δεν της το αποκάλυψαν ποτέ. Αν γινόταν γνωστή η αφανής απλασία της Αμαλίας, θα δημιουργούσε επιπλέον προβλήματα. Για την εποχή θα θεωρούνταν ένα τέρας και σίγουρα κακός οιωνός για την επανεκκίνηση του ελληνισμού».

Πολλές απορίες της λύθηκαν σαν διάβασε «Το αίτιο ατεκνίας της βασίλισσας Αμαλίας» των διακεκριμένων Λάζαρου Βλαδιμύρου (μαιευτήρα - γυναικολόγου) Αρτιστείδη Διαμαντή (κυτταρολόγου) και Γιώργου Ανδρούτσου (ουρολόγου) από τις εκδόσεις Ζήτα. Η Ζωή Χατζηναντωνίου υποστηρίζει ότι άλλη γυναίκα με το πρόβλημα της Αμαλίας, εκείνα τα χρόνια, θα ήταν στιγματισμένη, «θα γινόταν έκθεμα ανατομίας, νούμερο σε τσίρκο ή μια αξιοπερίεργη υπόθεση ιατρικών σχολών. Δεκαέξι χρόνια έκανε τις θεραπείες που επέβαλλαν γιατροί, σύμβουλοι, σκιτζήδες. Η θεραπεία των σπόνγων ήταν βασανιστική. Τοποθετούνταν μέσα στον κόλπο κάθε βράδυ για τη διάνοιξή του. Το σώμα αυτής της γυναίκας ήταν πεδίο πειραματισμών. Ακόμη και

Η Ζωή Χατζηναντωνίου.

“
Αν γινόταν γνωστή η αφανής απλασία της Αμαλίας, θα δημιουργούσε επιπλέον προβλήματα. Για την εποχή θα θεωρούνταν ένα τέρας και σίγουρα κακός οιωνός για την επανεκκίνηση του ελληνισμού.

“
Δεκαέξι χρόνια έκανε τις θεραπείες που επέβαλλαν γιατροί, σύμβουλοι, σκιτζήδες. Το σώμα αυτής της γυναίκας ήταν πεδίο πειραματισμών.

όταν πέθανε στα 56 της η Αμαλία, υποβλήθηκε σε νεκροψία για να διαλευκανθεί το πρόβλημα της ατεκνίας της».

Παιδί της ήταν ο Κήπος

Πολύτιμη δεξαμενή για την παράσταση «Amalia melancholia, η βασίλισσα των φοινίκων» ήταν οι 887 επιστολές που έγραψε στον πατέρα της Παύλο Φρειδερίκο Αύγουστο του Ολδεμβούργου και περιλαμβάνονται στη δίτομη έκδοση «Ανέκδοτες επιστολές της βασίλισσας Αμαλίας στον πατέρα της, 1836-1853» (μτφρ. Βάνα και Μίχαελ Μπούσε, εκδ. Εστία). Επιπλέον, αξιοποιήθηκαν μαρτυρίες και απόρρητα έγγραφα γιατρών της εποχής. Οι επιστολές μοιάζουν με ημερολόγιο ενπλιόκωσας.

«Ήταν φλύαρη και έγραφε πολύ η Αμαλία. Σε 2.000 σελίδες αναφέρει σχεδόν τα πάντα. Το μόνο που δεν σχολιάζει φανερά είναι το θέμα των θεραπειών για τις ερωτικές επαφές. Όμως κάνει έμμεσες αναφορές. Την αντιμετώπισα ως ένα πολύ γνήσιο πρόσωπο του ρομαντισμού του πρώτου μισού του 19ου αιώνα. Τότε ο ρομαντισμός νοσταλγούσε την ποίηση του μεσαίωνα και την επαναφορά στη φύση. Μια ωραία προσέγγιση κάνει ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου στο “Οθων και η ρομαντική δυναστεία” υπογραμμίζοντας ότι ήταν αναμενόμενο να αποτύχουν στην πολιτική, αφού το όνειρο ήταν η φυσική τους κατάσταση, ο ιδεαλισμός. Την Ελλάδα, η Αμαλία τη γνώριζε από τους πίνακες των Γερμανών φιλελλήνων και τα Ομηρικά έπη. Βρήκε καμένη γη. Παρ’ όλα αυτά έβλεπε την προοπτική. Καθότι Γερμανίδα, βρήκε τον τρόπο να φτιάξει τον κήπο στην κατάξερη λασιωμένη Αθήνα του καιρού της. Ήταν το δικό της παιδί».

Η δενδροστοιχία με τις Ουασκόντιες στην είσοδο του Εθνικού Κήπου είναι δικό της έργο, οι φοινίκες με τα παλαμοειδή φύλλα που φύτεψε με σπόρους το 1842, οι άλλοι που έφερε από την Ιο που χρειάστηκαν δύο μήνες για να τους κατεβάσουν από το βουνό και να τους φορτώσουν στο λι-

μάνι και έπειτα νέα αγωνία, να τους ανεβάσουν στο παλάτι γιατί έσπαγαν οι άμαξες. «Κι όμως σήμερα δεν υπάρχει καμία αναφορά, ούτε προτομή εκεί», λέει η σκηνοθέτις.

Ο θεατής παρακολουθεί την Εμίλυ Κολιανδρή στον ρόλο της ενθουσιώδους ρομαντικής 18χρονης Αμαλίας που μεταμορφώνεται σε δυναμική, επίμονη, πολιτικοποιημένη γυναίκα. Γιατί Amalia melancholia; «Η μελαγχολία έγινε δημιουργία, όχι κατάθλιψη. Μη μπορώντας να δώσει τον απόγονο που όλοι ήθελαν, έκανε κανάλι δημιουργίας τον κήπο. Συχνά αναφέρει τη μελαγχολία της. Γράφει: “Αγαπημένο μου πατέρα, πώς είναι δυνατόν να σου περιγράψω κάποιους τους φοινίκες μου μελαγχολικά δέντρα; Τότε εγώ δεν γνωρίζω τι σημαίνει μελαγχολία”. Αναφορές κάνουν οι Ζ. Παπαντωνίου και Δ. Βικέλας, αλλά και ο Μ. Καραγάτσης στο ξεχασμένο θεατρικό του “Όνειρα μπροστά στο θάνατο”. Στα μάτια μου η Αμαλία και ο Οθων μοιάζουν με τα φυτά που δεν τα θέλησε κανείς, σαν τους κισσούς που γραπώνονται από κάπου».

Πώς έστησε την παράσταση που διατρέχει 16 χρόνια αλληλογραφίας της ηρωίδας με τον πατέρα της; «Υπάρχει μια λειτουργία ονείρου. Όμως όλα είναι πράγματα που έγραψε ή είπε με ένα είδος μεταγρής. Ξαν να διατρέχουμε το σώμα των επιστολών και να φωτίζουμε κάποιες περισσότερες. Δεν είναι μόνο αυτά που κατάφερε να κάνει, αλλά και όσα σχεδίασε και δεν ολοκλήρωσε».

Η Εμίλυ Κολιανδρή στον ρόλο της άτεκνης Αμαλίας μοιάζει με έκθεμα «σαν αυτά που συναντάμε στο μουσείο Φυσικής Ιστορίας» και η Ρίτα Λυτού που φροντίζει αυτό το ζωντανό έκθεμα, αντιπροσωπεύει τη Βιλελμίνη φον Πλίσκω, μεγάλη κυρία της Τιμής της βασίλισσας που έχει αναλάβει την επιτήρησή της.

Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της παράστασης με σύμβουλο δραματουργίας τη Λουίζα Αρκουμανέα, η σκηνοθέτις διαπίστωσε κάτι ακόμη: «Την προκατά-

ληψη που έχουμε για οτιδήποτε βασιλικό. Μου το επισήμανε και ο διευθυντής του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών Στέφανος Καβαλιεράκης. Υπάρχει ένα ταμπού στην Ελλάδα γι’ αυτό υπάρχουν κενά στη γνώση της Ιστορίας. Όταν ανέφερα την ιδέα της παράστασης σε φίλους σκηνοθέτες, κάποιοι μου είπαν “μα είναι δυνατόν να κάνεις παράσταση για μια βασίλισσα;”. Δεν ήξεραν καν ποια ήταν η Αμαλία».

Η παράσταση ίσως γίνει αφορμή να αγαπήσουμε περισσότερο την Ιστορία και την πόλη μας και, γιατί όχι, να ανακαλύψουμε και τον Εθνικό Κήπο. «Αντιμετωπίζω την Αμαλία ως άνθρωπο που το σώμα του δεν μπορεί να στηρίξει τις επιθυμίες και τα όνειρά του. Τίθεται και το ζήτημα εάν οι επιθυμίες είναι πάντα δικές μας ή των άλλων. Επίσης το γυναικείο σώμα, το ζήτημα της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, οι θεραπείες. Είναι ωραίο να φέρνεις τη ζωή αλλά υπάρχουν κι άλλοι τρόποι».

«Προσπαθούμε να υπάρξουμε»

Η συζήτηση κλείνει με τις δυσκολίες του θεατρικού κόσμου εν μέσω πανδημίας. Η Ζωή Χατζηναντωνίου επισμαίνει ότι ήδη από την οικονομική κρίση άρχισαν οι εκπτώσεις «που έχουν κόστος και στη δημιουργική διαδικασία».

Μήπως όμως απ’ όλα αυτά προκύψει κάτι καινούργιο; «Συντηρούμε ουτοπικά ψεύδη» λέει, γνωρίζοντας τις παθογένειες του χώρου από το 2000. «Γίνονται πολλές πια παραστάσεις και η Αθήνα μοιάζει με χωριό που χρειάζεται δύο φούρνους για το ψωμί της ημέρας αλλά έχει 20. Δεν υπάρχει πολιτιστική πολιτική, εδώ και χρόνια. Ζούμε σε ένα κράτος γεμάτο ασυνέχειες κι αυτό δημιουργεί μια διάχυτη μελαγχολία. Δεν συνεχίζει κανένας το έργο του προηγούμενου. Ο τόπος χρειάζεται μια ωραία σκαταλοδromία, αλλά μάλλον δεν γίνεται γιατί είμαστε γεμάτοι από χάσματα και ασυνέχειες. Προσπαθούμε να δημιουργήσουμε μέχρι την επόμενη παύση και μηχανεύομαστε τρόπους για να υπάρξουμε».

Η ευτυχία σε πολλές μορφές και μεγέθη

Ο Κωνσταντίνος Μάσσου μιλάει στην «Κ» για την καινούργια του έκθεση «Το κυνήγι της μορφής» στην Γκαλερί Marginalia

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

«**Επίκεντρο** της δουλειάς μου είναι για ακόμη μία φορά ο άνθρωπος, ο άνθρωπος σε σχέση με άλλους ανθρώπους, ο άνθρωπος σε σχέση με το περιβάλλον του και η ακατανίκητη επιθυμία του για ζωή» λέει ο Έλληνας καλλιτέχνης Κωνσταντίνος Μάσσου για την καινούργια του δουλειά που παρουσιάζει στην Γκαλερί Marginalia στη Λευκωσία με τίτλο «Το κυνήγι της μορφής». Όπως λέει ο κ. Μάσσου η έκθεση χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες, στα φυσικά, στα τοπία και στ' αστικά τοπία και αποτελείται από μία σειρά έργων μικτής τεχνικής. Για τον Μάσσου μορφή είναι η προσπάθεια του ανθρώπου να σχηματίσει, να δομήσει τον κόσμο στον οποίο ζει, να ορίσει τα σημεία και τα σύμβολα, να κάνει το σημαίνον να συνεπάγεται το σημανόμενο.

–**Τι παρουσιάζετε στην έκθεση «Το κυνήγι της μορφής»;**

–Πρόκειται για μία σειρά έργων μικτής τεχνικής που θα χωρίζα σε τρεις κατηγορίες, στα φυσικά, στα τοπία και στ' αστικά τοπία. Επίκεντρο της δουλειάς μου είναι για ακόμη μία φορά ο άνθρωπος, ο άνθρωπος σε σχέση με άλλους ανθρώπους, ο άνθρωπος σε σχέση με το περιβάλλον του και η ακατανίκητη επιθυμία του για ζωή. Ως προς την τεχνική χρησιμοποιείται το ακρυλικό, ενώ στα φυσικά περιβάλλοντα ένα είδος μικτής τεχνικής από χαρτί και ακρυλικό. Στα αστικά περιβάλλοντα εμφανίζονται πόλεις-σκηνικά, με την αίσθηση «νεκρικής εγκατάλειψης» κάτω από βαρείς ουρανούς. Σε σχέση

«**Άλλωστε το έργο δεν είναι μόνο αυτό που βλέπεις, αλλά και αυτό που σε κάνει να δεις», λέει ο καλλιτέχνης Κωνσταντίνος Μάσσου στην «Κ».**

με αυτές τις πόλεις, άλλοτε μέσα και άλλοτε έξω κινείται μια μάζα ανθρώπων προς διάφορες κατευθύνσεις χωρίς προσανατολισμό. Στα φανταστικά περιβάλλοντα μεταφερόμαστε σ' έναν χώρο ονειρικό, όπου εκτυλίσσονται σκηνές που υποβάλλουν την αίσθηση του απείρου ανάμεικτα με το χαοτικό του αδημιούργητου.

–**Τι σημαίνει μορφή για εσάς;**

–Είναι η προσπάθεια του ανθρώπου να σχηματίσει, να δομήσει τον κόσμο στον οποίο ζει, να ορίσει τα σημεία και τα σύμβολα, να κάνει το σημαίνον να συνεπάγεται το σημανόμενο. Έτσι θα καταφέρει να ζήσει με τους άλλους ανθρώπους και να γίνει αποδεκτός. Αυτή η αίσθηση του ενδιάμεσου μεταξύ άτακτου ανθρώπινου σωρού και τάξης ενισχύεται από την παρουσία στο έδαφος μιας στρώσης από πολύχρωμα πιακάκια δαπέδου, τα οποία δεν σχηματίζουν κάτι το ενιαίο, αλλά εμφανίζονται ως ένα σύνολο ασύνδετο που τονίζει ταυτόχρονα την αίσθηση της παρουσίας του ανθρώπινου μωσαϊκού και την υπέρπουσα ανάγκη προσανατολισμού. Παράλληλα οι στάσεις που υιοθετούν οι άνθρωποι δηλώνουν κίνηση προς υπερπήδηση εμποδίων. Εδώ αναπτύσσεται

«**Η πανδημία** αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της συσχέτισης και της επιρροής του οικοσυστήματος στην ανθρώπινη υγεία. Είναι σημαντικό να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με τη φύση όσο προλαβαίνουμε, αν προλαβαίνουμε», τονίζει ο κ. Μάσσου.

ένα αίσθημα ελπίδας αναφορικά με την ανθρώπινη συλλογικότητα. Σε ατομικό επίπεδο η ανάσα διεξόδου σηματοδοτείται με την παρουσία στον χώρο μικρών σκηνών-κατοικιών, οι οποίες υποβάλουν κάτι το σταθερό, ένα κέντρο ζωής για την έναρξη της δημιουργίας. –**Ο άνθρωπος προσπαθεί να φέρει τη φύση, τον εξωτερικό κόσμο, το χάος στα μέτρα του, να δημιουργήσει έναν κόσμο μέσα στον οποίο θα νιώθει ασφαλής να ζήσει». Το να φέρει ο άνθρωπος τη φύση στα μέτρα δεν υπάρχει και το ρίσκο ότι η φύση μπορεί να αντιδράσει;**

–Σίγουρα, άλλωστε βιώνουμε μία εποχή κατά την οποία η σχέση ανθρώπου και φύσης βρίσκεται σε κίνδυνο. Η πανδημία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της συσχέτισης και της επιρροής του οικοσυστήματος στην ανθρώπινη υγεία. Είναι σημαντικό να επανα-

προσδιορίσουμε τη σχέση μας με τη φύση όσο προλαβαίνουμε, αν προλαβαίνουμε. Η σχέση ανθρώπου και φύσης είναι μάλιστα το επίκεντρο της νέας δουλειάς που ετοιμάζω. Διαπνέεται από μια μεταφυσική διάσταση που σχετίζεται με τον ρεαλισμό και την υπέρβαση, κατανέμοντας ωστόσο αυτόν τον προβληματισμό μιας σειράς αναθεωρήσεων και συλλογισμών στον άνθρωπο και στο περιβάλλον του, στην εσωτερική του ζωή και στις συναρτήσεις του με τη φύση και τον αναζητούμενο του εαυτού. Έναν εαυτό που σχετίζεται με την ατομικότητα και τη συλλογικότητα τόσο στον αστικό χώρο, όσο και στο φυσικό τοπίο, σε πρακτικές ζωής και σε συμπεριφορές που έχουν παραχθεί από μνήμες, εντυπώσεις και καθημερινότητες γύρω από υπαρξιακά ερωτήματα που αφορούν το εδώ, την παρουσία, την απουσία, την ομαδικότη-

τα, τη μοναξιά.

–**Πιστεύετε ότι ζούμε σε μια κοινωνία που υπάρχει η ελεύθερη βούληση;**

–Δεν θα το έλεγα. Θέλουμε να είμαστε ελεύθεροι, αλλά φοβόμαστε κιόλας μήπως απομονωθούμε. Ωστόσο, μέσω της τέχνης ο άνθρωπος μπορεί να νιώσει «ελεύθερος», αφού κινείται ανάμεσα στο πραγματικό και το φανταστικό. Είναι λοιπόν «μέσο» ελευθερίας, γιατί μέσα από την τέχνη του κάποιος μπορεί να «πει» όλα όσα νιώθει και τον απασχολούν.

–**Για να μπορέσει κάποιος να αγγίξει την ευτυχία πρέπει να βιώσει τον πόνο;**

–Υποθέτω μοιάζει με το συναίσθημα που νιώθουμε ύστερα από ένα πλούσιο γεύμα και ενώ έχουμε νιώσει προηγουμένως τον πόνο της πείνας. Ίσως ακούγεται απαισιόδοξο να λέμε πως η ευτυχία δεν είναι παρά η ικανοποίηση μετά τη

δυσφορία, ίσως όμως να είναι και αυτό που την κάνει τόσο μοναδική.

–**Τελικά μπορούμε όμως να κατακτήσουμε την ευτυχία; Για εσάς πού βρίσκεται η ευτυχία;**

–Μπορούμε σαφώς. Η ευτυχία υπάρχει σε πολλές μορφές και μεγέθη και μάλλον κατά πολλούς εξαρτάται από εμάς τους ίδιους. Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο επιμελητικό κείμενο της έκθεσης οι άνθρωποι αναζητώντας την ευτυχία «[...] είτε μετέχουν πλήρως στη ζωή με τις σκληρότητες και τις χαρές της (επιθετικά αεροπλάνα και ελικόπτερα, μαύρα πουλιά, διαδηλώσεις, συγκρούσεις, ακροβασίες, παιχνίδια), είτε απομονώνονται». Βλέποντάς το βέβαια από μια άλλη πλευρά η «τέχνη» του να είναι κανείς ευτυχισμένος συνίσταται στο να χαιρείται με απλά πράγματα. Ο καλλιτέχνης αντιλείπει μέσα από την τέχνη στιγμές ευτυχίας, οι οποίες του δίνουν την ώθηση να συνεχίσει να δημιουργεί.

–**Η ανάγκη του ανθρώπου να δημιουργήσει τεχνητές πόλεις είναι για ικανοποιήσει το δικό του εγώ ή μήπως φοβάται να αντιμετωπίσει την αλήθεια της φύσης;**

–Για να ικανοποιήσει τη βούληση για ζωή. Θεμελιώδες στοιχείο του ανθρώπου είναι η επιθυμία του να ζήσει. Η βαρύτητα και η αντίσταση της ύλης που χαρακτηρίζει την πόλη, τον πολιτισμό εκπληρώνουν εν μέρει την επιθυμία του αυτή.

Πληροφορίες: Κωνσταντίνος Μάσσου, «Το κυνήγι της μορφής». Γκαλερί Marginalia, Αρχ. Κυπριανού 15, Στρόβολος. Διάρκεια έως 26 Φεβρουαρίου.

Athena Recipes

ATHENARECIPES.COM

3000+ συνταγές

X3 δοκιμασμένες

video ▶

βήμα - βήμα

Η κουζίνα της Αθηνάς στο κινητό σου!

Για τον άνθρωπο και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Σιδηροδέσμια ανθρώπινα δικαιώματα

Η μαρτυρική ζωή ενός γκέι άνδρα στη μεταπολεμική Δυτική Γερμανία

Μεγάλη απόδραση ★★ ★

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Σεμπάστιαν Μάιζε

Ερμηνείες: Φραντς Ρογκόφσκι, Γκέοργκ Φρίντριχ, Αντον φον Λούκε

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Μια ιστορία βγαλμένη από τις σκοτεινές εποχές της Ευρώπης όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, έρχεται αυτή την εβδομάδα στις αίθουσες, έχοντας ως «πρόϊκα» και τις βραβεύσεις τόσο στις Κάννες όσο και στις δικές μας «Νύχτες Πρεμιέρας». Πρωταγωνιστής είναι ο Χανς, ένας γκέι άνδρας, ο οποίος απελευθερώνεται από τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, μόνο και μόνο για να βρεθεί ξανά έγκλειστος στις φυλακές της Δυτικής Γερμανίας. Η περιήρηνμη παράγραφος 175 περί σεξουαλικού προσανατολισμού είναι αυτή η οποία τον καταδικάζει επί της ουσίας σε μια φυλάκιση δεκαετιών, δίκως κανέναν άλλο λόγο ή δικαστική απόφαση· σε όλο αυτό τον Γολγοθά μοναδική παρηγοριά στέκεται η σχέση του με τον συγκρατούμενο Βίκτορ, καταδικασμένο δολοφόνο, όπου θα βρει ό,τι πιο κοντινό υπάρχει στην αγάπη.

Ο Αντριανός Σεμπάστιαν Μάιζε μας μεταφέρει βασικά σε μια δυστοπία, εκεί όπου (κάποιοι) άνθρωποι απελευθερώνονται από την κόλαση του Αουσβιτς μόνο και μόνο για να σταλούν ξανά στη φυλακή, από μια δικαιοσύνη και μια κοινωνία που τους θεωρούν ξεκάθαρα εγκληματίες. Από τη φύση του ελεύθερο και ισχυρό πνεύμα, ο Χανς αντιδρά στις άγριες συνθήκες κράτησης αλλά και στον παντός είδους εκφοβισμό, συχνά με οδυνηρές συνέπειες. Ο τελευταίος θα έρθει και από τον Βίκτορ, ο οποίος αρχικά τον αντιμετωπίζει με εκθρόντητα και απέχθεια, στη

συνέχεια ωστόσο αντιλαμβάνεται πως η ανθρωπιά και η καλοσύνη δεν γνωρίζουν σεξουαλικές προτιμήσεις. Ο Γερμανός Φραντς Ρογκόφσκι («Undine») φυσικά αποτελεί, μαζί με την ατμόσφαιρα, το μεγάλο ατού της ταινίας, παραδίδοντας την κορυφαία μέχρι σήμερα ερμηνεία του, έναν πνευματικό και παράλληλα σωματικό άθλο, καθώς εναρκώνει όλο τον πόνο, την αγωνία και τις ελπίδες του ήρωα, σε ένα φίλμ που πάντως θα μπορούσε να είναι πιο «οικονομικό» από άποψη διάρκειας.

Όσο για τον ίδιο τον σκηνοθέτη,

«Ο Χανς αντιπροσωπεύει τις τύχες ανδρών που κατέληξαν στη φυλακή ξανά και ξανά, που οι ζωές καταστράφηκαν, που οι ιστορίες τους χάθηκαν μέσα στα αρχεία της γραφειοκρατίας».

εκείνος περιγράφει την εκκίνηση της ιστορίας του ως εξής: «Ο Χανς αντιπροσωπεύει τις τύχες πολιτρίθμων ανδρών που κατέληξαν στη φυλακή ξανά και ξανά, που οι ζωές και οι σχέσεις τους καταστράφηκαν, και που οι ιστορίες τους χάθηκαν μέσα στα αρχεία της γραφειοκρατίας. Η ιστορία του Χανς ξετυλίγεται με βάση τις φυλακίσεις του. Οι τοίχοι και τα κάγκελα γίνονται μια επαναλαμβανόμενη σταθερά, που μετατρέπεται σε μια αέναη χρονική λούπη. Ο Χανς δεν μπορεί να σταματήσει να είναι αυτός που είναι. Πρέπει να συνεχίσει, γιατί η αγάπη είναι η ουσία της ανθρωπίνης φύσης. Η ίδια του η ύπαρξη είναι μια εξέγερση».

Ο Γερμανός Φραντς Ρογκόφσκι (δεξιά) αποτελεί, μαζί με την ατμόσφαιρα, το μεγάλο ατού της ταινίας, παραδίδοντας την κορυφαία μέχρι σήμερα ερμηνεία του, έναν πνευματικό και παράλληλα σωματικό άθλο, καθώς εναρκώνει όλο τον πόνο, την αγωνία και τις ελπίδες του ήρωα.

HOME CINEMA

Το «αμερικανικό όνειρο» των σύγχρονων Ινδιάνων

Reservation Dogs KOMENTI (2021)

Δημιουργός: Τάικα Γουατίτι, Στέρλιν Χάρτζο

Ερμηνείες: Ντέβερι Τζέικομπς, Λέιν Φάκτορ, Πολίνα Αλέξης

Παραφράζοντας τον τίτλο του κλασικού φίλμ του Κουέντιν Ταραντίνο, οι δημιουργοί της σειράς του Hulu παραπέμπουν στον όρο (Reservation Camp) που χρησιμοποιείται στην Αμερική για τις περιοχές όπου κατοικούν ομαδικά οι εναπομειναντες αυτόχθονες της ηπείρου. Μια ομάδα τέτοιων, όλοι τους έφηβοι, είναι οι πρωταγωνιστές αυτού του μίνι σιρίαλ, το οποίο συνοπγράφουν ο Τάικα Γουατίτι («Jojo Rabbit») και ο Στέρλιν Χάρτζο. Οι τέσσερις νεαροί, δύο αγόρια και δύο κορίτσια, περνούν την ώρα τους αλπευόντας, κάνοντας τρέλες, μικροκλοπές ή και δουλειές του ποδαριού και έχοντας όνειρο να αφήσουν τη φτώχεια και τη μιζέρια της περιοχής τους στην Οκλαχόμα, για μια καλύτερη ζωή στην ουτοπική Καλιφόρνια. Η γνήσια κωμωδία παντρεύεται με τον ωμό ρεαλισμό σε ένα κάπως αλλόκοτο, αλλά

εξαιρετικά σύγχρονο, μείγμα, που δεν ωραιοποιεί καταστάσεις· αντιθέτως, απεικονίζει την πραγματικότητα ανθρώπων –όχι μόνο των εφήβων αλλά και όσων βλέπουμε γύρω τους– οι ιστορίες των οποίων σπάνια βρίσκουν τον δρόμο τους προς τη μικρή ή τη μεγάλη οθόνη. Φυσικά, επειδή ο Τάικα Γουατίτι έχει βάλει αρκετά το κεράκι του, η δράση εδώ εμπλουτίζεται και με φανταστικά/σουρεαλιστικά στοιχεία, όπως η «επικοινωνία» του βασικού πρωταγωνιστή με το πνεύμα του (ανεκδιήγητο) Ινδιάνου προγόνου του. Η σειρά πήρε πρόσφατα έγκριση για τη δημιουργία και δεύτερου κύκλου.

Ακίνητο ποτάμι ★★½

ΔΡΑΜΑ (2019)

Σκηνοθεσία: Αγγελος Φραντζής

Ερμηνείες: Κάτια Γκουλιώνη, Ανδρέας Κωνσταντίνου

Πριν από τη μεγάλη εμπορική –και δημιουργική– επιτυχία της «Ευτυχίας», ο Αγγελος Φραντζής είχε σκηνοθετήσει το «Ακίνητο ποτάμι», το οποίο επιλέγουμε από τις νέες κυκλοφορίες της πλατφόρμας του

Σίνοβο. Η ελληνική συμπαραγωγή ταξιδεύει στις παγωμένες εκτάσεις της Ρωσίας και της Λετονίας προκειμένου να βρει την ατμόσφαιρα για ένα ιδιαίτερο, ψυχογραφικό θρίλερ. Η Αννα (Κάτια Γκουλιώνη) και ο Πέτρος (Ανδρέας Κωνσταντίνου) μετακομίζουν σε μια βιομηχανική πόλη της Σιβηρίας λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων του τελευταίου. Εκεί ωστόσο η σχέση τους θα μπει σε δοκιμασία όταν η Αννα μείνει έγκυος, δίκως να έχει επαφή με τον σύζυγό της.

Από εκείνο το σημείο και έπειτα ξεκινά μια αέναη μάχη μεταξύ τους, στην οποία μπλέκονται επίσης η πίεση της δουλειάς αλλά και οι πνευματικές αναζητήσεις (κυρίως) της Άννας. Ο Φραντζής πετυχαίνει διάνα με την υποβλητική ατμόσφαιρα και τα σκηνικά της ταινίας του, παρόλο που σεναριακά το φιλμ του θα μπορούσε να έχει περισσότερη συνοχή και διαύγεια. Αρκετές από τις ενδιάμεσες αλληγορίες είναι κάπως τραβηγμένες, ενώ και η μεγάλη διάρκεια δεν βοηθά ιδιαίτερα στη διατήρηση του ρυθμού· από την άλλη, η τολμή που επιδεικνύει και η εφευρετικότητα είναι σίγουρα ευπρόσδεκτα στοιχεία.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.00 Κοίτα με στα μάτια, III
Εκπομπή για τα ζώα.
11.30 Χρυσές συνταγές
Με τη Μαρίλένα Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
15.30 Προσωπογραφίες
Ντοκιμαντέρ.
16.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρη Καραντώνη.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Χειρότερα δεν γίνεται
(Brad's Status). Κομεντί,
με τους Μπεν Στίλερ,
Μάικλ Σιν, κ.ά.
01.15 Προσωπογραφίες, V - (Ε)
02.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
03.00 Χρυσές συνταγές
Weekend Edition - (Ε)
03.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 The post
07.30 Και τι καλά - (Ε)
08.00 Παιδική ζώνη
α. Ο μικρός Χνουδωτός
β. Μπόμπι και Μπιλ
γ. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
δ. Σπρίτ το άγριο άλογο
ε. Γκάρφιλντ
στ. Τα στρουμψάκια
ζ. Hero Dad
η. Mini pet pals
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.25 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.50 Κοίτα με στα μάτια
17.00 Baywatch - (Ε)
Ξένη σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
Δικονομική εκπομπή.
18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα, II
Ενημερωτική εκπομπή.
19.30 Σελίδες ιστορίας
Ντοκιμαντέρ.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 The post: Απαγορευμένα
μουσικά (The post)
Πολιτικό θρίλερ.
The Nineties - (Ε)
22.45 Εκείνη και εκείνοι - (Ε)
23.20 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
01.05 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
01.20 Brand News - (Ε)
03.20 The Nineties - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Η γη της Ελιάς
06.00 60' Ελλάδα - (Ε)
Οδοπορικό.
06.45 Νόστιμα και απλά
Εκπομπή μαγειρικής.
07.50 My Greece
Γαστρονομικό οδοπορικό.
08.45 24 ώρες - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή
με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
13.50 Οικονομικές ιστορίες
με τη Φωτεινή Γεωργίου.
14.50 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με τους
Παναγιώτα Βλαντί,
Ιεροκλή Μικονίδη, κ.ά.
15.40 The Lóufs Night Show
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα, IX
Κωμική σειρά.
18.45 ΤΕΤ-A-TET στον Alpha
Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
Η γη της Ελιάς
Κοινωνική σειρά, με τους
Πασχάλη Τσαρούχα, Αντι-
γόννη Κουλουκάκου, κ.ά.
23.30 Συμπέθεροι
απ' τα Τίρανα
Κωμική σειρά.
00.30 ΤΕΤ-A-TET στον Alpha (Ε)
01.30 10η εντολή - (Ε)
Αστυνομική σειρά.
03.15 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο
06.30 Άκρωις οικογενειακών - (Ε)
Κωμική ζώνη.
08.00 Mamma Mia - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.30 Το έβδομο κλειδί - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου το φίλο σου (Ε)
Κωμική σειρά.
09.30 La Pasta Romilióri - (Ε)
11.10 Πέτα τη φριτζόλα - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Ενημερωτική εκπομπή,
για την υγεία,
με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.50 Την πάτησα - (Ε)
Κωμική σειρά.
13.40 Θα βρεις τον
δάσκαλό σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel, III - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
16.00 5 X 5 - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
16.50 Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε)
17.40 Μελέαρτος - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.15 Μελέαρτος
(Συνέχεια)
19.20 Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Ελλάδα έχεις ταλέντο
Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.45 Hotel Mumbai
Δραματικό θρίλερ.
00.30 5 X 5 - (Ε)
01.10 Τρίχες - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

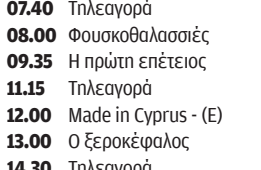
00.00 Ένα τραγούδι ακόμα
07.00 Θεία Λειτουργία
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Green Kitchen by
Madame Ginger - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με τη Μαρίλου Παντάκη.
16.15 Σ' αγαπάω μεν... αλλά
Κωμική σειρά.
17.15 Επιπλογομενιές, II
Εκπομπή μαγειρικής με τον
Σταυρή Γεωργίου.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.15 MasterChef 2022 - (Ε)
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 The Dark Knight
Ταινία δράσης,
με τους Κρίστιαν Μπέιλι,
Χιθ Λέτζερ, κ.ά.
00.00 Ένα τραγούδι ακόμα
Ένα μουσικό ταλέντο συ-
ναντάει κάθε εβδομάδα
ένα από τα μεγαλύτερα
ονόματα της ελληνικής
μουσικής. Ενορχηστρω-
τής ο συνθέτης, σικουρ-
γός και καθηγητής μουσι-
κής Γιώργος Θεοφάνους.
02.00 TAXI
Τηλεπαιχνίδι, με
τον Διονύση Ατζαράκη.
03.30 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
06.00 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.00 Survivor
06.30 Love It - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.40 Όρα για φραγκό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής με την
Αρχιμά Μπαρμπαρίου.
10.00 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.40 Dot... V
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τη Νάντια Μπουλέ
και τον Μίνωα Θεοδόκη.
11.40 Χωρίς περιστροφές - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή,
με τον Γιάννη Καρεκλά.
13.30 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.50 Μόλις χθες - (Ε)
Δραματική σειρά.
1630 Οι θαλασσολούκοι
Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.20 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.15 Όλα Γκουντ
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Survivor
Παιχνίδι επιβίωσης,
με τον Γιώργο Λιανό.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Η πεθερά - (Ε)
01.30 Happy Traveller - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)
04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.40 Τηλεαγορά
08.00 Φουσκοθαλασσιές
09.35 Η πρώτη επέτειος
11.15 Τηλεαγορά
12.00 Made in Cyprus - (Ε)
13.00 Ο ξεροκέφαλος
14.30 Τηλεαγορά
15.25 Ξύπνα κορόιδο
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Ξένη ταινία
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
08.20 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νεοί - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξιπνες αγορές
14.00 Ασπένια φεγγάρια
15.35 Έξιπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιπνες αγορές
16.40 **Δελτίο Ειδήσεων**
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 Faraway Eyes
06.30 The Daughter
08.15 Abe
09.45 Bolgen (The Wave)
11.45 Fete De Famille
13.30 What If
15.30 The Zero Theorem
17.30 The Daughter
19.15 How To Train
Your Husband
Faraway Eyes
21.00 Pearl Harbor
02.05 Isabelle
03.30 Pharaoh's War
GREEK CINEMA
21.40 Όλα αγάπη μου
07.10 Εν ονόματι του Νόμου
09.00 Ερωτικές ιστορίες
10.35 Τον παλιό εκείνο καιρό
11.40 Γκόλφω
13.15 Νυμφίος ανύμφετος
14.40 Κάθαρμα
16.20 Ο γαμπρός μου
ο δικηγόρος
18.10 Κόσμος και κοσμάκης
20.00 Η λίζα και η άλλη
21.40 Όλα αγάπη μου
23.10 Ερωτικές ιστορίες
00.45 Νυμφίος ανύμφετος
02.10 Ο γαμπρός μου
ο δικηγόρος

Ταξιδεύοντας στην Ιστορία με «Μαύρα Καράβια»

Ελληνες πειρατές, ένα θέμα-ταμπού

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Στις αμέτρητες σελίδες μιας παλιάς ναυτικής εγκυκλοπαίδειας, στο λήμμα με τον μυθιστορηματικό τίτλο «Μαύρη Μοίρα», μαθαίνουμε για μια ιστορία πειρατείας στα νερά της προεπαναστατικής Ελλάδας. Σε μια σύντομη διήγηση που μοιάζει να γίνεται στο όριο θρύλου και αλήθειας, μεταφερόμαστε στο 1807, λίγα χρόνια πριν από το επίσημο ξέσπασμα της Επανάστασης, τη χρονιά που σταματά ο Ρωσοτουρκικός Πόλεμος και που οι Ρώσοι αποχωρούν από το Αιγαίο, αφήνοντας τους Έλληνες που πολέμησαν στο πλευρό τους εκτεθειμένους στα τουρκικά αντιπλοία. Οι Θεσσαλοί οπλαρχηγοί, κατατρεγμένοι στους τόπους τους από τον Αλή Πασά, βρίσκουν καταφύγιο στις ελεύθερες Σποράδες, όπου, μαζί με έμπειρους νησιώτες ναυτικούς, συγκροτούν ένα μικρό πειρατικό στόλο με «μαύρα καράβια» υπό την αρχηγία των διαβόπτων καπετάνιων Γιάννη Σταθά και Νίκου Τσάρα ή «Νικοτσάρα». Αναφέρεται μάλιστα και ναυμαχία, κατά την οποία οι Έλληνες πειρατές, με τη συνδρομή μιας αγγλικής φρεγάτας, επικρατούν θριαμβευτικά έναντι των караβιών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – καράβια που έστειλε ο σουλτάνος για να «τελειώνει» με αυτούς τους πεισμονες, σκληρούς και ανυπότακτους μαχητές.

Η εξάτομη «Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια» του 1929 μοιάζει έργο σπουδαίο και καθ' όλα έγκυρο, κάτι που προδίδεται όχι μόνον από τον όγκο της πληροφορίας που περιέχει αλλά και από το κύρος της συντακτικής ομάδας: διευθυντής έκδοσης ήταν ένας διανοούμενος του ελληνικού στρατού, ο δημοσιογράφος Γεώργιος Σώκος (πατέρας της αιμής της Ροζίτας Σώκου), και ανάμεσα στους συντελεστές φιγουράρουν «βαριά» ονόματα όπως αυτό του Ερμούπολιτη ναυάρχου Στυλιανού Λυκούδη, «πατέρα» της Ελληνικής Υπηρεσίας Φάρων. Και όμως, αυτά που μαθαίνουμε γι' αυτόν τον πειρατικό στολίσκο του Αιγαίου είναι ελλιπή και ανιγνιστικά. Στο λήμμα «Γιάννης Σταθάς», η εγκυκλοπαίδεια επαναλαμβάνει λίγο-πολύ την πληροφορία που μας δίνει σ' αυτό της «Μαύρης Μοίρας», και όποιος έχει την περιέργεια να ανατρέξει στο λήμμα «πειρατεία», το μόνο πράγμα που θα βρει για τους πειρατές του προεπαναστατικού Αιγαίου είναι μια άποψη: πως αυτοί βοήθησαν τους Έλληνες να αποκτήσουν ναυτοσύνη, εφόσον αναγκάστηκαν να τους πολεμήσουν.

Επιπλέον, η εγκυκλοπαίδεια γράφει πως ο στολίσκος αυτός είχε εβδομήντα πλοία, αποδίδοντας την πληροφορία αυτή στο έργο του Γάλλου λόγιου και διπλωμάτη Esprit Marie Cousinéry «Ταξίδι στη Μακεδονία» («Voyage dans la Macédoine», 1831) και συγκεκριμένα στον πρώτο τόμο και τη σελίδα 74. Ανατρέχοντας όμως εκεί (αλλά και οπουδήποτε αλλού στο δίτομο αυτό έργο με την υπέροχη και λεπτομερή περιγραφική περιγραφή) δεν συναντάμε

τίποτα συγκεκριμένο σχετικά με τον στολίσκο αυτό.

Συνεχίζοντας την έρευνα βρίσκουμε κάποια στοιχεία, αλλά αυτά είναι σκορπισμένα, σαν θραύσματα αλήθειας, εδώ κι εκεί. Η «Μαύρη Μοίρα» και οι πρωταγωνιστές της κάνουν σύντομες εμφανίσεις σε διάφορες πηγές, από συγκινητικούς στίχους δημοτικών μας τραγουδιών και τα λόγια του «Γέρου του Μοριά» στα απομνημονεύματά του μέχρι κείμενα σεβάσιμων ιστορικών όπως ο Ιωάννης Βασδραβέλλης, ο Απόστολος Βακαλόπουλος ή ο Νικόλαος Μέριτζος, αλλά και η μεγάλη τρίτομη έκδοση-έρευνα της Αλεξάνδρας Κραντονέλλη για την πειρατεία που εξέδωσε η «Βιβλιοθήκη της Εστίας» το 1998. Ωστόσο, όλες αυτές οι εικόνες μοιάζουν θολές, λες και πάντα καλύπτονται από ένα αδιόρατο πέπλο λαϊκής δοξασίας και μυθολογίας.

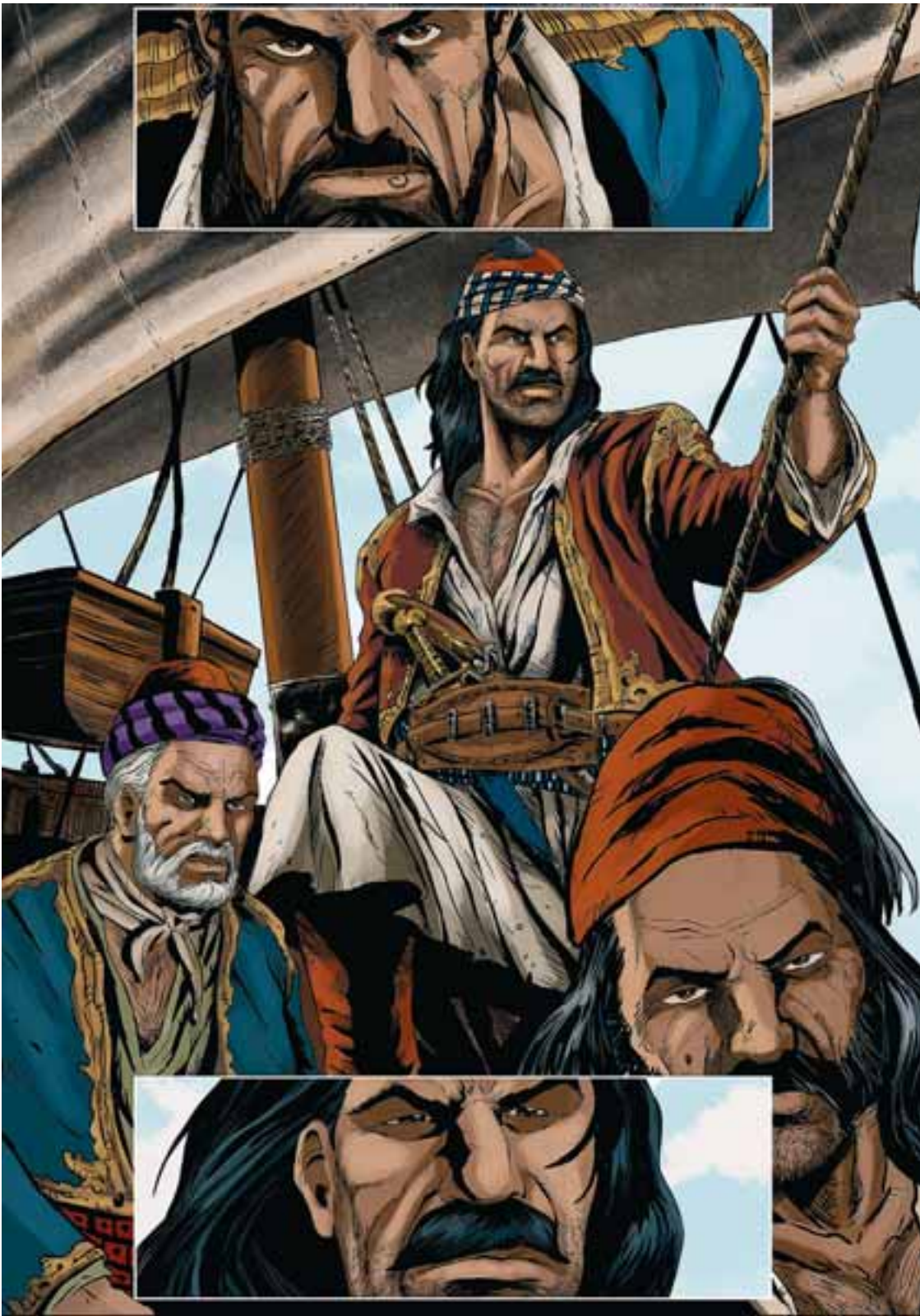
Τα ναυτικά και ναυπηγικά δεδομένα είναι επίσης φευγαλέα. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης μιλάει για 1.400 άντρες, νούμερο

Θεσσαλοί οπλαρχηγοί, κατατρεγμένοι από τον Αλή Πασά, βρίσκουν καταφύγιο το 1807 στις ελεύθερες Σποράδες, όπου, μαζί με έμπειρους νησιώτες ναυτικούς, συγκροτούν τη «Μαύρη Μοίρα».

που όντως αντιστοιχεί στο πιθανό συνολικό πλήρωμα των 70 πλοιαρίων (τα οποία αναφέρει η Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια). Επιπλέον, με δεδομένο το ιστορικό πλαίσιο, δεχόμαστε πως ο στόλος της «Μαύρης Μοίρας» αποτελείται από ευέλικτα ιστιοφόρα της εποχής, σκαριά όπως η ψαριανή γαλιότα, η φούστα και η σακολέβα. Ελλείψει όμως εικόνων ή πιο λεπτομερών μαρτυριών, αναρωτιόμαστε αν ήταν όντως κατάμαυρα αυτά τα πειρατικά πλοία.

Ο δρ Δαμιανίδης

Επικοινωνώντας με τον μελετητή της ιστορίας της Ξυλοναυπηγικής μας, δρ Κώστα Δαμιανίδη, αυτός μας δίνει κάποιες απαντήσεις: «Πράγματι, τα πανιά θα μπορούσαν κάλλιστα να έχουν βαφτεί με κάποια απόχρωση του μαύρου, όπως τα έβαφαν οι ψαράδες με βρασμένο πίτκα και αποκτούσαν χρώμα σκούρο καφέ. Θα μπορούσαν, ακόμη, να δημιουργήσουν μια πολύ σκούρα απόχρωση βάζοντας κάποια συστατικά επιπλέον στο μείγμα της βαφής. Επίσης, τα ύφολα (σ.σ. τα μέρη του σκάφους που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας) τα περνούσαν με μαύρο μείγμα που είχε συστατικά προστασίας του ξύλου, όπως κατράμι και λινέλαιο. Όσο για τα χρώματα στο πάνω μέρος των караβιών, γνωρίζουμε πως επιμέρους τμήματα πράγματι βάφονταν μαύρα, κάτι που βλέπουμε και σε διάφορες εικαστικές και χρωματισμένες αναπαραστάσεις ιστιοφόρων. Το σίγουρο είναι, πάντως, πως τα σκούρα χρώματα θα ήταν γι' αυτούς πολύ χρήσιμα στις νυχτερινές επιδρομές τους».

Τα κόμικς του Καραμπάλιου μοιάζουν με ένα σινεμά της αλήθειας φτιαγμένο από μελάνι και χαρτί. Διαβάζοντάς τα, ανεβαίνουμε μαζί με τους «μαυροκαραβίτες» στα καταστρώματα των πλοίων τους και εξερευνούμε την ελληνική Ιστορία.

Το πέμπτο επεισόδιο της σειράς γκράφικ νόβελ, με τον γενικό τίτλο «1800» (εκδόσεις Jemma Press), του Θανάση Καραμπάλιου.

Πορτρέτο του Γιάννη Σταθά. Ελαιογραφία του ζωγράφου Ιωάννη Τριγκολίδη (1930). Από τη συλλογή του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

να κρατήσουν κρυφή, μια πτυχή όμως που έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην εξέλιξη της χώρας. Αν δεν υπήρχε η πειρατεία», λέει εμφατικά, «δεν θα μπορούσαμε να αποκτήσουμε ναυτοσύνη, εμπειρία και χρήμα για να κάνουμε την Επανάσταση».

Την ίδια στιγμή, κάπου στον Θεσσαλικό Κάμπο, ένας επίμονος κομίστας και ιστοριοδίφης συνεχίζει ακούραστα να αποδίδει σε κόμικς την ιστορία των αρματολών και πειρατών της προεπαναστατικής Ελλάδας. Ο Θανάσης Καραμπάλιος, έχοντας ξεκινήσει το 2018 μια σειρά από γκράφικ νόβελ με τον γενικό τίτλο «1800» (εκδόσεις Jemma Press), έχει φτάσει πλέον στο πέμπτο επεισόδιο και μέσα στην άνοιξη της χρονιάς αυτής θα κλείσει τον πρώτο κύκλο της σειράς με μια έκτη έκδοση. Ο κεντρικός του ήρωας, ο «Δήμος Καραμάνος», είναι εμπνευσμένος από τους μεγάλους Θεσσαλούς οπλαρχηγούς της εποχής και στην τελευταία

Υπάρχει ένα κομμάτι του παρελθόντος μας που έχει μείνει στο σκοτάδι. Ο Θανάσης Καραμπάλιος έφτασε για να το ψάξει έως και τα τοπικά ιστορικά αρχεία στην Ελασσόνα.

έκδοση της σειράς μπαρκάρει με τα «Μαύρα Καράβια».

Παρόμοια με τον Λεωνίδα Γουργουρίνη, έτσι κι αυτός, έχει καταλάβει πως υπάρχει ένα κομμάτι του παρελθόντος μας που έχει μείνει στο σκοτάδι, κι έφτασε για να το ψάξει έως και τα τοπικά ιστορικά αρχεία στην Ελασσόνα, την ιδιαίτερη πατρίδα του. (Σε κάθε βιβλίο της σειράς, μάλιστα, παραθέτει τη βιβλιογραφία της έρευνάς του, σε περίπτωση που θέλουμε να ανατρέξουμε σε αυτή για επιπλέον έρευνα.)

Στις ιστορίες του δεν θα βρούμε την εξωραϊσμένη, ιδανική εικόνα των προγόνων μας, αυτή που έχουμε συνθηθείς να βλέπουμε. Οι σκληροτράχηλοι αρματολοί του '21 μοιάζουν στις σελίδες του ολοζώντανα πρωϊκοί και θαρραλέοι, αλλά καθόλου εξιδανικευμένοι. Είναι άνθρωποι, καθημερινοί, γεμάτοι σφάλματα, ιδιοτέλειες και αντιφάσεις. Οι σχεδιαστικές γραμμές του προδίδουν την αγάπη του για μια σειρά από ιερά τέρατα του παγκόσμιου κόμικς – «μεγάλωσα διαβάζοντας τη Βαβέλ και θαυμάζοντας κομίστες όπως ο Μοέμπους», μας λέει, αλλά βλέπει και στην στυλ και στη σκηνοθεσία του και τον Αμερικανό Φρανκ Μίλερ και τους συγκλονιστικούς του (χάρτινους αλλά και κινηματογραφικούς) «τριάκοντους».

Πράγματι, τα κόμικς του Καραμπάλιου μοιάζουν με ένα σινεμά της αλήθειας φτιαγμένο από μελάνι και χαρτί. Διαβάζοντάς τα, ανεβαίνουμε μαζί με τους «μαυροκαραβίτες» στα καταστρώματα των πλοίων τους και εξερευνούμε την ελληνική Ιστορία.

Κι ενώ αυτή τη στιγμή, στο Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδας, στον Πειραιά, «τρέχει» μια ομαδική εικαστική έκθεση εμπνευσμένη από την «πρώτη σημαία» της «Μαύρης Μοίρας» του Γιάννη Σταθά (μιας «πρώτης ελληνικής σημαίας», που, όπως μαθαίνουμε, υψώθηκε στην Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας στη Σκιάθο, όπου οι εν λόγω οπλαρχηγοί του Ολύμπου και νησιώτες ναυτικοί, πριν συγκροτήσουν τον πειρατικό τους στόλο, μαζεύτηκαν για να συντονίσουν τις επόμενες κινήσεις τους), υπάρχουν κι αυτοί που συνεχίζουν να εξερευνούν τα σκοτάδια της ιστορίας του '21 και της ελληνικής πειρατείας οδηγούμενοι από μια δική τους τρέλα και δίψα για ιστορικά γνώση.

Ο Λεωνίδας Γουργουρίνης εξερευνά εδώ και είκοσι χρό-

νια την ιστορία της πειρατείας στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο, και πρόσφατα κυκλοφόρησε ένα ιστορικό μυθιστόρημα με κεντρικό ήρωα τον Πέτρο Λάντζα, έναν Κερκυραίο πειρατή του 16ου αιώνα, από τις πολύ «ναυτικές» εκδόσεις Αρτέον («Ο Μαυροπετρίτης - Το Γεράκι της Μεσογείου», 2020). Αρχισε να ασχολείται με το θέμα αυτό, σκεπτόμενος πως θα ήταν αδύνατον, σε μια χώρα με τόσους αιώνες ναυτικής παράδοσης, να μην έχει υπάρξει και μια πλούσια ιστορία πειρατείας. «Ακόμη και ο Οδυσσέας ήταν πειρατής!» αναφωνεί με πάθος, στην κουβέντα που κάναμε μαζί του, και συνεχίζει: «Είναι ένα θέμα-ταμπού για τους Έλληνες, γιατί παρουσιάζει μια πτυχή της ιστορίας τους που προτιμούν

Κυριακή
13/2

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΚΑΡΟΤΟ, ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ,
ΠΡΑΣΟ, ΠΑΤΑΤΑ

Λαχανικά του χειμώνα

ΜΥΣΤΙΚΑ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΜΑΓΕΙΡΕΜΑΤΑ

